

Sámedikki 2017 jahkediedáhus

Ávjovárgeaidnu 50
9730 Karasjok/Karášjohka
+47 78 47 40 00
samediggi@samediggi.no
www.sametinget.no
Sametinget 2018

Govven: Kenneth Hætta, siidu 10
Eará govat: Sámediggi

ISBN: 978-82-91200-29-3

Sisdoallu

1. OASSI - JOĐIHEADĐI MUITALA	9
2. OASSI - OAHPÁSNUVVAT DOAIMMAIN JA VÁLDOLOGUIGUIN	11
1.1 SÁMEDIKKI POLITIHKALAŠ ORTNET	12
1.2 SÁMEDIKKI HÁLDDAHUS	15
1.3 SÁMEDIKKI INTERNEAHTA STATISTIHKKA	17
1.3.1. STATISTIHKKA SÁMEDIGGI NEAHTTASIIDU 2017	17
1.3.2. STATISTIHKKA SOSIÁLA MEDIAIN 2017	17
1.3.3. FACEBOOK	17
1.3.4. INSTAGRAM	18
1.3.5. TWITTER	18
1.4 ČOAVDDALOGUT	19
3. OASSI - JAGI DOAIMMAT JA BOHTOSAT, VÁIKKUHANĜASKAOAMIT, DOAIBMA POLITIHKALAŠ JA HÁLDDAHUSA DÁSIS REVIDEREJUUVON BUŠEAHTA EKTUI	20
1.4.1. DEPARTEMEANTTAID JUOLLUDUSAT	21
1.4.2. VÁIKKUHANĜASKAOAPMEREHKETDOALLU 2017	22
1.4.3. EARÁLÁHKAI GEAVAHEAMIT	23
KONSULTAŠUVNNAT	25
1. GIELLA	27
1.1 SÁMEGIELA GEAVAHEAPMI	27
1.1.1. GUOVTTIEĜELATVUOĐADOARJJA ĜIELDDAIDE - NJUOLGGADOARJJA	27
1.1.2. GUOVTTIEĜELATVUOĐADOARJJA FYLKKAGIELDDAIDE - NJUOLGGADOARJJA	28
1.1.3. EALÁŠKAHTTIT NUORTALAŠGIELA - PROŠEAKTA	28
1.1.4. SÁMI ĜIELLAGUOVDDAŽAT - NJUOLGGADOARJJA	29
1.1.5. ĜIELLAISKADEAPMI - PROŠEAKTA	29
1.1.6. TERMINOLOGIIJA- JA BÁIKENAMMAKURSA	29
1.1.7. NÁČ 2016: 18 - VÁIBMOGIELA ČUOVVLEAPMI	29
1.2 SÁMEGIELAID OVDDIDEAPMI	30
1.2.1. ĜIELLAPROŠEAVTTAT - OHCANVUĐOT DOARJJA	30
1.3 ĜIELLAMOVTTIDAHTTIN	31
1.3.1. SÁMI ĜIELLAKAMPÁNJA - PROŠEAKTA	31
1.3.2. STIPEANDA OHPPIDE ĜEAIN LEA SÁMEGIELA FÁĜAN JOATKKASKUVLAS -OHCANVUĐOT	31
1.3.3. ĜIELLAMOVTTIDAHTTIINBÁLKKASUPMI ĜEIGEN 2017:S	32
1.4 SÁMI ĜIELLAGÁLDU	32
1.4.1. SÁMI ĜIELLAGÁLDU - PROŠEAKTA	32
2. OVTTASBARGOŠIEHTADUSAT	34
2.1 REGIONÁLA OVTTASBARGU	34
2.2 OVTTASBARGOŠIEHTADUSAT ĜIELDDAIGUIN	34
2.3 ĜIELDDA- OG GUOVLOOĐASTUS	35
3. MÁHTTU	37
3.1 SÁMI MÁNÁIDĜÁRDDEFÁLALDAT	37
3.2 SÁMI MÁNÁIDĜÁRDEFÁLÁLDAGA SISDOALLU	37
3.2.1. DOARJJA SÁMI MÁNÁIDĜÁRDDIIDE JA MÁNÁIDĜÁRDDIIDE MAIN LEA SÁMI OSSODAT - OHCANVUĐOT DOARJJA	39

3.2.2. SEMINÁRA MÁNÁIDGÁRDEBARGIID VÁRÁS - KONFERÁNSA	40
3.2.3. SÁMI MÁNÁT OÐÐA SEARVELANJAIN - PROŠEAKTA	40
3.3 GIELLABARGU MÁNÁIDGÁRDDIIN	40
3.3.1. TILSKUDD TIL SAMISK SPRÁKOPPLÆRING - SØKERBASERT TILSKUDD	40
3.3.2. DOARJJA PROŠEAVTTAIDE JA OVDDIDANBARGUI - OHCANVUÐOT DOARJJA	41
3.3.3. DOARJJA SÁMI GIELLAOAHPAHUSSI - NJUOLGGADOARJJA	41
3.4 PEDAGOGALAŠ ÁVDNASAT	42
3.4.1. PEDAGOGALAŠ ÁVDNASAT JA DUHKORASAT - OHCANVUÐOT DOARJJA	42
3.5 SÁMI VUOÐÐOOAHPAHUS.....	43
3.6 SÁMI OAHPPI VUOIGATVUÐAT, RÁVESOLBMUID VUOIGATVUÐAT JA SKUVLLA SISDOALLU JA ÁRVOVUOÐÐU.....	43
3.6.1. ÁRBEDIEHTU JA SÁMI MEAHCÁSTEAPMI VUOÐÐOSKUVLLAS – OHCANVUÐOT DOARJJA	44
3.7 OAHPPANBIRRASA RÁMMAEAVTTUT	45
3.7.1. SÁMEGIELOAHPAHUS FIERBMÁDAT - PROŠEAKTA	46
3.7.2. ARTIC INDIGENIOUS EDUCATION CONFERENCE (AIEC) - PROŠEAKTA.....	46
3.7.3. OKTASAŠ SKUVLA SIRBMÁ BAJÁŠŠADDANGUOVDDAŠ - PROŠEAKTA	46
3.8 OAHPPONEAVVUT.....	47
3.8.1. DOARJJA OAHPPONEAVVORÁHKADEAPMAI - OHCANVUÐOT DOARJJA.....	47
3.8.2. OVTTAS - AKTAN - AKTASNE - NJUOLGGADOARJJA	48
3.8.3. DOARJJA LULLISÁMEGIELA OAHPPONEAVVO JA TEARBMAOVDDIDEAPMI - NJUOLGGADOARJJA	49
3.8.4. OAHPPOPLÁNAID OÐASMAHTTIN - PROŠEAKTA.....	49
3.9 ALIT OAHPPU JA DUTKAN.....	50
3.10 VÁLDI JA OVTTASVASTADUS	50
3.11 OAHPPU JA DUTKANDÁRBU	50
3.12 REKRUTTEREN SÁMI ALIT OHPPUI JA DUTKAMII.....	50
3.12.1. STIPEANDA ALIT OHPU VÁRÁS - OHCANVUÐOT DOARJJA	51
3.13 SÁMI PERSPEKTIIVVA IMPLEMENTEREN ALIT OHPPUI JA DUTKAMII.	51
3.14 ÁRBEDIEHTU	51
3.14.1. ÁRBEDIEHTU - OHCANVUÐOT DOARJJA.....	51
4. AREÁLAT, BIRAS JA DÁLKKÁDAT	53
4.1 AREÁLAID HÁLDDAŠEAPMI	54
4.1.1. VUOÐÐUDUS PROTECT SÁPMI - NJUOLGGADOARJJA	54
4.1.2. EARÁ ČUOVVLEAPMI SÁMI ÁREALAID JA RESURSAID – OHCANVUÐOT DOARJJA	54
4.1.3. AREÁLA- JA BIRASDIEDÁHUSA GÁRVVISTEAPMI.....	54
4.2 ÁRBEDIEHTU AREÁLAHÁLDDAŠEAMIS	55
4.3 DÁLKKÁDAT	55
4.4 MEAHCÁSTEAPMI.....	55
5. EALÁHUS	57
5.1 VUOÐÐOEALÁHUSAT	57
5.1.1. DOARJJA VUOÐÐOEALÁHUSAIDE - OHCANVUÐOT DOARJJA.....	57
5.1.2. FISKERI	58
5.1.3. BOAZODOALLU	59
5.1.4. EANANDOALLU	59
5.1.5. BORASPIRET	59
5.2 JUOHKELÁGAN EALÁHUSAT, LOTNOLAS- JA MEAHCÁSTANEALÁHUSAT, ÁRVOHÁHKAN JA OÐÐAÁSAHEAPMI.....	60
5.2.1. DOARJJA EALÁHUSAIDE, FITNODATOVDDIDEAPMÁI, LOTNOLAS- JA MEAHCÁSTANEALÁHUSAIDE - OHCANVUÐOT DOARJJA	60
5.2.2. LOTNOLAS JA MEAHCÁSTANEALÁHUSAT	61
5.2.3. SÁMI MÁTKEEALÁHUSAT - PROŠEAKTA	61
5.2.4. SÁMI MÁTKEEALÁHUSAT – OHCANVUÐOT DOARJJA.....	61

5.3 SÁMI KULTUREALÁHUSAT.....	62
5.3.1. DOARJJA SÁMI KULTUREALÁHUSAIDE – OHCANVUÐOT DOARJJA.....	62
5.3.2. GELBBOLAŠVUODAVUÐOT KULTUREALÁHUS - PROŠEAKTA	63
5.3.3. SÁMI MUSIHKKAFEASTAVAHKKU ÁLTAS - NJUOLGGODOARJJA.....	63
5.4 DUODJI.....	63
5.4.1. DOARJJA DUODJEINSTITUHTTII - NJUOLGGODOARJJA	64
5.4.2. BOAZODOALU OAHPAHUSKANTUVRA - NJUOGGODOARJJA.....	64
5.5 DUOJI EALÁHUSŠIEHTADUS.....	64
5.5.1. DOABMADOARJJA - OHCANVUÐOT DOARJJA.....	65
5.5.2. INVESTEREN- JA OVDDIDANDOARJJA - OHCANVUÐOT DOARJAGAT	65
5.5.3. DUODJESTIPEANDA - OHCANVUÐOT DOARJAGAT	66
5.5.4. ČÁLGOORTNEGAT - OHCANVUÐOT DOARJAGAT.....	66
5.5.5. GELBBOLAŠVUOHTA, OAHPAHUS, KURSSAT	67
5.5.6. DOAIBMABIJUT MAT BUORIDIT VUOVDIMA - OHCANVUÐOT DOARJAGAT	67
5.5.7. DUOJÁRIID EALÁHUS SEARVI - NJUOGGODOARJJA	67
5.5.8. SÁMI DUODJI - NJUOGGODOARJJA.....	67
5.5.9. FAGA- JA EKONOMIIJALÁVDEGODDI.....	67
5.5.10. HOSPITERING.....	68
5.5.11. VUOVDIN, VUOVDALAPMI JA MEARKAGÁLVOHUKSEN	68
5.5.12. DUODJEDOAIBMABIJUT 2017 ÁVVUDANJAGI OKTAVUÐAS.....	68
6. KULTUVRA	70
6.1 ČIELGASAT OVTTASVÁSTADUS SÁMI KULTUVRRAS	70
6.2 BUORIT RÁMMAEAVTTUT SÁMI DÁIDDÁRIIDDA	71
6.2.1. SÁMI DÁIDDÁRŠIEHTADUS - ŠIEHTADUS	71
6.2.2. DOARJJA LUOHTÁI JA SÁMI MUSIHKKII – OHCANVUÐOT DOARJJA	71
6.2.3. LUOHTEGUOVDDÁŠ - PROŠEAKTA	72
6.2.4. DOARJJA RIIKKAIDGASKASAŠ SÁMI FILBMAINSTITUHTTII - NJUOLGGODOARJJA	72
6.2.5. DOARJJA NOEREH! - NJUOLGGODOARJJA.....	72
6.2.6. DOARJJA KULTURDOAIBMABIJUIDE - OHCANVUÐOT DOARJJA.....	72
6.2.7. TRÅANTE 2017 - PROŠEAKTA	73
6.3 SÁMI KULTURÁSAHUSAT SÁMI KULTUVRRA GASKKUSTAN- JA VÁSIHANARENAN.....	74
6.3.1. FESTIVÁLAT - NJUOGGODOARJJA.....	74
6.3.2. TEÁHTERAT - NJUOLGGODOARJJA	76
6.3.3. MUSEAT - NJUOLGGODOARJJA.....	76
6.3.4. NUORTASÁMI MUSEA RAHPAN - PROŠEAKTA.....	78
6.3.5. SÁMI KULTURVIESUT JA KULTURGASKKUSTANÁSAHUSAT - NJUOLGGODOARJJA.....	78
6.3.6. DOARJJA ARENAIDE DÁIDAGA JA KULTURGASKKUSTEAMI VÁRÁS – OHCANVUÐOT DOARJJA.....	78
6.4 SÁMI GIRJJÁLAŠVUOHTA JA MEDIAT.....	79
6.4.1. GIRJEČÁLLIN - PROŠEAKTA.....	79
6.4.2. DOARJJA GIRJJÁLAŠVUOÐA OVDDIDEAPMÁI JA OVDÁNAHTTIMII – OHCANVUÐOT DOARJJA.....	80
6.4.3. DOARJJA SÁMI LÁGÁDUSAIDE - OHCANVUÐOT DOARJJA	80
6.4.4. SÁMI MEDIAT - NUOLGGODOARJJA.....	81
6.4.5. DOARJJA SÁMI GIRJEBUSSIIIDE - NJUOLGGODOARJJA	81
6.4.6. KONFERÁNSA SÁMI GIRJJÁLAŠVUOÐA JA KULTUVRRA BIRRA	82
6.5 SÁMI VALÁŠTALLAN	82
6.5.1. SÁMI VALÁŠTALLAN - NJUOLGGODOARJJA DIREKTE TILSKUDD	82
7. KULTURMUITOSUODJALUS	83
7.1 SÁMI KULTURMUITOSUODJALUSA RÁMMAEAVTTUT	83

7.2 KULTURMUITOHÁLDDAŠEAPMI.....	84
7.2.1. DOARJJA SÁMI KULTURMUITOSUODJALUSSII - OHCANVUÐOT DOARJJA	84
7.2.2. NJUOLGGODOARJJA SÁMEDIGGÁI RÁFÁIDAHTTOJUUVON VISTIIDE MAT LEAT PRIVÁHTA OAMASTUSAS (STÁHTA BUŠEAHTTA POASTA 71) – OHCANVUÐOT DOARJJA	85
7.2.3. VISTESUODJALANPROŠEAKTA RIIKAANTIKVÁRA OLIS.....	85
7.2.4. NUORTALAŠ KULTURBIRAS SÁÄMSIJDD – PROŠEAKTA	88
7.2.5. DIKŠUN JA GASKKUSTEAPMI CEAVCCAGEAÐGGI KULTURMUITOGUOVLLUS – PROŠEAKTA	88
7.2.6. BARK - PROŠEAKTA.....	89
7.2.7. KULTUREANADAT MASA LEA NATIONÁLA BEROŠTUPMI (KULA).....	89
7.3 SÁMI KULTURÁRBBI OAINNUSMAHTTIN.....	90
7.3.1. GALBBAT MAT ČÁJEHIT GEASUHUSAID	90
7.3.2. HÁLDDAŠANPLÁNA SÁMI VISTIID VÁRÁS	90
8. DEARVVAŠVUOHTA JA SOSIÁLA.....	91
8.1 DÁŠSEÁRVOSAŠ DEARVVAŠVUOÐA- JA SOSIÁLABÁLVALUSAT	91
8.1.1. GEAVAHEADDJIFÁLALDAGAT VUORRASAT SÁPMELAČČAID VÁRÁS - NJUOLGGADOARJJA.....	92
8.1.2. SÁMI DOAVTTIRSEARVI - NJUOLGGADOARJJA	92
8.1.3. DEARVVAŠVUOÐA- JA SOSIÁLAPROŠEAVTTAT – OHCANVUÐOT DOARJAGAT.....	93
8.2 DÁŠSEÁRVOSAŠ MÁNÁIDSUODJALUSBÁLVALUS SÁMI MÁNÁIDE	94
8.3 ETIHKALAŠ NJUOLGGADUSAT SÁMI DEARVVAŠVUOÐADUTKAMA VÁRÁS.....	94
8.3.1. OLGGOBEALDE BARGOJOAVKU OVDDIDEAMI VÁRÁS ETIHKALAŠ NJUOLGGADUSAID SÁMI DEARVVAŠVUOÐADUTKAMII, OKTAN SÁMI HUMÁNA BIOLOGALAŠ ÁVDNASIID HÁLDDAŠEMIIN JA GEAVAHEMIIN - PROŠEAKTA.....	94
8.4 VEAHKAVÁLDI LAGAS GASKAVUOÐAIN.....	95
9. EARÁ DOAIBMABIJUT.....	96
9.1 SÁMI GUOSKI STATISTIIKKKA NORGGAS.....	96
9.2 DOARJJA SÁMI VÁLDOORGANISAŠUVNNAIDE	96
9.3 DOARJJA DAID BELLODAGAID JA JOAVKKUID ORGANISAŠUVNNAIDE MAT LEAT OVDDASTUVVON SÁMEDIKKIS	96
9.4 SÁMEDIGGEVÁLGGA DUTKAN	96
9.5 EARÁ ÁŠŠIT	97
9.5.1. KONSULTAŠUVDNANJUOLGGADUSAT	97
9.5.2. BUŠEAHTTAORTNET SÁMEDIKKI VÁRÁS.....	97
9.5.3. RUVKEDOAIBMA NUSSIRIS JA GUMPPENJUNIS	97
9.5.4. ALIMUSRIEKTEDUOMUT	97
9.5.5. DUOHTAVUOÐAKOMMIŠUVDNA	98
10. RIIKKAIDGASKASAŠ OVTTASBARGU.....	99
10.1 DAVVIRIIKKALAŠ SÁMEKONVENŠUVDNA.....	100
10.1.1. DOARJJA RIIKKAIDGASKASAŠ BARGUI - NJUOLGGADOARJJA	100
10.1.2. WCIP ČUOVVULEAPMI - PROŠEAKTA.....	101
11. DÁŠSEÁRVU.....	102
11.1 KONSULTAŠUVNNAT OKTASAŠ DÁŠSEÁRVO- JA VEALAHANLÁGA BIRRA	102
11.2 ON NISSONKOMMIŠUVDNA (CSW).....	102
11.3 ILLASTANÁŠŠIT DIVTASVUONA SUOHKANIS.....	102
11.4 ON NISSONLÁVDEGODDI (CEDAW)	102
12. POLITIHKALAŠ DÁSSI	103
12.1 POLITISK ORGANISERING.....	103
12.1.1. SÁMEDIKKI DIEVASČOAHKKIN	103
12.1.2. SÁMEDIKKI DIEVASČOAHKKINJODIHANGODDI	103

12.1.3. SÁMEDIKKI FÁGALÁVDEGOTTIT JA DIEVASČOAHKKIMAT.....	104
12.1.4. SÁMEDIKKI BEARRÁIGEAHČČANLÁVDEGODDI.....	104
12.1.5. SÁMI PARLAMENTÁRALAŠ RÁÐÐI (SPR)	104
12.1.6. SÁMEDIGGERÁÐÐI	105
12.1.7. SÁMEDIKKI NUORAIÐPOLITIHKALAŠ LÁVDEGODDI (SÁNUL)	105
12.1.8. SÁMEDIKKI VUORRASIIDRÁÐÐI	105
12.1.9. SÁMEDIKKI VÁIDDALÁVDEGODDI	106
12.2 VÁIKKUHANĜASKAOAMIT DIEVASČOAHKKINJOÐIHANĜOTTI HÁLDUI	106
12.2.1. DOARJJA SÁMEDIKKI POLITIHKALAŠ JOAVKKUIDE	106
12.2.2. OPPOSISUVNNA BARGOEAVTTUT	107
12.2.3. TILSKUDD TIL LISTER VED SAMETINGSVALGET 2017	107
12.2.4. SAMETINGSVALGET 2017	107
13. HÁLDDAHUSLAŠ DÁSSI	110
13.1 SÁMEDIKKI HÁLDDAHUS.....	110
13.1.1. HÁLDDAHUSA BAJIMUS MIHTTOMEARRI	110
13.1.2. BEAKTILIS SÁMEDIGGEPOLITIHKAR JA MIELBARGI – DIGITALISEREN SÁMEDIKKIS	110
4. OASSI - DOAIMMA STIVREJUPMI JA BEARRÁIGEAHČČU	112
5. OASSI - BOAHTTEÁIGGI VEJOLAŠVOUÐAT ÁRVVOŠTALLAN	113
6. OASSI - JAHKEREHKETDOALLU	116
1.1 JOÐIHEDDJIID MEARKKAŠUMIT	116
1.1.1. ULBMIL	116
1.1.2. DUOÐAŠTUS.....	116
1.1.3. REHKETDOALU DEAFALAŠ BEALIT	116
1.1.4. REVIŠUVDNAORTNET	116
1.1 PRINSIPANOTA JAHKEREHKETDOLLUI.....	117
1.1.1. PRINSIPPARIEVDADUSAT JA BUOHTASTAHTTINLOGUID RIEVDADEAPMI	117
1.1.2. SIRDINVUÐOT BOAÐUT	117
1.1.3. SISABOAÐUT JUOLLUDUSAIN JA SISABOAÐUT DOARJAGIIN JA SIRDIMIIN.....	117
1.1.4. GOLUT.....	117
1.1.5. VUOÐÐORUSTTEGIID KLASIFISEREN JA ÁRVVOŠTALLAN	118
1.2 JOHTOOMIID JA OANEHISÁIGGE VELGGIID KLASIFISEREN JA ÁRVVOŠTALLAN	118
1.2.1. STÁHTA KAPITÁLA.....	118
1.2.2. LIDNEN	118
1.2.3. REAIDARUHTABARDIN.....	119
1.2.4. STÁHTA RÁMMAEAVTTUT	119
1.2.5. JUOLLUDUSRAPORTEREN	119
1.3 BOAÐUSREHKETDOALLU.....	120
1.4 BALÁNSA.....	121
1.5 NOHTAT JAHKEREHKETDOLLUI	123
1.5.1. NOHTA 1 DOAIBMABOAÐUT.....	123
1.5.2. NOHTA 2 BÁLKÁGOLUT.....	124
1.5.3. NOHTA 3 EAHPEÁVNNASLAŠ OAMIT	124
1.5.4. NOHTA 4 BISTEVAŠ DOALLOBIERGASAT	125
1.5.5. NOHTA 5 EARÁ DOAIBMAGOLUT	126
1.5.6. NOHTA 6 FINÁNSABOAÐUT JA FINÁNSAGOLUT.....	126
1.5.7. NOHTA 7 REHKENASTIN JUOLLUDUSRUHTADUVVON DOAIMMAIN	127
1.5.8. NOHTA 8 DOARJJAHÁLDDAŠEAPMI JA EARÁ SIRDIMAT STÁHTAS	127

1.5.9. NOHTA 9 OSSOSIID JA OSIID INVESTEREN	128
1.5.10. NOHTA 10 OASTIGÁIBÁDUSAT	129
1.5.11. NOHTA 11 EARÁ GÁIBÁDUSAT	129
1.5.12. NOHTA 12 BÁŇKOBIJUT, REAIDARUHTA JA SULLASAČČAT	129
1.5.13. NOHTA 13 JUOLLUDUSAT, DOARJAGAT JA SIRDIMAT MAT EAI LEAT FIEVRRIDUVVON BOAHTUN	130
1.5.14. NOHTA 14 SAJUSTEAPMI SÁMEDIGGEVISTTI BAJÁSDOALLAMII	130
1.5.15. NOHTA 15 OANEHISÁIGGI VEALGI	131
1.5.16. REAIDARUHTABARDIN NJUOLGGA VUOGI MIELDE	132
1.5.17. JUOLLUDANRAPORTEREN	133

1.oassi - jodiheaddji muitala

2017 lei min ávvojahki. Mii leat čalmmustahtán 100 jagi rahčama sámi demokratiija, rievttálašvuoda, girjáivuoda ja min gievrodavvuoda. Sámediggi lea guhkit áiggi juo geahččalan lasihit almmolaš aktevrraid ovddavástádusa ja sáji sámi dáidaga ja kultuvrra fuomášuhttimis ja nannemis. Tråante 2017 lágideamit, sámi dáiddáriid oasálastin Documenta 14 čájáhusas ja sámi dáidda ja kultuvra fáddán Norggá Kulturráði 2017 jáhkekonferánsas, leat ge buorit bohtosat dán barggus.

Sámediggi lea diibmá joatkán proseassa ráđđehusain rievdadit bušeahttamálle. Sámediggi sávvá ahte ođđa bušeahttamálle attášii Sámediggái friddjavuoda mearridit bušeahtas badjel, nu movt ráđđehusa riikkaidgaskasaš geatnegasvuodát gáibidivčče.

Ráđđehusa evttohuvvon stáhtabušeahtta 2017:s attii Sámediggái 1,6 % lasáhusa. Dát lei unnit go meroštallojuvvon haddelassáneapmi. Sámedikki bušeahta reálaovdáneapmi lei danne mihá heajut dehálaš surggiin go buohtastahtá dáid surggiid stáhtabušeahtas. Vai sámi servotat galgá ovdánit de ferte Sámedikkis leat ekonomalaš rámmat vai sáhtá čađahit daid servodatbargguid.

Sámegiela ovdáneapmi lea okta Sámedikki deataleamos bargguin. Sámediggi lea dán áigodagas álggahán NAČ 2016:18 Váibmogiella čuovvolanbargguid, earret eará defineret ođđa sámi giellaguovllu iešguđetge suohkankategoriijaiguin ja hábmegoahtán giellaodastusa. Sámediggi lágiidii gulaskuddansemináraid ja hástalii olles sámi buktit cealkámušaid NAČ:ii, ja ollugat bukte cealkámušaid. Manja dan det lea Sámediggi čuovvolan muhtin čealkamušain mat bohte Váibmogiella oktavuodas ja eret eará defineren sámi giellaguovlluid ieš guđet gielldakategoriain ja álggahan hápmet giellareformá.

Sámediggi lea 2017:is bargan guovddáš áššiiguin bajaššaddama ja skuvllaid ektui. Sámediggi lea váikkuhan sámi sisdoalu mánáidgárddiid ođđa rámmaplánai ja daid

ođđa bajitdásse oahpahusplánaid. Boađus dain bargguin lea dohkálaš daid rámmaeavttuid vuodul mat ledje biddjon. Sámediggi lea duhtavaš go Sámi lohkanguovddáš šattai nášunála guovddážiin diibmá mánjel go Sámediggi gáibidii dan mánnga gearde. . Sámediggi lea mannan jagi deattuhan bargat studeantarekrutteremiin sámi oahpaheaddjeoahpuide. Barggus leat buorit bohtosat, go čájehuvvo ahte ohcciidlohku sámi oahpaheaddjeoahpuide lea lassánan.

Sámediggi lea guolástuspolitihkasti vuoruhan guolástusealáhussii rekrutterema. Manimus jagiid leat riiddut guollebiebmama mii lassána dađistaga ja riddoguolásteami gaskka lassánan, ja dat lea dagahan ahte riddoguolásteami areálasuodjaleapmi lea loktejuvvon dađistaga badjelii ságastallamis.

Alimusriekti lea 2016:s ja 2017:s cealkán duomuid mángga áššis main lea stuorra prinsihpalaš mearkkašupmi sámi vuoigatvuođaide. 2017:s vuoittáhalai earret eará boazodoallu riektivuogádagas sisabahkkenáššiin. Sámedikkis lea áigumuš dán áššiin gulahallat sámi beliiguin dan birra mo áššiid galggašii čuovvulit.

Sámi kulturमितobarggus leat deataleamos áššit 2017:s vuosttažettiin leamaš ođđa ráfáiduhttinrájá rievdadeami ja mearrideami čuovvuleapmi sámi kulturmittuid ektui kulturमितolágas, bargu regiovdnaođastusain ja dasto vel kulturmittuid regiovnnaš plánabarggu loahpaheapmi Finnmarkku várás. Sámi vistesuodjaleamis lea earenoamáš deatalaš čujuhít Sámedikki dievasčoahkkima mearrádussii áibbas ođđa hálddašanplána birra sámi huksehusaide ja loahpahanbargguide sámi vittiid registreremis oktan loahpahančalmmustemiin Gállogiettiin Evenáššis borgemánu loahpas, mii lihkestuvai hui bures.

Sámediggi lea duhtavaš go Stuorradiggi 2017:s mearridii ásahit Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna. Sámediggi eaktuda ahte mandáhta ja bargguid hábmen dahkkojuvvo oktii ráđiid Sámedikkiin Norggas. Ovdal go suokkardanbarggut álggahuvvojit lea deatalaš sihkkarastit ahte mandáhta hámis ja sisdoalus lea legitimizehta sámi servodagas.

2017 loahpas čielggai man gallis leat geat Divttasvuonas gillájit seksuálalaš illastemiid geažil. Sámediggi čuovvu Divttasvuona illastanáššiid čuovvuleami hui dárkilit. Lea maid álggahuvvon sierra čuovvulanprošeakta Jasska – trygghet.

Dá leat dušše oasážat doaimmain mat Sámedikkis leat leamaš diibmá. Dán jáhkediđáhusas sáhtat lohkat eambbo daid birra.

Karášjohka, ođđajagimánu 31. b. 2018

Aili Keskitalo

Sámedikki presideanta

2. oassi - oahpásnuvvat doaimmain ja váldologuiguin

Gonagaslaš Majestehta Gonagas Ovlá V rabai vuosttaš Sámedikki golggotmánu 9. b. 1989. Sámediggi lea sámii álbmoga álbmotválljen parlameanta Norggas ja lea iehčanas álbmotválljen orgána.

Sámediggi galgá nannet sámiiid politihkalaš sajádaga ja ovddidit sámiiid beroštumiid Norggas, váikkuhit dasa ahte sámii álbmot oažžu dásseárvosaš ja vuoiggalaš meannudeami ja leat mielde láchčimin dilálašvuodaid dasa ahte sámiiid sáhttet nannet ja ovddidit gielaset, kultuvrraset ja iežaset servodateallima.

Sámiiid álbmotválljen orgánan Norggas lea Sámedikki mihttomearrin oažžut dohkkehuvvot sámiiid vuodđovuogiatvuodaid vuodđun dasa ahte gáhttet ja nannet sámii kultuvrra, giela ja servodateallima ja bisuhit iešguđet sámii árbevieruid.

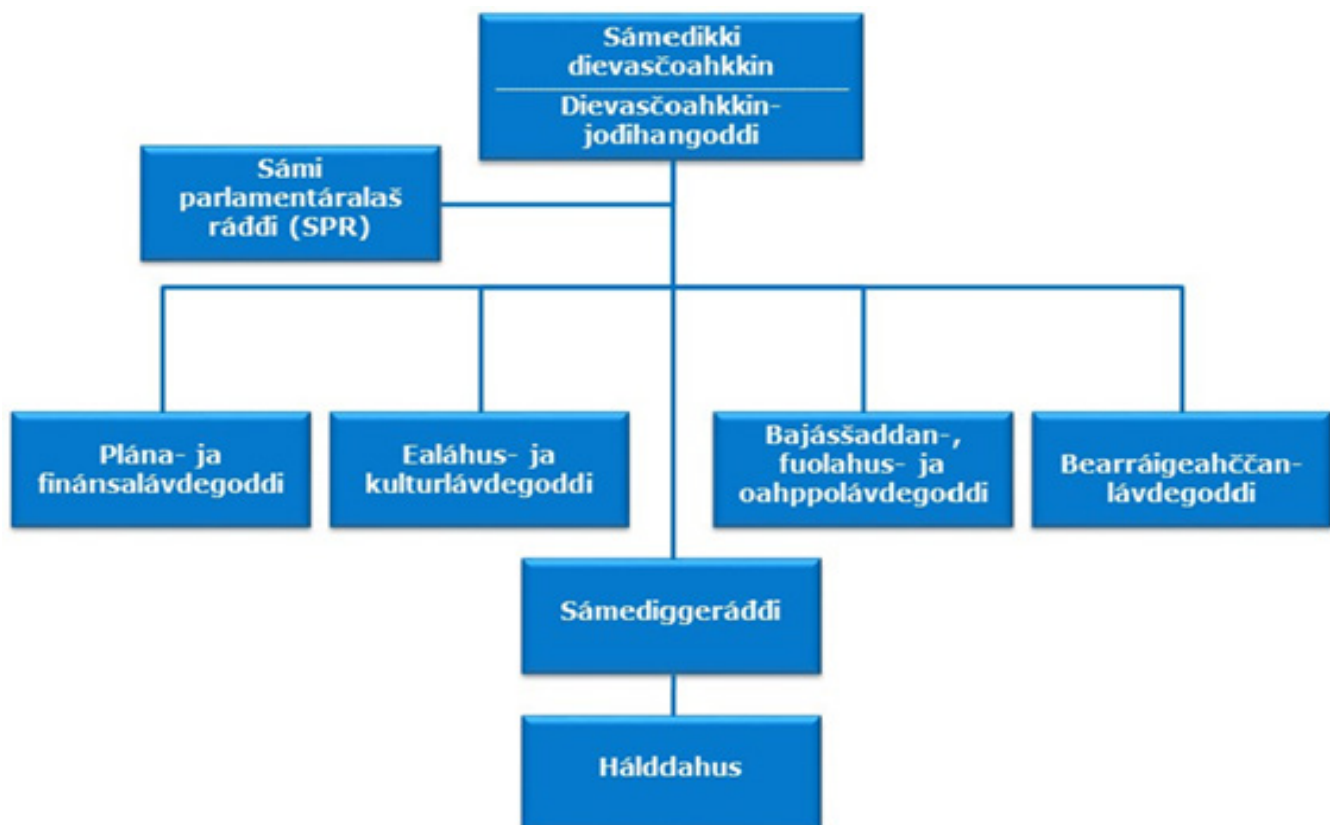
Sámediggi lea demokrátalaš reaidu sámii iešmearrideami várás ja ávkkálaš ja dárbbaslaš bálvalusaid ja fáladagaid ovddideami várás sámii álbmogii. Sámediggi lea sámiiid jietnaguoddi riikka ja riikkaidgaskasaš dásis. Sámediggi áigu váikkuhit dasa ahte vuoigatvuodát ON julggaštusas álgoálbmogiid vuoigatvuodaid birra, váldojuvvojit mielde daidda lágaide ja geavatlaš politihkkii mat váikkuhit min árgabeaivái.

Sámediggi jodihuvvo parlamentáralaš prinsihpa vuodul, mas ráđđejeaddji Sámediggeráđi doaibma lea vuodđuduvvon dievasčoahkkima luohttamuššii. Sámedikki dievasčoahkkinn lea Sámedikki bajimus orgána ja váldi. Diggi heiveha iežas doaimma Lága vuodul Sámedikki ja eará sámii riektediliid birra (sámeláhka).

Dievasčoahkkinn mearrida dikki bargamušaid, oktan njuolggadusaiguin buot Sámedikki eará doaimmaid várás. Lávdegodde- ja dievasčoahkkimat dollojuvvojit njelljii jahkái. Lávdegodde- ja dievasčoahkkimat njukčamánuš ja čakčamánuš čadahuvvojit seamma vahkus, ja miessemánu-geassemánu ja skábmamánu- juovlamánu lávdegodde- ja dievasčoahkkimat dollojuvvojit sierra vahkuin go lávdegoddečoahkkimat lágíduvvojit guokte vahku ovdal dievasčoahkkima.

Sámediggeválgga lágíduvvo juohke njealját jagi seamma beaivvi go stuorradiggeválgga. Sámediggi lea sámediggeválgga bajimus válgaeiseváldi. 7 válgabiirre gokčet olles riikka, juohke válgabiire oažžu mandáhtaid biirre jienastuslogu sturrodaga vuodul.

Oktiibuot válljejuvvojit 39 áirasa olles riikkas

1.1 Sámedikki politihkalaš ortnet

Dievasčoahkkinjodihangottis leat 5 lahtu maid dievasčoahkkima áirasat välljejit iežaset gaskkas gor- relohkoprinsihpa vuodul.

Dievasčoahkkinjodihangottis ledje dát áirasat 11.10.17 rádjái:

- Jørn Are Gaski (BB), jodiheaddji
- Anita Ravna (NSR), nubbijodiheaddji
- Mathis Nilsen Eira (NSR)
- Aud Marthinsen (OB)
- Marie Therese Nordsletta Aslaksen (Sámit lulde)

Sámedikki dievasčoahkkin valjji odđa dievasčoahkkinjodihangotti 11.10.17:

- Elisabeth Erke (BB), jodiheaddji
- Tor Gunnar Nystad (NSR), nubbijodiheaddji
- Aili Guttorm (NSR)
- Thomas Åhren (NSR)
- Tor H. Mikkola (NORD)

Dievasčoahkkinjodihangotti bargu lea gohččut Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimiidda ja jodihit dievasčoahkkimiid Sámedikki čoahkkinortnega mielde. Dása gullá maid virgelohpeohcamiid giedahallan ja dárbbášlaš mearrádusaid dahkat gažaldagain mat gusket Sámedikki áššemeannudeapmái ja regulatiivva ja njuolggadusaid dulkomii. Dievasčoahkkinjodihangoddi ovddida árvalusa Sámedikki áššemeannudannjuolggadusain ja Sámedikki politihkkáriid buhtadusain.

Dievasčoahkkinjodihangoddi ovddida evttohusa dievasčoahkkimii Sámedikki áššemeannudeami njuolggadusaid oktavuodas ja Sámedikki politihkkáriid buhtadusaid oktavuodas

Lea dievasčoahkkinjodihangotti bargamuššan hálldašit Sámedikki jienastuslogu ja vágga Sámediggái. Dasa lassin lea fuolahit ovddastandoaimmaid Sámedikki bealis ja nammadit Sámedikki oassálastiid čoahkkimiidda, konferánssaide ja nu ain.

Buot Sámedikki áirasat leat lahttun ovttá dan golmma fágálávdegottis mat meannudit áššiid ja ovddidit evttohusaid Sámedikki dievasčoahkkimii:

- Plána- ja finánsalávdegoddi
- Bajásšaddan- fuolahus ja oahppolávdegoddi
- Ealáhus- ja kulturlávdegoddi

Fágálávdegottit leat ásašuvvon dainna áigumušain ahte ávkástallat buot dainna sámepolitihkalaš máhtuin mii lea Sámedikki áirasiin, seammás go láhččojuvvo dasa ahte áirasat besset buorebut searvat daid áššiid ráhkkanepmái, maid Sámedikki dievasčoahkkin galgá meannudit. Sámediggeráđi, vejolaččat dievasčoahkkinjodihangotti, evttohusa vuodul lávdegottit ovddidit evttohusa dievasčoahkkimii dain áššiin maid dievasčoahkkinjodihangoddi sádde lávdegottiide.

Dievasčoahkkimiid dulkojit njeallje bistevaš dulkka dáro- (ruota-), davvisáme-, julevsáme ja lullisámegiela/- gillii (ruotagiela/-gillii), dađi mielde guhte giella geavahuvvo sárdnestuolus.

Fágálávdegottiid čoahkkimiid leat dulkojuvvon davvisámegiela dárogillii, okta dulka juohke lávdegottis.

Fágálávdegottiin ledje dát áirasat 11.10.17 rádjái:

Pláná ja finánsalávdegoddi	
Ellen Kristina Saba, jodiheaddji	Olgeš
Toril Bakken Kåven, nubbijodiheaddji	Nordkalottfolket
Thomas Åhrén	NSR
Geir Johnsen	Bargiidbellodat
Aud Marthinsen	Frp
Hartvig Hansen	Sorjjasmeahttun
Marit Kirsten A. Gaup	Bargiidbellodat
Knut Inge Store	Bargiidbellodat
Jovna Zakarias Dunfjell	Åarjel-Saemiej Gielh
Anita P. Ravna	NSR
Ann-Mari Thomassen	NSR
Henrik Olsen	NSR
Viktor Inge Paulsen	NSR

Bajásšaddan- fuolahus ja oahppolávdegoddi	
Ellinor Marita Jåma, jodiheaddji	Åarjel-Saemiej Gielh
Lars Oddmund Sandvik, nubbijodiheaddji	Árja
Tor Gunnar Nystad	NSR
Kjellrun Wilhelmsen	Nordkalottfolket
Johan Vasara	Bargiidbellodat
Solveig Jensen	Bargiidbellodat
Ragnhild M. Aslaksen	Bargiidbellodat
Aili Kirste Solheim Strømeng	Olgeš
Sandra Márjá West	NSR
Christina Henriksen	NSR / SáB
Aili Keskitalo	NSR
Jørn Are Gaski	Bargiidbellodat
Fred-Rene Ø. Buljo	Árja

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	
John Kappfjell, jodiheaddji	Bargiidbellodat
Silje Karine Muotka, nubbijodiheaddji	NSR
Mathis Nilsen Eira	NSR
Beaska Niillas	NSR / SáB
Kirsti Guvsám	NSR
Lisa-Katrine Mo	Bargiidbellodat
Per Mathis Oskal	Bargiidbellodat
Per A. Bæhr	Johttisápmelaččaid listu
Marie Therese Aslaksen	Sámit lulde
Arthur Tørfoss	Frp
Isak Mathis O. Hætta	Dáloniid listu
Jan Åge Biti	Árja
Kjetil Romsdal	Nordkalottfolket

Maŋŋa válggaid 11.10 i 2017 ja válgaaigodagas 2017-2021 leat fágalávdegottiin dat áirasat:

Pláná ja finánsalávdegoddi	
Cecilie Hansen, jodiheaddji	Guovddášbellodat
Ronny Wilhelmsen, nubbijodiheaddji	Bargiidbellodat
Runar Myrnes Balto	NSR
Aili Guttorm	NSR
Tor Gunnar Nystad	NSR
Thomas Åhrén	NSR
Karen Anette Anti	NSR
Klemet Erland Hætta	NSR
Tom Sottinen	Bargiidbellodat
Synnøve Søndergaard	Bargiidbellodat
Lars Filip Paulsen	Olgeš
Toril Bakken Kåven	Nordkalottfolket
Isak Mathis O. Hætta	Guovdageainnu Dálon searvi

Bajásšaddan- fuolahus ja oahppolávdegoddi	
Márjá-Liissá Partapuoli, jodiheaddji	NSR / SáB
Jørn Are Gaski, nubbijodiheaddji	Bargiidbellodat
Piera Heaika Muotka	NSR
Gunn Anita Jacobsen	NSR
Anne Henriette Reinås Nilut	NSR
Niko Valkeapää	NSR
Ann Karin Kvernmo	NSR
Nils Mikkelsen Utsi	NSR
Ellinor Marita Jåma	Åarjel-Saemiej Gielh
Elisabeth Erke	Bargiidbellodat
Kåre Olli	Bargiidbellodat
Kjellrun Wilhelmsen	Nordkalottfolket
Ann-Elise Finbog	Sámealbmot bellodat

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	
Bjørn Inge Mo, jodiheaddji	Bargiidbellodat
Nora Marie Bransfjell, nubbijodiheaddji	NSR
Mathis Nilsen Eira	NSR
Sandra Andersen Eira	NSR
Jovna Vars Smuk	NSR / SáB
Sandra Márjá West	NSR
Hans Ole Eira	Guovddášbellodat
Anders Somby jr.	Johttisápmelaččaid listu
John Kappfjell	Bargiidbellodat
Arild Pettersen Inga	Bargiidbellodat
Arthur Tørfoss	Frp
Tor H. Mikkola	Nordkalottfolket
Inger Eline E. Fjellgren	Árja

2017'is gitta 11.10 válggat ráddjai ledje Sámediggerádis dát áirasat:

Presideanta Vibeke Larsen	Sorjjasmeahttun
Sadjásašpresideanta Lars Filip Paulsen	Olgeš
Ráddelahttu Mariann Wollmann Magga	Bargiidbellodat
Ráddelahttu Per Mathis Oskal	Bargiidbellodat
Ráddelahttu Inger Eline Eriksen	Árja

Manja válgga 11.10 i 2017 ja válgaáigodagas 2017-2021 leat Sámediggerádis dát áirasat:

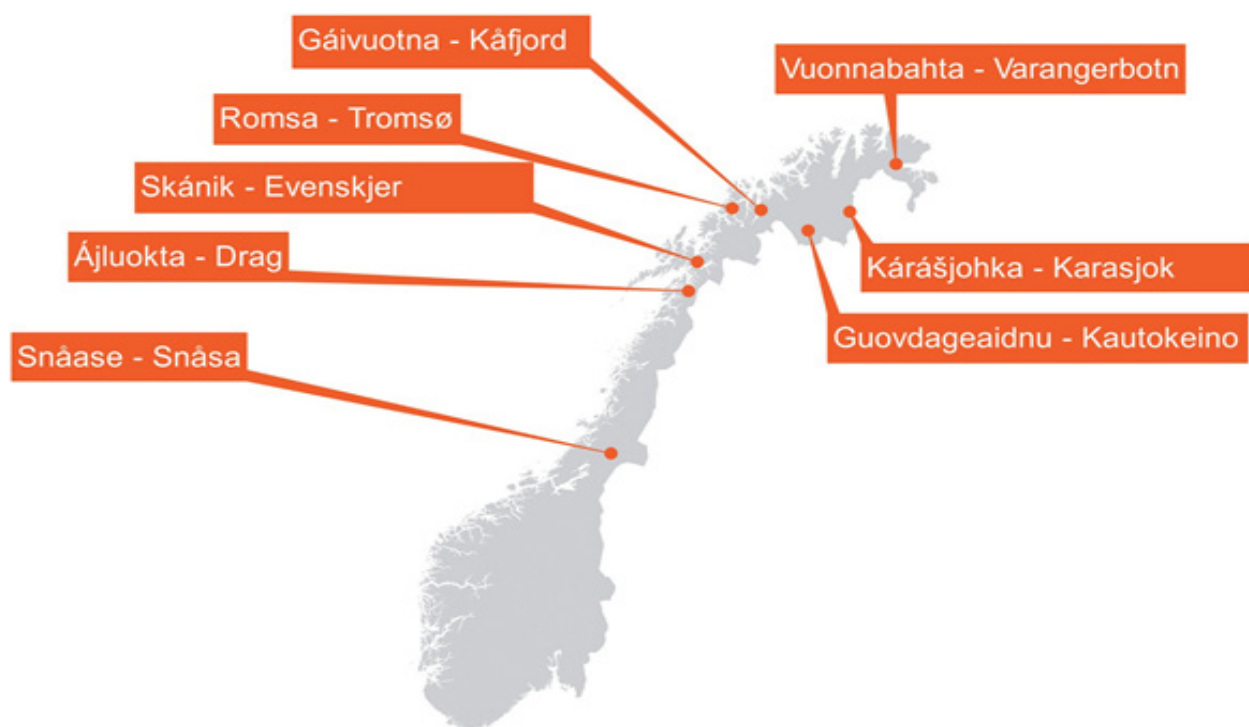
Presideanta Aili Keskitalo	NSR
Ráddelahttu Henrik Olsen	NSR
Ráddelahttu Silje Karine Muotka	NSR
Ráddelahttu Mikkel Eskil Mikkelsen	NSR
Ráddelahttu Berit Marie P. E. Eira	Johttisápmelaččaid listu

Sámediggeráddi doaibmá Sámedikki “ráddehussan” ja doaimmaha beaivválaš politihka.

1.2 Sámedikki hálldahus

Sámedikki hálldahus lea lávdaduvvon 8 iešguđet báikái. Sámedikki parlameantavisti ja váldohálldahus lea Kárášjogas. Kantuvrrat leat ásahuvvon deatalaš sámi guovlluide gos dat eanaš báikkiin juogadit lanjaid eará sámi ásahusaiguin. Dat addá sihke buriid fágabirrašiid ja deatalaš gealbobargosajiid smávva bargomárkaniin. Dasa lassin váikkuha lávdaduvvon kántorstruktuvra dasa ahte lea álkit fidnet bargiid ja dasa ahte bargit loktet bures go besse válljet bargosaji.

Sámedikki kántorbáikit

Sametingets hálldahuslaš organiseremin

Sámedikki hálldahusas lea okta stába ja 7 fágáossodaga. Fágáossodagat leat fas juogaduvvon iešguđet fágajuhkosiidda. Hálldahusa bajimus jođiheaddji lea direktivra Rune Fjellheim. Muđui lea bajimus jođihangottis čuovvovas ossodatdirektevrrat:

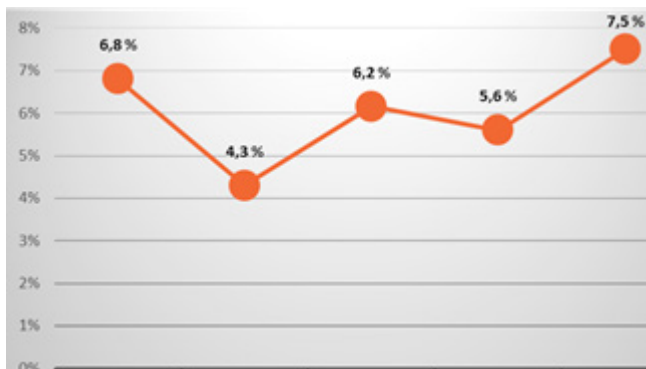
- Rávdná Buljo Gaup, Dievasčoahkkinstaba
- Inger Eline Eira Buljo, Bajásšaddan ja oahpahus
- Magne Svineng, Ealáhus-, Kultuvra ja dearvvašvuohta
- Anne Britt Klemetsen Hætta, Giella
- Jan Roger Østby, Gulahallan
- Tommy Somby, Hálldahus
- Sunniva Skålnes, Kulturmuittut, areála ja biras
- Hege Fjellheim, Vuoigatvuodát ja riikkaidgaskasaš áššit

2017:s oačču Sámediggi juolludusaid 6 iesguđet departemeanttas, mas Gielda- ja ođasmahttindepartemeantta juolludus dagai 64 %. Dasa lassin oačču Sámediggi juolludusaid dáin departemeanttain 2017:s; Máhttodepartemeanta, Dálkkádat- ja birasdepartemeanta, Kulturdepartemeanta, Dearvvašvuođa- ja fuolahusdepartemeanta, Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindepartemeanta ja Olja- ja energiijadepartemeanta.

Jahkeberggut lassánedje ovttain 2016 rájes go ledje 145,3 jahkeberggu nu ahte 31.12.17 muttus lea 142,3 jahkeberggu. Sohkebealejuohku Sámedikki hálldahusas lea 67 % nissonat ja 33 % dievddut. Dievdduid lohku lea nježan 2 % 2016 rajis. Jođihangottis lea 55 % nissonat ja 45 % dievddut.

Sámedikki mihttomearri lea ahte dat buozalmasjávkan maid doavttir diediha, ii galgga leat stuorát go 5,6 %. Doaktára diedihan buozalmasjávkan lea lassanán 6,2 proseanttas 2015:s 5,6 prosentii 2016:s ja 7,5 proseanta 2017:s. Dát lea bajábeal mihtuid ja sivván dasa daida guhkesáiggebuozalmasvuohta. Vuolábealde oaidnit mo doaktára diedihan buozalmasvuohta lea rievdan áigodagas 2013 - 2017.

Turnover Sámedikkis 2016:s lei 4,2% ja 2017:s lei fas lassanan 12,5 prosentii. Dát mieldisbukta ahte 100 Sámedikke bargi lea 12 geat eai lea barggus Sámedikkis jagi maŋnel.

Buozalmasjavkan statistihkka

1.3 Sámedikki internehta statistihkka

1.3.1. Statistihkka Sámediggi neahttasiidu 2017

Sámediggi almmuhii ođđa neahttasiidu álgo geahčen 2017. Neahttasiidu lea ráhkaduvvon ovtas Netlife Research AS:in. 2017:s ledje 180 094 galledeami neahttasiiddus. Dat lea olles 35 % lassáneapmi. 2016:s ledje 133 033 galledeami Sámedikki neahttasiidui. Ledje 95 831 sierranas geavaheaddji dan ektui go ovddit jagi ledje 76 401 sierranas geavaheaddji. Dat mearkkaša 25 % lassáneapmi. Siidočájeheamiid lohku lassánii maid 31 proseanttain 492 839 rájes 375 705 rádjai.

Juohke geavaheaddji siidočájeheapmi lea sullii nu mo ovdal. Statistihkka čájeha ođđa geavaheaddjit lasihit johtolaga. Dat mearkkaša ahte gaskamearálaš geavaheaddji geavaha seamma ollu áiggi neahttasiiddus go ovdal, muhto mii leat ožžon ollu eanet geavahedjjiid.

Johtolat boahtá vuosttažettiin ohcanmohtoris (Google) ja doppe mii oazžut sullii beali min galledemiin. Mii oaidnet 20 % johtolatlassáneami sosiála mediain.

Go guoská min sisdollui, de lea ovdasiidu eanemus bivnnut ja dat dahká su. 27 % buot johtolagas. Dasto boahtá “Doarjagat ja stipeanddat” nubbin su. 3 proseanttain johtolagas. Goalmát ja njealját sadjái bohtet válgasiiddut ja čáliheapmi jienastuslohkui. Dasto boahtá siiddu “Sámedikki birra” ja siidu “Lágideamit”. Dát statistihkka čájeha ahte lea stuorra beroštupmi sisdollui, go johtolat juohkása miehtá hui ollu siidduid. Eai leat dušše moadde siiddu mat čájehit stuorra johtolaga.

Go guoská geografijii, de lea čielgasit Norgga johtolat mii lea stuorámus ja dahká 92 % buot galledemiin. Dasto boahtá Ruotta (2 %), USA (1,2 %) ja Suopma (1 %). Go mii geahččat Norgga dárkilat, de mii oaidnit ahte johtolat Finnmárkkus dahká 33 % johtolagas ja Oslo fas 20 %. Dasto Romssa fylka 11 % ja Nordlándá 6 %.

Go guoská neahttalohkkiid geavaheapmái, de mii oaidnit ahte 40 % geavahit Chrome ja 22 % fas geavahit Safari. Explorer lea goalmát sajis 17 proseanttain ja Firefox 8 proseanttain.

Mis lea ain eanaš min johtolagas desktopas, muhto dat rievda miedaid miedaid. 2017:s lei 67 % desktopas mii lea njedjan 74 proseanttas 2016:s. Sivvan dasa lea mobiila ovttagaid lassáneapmi mas mis lea lassáneapmi 25 prosentii 19 proseanttas 2016:s. Breahtat leat leamaš dássidat su. 6,5 % goappašiid jagiid.

1.3.2. Statistihkka sosiála mediain 2017

Sámediggi geavahan Facebook, Twitter, Instagram og YouTube.

1.3.3. Facebook

Liikoncoahkkalemiid ovdáneapmi:

1.1.2017: 5008

1.1.2018: 6030

Dás lea liikoncoahkkalemiid logu ovdáneapmi maŋimus guovtti jagis, 1.1.16 rájes 4.1.18 rádjai:

Čuovvut

57 % čuovvuin leat nissonat ja 41 % leat albmát.

23 % leat gaskal 45-54 jagi, 20 % leat gaskal 35-44 jagi, 18 % leat gaskal 25 ja 34, 17 % leat gaskal 55-64 jagi, 10 % leat 65+ jagi ja 8 % leat 18-24 jagi.

4512 leat Norggas, 508 leat Ruoŋas, 241 leat Suomas, 137 leat USA:s, 63 leat Duiskkas, 53 leat Ruoššas, 47 leat Dánmárkkus, 30 leat Espánnjas, 26 leat Polskkas, 25 leat Stuorra-Británnias.

Norgga čuovvut: 644 Oslos, 470 Romssas, 398 Kárášjogas, 366 Guovdageainnus, 263 Álttás, 128 Tråantes, 114 Birggonis, 90 Nordláddas, 76 Leavnnjas

Olaheapmi

Ollislaš olaheapmi (galle olbmot leat oaidnán doaimma siiddu oktavuodas):

Gaskamearálaččat áigodagas 1.1.17-1.1.18: 3308

Gaskamearálaččat ovddit áigodagas 1.1.16-1.1.17: 2172

Eanemus 5 olaheami sáhkavuorus:

- Sáhkavuorut govaiguin 8. Sámedikki rahpanbeaivvi: olahan 37 698 olbmo
- Video mas Vibeke Larsen iežas sámediggeráđiin lávlu Nuoraj-TV:s: olahan 32 831 olbmo
- Video giđđaloddema birra: olahan 23 429 olbmo
- Ođđa sámediggeáirasiid govva: olahan 19 168 olbmo
- Video – ávžžuhus čálihit iežas jienastuslohkui: olahan 18 500 olbmo

1.3.4. Instagram

925 čuovvu. 70 % nissonat, 30 % albmát. Eanaš čuovvut leat ahkejoavkkus 25-34 ár.

Eanaš eksponeremat (oktiibuot galle geardde sáhkavuorru lea čájehuvvon) leat leamaš ođđa sámediggeáirasiid govvi, mas leat 2052 eksponerema ja 130 váimmu.

Instagrammas oaidnit dušše statistihka maŋimus vahkus.

1.3.5. Twitter

2672 čuovvu, 51% nissona, 49% albmát.

Twitteris oaidnit dušše statistihka maŋimus mánus ja vahkus, statistihka mánuid mielde.

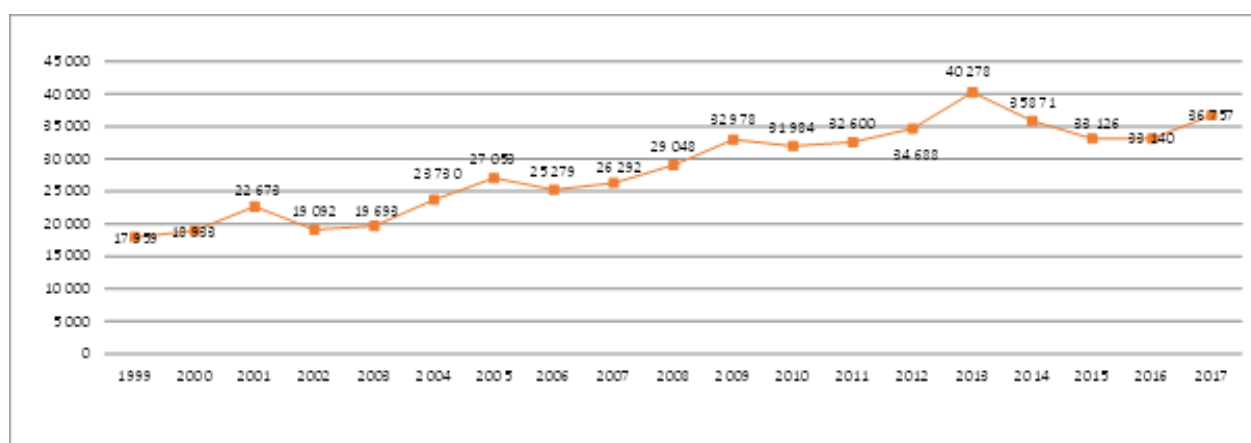
1.4 Čoavddalogut

Čoavddalogut 2015-2017	2015	2016	2017
Juolluduwon oktiibuot	428 590 000	437 601 000	465 691 000
Váikkuhangaskaoamit oktiibuot	284 656 795	297 432 590	300 150 255
-Váikkuhangaskaoamiid oassi buot juolludemin	66,4 %	68,0 %	64,5 %

Politihkalaš ja hálddahaslaš dási doaibmagolut	140 881 710	143 861 933	159 931 301
Politihkalaš dási doaibmagolut	6,8 %	7,2 %	7,8 %
Hálddahaslaš dási doaibmagolut	26,1 %	25,7 %	26,5 %
Bálgágolut jahkebargguid vuodul háld.dássi	536 374	634 483	600 706
Hálddahusa bálgáoassi hálddahusa doaibmagoluid ektui	69,2 %	79,7 %	69,2 %

Geasulogut 2015-2017	2015	2016	2017
Váidagiid lohku	31	25	25

Jahkebargguid lohku	143,3	145,4	142,3
- Nissoniid lohku	64 %	65 %	67 %
- Dievdduid lohku	36 %	35 %	33 %

Govadat čajeha man ollu dokumeanttat registrerejuvvojit Sámedikki arkiivii.

3. oassi - jagi doaimmat ja bohtosat, Váikkuhangaskaoamit, doaibma politihkalaš ja hálldahusa dásis reviderejuvvon bušeahta ektui

Jagi 2017 rehketdoallu čalmmustuvvo reviderejuvvon 2017 bušeahta ektui.

Čujuhit Sámedikki reviderejuvvon 2017 bušehtti, áššái 19/17, mearriduvvon geassemánu 1. b. 2017, mas bušeahta 2017 lea ođđasis juogaduvvon

	Rehketdoallu	Bušeahta 2017	Erohus	% erohus
Doaibmaboadut				
Departemanttaid juolludusat	465 691 000	465 691 000	0	0,0 %
Doaibmaboaduid submi	465 691 000	465 691 000	0	0,0 %
Váikkuhangaskaoamit				
Váikkuhangaskaoamit	300 150 255	302 511 238	2 360 983	0,8 %
Váikkuhangaskaoamit submi	300 150 255	302 511 238	2 360 983	0,8 %
Doaibmagolut				
Politihkalaš dási doaibma	36 326 978	36 576 000	249 022	0,7 %
Hálldahusa doaibma	123 604 324	124 027 000	422 676	0,3 %
Doaibmagolut submi	159 931 301	160 603 000	671 699	0,4 %
DOAIBMABOADUS	5 609 444	2 576 762	3 032 682	
Jahkebothosa geavaheapmi				
Eará iežas kapitálie	-5 609 444			
Geavaheami supmi	0			

1.4.1. Departemeanttaid juolludusat

Departemeanttaid juolludisaid juohkin lea ná:

	Rehket- doallu	Bušeahhta 2017	Erohus	% erohus
Gielda- ja ođasmahttisdepartemeanta - GOD	304 167 000	304 167 000	0	0,0 %
Máhttodepartemeanta - MD	42 551 000	42 551 000	0	0,0 %
Máhttodepartemeanta - MD	16 565 000	16 565 000	0	0,0 %
Máhttodepartemeanta - MD - Váibmogiella	5 000 000	5 000 000	0	0,0 %
Dálkkádat- ja birasdepartemeanta - DBD	3 541 000	3 541 000	0	0,0 %
Kulturdepartemeanta - KD	81 900 000	81 900 000	0	0,0 %
Dearvašvuoda- ja fuolahusdep. DFD	5 547 000	5 547 000	0	0,0 %
Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindep.	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
Submi	460 271 000	460 271 000	0	0,0 %
Sámeálbmot foanda	5 420 000	5 420 000	0	0,0 %
Submi	465 691 000	465 691 000	0	0,0 %

Sámedikkis lei áššis 19/17, Sámedikki 2017 reviderejuvvon bušeahhta, juolludus oktiibuot 465 691 000 ru.

Lassin juolludusaide mat leat bajábealde namuhuvvon, lea Sámediggi ožžon lassejuolludusaid ja doarjaga mat leat fievririduvvon sisabohtun eará váldopoasttaid vuolde rehketdoalus.

Čilgehus	Juolludan	Submi
NÁČ 2016:18 - Váibmogiella	GOD	1 000 000
Sámi valáštdallan	GOD	750 000
Riikaidgaskasaš bargu	OD	1 100 000
Gáhttet ráfáidathton priváhta vistiid	Riikaantikvára	2 200 000
Sámi viesuid identifiseren- ja registreren Norggas	Riikaantikvára	4 200 000
Kulturhistorijjáláš eanadahkki Romssa fylkkas masa lea nationála beroštupmi (KULA)	Riikaantikvára	100 000
Válljejuvvon arkeologalaš kulturmuittuid ja kulturbirrasa suodjalanprográmmii	Riikaantikvára	495 000
Válljejuvvon arkeologalaš kulturmuittuid ja kulturbirrasa suodjalanprográmmii	Riikaantikvára	32 000
Giellagaldu	Romssa fylkkasuohkan	750 000
Tráante 2017	Tráante tjjelte	480 000
Tráante 2017	Davvi- Trøndelága fylkkasuohkan	280 000
Tráante 2017	Lulli-Trøndelága fylkkasuohkan	280 000
Tráante 2017	Nordlándda fylkkasuohkan	100 000
Sum		11 767 000

1.4.2. Váikkuhangaskaoapmereketdoallu 2017

	Rehket- doallu	Bušeahtta 2017	Erohus	% erohus
Giella	82 493 074	83 788 000	1 294 926	1,5 %
Ovttasbargošiehtadusat	2 703 616	1 500 000	-1 203 616	-80,2 %
Máhttu	43 305 032	45 134 000	1 828 969	4,1 %
Areálat, biras ja dálkkádat	1 339 151	1 250 000	-89 151	-7,1 %
Ealáhus	32 786 248	33 068 000	281 752	0,9 %
Kultuvra	125 841 427	125 470 238	-371 189	-0,3 %
Kulturmuutosuodjalus	2 698 259	3 175 000	476 740	15,0 %
Dearvvašvuohta ja sosiála	2 973 202	3 185 000	211 798	6,6 %
Eará doaibmajut	4 387 000	4 387 000	0	0,0 %
Riikkaidgaskasaš ovttasbargu	1 623 246	1 554 000	-69 246	-4,5 %
Submi	300 150 255	302 511 238	2 360 983	0,8 %

Oktiibuot čájeha váikkuhangaskaoapmereketdoallu 2017 badjelbáhcaga mii lea 2 360 983 ru.

Sámediggeráddi juogada ohcanvuđot váikkuhangaskaomiid Sámedikki bušeahtha siskkobealde, earret daid váikkuhangaskaomiid mat leat biddjojuvvon dievasčoahkkinjođihangotti geavahussii.

2017:s lea fápmudus movt ođđasis geavahit, geavahuvvon vuolláibáhcaga gokčamii ovttaskas doarjjapoasttain eará doarjjapoasttaid ektui main lea leamaš badjelbáza, gč. tabealla vuolábealde. Dievasčoahkkimii lea diedihuvvon dán birra ráđi diedáhusa bokte 2017 juovlamánus.

1.4.3. Earáláhkai geavaheamit

Sámediggeráđđi mearridii čakčamánuš ja skábmamánuš áššiin SR 188/17 ja SR 216/17 earáláhkai geavahemiid rehketdoalus. Dán birra diedihuvvui ráđi diedáhusas dievasčoahkkimii 2017 juovlamánuš.

Čilgehus	Bušeahhta 2017	Ruđaid maid sáhtta earaláhkai geavahit	Gevahuv-vo dáidda poasttaide 31.08.17	Ruđaid maid sáhtta earaláhkai geavahit	Gevahuv-vo dáidda poasttaide 31.10.17	Bušeahhta 2017 manjá rievdade-miid
11000 Giel-laproševtta	3 310 000	0	723 000	0	1 000 000	
11100 Stipeanda ohppiide geain lea sámegiella fágan joatkkaskuvllain	3 000 000	-323 000	0	0	0	
12000 Sámi giellagáldu	3 000 000	0	0	-800 000	0	
13100 Giella-iskadeapmi	400 000	-400 000	0	0	0	
Submi giella	9 710 000	-723 000	723 000	-800 000	1 000 000	
21000 Doarjagat oahppodeav-voráhkadeapmái	19 740 000	0	0	-737 000	0	
21110 Stipeanda alit ohppui	2 450 000	0	0	0	686 000	
21130 Doarjja árbedihtui ja sámi meahcce-geavaheapmai vuodđoskuvllas	500 000	-100 000	0	0	0	
21200 Sámi mánáidgárdit ja ossodagat	7 341 000	0	0	-1 000 000	0	
21210 Doarjja sámi giella-oahpahussii	2 739 000	0	0	-316 000	0	
21220 Prošeak-tat ja ovddidanbargu	2 739 000	0	0	0	847 000	
21230 Pedago-galáš ávdnasat	1 539 000			-247 000	0	
21300 Árbe-diehtu	1 000 000	0	0	-433 000	0	
22900 Oktasaš skuvla Sirpmá bajásšaddan-guovddáš ja Ohcejohka	500 000	-100 000	0	0	0	
Submi máhttu	38 548 000	-200 000	0	-2 733 000	1 533 000	

15015 Vilgesvár-ri	170 000	-217 000	0	0	0	
17100 Doarjja kulturdoaimmaide	3 610 238	-713 000	0	0	0	
17300 Doarjja dáidda- ja kulturgaskkustanarenaide	1 509 000	0	1 030 000	0	0	
17500 Konferánsa sámi girjjálašvuoda ja kultuvrra birra	100 000	0	100 000	0	0	
Submi kultuvra	5 389 238	-930 000	1 130 000	0	0	
40000 Doarjagat vuodđoealáhusaide	5 500 000	0	1 100 000	0	400 000	
40510 Doarjja ealáhusaide ja fitnogatovddideapmái	5 400 000	0	1 100 000	0	200 000	
40511 Lotnolasjg meahcástanealáhusaide	2 200 000	-2 200 000	0	0	0	
41002 Sámi kulturealáhusat	1 000 000	0	300 000	0	0	
41011 Sámi mátkkoštanealáhusat - Prošeakta	1 000 000	-500 000	0	0	0	
41012 Sámi mátkkoštanealáhusat - ohcanvuđot doarjja	1 000 000	0	200 000	0	100 000	
41054 Gelbbolašvuhta, oahpahus, kurssat	400 000	0	0	-300 000	0	
41061 Hospiteren	100 000	0	0	-100 000	0	
Submi ealáhus	16 600 000	-2 700 000	2 700 000	-400 000	700 000	
45000 Doarjja regionálaovddidanprošeavttaide	1 500 000	0	0	0	700 000	
Submi ovttag bargošiehtadusat	1 500 000	0	0	0	700 000	
Submi váikkuhangaskaoamit		-4 553 000	4 553 000	-3 933 000	3 933 000	

Konsultašuvnnat

Obbalašlistu konsultašuvnnain mat čađahuvvo 2017is

Ášši	Konsultašuvdnoasálaš	Stáhtus	Boađus
Guovloodastus – guovllu álbmotválljendási ođđa juohkin	Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Gulaskuddancealkámuš – Bajimuš oassi – árvvut ja prinsihpat vuoddoohpahusas	Máhttodepartemeanta (Hálddahusa dásis)	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Bajimuš oassi – árvvut ja prinsihpat vuoddoohpahusas	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Prográmaplána sámi dutkanprográmmii III	Dutkanráđđi	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Prográmaplána P-SÁMI III várás	Dutkanráđđi	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Oktasaš rámmaplána dearvvašvuoda- ja sosiálašfágaohppui	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Guovlu – ja gieldaodastus –gieldajuohku	Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Hálddašanovdasvástádus ruđain muhtun doaibmajuiid čuovvuleapmái Sámegea doaimaplánas Norlándda Fylkkamánnis Sámediggái	Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Ođđa bušeahhtamálle Sámedikki várás	Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Dahkkujuvvomin	Konsultašuvnnain ii gergojuvvon.
Ođđa rámmaplána mánáidgárdái	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Láhkaásahusat mánáidgárdeoahpahusa ođđa rámmaplánii	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Barggahandokumeanttat allaskuvllaide ja universiteaide main lea sámi oahpahus	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Boahtteáiggi mánáidgárdái (2018-2022) gelbbolašvuoda strategiija ođasmahttin barnehage	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Boađusielggademiid njuolggadusaid rievdeapmi	Biras- ja dálkkádatdepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Konsultašuvnnat guolástusregulerema siskkobealde 2018	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta/ Guolástusdirektoráhta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Evttohus bajimuš bivdoeari bajideamis riddofatnasiin joavkkus 11-15 mehtera, ja 8 bivdoeari mat leat badjel 15 mehtera	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Gonagasreabbábivddu birra 2018:s	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Ášši jahkásaččat	Ii sohppojuvvon
Distriktabivdoeari fievrreapmi dorsi várás – Gáŋgaviikka ja Davsesiidda gieldat	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Geahččalan reahkavivdu	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta / Guolástusdirektoráhta	Meannoduvvomin	Sohppojuvvon
Guolástus Riddobivdoearis 2018:s	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta / Guolástusdirektoráhta	Ášši jahkásaččat Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Ráđdehusa Mearrastrategiija ealáhusovddideapmái	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Riddobivdoeari geavaheami birra – Bargojoavkoraporta maid EGD ja Sámediggi leat ráhkadan	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Dahkkujuvvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Sierra riddobivdoeari sajušteapmi 2 000 tonna sallit rabas jovkui	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Dahkkujuvvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Proseassa loahpaheapmi ođđa lálkkaasahusa mearrideamis mii guoská dieđihangeatnegas guolástussii anadromalaš luossabivddus	Birasdirektoráhta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Stuorradiggedieđáhus boazodoalu birra	Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
100-jahkeráji rievdeapmi kulturmutolágas	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Loahpahuvvon i januar 2018	Sohppojuvvon
Guovloodastus, kulturmutosuođjaleapmi	Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Nationála dearvvašvuoda- ja buohcciviesoplána	Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Barggahandokumeanttat jahkái 2018 regionála dearvvašvuodadoaimmahagaid várás	Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon

Ášši	Konsultašuvdnaosasálaš	Stáhtus	Boadus
Buohcciruovttuid ja ruovttubálvalusa ovddidanguovddáža organiseren sámii álbmoga várás	Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta	Dahkkkojuvvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Juollodusreive mánáidsuodjalusa siskkobealde 2017	Mánáid- ja dáseárvodepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Konsultašuvdnanjoolggadusat sámelágas	Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Dahkkkojuvvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Ruvkedoaimma Nussiris ja Gumpenjuniis	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Dahkkkojuvvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Oktasaš dáseárvo- ja vealahanláhka		Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Nationála rámma bieggafápmui nannámis	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Dahkkkojuvvomin	Sohppojuvvon
Sáltoduoddara-Svartisen álbmotmeahci viiddideapmi ja ođasmahttin	Birasdirektoráhta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Reipkrokelva	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Mellomdalelva	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Smalakelva	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Vasselva	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Leirbukta kraftverk	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Lavangselva kraftverk	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Dahkkkojuvvomin	Sohppojuvvon
Stokkfjellet vindkraftverk	Oljo- ja energiijadepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Kopperå vindkraftverk	Oljo- ja energiijadepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Stikkelvika kraftverk ja Kjerringvatnet reguleren (Sámediggi searvvai áicin konsultašuvnnain orohagain)	Oljo- ja energiijadepartemeanta	Váiddameannudeamis Oljo- ja energiija-departemeanttas	Ii sohppojuvvon
Øvre Foldvik kraftverk	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Dahkkkojuvvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Småkraftpakke Beiarn	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Dahkkkojuvvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Småkraftverk i Namsskogan	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Dahkkkojuvvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Konsultašuvdna eanaeaggátovddastusain Skarvan ja Roltdalen ja Sylan álbmotmeahci geahččalanortnega ektui	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Meahccesuodjaleapmi	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Hålogalandsvegen	Stáhta Geaidnodoaimmahat/ Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Evenes girdinhámman	Suodjalusvistiit / Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Dahkkkojuvvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Sámegeilaid registreren lea mielde Álbmotregistaris	Finansdepartementet	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon

1. Giella

Váldomihttomearri:

- Buot sámiide galget sihkkarastojuvvot vejolašvuodaid geavahit sámi giellaarenaid, sámi bálvadásfálaldagaid ja geavahit iežaset giela.

Čoahkketabealla - giella

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámegiela geavaheapmi	72 429 036	73 878 000	1 448 964
Sámegielaid ovddideapmi	4 572 700	3 310 000	-1 262 700
Movttidahttindoaimmat	3 314 758	3 600 000	285 242
Sámi Giellagáldu	2 176 579	3 000 000	823 420
Submi	82 493 074	83 788 000	1 294 926

1.1 Sámegiela geavaheapmi

Čoahkketabealla - sámegiela geavaheapmi

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Guovttegielatvuodadoarjagat gielddaide	46 453 975	46 824 000	370 025
Guovttegielatvuodadoarjagat fylkkagielddaide	5 113 000	5 200 000	87 000
Nuortalaš giela ealáskahttin	0	200 000	200 000
Sámi giellaguovddážat	20 155 000	20 034 000	-121 000
Giellaisskkadeapmi	0	400 000	400 000
Tearbma- ja báikenamma kursa	277 838	324 000	46 162
NÁČ 2016: 18 - Váibmogiela čuovvleapmi	429 223	896 000	466 777
Submi	72 429 036	73 878 000	1 448 964

1.1.1. Guovttegielatvuodadoarjja gielddaide - njulggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi álbmogis sámegiela hald dahusguollus lea duohta vejolasvuohka geavahit sámegiela almmolaš hálldašeami bálvalusain

Poastta badjebáza mii lea kr 370 025 vuolga ruovttoluotta geassimis dán gielddain; Divttasvuotna, Gáivuotna ja Kárašjohka.

Sámegiela hálddašanguovlu suohkanat ja fylkkasuohkanat leat dehálaš ovttasbargoosasálaččat sámegielaid nannenbarggus. Suohkanat sámegiela hálddašanguovllus galget láhčit dili nu ahte sápmelaččat galget beassat seailluhit ja ovddidit gielaset, sámelága giellanjuolggadusaid mielde. Sámediggi juolluda guovttegielatvuodadoarjja suohkaniidda vai suohkanat bastet doallat sámelága giellanjuolggadusaid ja ovddidit sámegiela

Sámediggi lea johtttán ja fitnat hálddašanguovlu suohkaniid galledeamen. Fáddan politihkalaš čoahkkimiin lea leamaš suohkaniid ovddasvástádus ja Sámedikki vuordamušat suohkaniidda hálddašit guovttegielatvuodadoarjaga ja sámegiela doaimmaid ovddidit

Sámediggi lea ođastan doarjjaeavttuid buoridan dihte suohkaniid gielladoaimmaid ja giellaovddideami. Sámediggi bovdii čoahkkimiidda buot hálddašanguovllu suohkaniid ja fylkkasuohkaniid, ja lágidii čoahkkimiid Værnesas, Romssas ja Kárášjogas, ja buot suohkanat ja fylkkasuohkanat čuvvo čoahkkimiid doppe gos sidjiide heivii.

Čoahkkimis lei fáddan golbma jagi doaibmaplána 2018-2020 maid suohkanat daid ođđa njuolggadusaid mielde galget hábmet, ja čuovvulit. Suohkanat ja fylkkasuohkanat leat dál hábmen golbma jagi plánaid mat čájehit suohkaniid áigumušaid ja mihtuid sámegiela ovddidanbarggus, ja sámegiela ovddidandoaimmaid mat leat heivehuvvon mánáidgárdde- ja skuvllaáigi mánáide.

Ođđa suohkan hálddašanguovllus geassemánu 2017 rájes lea Aarporte suohkan.

Muđui lea lea Gielda - ja ođasmahttindepartemeanta sádden sámelága giellanjuolggadusaid lálkkaasahusrievidadusevttohusa gulaskuddamii dan olis go Plassje suohkan lea ohcan beassat sámegiela hálddašanguvlui. Sámediggi lea maid ožžon dieđu ahte Skániid suohkana suohkanstivra lea guovvamánus 2017 mearridan ohcat beassat mielde sámegiela hálddašanguvlui, ja das lea hui ollu mearkkašupmi sámegiela ovdáneami dihte.

NOU 2016:18 váibmogiella čuovvoleami olis lea Sámedikki juovlamánu dievasčoahkkimis giedahallan ášši Suohkankategoriijat - Sámi giellaguovllut mas lea mearriduvvon ahte Sámeigiela hálddašanguovlu rievdaduvvo sámi giellaguovlun.

1.1.2. Guovttegielatvuodadoarjja fylkkagielddaide - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri

- *Sámi albmogis galgá duođas leat vejolasvuohta geavahit sámegiela gi deaivadit almmolaš institušuvnnaiguin.*

Poastta badjebáza mii lea kr 87 000 vuolga ruovttoluotta geassimis Finnmárkku fylkkagielddas.

Fylkkasuohkanat sámegiela hálddašanguovllus ožžot guovttegielatvuodadoarjaga čuovvolit sámelága giellanjuolggadusaid ja ovddidit sámegiela. Sámediggi lea lágidan čoahkkimiid hálddašanguovllu suohkaniiguin ja fylkkasuohkaniiguin, mas lea leamaš fáddán 3-jagi plánat.

Sámediggi ja fylkkasuohkanat leat ođasmahttime ja ovttahttime regionala ja giellaovttasbargašiehtadusaid gaskal Sámedikki ja fylkkasuohkaniid, ja dan olis leat dollon hálldahuslaš bargočoahkkimat fylkkasuohkaniiguin. Sámediggeráđdi ja Romssa fylkkasuohkan lea doallan čoahkkima ovttasbargošiehtadusa birra Sámedikki ja Romssa fylkkasuohkana gaskkas. Lea maid leamaš politihkkalaš čoahkkin gaskal Sámedikki ja Trøndelaga fylkkasuohkana.

Sámediggi oassálastti Romssa fylkkasuohkana sámekonferánssas 2017 mas leai guovddázis regiovdnareforpma sámi dimenšuvdna, duohtavuohta- ja seanadankommišuvnna mearkkašupmi Romsii, ja "Váibmogiella" NAČ čuovvoleapmi. Konfereansas lei maid gažaldat dan ektui mii guoská ovttasbargošiehtadusa ođasmahttimii gaskal Romssa fylkkasuohkana ja Sámedikki.

Konferássa oasseváldit ledje sámi birrasat Romssa fylkkas, politihkkárat ja almmolaš eiseválddit ja maid organisašuvnnat ja lágádusat mat barget sámi áššiiguin.

1.1.3. Ealáskahttit nuortalašgiela - prošeakta

Nuortalaš giela ealáskahttime ovddidedje áirasat dievasčoahkkimis dalle go Sámedikki 2017 bušeahtta meannuduvvui. Sámediggi lea geahččalan vuolggahit ovttasbarggu nuortasámi birrasiin álggahan dihtii ealáskahttinprošeavtta singuin, muhto dat ii leat lihkestuvvan. Biras lea unni ja nuortasámi musea rahppojuvvui 2017:s masa manne ollu sin resurssat. Badjebáza poasttas 200 000 ru bohtá das go eai leat leamaš resurssat fágabirrasis prošeavtta čuovvuleapmái.

Okta oassi nuortalašgiela ealáskahttinbarggus lea ahte Sámediggi lea šiehtadallagoahtántranskriberet Isak Saba čohkkejuvvon teavsttaid nuortalašgillii. Sámediggi lea šiehtadan ahte 23 leuđd galget heivehuvvot otná nuortalašgiel čállinvuohkáii. Leuđdat leat čohkkejuvvon Njávda guovllus.

1.1.4. Sámi giellaguovddažat - njuolggadoarjja

Doarjaortnega mihttomearri

- *Sámi giellaguovddažat barget árrjalaččat ovdanahttit sámegiela iežaset guovlluin*

Poastta vuolláibáza mii lea kr 121 000 vuolga badjelmeare geavaheamis.

Sámi giellaguovddažat leat sádden 3 jagi doaibmaplánaid Sámediggái gos čájehit sin gielladoaimmaid. Giellaguovddašdoarjaga oassin lea aktivitehtadoarjja, mii galgá adnot giellakurssaide ja giellaarenaide. Plána bokte goziha Sámediggi ahte doarjaga mihttu olahuvvo. Giellaguovddažat lea Sámedikki deháleamos ovttasbargoguoimmit sámegiela seailuheamis ja ovddideamis, ja giellaguovddažat dahket earenoamáš dehálaš barggu sámi guovlluin. Giellaguovddažiid doaimmaid bokte lágiduvvojit olu giellaarenat ja giellakurssat, ja sámi álbmot beassá geavahit iežaset sámegiela giellaguovddažiid doaimmaid bokte.

Sámediggi lea hui ilus go eanet giellaguovddažat ilbmanit Sámis. Dán jagi leat Sijti Jarnge, Oslo ja Bådåddjos ožžon doarjaga sámegiel doaimmaide mat lea vuodđun ásahtit sámi giellaguovddaža.

1.1.5. Giellaiskadeapmi - prošeakta

Poastta badjebáza mii lea kr 400 000 vuolga das go hálldahus ieš leš lea čadahan questbacka ja sádden ávdnasiid sámi statistihka fágalaš analysajovkui čuovvuleapmái. SSB lea 2017:s dahkan metodaovddidanoahpu geahčadan dihte vejolaš metoda mainna ráhkadivččii statistihkalaš populašuvnna mii sáhtašii lea vuolggasadjin giellaikkademiide Norggas.

Sámediggi lea čadahan giellaikkadeami 1996 iskkadeami vuodul masa leat lasihuvvon ođđa gažaldagat ja mas maid leat mielde dat gielddat mat dan rájes leat šaddan giellahálldášanguovlun. Nu lea dál vejolaš sihke buohtastahttit dálá almmolaš giellageavaheami dainna diliin mii lei 20 jagi dassái gielddaid hálldahusas ja maiddá oazžut ođđa gielladieđuid almmolaš giellageavaheami birra mat adnojuvvojit deatalažžan.

1.1.6. Terminologija- ja báikenammakursa

Poastta badjebáza mii lea kr 46 162 vuolga unnit goluin go vurdojuvvon.

Golbma fágakurssa báikenammaregistreremis leat čadahuvvon 2017 čavčča. Kurssat leat lágiduvvon davvisámi giellaguovllus, julevsámi giellaguovllus ja lullisámi giellaguovllus. Kurssaid mihttomearri lei oazžut eanebuid čohkket sámi báikenamaid. Oktiibuot ledje 40 oassálasti.

Sámedikki nammanevvohat oaidná ahte eanet suohkanat válljejit geavahit sámi báikenamaid, dat guoská maiddá suohkannamaide. Ođđa suohkannamat ja fylkkanamat mat leat mearriduvvon sámegillii, leat Hársttáid suohkan, Suorttá suohkan ja Tröndelagen fylhkentjietle.

1.1.7. NÁČ 2016: 18 - Váibmogiela čuovvuleapmi

Poastta badjebáza mii lea kr 466 777 vuolga das go prošeakta ii lean jođus ovdal go 2017 čavčča. Sámediggi mearridii Sámedikki reviderejuvvon 2017 bušehta giedahallamis áššis 19/17 várret ruđaid NÁČ 2016: 18 Váibmogiella čuovvuleapmái.

Sámediggi lea guhkit áiggi ovddidan dárbbu ođasmahttit ja nannet sámegielaide rivttiid ja ortnegiid. NÁČ 2016:18 Váibmogiela evttoha doaimmaid mat gusket sihke láhkariעדadusaide ja muđui rievdadusa ortnegiid ja evttoha doaimmaid mat galggašii nannet sámegielaide dili Norggas. Čuovvuleapmi lea vuoruhuvvon bargu Sámedikkis, ja Sámediggi vuordá ahte NÁČ čuovvuluvvo jođánit ja ollislaččat maiddá ráđđehusa bealis. Čuovvolanbarggu lea loktejuvvon sihke ráđđádallan- ja gulahallančoahkkimiin ráđđehusain. Sámediggi lea oasálasttán ja veahhkin lágidan gulaskuddan semináraid mat ledje go NÁČ lei gulaskuddamis. Dievasčoahhkin lea meannudan ášši guktii ja lea mearriduvvon ahte Sámediggi bargá ásahtit dihte ođđa giellaguovllu, gos leat iešguđetge kategoriijat gielddain. Sámediggi árvvoštallá ásahtit vihtta kategoriija gielddaide; giellaresursasuohkanat, giellaovddidansuohkanat, giellaealáskahtinsuohkanat, gávpotsuohkanat ja eará vejolaš giellasuohkanat. Sámediggi veardida ahte dát vihtta kategoriija válddášii buoremus láhkai vuhtii giellaerohusaid suohkaniin. Dievasčoahhkin lea maid mearridan ahte dorjot giellalávdegotti rávvaga gos dadjo ahte sihke suohkanat, departemeanta ja Sámediggi sáhttet váldit álgaga oazžut ođđa suohkaniid.

Sámediggi lea čuovvolan NÁČ Váibmogiela iešguđetge proseassain, earret eará mánaidgárdeprošeavttain “Sámi mánát ođđa searvelanjain” ja sámegiela registrerema álbmotregisterii.

1.2 Sámegielaid ovddideapmi

Čoahkketabealla - sámegielaid ovddideapmi

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Giellaprošeavttat	4 572 700	3 310 000	-1 262 700
Submi	4 572 700	3 310 000	-1 262 700

Čielggadusas NOU 2014: 8 - Tolking i offentlig sektor - et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd, sámegillii 'Dulkon almmolaš suorggis - gažaldat riektesihkarvuodas ja dásseárvvus, lei láhkaárvalus almmolaš eiseválddiid dulkageavaheami ovddasvástádusa hárrái. Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeanta lea bargame láhkaárvalusain. Sámedikkis lei čoahkkin departemeanttain njukčamánu 2017 gos šiehttojuvvui konsulteret láhkaárvalusa birra mannel go lea leamaš almmolaš gulaskuddamis. Almmolaš gulaskuddan ođđa dulkalága árvalusas šaddá jáhkkinis 2018:s.

Ođđa álbmotregistarlága mielde mii bodii fápmui golggotmánus 2017 lea vejolaš registreret sámegiela geavaheami. Sámediggi lei gáibidan dahkat vejolažžan registreret maiddá nuortalašgiela ja bitonsámegiela geavaheami. Loahpalaš ráđđádallamiin Ruhtadandepartemeanttain sohppojuvvui ahte álbmotregistara láhkaásahusain váldojuvvot mielde dušše dat sámegielat main leat rievttit giellahálldašanguovlluin.

Norga lea ratifiseren Europharádi giellalihttu ja galgá juohke goalmát jagi raporteret dán birra. Sámediggi lea sádden sisa suoivvanraportta gos earret eará fuomášuhttit ahte julev- ja máttasámegiella berrešii leat seamma dásis go davvisámegiella lihtus. Sámediggi maid bovdi Europharádi ekspeartalávdegotti galledit Sámedikki, ja ekspeartalávdegoddi finai Sámedikkis ovdalaš juovllaid Norgga galledeami oktavuodas. Sámediggi maid searvvai Europharádi giellalihttu 25 jagi ávvoseminárii Budapestas, gos digaštallui earret eará giellalihttu mearkkašupmi unnitlogu- ja regionála gielaide ja giellalihttu buoridanvejolašvuodas.

1.2.1. Giellaprošeavttat - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri

- Váikkuhit sámegielaid ja terminologiiija ovddideami prošeaktadoarjaga bokte
- Háhkát mánggalágan sámegielat doaimmaid báikegottiin

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
11000 Giellaprošeavttat	4 572 700	3 310 000	3 660 000	-1 262 700
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
11000 Giellaprošeavttat	5 284 000	636 300	75 000	4 572 700

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
11000 Giellaprošeavttat	34 ohcama	23 ohcama	11 ohcama

Poastta vuolláibáza vuolgá badjelmeari geavaheamis ja Sámediggeráđdi lea ođđasis juogadan ruđaid postii, gč. rádi áššiid SR 188/17 ja SR 216/17 Rehketdoalu ođđasis juogadeapmi.

Doarjja lea addojuvvon 7 giellaapplikašuvdnii, 3 giellagáhttenprošeaktii mánáid ja nuoraid várás, 3 giellaguovddáži mat lea ásaheavvomin, 3 sátnegirjeráhkadeapmái, 2 terminologijaprošeaktii, 2 oahpahuskursii rávesolbmuid várás, 2 prošeaktii maid mihttomearri lea nannet giellasirdima buolvvaid gaskkas ja ovttá báikenammaprošeaktii.

Dán jagi leat Bådádjo, Aarporte ja Oslo ožžon doarjaga prošeavttaide mat galget leat vuodđun sámi giellaguovddáža ásaheapmái.

1.3 Giellamovttidahttin

Čoahkketabealla - giellamovttidahttin

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi giellakampánnja	526 771	500 000	-26 770
Stipeanda ohppiide geain lea sámegealla fágan joatkkaskuvllas	2 677 000	3 000 000	323 000
Giellamovttidahtin bálkášupmi	110 987	100 000	-10 987
Submi	3 314 758	3 600 000	285 242

1.3.1. Sámi giellakampánnja - prošeakta

Poastta vuolláibáza mii lea kr 26 770 vuolga das go Workshopat gárte divraseabbon go bušeterejuvvon.

Giellakampánnja Sámás Mánáin loahpahuuvui gida 2017. Sámediggi vásihii stuorrá ángiruššama sámi váhnemiid bealis kampánnja oktavuodas. Ávžžuhus čuožai ollugiid dovdduide, ja ollugat leat muitalan Sámediggái ahte dát lea deatalaš fáddá. Kampánnjaváhnemat háliidit vuolggahtit erohusa ja doaibmat min ambassadevrán servodagas, ja vaikke vel kampánnja lea ge loahpahuuvon, de sii háliidit joatkit ambassadevrán ja rávvat ja bagadit giellaválljema ja giellabarggu birra, dan birra makkár vejolašvuodas váhnemiin leat ja vuoigatvuodaid birra oážžut sámegealla mánáidgárddis ja skuvllas.

Ávžžuhus lea juksan ollugiid, ja mii doaivut ahte olbmot dihtet gos oážžut veahki giellaválljema oktavuodas dahje jus dovdet eahpesihkarvuoda. Sámedikki kampánjabargit leat háhkan buori gelbbolašvuoda giellaválljemis ja mánggagielalášvuodas, ja sáhttet searvat semináraide ja konferánssaide sáhkavuoruiguin dán fáttá birra. Bagadusgiha juhkkajuovvo ain váhnemiidda go mii deaivat sin, ja kampánnja mielbargit ođasmahttet ja hálldasit facebook-siiddu.

Diedihuvvo ruovttoluotta ahte dearvvašvuodastašuvnnat eai leat čuvvon Sámedikki ávžžuhusa rávvat ja bagadit váhnemiid oahpahit mánáidasaset sámegealla ja dearvvašvuodastašuvnnat leat hárve fállan baby-páhkaid, vaikke vel Sámedikkis lea leamaš oktavuodas buohkaiguin ja lea rávven stašuvnnaid bargat dan. Dárbu oahpahit dearvvašvuodabargiid mánggagielalášvuodas ja dan ávkis lea stuoris ja dakkár oahpahuusa ferte nannet vai eanet váhnemat válljejit sámegealla ruovttugiellan.

1.3.2. Stipeanda ohppiide geain lea sámegealla fágan joatkkaskuvllas -ohcanvuodot

Doarjjaortnega mihttomearri

- Oážžut eanet sámegeallat fágabargiid buot servodatsurggiin.
- Váikkuhit dan ahte eanet olbmot hálášedjesámegealla, erenoamážit movttiidahttit nuoraid váldit oahpahuusa sámegeallain.
- Movttiidahttit váhnemiid válljet sámegealla ruovttugiellan.

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
11100 Stipeanda ohppiide geain lea sámegealla fágan joatkkaskuvllas	2 677 000	3 000 000	3 000 000	323 000

Badjelbáza dan poastas vuolgá das ahte ohcciin geain lea sámegiella vuosttaš giellan lea niežan.

2013	2014	2015	2016	2017
		Sámegiella 1. giellan: 196	Sámegiella 1. giellan: 208	Sámegiella 1. giellan: 199
		Sámegiella 2. giellan: 195	Sámegiella 2. giellan: 234	Sámegiella 2. giellan- 2. dasis: 103
		Sámegiella amasgiellan: 78	Sámegiella amasgiellan: 65	Sámegiella 2. giellan- 3. ja 4. dasis: 162
				Sámegiella amasgiellan: 47
Oktibuot: 553	Oktibuot: 503	Oktibuot: 469	Oktibuot: 507	Oktibuot: 511

Movttiidahttin dihtii nuoraid välljet sámegiela fágan joatkkaskuvllas juolluda Sámediggi stipeandda ohppiide geain lea sámegiella fágasuorggis. Skuvlajagis 2016/17 addojuvvui stipeanda 199 oahppái geain lei sámegiella vuosttašgiellan, 265 oahppái geain lei sámegiella nubbingiellan (buot dásiin) ja 47 oahppái geain lei sámegiella vierisgiellan.

2017:s juolluduvvojedje oktiibuot 511 stipeandda. Go buohtastahtá 2016 juolludemiiguin, de leat lassán stipeandajuolludeamet sámegillii nubbingiellan, muhto njedjan sámegillii vuosttašgiellan ja sámegillii vierisgiellan. Dat go eanet oahppit joatkkaskuvllas välljejit sámegiela, sáhtá čujuhit dan ahte stipeanda movttiidahtá ohppiid välljet sámegiela.

Sámediggi jugii dieđuid stipeandda birra buot joatkkaskuvllaide Davvi-Norggas ja Trøndelágas ja buot fylkkasuohkaniidda lulábealde Trøndelága.

1.3.3. Giellamovttiidahttiinbálkkašupmi geigen 2017:s

Poastta vuolláibáza mii lea kr 10 987 vuolgá stuorát almmuhusgoluin go eaktuduvvon.

Jane Astrid Juuso Unjárggas oaččui Sámedikki jagi 2017 giellamovttiidahttiinbálkkašumi. Jane Astrid Juuso lea barggus bokte gieldda giellaguovddázis, Isak Saba guovddáš, bargan ángirit dainna ahte ásahit sosiála arenaid gos giella vuoruhuvvo. Dat lea fáttmástan sihke mánáid, nuoraid, rávesolbmuid ja vuorrasiid, ja son lea ángiruššan dainna ahte oázžut sámegiela geavahuvvot ja fievrriiduvvot viidáseappot Unjárgga gielddas. Juuso lea maid bargan fágalaččat giellaealáskahttimiin “Válddán giellan ruovttoluotta/Jeg tar språket mitt tilbake” nammasaš oahppolágidemiin. Bálkkašupmi lei 50 000 ru ja vel Sven Niklas Blindh dahkan dáiddadiploma.

1.4 Sámi Giellagáldu

Čoahkketabealla - Sámi Giellagáldu

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi giellagáldu	2 176 579	3 000 000	823 420
Submi	2 176 579	3 000 000	823 420

1.4.1. Sámi Giellagáldu - prošeakta

Doarjjaortnega mihttomearri - Sámi Giellagáldu:

- Váikkuhit dan ahte šaddá bissovaš doabma davviriikkalaš ovttasbargoorgánas mii doaibmá bajimus mearridanorgána sámegielfágalaš áššiin. Sámi Giellagáldu lea ovttasbargu Suoma, Norgga ja Ruota sámedikkiid gaska..

Poastta badjebáza mii lea kr 823 420 vuolgá válđoášsis guoros virggiin ja lassin dasa seastimis mátkegoluin go ollu čoahkkimat lea čađahuvvon telefuvnnain. Sámediggi lea ožžon juolluduvvot kr 750 000 stáhtalaš Interreg-ruđaid ja regiuvnnalaš mielruhtadeami Romssa fylkkagielladas ohcama vuodul 2017:s.

Sámediggi atná davviriikkalaš rájáid rasttildeaddji giellaovttasbarggu hui dehálažžan sámegielaide oktasaš vuoddu seailluheami dáfus. Norggas hubmojuvvon sámegielain lulli- ja julevsámegiela hupmet maiddá Ruotas. Davvisámegiela ges hupmet Ruota lassin maiddá Suomas. Sámegielaide oktasaš vuoddu seailluheapmi lea dehálaš, vai sámegielaide sáhtta geavahit ja daiguin sáhtta gulahallat riikkarájain beroškeahhtá. Suoma, Ruota ja Norgga Sámedikkit álggahedje 01.05.2015 Sámi Giellagáldu joatkkaprošakta. Prošakta bistá 30.05.2018 rádjai.

Sámi Giellagáldu lea davviriikkalaš sámegielaide fágalaš áššedovdi orgána, mii fállá nuvttá giellageavaheaddjiide giellageavaheapmái guoski rávvagiid. Sámi Giellagáldus leat vihtta giellajuhkosa mat normerejit odđa tearpmaid ja čállingiela. Davvisámegiela giellajuogus čoahkkani 2017:s golbmii ja normerii oktiibuot 128 odđa tearpma davvisámegilli čuovvovaš fágasurggiin: garraduoji ámmáttearpmat, medisiinnalaš tearpmat, biebmokemikálat, beahcešattut ja kulturmuittosánit. Julevsámegiela juogus čoahkkani njelljii ja normerii sullii 170 odđa tearpma julevsámegilli. Julevsámegiela juogus oaidná dárbbu ahte maiddá julevsámegiela várás ráhkaduvvo sullasaš riektáčállinrávagirjjáš mii davvisámegielas juo gávdno. Lullisámegiela juogus čoahkkani golbmii ja giedahalai birrasii 565 tearbmaárvalusa, main juogus normerii 287 odđa tearpma lullisámegilli. Árvaluvvon odđa tearpmain birrasii 86 tearpma leat juo muhtun muddui anus lullisámegielas. Juogus normerii goallossázu geavaheami ja stuorra bustáva geavaheami nammasániin teavsttas.

Sámi Giellagáldu lanserii čakčat 2017:s odđa neahttasiidduid (<http://giella.org>). Odđa neahttasiiddut leat ráhkaduvvon geavaheaddjiid dárbbuid vuodul. Giellageavaheaddjit gávdnet dál álkibut sámegielaide guoski dieđuid. Giellagáldu odđa neahttasiidduin leat sierra siiddut lulli-, julev- ja davvisámegiela sihke anárašgiela ja nuortalašgiela várás. Dáin siidduin giellageavaheaddjit gávdnet odđa tearpmaid ja varraseamos čállingiela norpmaid. Dasa lassin neahttasiidduin almmolaš dieđut sámegielaide ja Sámi Giellagáldu birra maiddá dáro-, ruota- ja suomagilli.

2. Ovttasbargošiehtadusat

Váldomihttomearri:

- Sámi álbmot galgá ieš, iežas eavttuid vuodu, beassat ovddidit iežas servodagaid, giela ja kultuvrra buoremus lági mielde.

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Regionála ovttasbargu	2 703 553	1 500 000	-1 203 553
Gieldaodástusa čuovvleapmi	63	0	-63
Submi	2 703 616	1 500 000	-1 203 616

2.1 Regionála ovttasbargu

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Árjjalaš ja ulbmillaš ovttasbargu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihte sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
45000 Tilskudd til regionalutviklingsprosjekter	2 703 553	1 500 000	2 000 000	-1 203 553
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
45000 Tilskudd til regionalutviklingsprosjekter	3 112 000	331 500	76 947	2 703 553

Poastta vuolláibáza vuolgá badjelmeari geavaheamis ja Sámediggeráđdi lea ođđasis juogadan ruđaid postii, gč. rádi áššiid SR 188/17 ja SR 216/17 Rehketdoalu ođđasis juogadeapmi.

2.2 Ovttasbargošiehtadusat gielddaiguin

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Fuolahit sámi giela ja kultuvrra sámi álbmoga várás dán ovttasbargošiehtadussuohkaniin.

Sámedikkis leat ovttasbargošiehtadusat gávpotsuohkaniiguin Oslo, Bådådjo ja Romsa. Dasa lassin leat oččodeamen ovttasbargošiehtadusa Álttá suohkaniin. Sámediggi lea gulahallan Máttá-Várjaga gielddain oččodan dihtii ovttasbargošiehtadusa.

Romssas lea álggahuvvon šiehtadusa ođasmahttin mii jotkojuvvo 2018:s. Sámedikkiin lea ollugat váldán oktavuoda go mánáidgárdesajit váilot Romssas. Viidáseappot lea Romssa suohkan fárrehan Gáisi giellaguovddáža Skansenii mii lea ladni ja visti lea Romssa boarráseamos. Deatalaš čuovvulančuoggát viidásat ođasmahttinbarggus lea mo áššebealit šiehtadusa bokte sáhttet doarjut Sámi Viesu Romssas ja oažžut doarvái mánáidgárdesajiid Romsii. Romssa suohkan lea addán gulaskuddanárvalusaid NAČ 2016:18 – Váibmogillii. Áššebealit galget ságaškuššat dán ášši vuosttaš jahkebealis 2018.

Sámedikkis lea leamaš čuovvulančoahkkin Oslo gielddain ođđajagimánus ja miessemánus 2017. 2017:s lea earret eará doaibmadoarjja Sámi Vissui Oslos leamaš fáddán. Sámediggi lea diedihhan boahtteáigge plánaid birra Sámi Viesu várás Oslos, ođđa lanjaid birra Dronningens gåtás 8 Oslos. Sirdimis lea dat boađus ahte viessoláigu lassána 200 000 ruvnnuin. Ođđa lanjat ollašuhttet geavaheddiid dárbbuid buorebut go ovddeš lanjat. Sámediggi ja Oslo giela leat maid ságaškuššan NAČ

2016:18 – Váibmogiella ja earret eará juohkán dieđuid raportta birra guhtes guoibmáseaskka. Oslo giella lea addán sierra gulaskuddanvástádusa NAC 2016:18 - Váibmogillii.

Sámedikkis leat leamaš čuovvulančoahkkimat Bådådjo suohkaniin ovttasbargošiehtadusa birra miessemáhus, borgemánus ja juovlamánus 2017. 2017:s lea dáid čuovvulančuoggain erenoamážit deattuhuvvon sámi giellaguovddáža ásaheapmi Stormen nammasaš girjerádjui, ja sierra sámi mánáidgárdeossodaga ásaheapmi Jentofta mánáidgárdái Bådådjos maid mii leat očcodeamen doaibmagoahtit borgemánu 1. b. 2018 rájes. Bådådjo suohkan galgá sáddet ohcama Eurohpáráddái šaddat Eurohpa kulturoaivegávpot 2024. Bådådjo suohkan háliida oazžut Sámedikki mielde ohcanprosessii. Sámediggi lea dovddahan ahte regionna sápmelaččat, sámi birrasat/ásahusat fertejit váldojuvvot mielde bargui, dan láhkai sáhtta Sámediggi čuovvut mielde barggus sin bokte. Ovttasbargošiehtadus lea doaibman bures lagabui golbma jagi, áššebealit leat duhtavaččat. Ángiruššan sámevuodain lea ođas Bådådjos, ja danne lea ovttasbargošiehtadus deatalaš.

Sámediggi ja Áltta suohkan leat bargan ovttasbargošiehtadusain. Čoahkkin dollojuvvui ášši birra skábmamánus, das sohppojuvvui geahččalit gárvvistit šiehtadusteavsta mii sáhtta meannuduvvot politihkalaččat vuosttaš njealjádasjagis 2018, ja vuolláičállojuvvot ovdal geasi.

Gulaskuddanseminára oktavuoda NAC 2016:18 – Váibmogiella birra Máttá-Várjjagis njukčamánus dollojuvvui čoahkkin gaskal Máttá-Várjjaga sátnegođiheadji ja Sámedikki. Fáddán lei earret eará sávaldat ahke ásahepmi áššebealliid gaskasaš ovttasbargošiehtadusa. Surggiid maid berrešii deattuhit dakkár šiehtadusas leat: Savio Musea, giella ja oahpahus. Gulahallan lea jatkajuvvon 2017:s dakkár šiehtadusa ásahepmi birra. Bargu čuovvuluvvon 2018:s.

2.3 Giellada- og guovloodastus

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- *Sámi beroštusat leat fuolahuvvon suohkan- ja regiovdnaođastusas*

Sámediggi oazžui 2016:s 600 000 ru Gielda- ja ođasmahttindepartemeanttas Sámediggi gielladoastus bargguide. Rehketdoalloloahpaheapmi 2016:s bidjui 237 500 ru gokčandihte nuppi oasi máksit šiehtadusa mii lei dahkon Noodt & Reiding A.S konsulentafitnodahki ” kostnadsnøkkel til kommuner som betjener en samisk befolkning ” (mo goluid juohkit giellain geain leat sámi assit.) Dat sirdin lea sisabohtun fievrivuvvon dan poastti ja seamma lea gollu mii lei 63 ru eambbo go sirdin.

Sámediggi ja Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta (GOD) leat čadahan konsultašuvnnaid dokumeantta Prop. 84 S (2016-2017) birra man namma lea Regionreform - ny inndeling av regionalt folkevald nivå. Das lei ovttamielalašvuohta daid máinnašumiid ja doaibmabijuid oktavuodas mat gusket sámi oainnuid fuolaheapmái. Dasa lassin lea Sámediggi ovddidan mearkkašumiid dasa mii guoská sámi ealáhusovddideapmái.

Sámediggi lea čuvvon suohkanodastusa sihke suohkaniid, regionála ja nationála dásis. Sámediggi lea ráddádallan ráddehusain ja gulaskuddan Stuorradikki lánvegeattiiguin vejolaš ovttašhtimiid birra. Ovttašhtimat mat leat leamaš erenoamáš dehálaččat Sámediggái lea Skánit ja Dielddánuori suohkana, ja Divttasvuona suohkana juohkin, gos Sámediggi lea maid gulahallan báikkálaš berošteddjiguin. Doalahit ja nannet dáláš giellavuoigatvuodaid ja ealáhusberoštumiid leat leamašan guovddážiis Sámedikki veardádallamiin suohkanodastusas.

Fylkajuogadeapmi loktejuvvui politihkalaš ságaškuššamii gaskal Sámedikki ja GOD njukčamánus 2017. Sámediggi oáččui manja šiehtadusa gaskal Gurutbellodaga, Risttalaš álbmotbellodaga, Ovdádusbellodaga ja Olgešbellodaga Stuorradikkis ođđa fylkajuogadeami birra, muhto ii beassan konsulteret Romssa ja Finnmárkku fylkkaid ovttašhtima birra ovdalgo mearrádus dahkkojuvvui.

Sámediggi deaivvadui Stuorradikki giellada- ja hálldášánlánvegeattiin miessemánus 2017 mas deaddu lei biddjojuvvon sámegiellaid nannemii ja mo dan sáhtta dahkat giellada- ja regiovdnaođastusa oktavuodas, ja NAC 2016:18 – Váibmogiella oktavuodas. Sámediggi čujuhii seammás Stuorradiggái ahte Stuorradiggi livččii galgan konsulteret Sámedikkiin, go Stuorradiggi dahká dakkár mearrádusaid mat gusket sámi beroštusaide.

Sámediggi oassálasttii golgotmánus 2017 Romssa ja Finnmárkku fylkasuohkaniid gaskasaš oktasáš fylkačoahkkaneapmái. Ságaškuššančoahkkin dollojuvvui dannego lea plána lea bákkus ovttašhtit dien guokte fylkkasuohkana. Čoahkkimis lei earret eará diehtujuohkin Áššedovdilávegeatti bealis, ođđa fylkkasuohkana namma, ođđa fylkkadiggelahtuid lohku ja oktasáš fylkkalánvegeatti.

Jahkebeallasaš čoahkkimis Gielda- ja ođasmahttindepartemeanttain juovlamánus lei regiovdnaođastus áššelisttas. Dat lei vuostazeattiin gullan dihtii GOD dieđuid ášši viidásat proseassa birra. Bargamušaid ja válddi sirdin Sámediggái sámi kulturmuittuid oktavuodas ja makkár mearkkašupmi Romssa ja Finnmárkku fylkkasuohkaniid ovttašhtimis lea

finnmárkoláhkii ságaškuššojuvvui maiddái čoahkkimis. Ráddehusa áigumuš lea ahte ođđa bargamušjuogadeapmi galggašii boahtit fápmui go ođđa fylkkasuohkanat ásahuvvojit ođđajagimánu 1. b. 2020.

Áššedovdilávdegoddi lea nammaduvvon regiovdnaođastusa várás ja lea ožžon bargun árvvoštallat eanet bargamušaid fylkkasuohkaniidda. Áššedovdilávdegotti jodiha professor Terje P. Haugen.

Sámediggi lea nammadan áirasa lávdegotti referánsajovkui. Sámedikkis lei čoahkkin muhtun osiiguin Áššedovdilávdegottis juovlamánus 2017. Áššedovdilávdegottis lei áigemearrin guovvamánu 1. b. 2018 dahkat loahppaoavila, ja galgá geiget rávvagiiddis guovvamánu 25. b. 2018.

Suohkanođastusa oktavuodas čadahuvvojedje konsultašuvnnat gaskal GOD ja Sámedikki. Earret eará konsultašuvnnaid vuodul evttohii departemeanta juohkit Divtasvuona suohkana Nordlánddas. Evttohus mearkkaša ahte nuortbealli ovttahttojuvvon Áhkanjárgga ja Bálága suohkaniiguin ja suohkana oarjjabealli fas ovttahttojuvvo Hábmara suohkaniin, vai julevsámi biras fuolahuvvo buorebut.

3. Máhttu

Servodatmihttomearri

- Ollislaš sámegiel oahppofáladat

Čoahkketabealla - máhttu

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi mánáidgárdefálaldaga sisdoallu	9 230 189	10 041 000	810 811
Giellabargu mánáidgárdiin	6 607 200	5 888 000	-719 200
Pedagogalaš ávdnasat	1 532 351	1 539 000	6 649
Sámi oahppi vuoigatvuodát, rávesolbmuid vuoigat- vuodát ja skuvlla sisdoallu ja árvovuoddu	387 026	500 000	112 974
Oahppanbirrasa rámmaeavttut	997 308	1 450 000	452 692
Oahpponeavvut	20 960 153	22 266 000	1 305 847
Rekrutteren sámi alit ohppui ja dutkamii	3 024 500	2 450 000	-574 500
Sámi perspektiivva implementeren alit ohppui ja dutkamii	566 305	1 000 000	433 695
Submi	43 305 032	45 134 000	1 828 968

3.1 Sámi mánáidgárddefálaldat

Váldomihttomearri:

- *Sisdoallu sámi mánáidgárdiin lea huksejuvvon sámi jurddašanvuogi, árvvuid, kultuvrra ja giela vuodul.*

Sámediggeráddi lea juolludan mánáidgárdedoarjjan 15,1 milj. ruvnnu 62 mánáidgárdái ja 20 ovddidanprošektii ja ávdnasiidda mánáidgárdiide. Sámediggi lea ožžon eanet ohcamiid go ovddit jagiin, ja eanet mánát ožžot sámi mánáidgárdefálaldaga. 2017:s ožžo 848 máná Norggas sámi mánáidgárdefálaldaga, dan ektui go 2016:s ožžo 758 máná dakkár fálaldaga.

Dat čájeha ahte Sámedikki ángiruššamis sámi mánáidgárdefálaldagain lea leamaš ávki.

3.2 Sámi mánáidgárdefálaldaga sisdoallu

Mihttomearri:

- *Sámi mánáin lea riekti oažžut mánáidgárdefálaldaga mas lea buorre ja nanu kvalitehta sámi árvvuin, kultuvrra ja árbevierid vuodul.*

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi mánáidgárddit ja ossodagat	6 468 723	7 341 000	872 277
Seminára mánáidgárddiid bargiide	170 343	100 000	-70 343
NÁČ 2016: 18 - Váibmogiela čuoovleapmi	2 591 122	2 600 000	8 878
Submi	9 230 189	10 041 000	810 811

Láhkariעדadus

Giellalávdegoddi lea almmolaš čielggadusastis (NÁČ 2016: 18 - Váibmogiella) maiddái oaidnán dárbbu oazžut lága rievdaduvvot ja čujuhan Sámedikki sávaldahkii ahte nannet sámi mánáid vuoigatvuođa sámi mánáidgárdefálaldahkii. Giellalávdegoddi lea evttohan ahte gieldas galgá leat geatnegasvuohta fállat sámegiela mánáidgárdefálaldaga nana giellamodealla vuodul buot mánáide go váhnemat dan háliidit. Giellalávdegoddi evttoha ahte gielda geatnegasvuohta nannejuvvo lága bokte. Sii dadjet ahte sámi mánáidgárdi lea deatalemos eanjkilmearrádus sihkkarastit, gáhttet ja ealáskahttit sámegiela. Sámediggi lea ovddidan Máhtdepartementii láhkariעדadusgáibádusa mii nannešii mánáid vuoigatvuođa sámi mánáidgárdefálaldahkii. Gáibádussii ii leat miedihuvvon, muhto Sámediggi lea gulahallan Máhtdepartementanttain dán áššis mánáid čoahkkimis. Eiseválddit leat váldán ášši diehttevassii. Sámediggi áigu čuoovvut ášši ja bargat viidáseappot oazžut lága rievdaduvvot. Mánáidgárdeláha ferte maid sihkkarastit ahte sámi mánáidgárddiid bargit hálldašit sámegiela. Sivvan dasa lea go dálá lágat eai atte vuoigatvuođa sámi mánáidgárdefálaldahkii, eai ge dat gáibit ahte bargit galget leat sámegiela, dušše dan ahte galgá leat vuoigatvuohta oazžut mánáidgárdesaji. Sámediggi lea vásihan ahte váhnemat eai leat ožžon sámi mánáidgárdefálaldaga mánáidasaset nu mo sii háliidit.

Mánáidgárddi rámmaplánat

Mánáidgárddi ođđa rámmaplána almmuhuvvui cuonomanu 24. b. 2017 ja lea fámus borgemanu 1. b. 2017 rájes. Sámedikkis lea leamaš sihke politihkalaš ja hálldahuslaš konsultašuvdna Máhtdepartementanttain rámmaplána birra. Proseassa lea leamaš buorre ja dat lea dagahan ahte ođđa rámmaplána fuolaha sámi mánáid vuoigatvuođaid ja sámi dimenšuvna. Earret eará boahat ovdan ahte mánáidgárddit sámi mánáid várás galget ovddidit mánáid sámegiela, sámi mánáidgárddit galget geavahit sámi árbevirolaš oahppan- ja bargovugiid ja ahte mánáidgárdefálaldagat olggobealde sámi guovlluid galget heivehuvvot mánáid sámi duogášii. Mánáidgárdelágas leat iešguđet gáibádusat mánáidgárdefálaldahkii siskabealde ja olggobealde sámegiela hálldašanguovllu. Mánáidgárddiid olggobealde sámegiela hálldašanguovllu leat eahpečielgasat gáibádusat sámi mánáidgárdefálaldaga sisdoalli, muhto sii sáhttet dattetge válljet addit dievaslaš sámi mánáidgárdefálaldaga. Dattetge ii leat dat mihttomearri ollašuhttojuvvon ahte oazžut sierra sámi rámmaplána, muhto Sámediggi áigu ain bargat dan ala.

Oahpahusdirektoráhtas (Odir) lea ovddasvástádus ođđa rámmaplána implementeremis. Odir lea Sámedikki ávžžuhusa vuodul álggahan sierra implementerenproseassa sámi mánáidgárddiid várás, mas Sámediggi lea mielde bidjamin rámmaid ja eavttuid rámmaplána sámi implementeremii. Áigumuš sierra sámi implementerenproseassain lea ahte sámi dimenšuvna galgá leat vuodđun bargui. Oassin dán ovttasbarggus lea Sámediggi doallan logaldallama dan rámmaplánakonferánsas maid.

Ovttasbargu mánáidgárddiiguin

Sámediggi addá dieđuid ja bagadusa mánáidgárddiid sámi mánáidgárdefálaldaga birra. Sámedikkiin váldet sihke dáža ja sámi mánáidgárddit dávjá oktavuodá sihke telefuvna ja e-poastta bokte. Sámediggi doallá maiddái čoahkkimiid gieldaiguin mat eaggáduššet mánáidgárddiid ja mánáidgárdebargiiguin go mii galledit mánáidgárddiid. Mánáidgárdebargit mitalit ahte dakkár čoahkkimat leat ávkkálaččat ja ollugat movttiidahttojuvvojit bargat viidáseappot sámi gielain ja kultuvrrain mánáidgárddis. Mii juohkit maid dieđuid doarjjaortnegiid birra, ja mánga mánáidgárddi mat eai leat diehtán ahte sii sáhttet ohcat, leat ohcan ja ožžon doarjaga.

Ođđa mánáidgárdedilli

Sámedikkis lea leamaš gulahallan mánáidgárdeeaiggádiiguin/gieldaiguin ođđaasahuvvon mánáidgárddiid/ossodagaid gielladili birra earret eará Troantes ja Plassjes. Ođđaasahuvvon mánáidgárddiin dahje ossodagain leat dávjá ollu hástalusat sámegiela mánáidgárdefálaldaga sisdoalu ja organiserema ektui. Sámediggi lea dorjon ođđaasahemiid bagadusain ja

doarjagiiguin. Sámedikki bagadusas deattuhuvvo ahte máhttu lea deatalaš dan birra mo mánát, sihke dat geain lea sámegiella vuosttašgiellan ja dat geain lea sámegiella nubbingiellan, doibmet joavkkuin, vai sáhtta láhčit giellabarggu. Go giellabargu šaddá diehtomielalaš, de sáhtta dustet daid hástalusaid mat čuožžilit go dárogiella lea nu ollu gievrrat go sámegiella mánáidgárddis dahje ossodagas.

Sámediggi oaivvilda ahte buohkat geat háliidit sámi mánáidgárdefálaldaga mánáidasaset, galget oažžut dan, maiddáii sii geain lea dárogiella vuosttašgiellan. Ferte dattetge leat dihtomielalaš välljen váhnemiid bealis ahte mánna galgá oahppat sámegiella ja leat oassin sámi mánáidgárdebirrasis. Gáibádussan dáidda váhnemiidda galgá leat ahte sii čuovvulit máná sámegielovdáneami maiddáiolggobealde mánáidgárddi ja nu dorjot máná sámegiella ovdáneami.

Kvalitehta mánáidgárddis

Sámediggi lea oassálastán referánsajovkui kvalitehta mánáidgárddis maid Oahpahusdirektoráhta jodiha. Sámediggi lea dán ovtasbarggu bokte earret eará hábmen sisdoalu jagi 2017 nátionála váhneniskadeapmái. Sámediggi lea bargan dan ala ahte váhneniskadeapmi galgá heivehuvvot sámi váhnemiidda ja sáddejuvvot buot váhnemiidda sámi mánáidgárddiin ja mánáidgárddiin main lea sámi ossodat ja ahte iskkadeapmi maiddáii galgá leat davvisámegillii. Sámediggái lei deatalaš ahte váhneniskadeapmi hábmejuvvui mánáidgárddiid rámmafálaldaga sámi dimenšuvnna vuodul. Váhneniskadeapmi čadahuvvui skábmamánu 2017. Váhneniskadeami bohtosat geavahuvvojit mánáidgárddiin ja mánáidgárddeagigadiin veahkin veardidit ja hápmet mánáidgárdefálaldaga. Oasit Váhneniskadeamis almmuhuvvojit neahtasiddus barenhagefakta.no.

3.2.1. Doarjja sámi mánáidgárddiide ja mánáidgárddiide main lea sámi ossodat - Ohcanvuđot doarjja.

Mihttomearri:

- Sámi mánáidgárddiin ja mánáidgárddiin main lea sámi ossodat darogielat mánáidgárddin huksejuvvot sámi giella ja kultuvrra vuodul.

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21200 Sámi mánáidgárddit ja ossodagat	6 468 723	7 341 000	7 341 000	872 277
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21200 Sámi mánáidgárddit ja ossodagat	6 940 023	433 000	38 300	6 468 723

	Ohcama oktii- buot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
21200 Sámi mánáidgárddit ja ossodagat	32 ohcama	32 ohcama	0 ohcama

Doarjja sámi mánáidgárddiid ohcanvuđot ortnegiidda gehččojuvvojit ovtas. Dat mearkkaša ahte badjebáza dán poasttas gokčá 21220 poastta vuollebáhcaga. Doarjja lea juhkkjuvvon 32 mánáidgárdái, sihke priváhta ja gielddalaš. 2017:s ožžo 718 máná sámi mánáidgárdefálaldaga sámi mánáidgárddis dahje sámi ossodagas dáža mánáidgárddis. Lohku lassánii 67 mánáin 2016 rájes goas 651 máná ožžo dakkár fálaldaga.

Njealji manimus jagis lea sámi mánáidgárddiid ja ossodagaid lohku bissun sullii seamma dásis.

Jahki	2017	2016	2014	2015
Sámi mánáidgárddit	24	24	23	23
Sámi ossodagat	7	7	9	8

3.2.2. Seminára mánáidgárdebargiid várás - konferánssa

Poastta vuollebáza mii lea kr 70 343 vuolga lassigeavaheamis vuorddekahtes dulkagoluin ja goluin logaldalliide. Sámediggi lea 2017:s čadahán guokte seminára mánáidgárdebargiid várás. Nubbi seminára lágideuvvui davvisámegiela mánáidgárdebargiid várás, vihttalogis oassálaste. Seminára fáddán lei mánáid giellaovdáneapmi ja identitehta. Nubbi seminára lei lullisámi guovlluid mánáidgárdebargiid várás. Dát lea ovttasbargu gaskal Sámedikki ja Nordlándda, Davvi- ja Lulli Trøndelága fylkkamánniid. Seminára fáddán lei dakkár doaimmaid válljen mat ovddidit giellamovtta ja oahppanmiela. Golbmalogis oassálaste dán seminárii.

Seminára mánáidgárdebargiid várás lea dakkár sadi gos mánáidgárdebargit besset deaivvadit earáiguin geain leat seamma vásáhusat ja vuolggasadi barggustaset. Dakkár deaivvadansadi lea vuolggahan vásáhuslonohallama, gelbbolašvuoda loktema ja bagadeami. Seminárat nannejit ovttasbarggu gaskal Sámedikki ja mánáidgárdiid.

3.2.3. Sámi mánát odđa searvelanjain - prošeakta

Sámediggi lea 2017:s álggahan prošeavtta mii gohčoduvvo ”Sámi mánát odđa searvelanjain.” Prošeakta lea NAČ 2016:18 – Váibmogiela doaibmajuid čuovvuleapmi. Sámediggi oazzui reviderejuvvon našunalbušeahttas ruđa prošeaktii. Rámmas mii lea kr 2 600 000 2017 jahkái lea kr 591 122 geavahuvvon 2017:s. Báhcán rámma mii lea kr 2 000 000 sirdojuvvo jahkái 2018.

Prošeakta galgá ulbmillaš doaibmajuid bokte lohtet sámi mánáidgárdi kvalitehta. Earret eará pedagogalaš lahkoneami rievdadeami bokte, nu ahte mánáidgárdiid vuolggasadiin galget leat sámi árvvut, sámi giella ja árbediehtu. Prošeakta lea dán rádjai bargan dainna ahte čielggasmahttit mihttomeari, ulbmiljoavkku, beroštusaid, bargovugiid ja čatnaseami. Prošeakta lea ráhkadeamen prošeaktaplána mearriduvvon mihttomeriid vuodul. Váldomihttomearri lea; Pedagogalaš bargu sámi mánáidgárdiin vuodđuduvvo filosofijii sámi mánáidgárdepedagogihka ja didaktihka birra. Sámi oahppohábmén, giella, kultuvra, árbediehtu leat sirdojuvvon odđáiigái ja lea sámi mánáidgárdepedagogihka filosofijja vuodđun. Prošeakta lea oahpásmahttojuvvon Máhtdepartementii (MD), Oahpahusdirektoráhtii, Finnmarkku, Romssa, Nordlándda, Davvi- ja Lulli- Trøndelága ja Oslo ja Akershusa fylkkamánniide. Prošeakta lea maid oahpásmahttojuvvon Ruota sámeskuvlii ja Skierru ovdaskuvlii Jielleváris. Viidáseappot dat lea oahpásmahttojuvvon Finnmarkku ja Romssa fylkka sámi mánáidgárdebargiide.

Prošeakta lea maid vuodđuduvvon earret eará Sámedikki dahkamuššii mánáidgárdiid odđa rámmaaplána implementerenproseassa oktavuodas ja 2018-2022 gelbbolašvuoda ja rekruterema reviderejuvvon strategijja čuovvuleapmái.

3.3 Giellabargu mánáidgárdiin

Čoahkketabealla - giellabargu mánáidgárdiin

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi giellaoahpahus	2 421 300	2 739 000	317 700
Prošeaktat ja ovddidanbargu	3 775 900	2 739 000	-1 036 900
Doarjja sámi giellaoahpahussii	410 000	410 000	0
Submi	6 607 200	5 888 000	-719 200

Mihttomeari:

- Mánáidgárdiin main lea sámegielfálaldat leat buorit giellaoahpanmállet.

3.3.1. Tilskudd til samisk språkopplæring - søkerbasert tilskudd

Mihttomeari:

- Mánáidgárdit fáallet sámegiel giellaoahpu.

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21210 Mánáidgárdi - sámii giellaoahpahus	2 421 300	2 739 000	1 539 000	317 700
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21210 Mánáidgárdi - sámii giellaoahpahus	2 535 000	113 700	0	2 421 300

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
21210 Mánáidgárdi - sámii giellaoahpahus	32 ohcama	32 ohcama	0 ohcama

Doarjja sámii mánáidgárddiid ohcanvuđot ortnegiidá gehččojuvvojit ovtta. Dat mearkkaša ahte vuolláibáza dán poasttas gokčojuvvo 21220 ja 21210 poasttaid badjebáhčagiin. Doarjja juhkkajuvvui 31 mánáidgárdái miehtá riikka. Váldooassi manai Romssa fylkii gos ledje 90 máná mánáidgárddiin mat addet sámegeiloahpahusa. Ođđa tendensa lea ahte dál leat eanet mánáidgárddit Oslos ja Akershusas mat fáallet sámegeiloahpahusa.

3.3.2. Doarjja proševttaide ja ovddidanbargui - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Mánáidgárddit main lea sámegeil fálládat ja barget árrjalaččat nannet ja ovdanahttit sámii giella mánáidgárddiin.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21220 Mánáidgárdi - proševttat ja ovddidanbargu	3 775 900	2 739 000	1 539 000	-1 036 900
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21220 Mánáidgárdi - proševttat ja ovddidanbargu	3 775 900	0	0	3 775 900

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
21220 Mánáidgárdi - proševttat ja ovddidanbargu	19 ohcama	19 ohcama	0 ohcama

Doarjja sámii mánáidgárddiid ohcanvuđot ortnegiidá gehččojuvvojit ovtta. Dat mearkkaša ahte vuolláibáza dán poasttas gokčojuvvo 21220 ja 21210 poasttaid badjebáhčagiin. Doarjja lea juolluduvvon 19 ovddidanprošektii. Proševttat leat deattuhan dan ahte nannet mánáidgárddiid juohkebeaivve giella báikkálaš árbevirolaš sámii kultuvrra bokte. Earret eará lea addojuvvon doarjja sierra sámii giellačehpiide mánáidgárddiin sihke davvi- ja lullisámii guovlluin. Dán jagi juolludemiin vuoruhii Sámediggeráđdi ođđa mánáidgárdefálaldaga ásaheami.

Troante tjielte oáččui 300 000 ru ođđa sámii mánáidgárddi ásaheapmái.

3.3.3. Doarjja sámii giellaoahpahussi - njuolggadoarjja

Doarjjaortega mihttomearri:

- *Mánáidgárddiide áddo vejolašvuohta bálkahit liige giellabargi vaikko leat doarvai bargit. Giellabargi nanne ja movttidahtta julevsámegeilat mánáid giellaovdaneami*

Árran mánáidgárddi oáččui njuolggadoarjaga sámegieloahpahussii. 18 máná leat ožžon julevsámi mánáidgárdefálaldaga 2017:s dán mánáidgárddis.

3.4 Pedagogalaš ávdnasat

Čoahkketabealla - pedagogalaš ávdnasat

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Pedagogalaš ávdnasat	1 532 351	1 539 000	6 649
Submi	1 532 351	1 539 000	6 649

Mihttomearri:

- *Álkit rekrutteret ja bisuhit sihke sámegieat mánáidgárdeoahpaheaddjiid ja veahkkebargiid.*

Sámedikkis lea leamaš lahttu dan ođđa mánáidgárdeoahpaheaddjioahpu čuovvunjoavkkus maid Máhttodepartemeanta nammadii 2013:s. Sámedikki rolla čuovvunjoavkkus lei gozihit ahte sámi perspektiiva fuolahuvvo. Čuovvunjoavku lea dán njealji jagis doallan mánaga čoahkkima, doallan jahkásaš konferánssaid ja almmuhan 4 jahkásaš raportta, lassin loahpparaportti. Fágajoavku lea barggus bokte fuomášuhtán ahte sámi perspektiiva ii deattuhuvvo nu mo láhkaásahus gáibida. Sámediggi konsulterii ođđa mánáidgárdeoahpaheaddjioahpu rámmaplána láhkaásahusa birra.

Mánáidgárddi sisdoalu ja bargamušaid vuodul galget buot mánáidgárddit Norggas mitalit sápmelaččaid ja sámi kultuvrra birra. Sámediggi lea manimus jagiid oaidnán ahte dáža mánáidgárddit dárbbasit ollu diehtujuohkinávdnasiid maid sáhttet geavahit mánáidgárddis. Dattetge eai leat ráhkaduvvon doarvái ávdnasat sámi dilálašvuodaid birra. Jearru lea lassánan, erenoamážit sámi álbmotbeaivvi fáttáid birra. Sámediggi lea dan vuodul ráhkadahtán guokte koaffara mas leat dieđut ja ávdnasat nu go gávttit vávváide ja mánáide ja filbmabihtážat dan birra mo gávtti galgá coggat vávváide.

2017:s leat koaffarat luikojuvvon njealji gildii 84 mánáidgárddiin. Koaffarat leat ollu jearahuvvon ja ollugat leat vuordimin daid oážžut luoikkasin. Mánáidgárdebargit mitalit ahte lea leamaš buorre oážžut luoikkasin koaffara ovdal sámi álbmotbeaivvi čalmmusteami. Koaffar lea leamaš buorre veahkin gaskkusteamis sámi kultuvrra geavahettiin birgasiid mat leat koaffaris.

Sámediggi lea ráhkadeamen eanet koaffariid stuorra jearu geažil. Áigumuš lea heivehit koaffariid sisdoalu eanet sámi guovlluide. Sámedikki oahpponeavvovuodddáš registrere buot sámi oahpponeavvuid ja pedagogalaš ávdnasiid Bibsysii. Sámedikki oahpponeavvovuodddáš luoiká nuvtá ávdnasiid mánáidgárddiide, skuvllaide, studeanttaide ja eará berošteddjiide. Dán áigodagas leat eatnašat jearahan plakáhtaid iešguđet fáttáin, ja faddávuđot gihppagiid mánáidgárddiid várás. Sámi álbmotbeaivvi ávvudeami oktavuodas leat ollugat dingon ávdnasiid sámi giela ja kultuvrra birra. Dasa lassin jearahit mánáidgárddit dahkosiid maid sii sáhttet geavahit sámi giela ja kultuvrra gaskkusteami oktavuodas.

Sámediggi lea mánáidgárddiide ráhkadeamen ”álginpáhkaid” main leat bagadanávdnasat sámi árbevieruid ja kultuvrra birra. Ollu mánáidgárddit leat dovddahan ahte sii dárbbasit vuodđodieduid ja bagadanávdnasiid sámi dilálašvuodaid birra. Oahpponeavvovuodddáš oaidná dárbbu oážžut ráhkaduvvot sihke diehtujuohkin- ja bagadanávdnasiid ja dakkár oahpahusdahkosiid mánáidgárddiid várás mat leat heivehuvvon mánáidgárddiid dárbbuide ja mat sihkkarastet sámi sisdoalu mánáidgárdefálaldagain.

3.4.1. Pedagogalaš ávdnasat ja duhkorasat - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Mánáidgárddit main lea giellafálaldat ja barget árijjalaččat nannet ja ovdanahttit sámi giela mánáidgárddiin.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21230 Pedagogalaš ávdnasat ja duhkorasat	1 532 351	1 539 000	1 539 000	6 649
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21230 Pedagogalaš ávdnasat ja duhkorasat	1 568 800	36 449	0	1 532 351

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
21230 Pedagogalaš ávdnasat ja duhkorasat	1 ohcan	1 ohcan	0 ohcama

Dán jagi lei dušše okta ohcan dán ortnegii. Davvi Girji AS oážžui doarjjaga ávnnaspáhka ráhkadeapmái mas leat pedagogalaš ávdnasat mat movttiidahttet geavahit áiccuid ja fysihkalaš doaimmaid.

3.5 Sámi vuodđooahpahus

Váldomihttomearri:

- *Sámi álbmogis lea máhttu, gelbbolašvuohta ja gálggat mat gáibiduvvojit sámi servodaga suodjaleamis ja ovddideamis.*

3.6 Sámi oahppi vuoigatvuodát, rávesolbmuid vuoigatvuodát ja skuvlla sisdoallu ja árvovuodđu

Čoahkketabealla - sámi oahppi vuoigatvuodát, rávesolbmuid vuoigatvuodát ja skuvlla sisdoallu ja árvovuodđu

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Árbedihtu ja sámi meahccegeavaheapmi vuodđoskuvllas	387 026	500 000	112 974
Submi	387 026	500 000	112 974

Mihttomearri:

- *Sámi ohppiin, beroškeahhta orrunbáikkis, lea vejolašvuohta oahpahussii sámegielas ja sámegillii sámi giela, kultuvrra ja servodateallima vuodul.*

Guovvamánus 2014 almmuhii OECD raportta “OECD Skills Strategy Diagnostic Report Norway” mii buktá ovdan Norgga deataleamos hástalusaid gelbbolašvuodasuorggis. Raportta váldealkámuš lea ahte Norga ii nagot ávkástallat doarvái bures álbmoga gelbbolašvuodain. Raporta čujuha earret eará hástalusaid dan geažil go ollugat loahpahit gaskan oahpuset ja ovdánit njozet oahpahusas ja oahpus, ja go fáldadagat eai leat heivehuvvon jerrui ja go bargoeallima gelbbolašvuodagáibádusat rivdet nu johtilit. Nasionála strategiijadokumeanta lea okta dain doaibmabijuin mat galggašedje njulget dili. Kompetanse Norge lea doaibman čállingoddin dan strategiijabarggus maid Máhttodepartemeanta jodiha.

Sámediggi lea oassálastán árjjalaččat prosessii ráhkadit nasionála gealbopolitihkalaš strategiija sihke hálldahuslaš ja politihkalaš dásis. Sámedikki árvalusat leat váldojuvvon mielde dokumentii. Earret eará dan ahte nasionála gealbopolitihkalaš strategiija galgá fuolahit maiddái daid erenoamáš hástalusaid ja dárbbuid mat sámi bargoeallimis leat. Viidáseappot lea bargu boazodoalu fidnooahppiortnegiin fuolahuvvon. Sámediggái lea leamaš deatalaš oážžut ovdan strategiijas ahte oahpahus sámegielas biddjojuvvo dásálagaid oahpahusain dárogielas.

Departemeanta lea mearridan ahte galgá ášahuvvot máhttodárbovávddegoddi mii earret eará galgá guorahallat bargoeallima dárbbuid. Sámediggái lea leamaš deatalaš ahte lávdegoddi lea sámi ovddastus, muhto ii leat lihkestuvvan dainna gáibádusain.

Bohtosat Máhttoloktema ođasmahttima oktavuodas (Meld. St. 28 (2015-2018) Fag – Fordypning – Forståelse vuodul lea Máhttodepartemeanta ođasmahttigoahtán Máhttoloktema. Ođasmahttima vuosttas muddu válmastuvvui 2017:s. Ođđa oppalaš oasi mii lea bajimus oassi, árvvut ja prinsihpat vuodđooahpahussii, mearridii Máhttodepartemeanta čakčamánu 1. b. 2017. Bajimus oassi galgá leat geađgejuolgin oahpahussii. Dat čilge oahpahuslága ulbmilparagrafa árvovuodu ja vuodđooahpahusa bajimus prinsihpaid ja galgá leat vuodđun viidásat bargui fágaid oahppoplánaiguin. Sámediggi lea ovtasbargan Máhttodepartemeanttain sisdoalu birra. Sámedikkis ledje konsultašuvnnat Máhttodepartemeanttain sihke ovdalgo evttohus sáddejuvvui gulaskuddamii, muhto maiddá ovdalgo dat mearriduvvui loahpalaččat. Sámediggái lea leamaš deatalaš ahte bajimus oassi galgá leat buorre vuodđun sihke Máhttoloktema Sámi oahppoplánaide ja oahppoplánaide muđui sámi sisdoalu ektui. Sámediggi lea duhtavaš sihke bargoproseassain ja loahpalaš bohtosiin.

Oahpahusdirektoráhtas lea ovddasvástádus bargat oahppoplánaid ovddidemiin. 14 fágajoavkku leat nammaduvvon mat galget geahčadit mat leat fágaid deataleamos elemeanttat, váimmuselemeanttat. Sámedikki lea nammadan lahtuid váimmuselemeantajoavkui sámegielas, ja referánsajoavkku sámi váimmuselemeantajoavkui. Dát joavkkut gerge bargguineaset juovlamánus 2017, ja dat sáddejuvvojit gulaskuddamii guovvamánus/njukčamánu 2018. Sámediggi lágidii seminára Romssas golggothmánus, masa mii leimmet bovdén erenoamážit váimmuselemeantajoavkkuid sámi lahtuid gullat makkár hástalusat sis leat váimmuselemeantabarggu.

Máhttoloktema ođasmahttin bidjá gáibádusaid Sámediggái, mas lea ovddasvástádus vuodđooahpahusa sámegiela oahppoplánain, erenoamáš sámi fágain joatkkaskuvllas ja nátionála oahppoplánaid sámi sisdoalus ja sámi bálddallas dásseárvosaš oahppoplánain. Oktanaga váimmuselemeantabargguin bargojuvvo maiddá oahppoplánastruktuvrrain. Sámediggi lea oassálastán bargoseminárii skábmamánu ja evttohan earret eará ahte ferte láhččojuvvot dasa ahte fuolahit sámi perspektiivva oahppoplánain, ja ođđa oahppoplánaid dárogielas ja sámegielas ferte rahkadit oktanaga.

Referánsajoavkku láhttu Áššedovdilávdegoddi daid mánáid ja nuoraid várás mat dárbbasit sierra heiveheami. Sámediggái lea deatalaš ahte dat sámi mánát geain leat sierra dárbbut, ja/dahje eará hástalusat, ožžot mánáidgárde- ja skuvlafálaldaga mas lea kvalitehta. Lea stuorra dárba sámi kárten- ja diagnostiserenávdnasiidda, - oahppanressurssaide ja sámegielat erenoamášpedagogaide ja eará fágááššedovdiide ja danne lea Sámedikki mielas erenoamáš deatalaš ovtas dáid surggiid eará deatalaš oassálastiiguin ovddit čielga oainnuid lávdegoddi. Raporta bidjá vuodu viidásat doaimmabijuide mánáidgárdi ja skuvlla erenoamášpedagogaš hástalusaid ektui. Áššedovdilávdegoddi geige raporttas njukčamánu 2018.

Sámedikkis lea jahkebeallásaš ovtasbargočoahkkimat Máhttodepartemeanttain gos mii ságaškušat iešguđet mánáidgárde- ja skuvlaáššiid birra ja lonohallat dieđuid. Sámediggi lea mánáid lokten dan hástalusaid ahte váilot erenoamášpedagogaš kárten- ja diagnostiserenávdnasat dan golmma sámegielas ja lea čujuhan ahte dat sáhtá mielddisbuktit stuorra erohusaid dan mánáidgárde- ja oahpahusfálaldaga kvalitehtii maid sámi mánát ja dat mánát geat eai leat sápmelaččat, ožžot. Oahpahusdirektoráhta áigu ovtas Statpedain ráhkadit plána das mo sii galget bargat dáinna hástalusain. Plána galgá biddjojuvvot ovdan 2018 giđa.

2017 čavčča nammaduvvui ođđa almmolaš lávdegoddi mii galgá geahčadit vuodđooahpahusa njuolggadusaid ja evttohit ođđa oahpahuslága. Sámedikki ja Máhttodepartemeantta gaskasaš ovtasbargočoahkkimis njukčamánu 2017 muitalii Máhttodepartemeanta láhkalávdegotti birra ja ahte galgá ášahuvvot referánsajoavku mas leat organisašuvnnaid ovddasteaddjit, maiddá sámiid bealis. Muitaluvvui ahte Sámediggi galgá beassat evttohit ovddasteddjiid referánsajoavkui. Sámediggi lea bovdenuvvon searvat referánsajoavkui. Lávdegotti čállingoddi bovdé čoahkkimii ja juohká eanet dieđuid barggu birra. Lávdegoddi bovdenuvvoi čoahkkimii Sámediggái árrat 2018:s.

3.6.1. Árbediehtu ja sámi meahcásteapmi vuodđoskuvllas – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Heivehit sámi árbedieđu ja meahcceaheami oahphussii ja báikalaš oahppoplánaide.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21130 Árbedihtu ja sámi meahccegeavaheapmi vuodđoskuvllas	387 026	500 000	500 000	112 974
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21130 Árbedihtu ja sámi meahccegeavaheapmi vuodđoskuvllas	464 800	77 774	0	387 026

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
21130 Árbedihtu ja sámi meahccegeavaheapmi vuodđoskuvllas	8 ohcama	8 ohcama	0 ohcama

Poastta badjebáza mii lea kr 112 974 vuolgá ovddeš juolluduvvon doarjagiin mat leat ruovttoluotta gessojuvvon.

Sámediggi lea 2017:s addán doarjaga 8 prošehtii iešguđet vuodđoskuvllain Finnmárkku, Romssa ja Nordlándda fylkkain. Earret eará oaččui sámeluohká Áltá suohkanis doarjaga prošehtii mii deattuha oahpahusa sámegielas ja árbedieđus ja sámegiela ja árbedieđu gáhttema dakkár geavatláš bargguid bokte go guolásteami, boazodoalu ja duoji.

3.7 Oahppanbirrasa rámmaeavttut

Čeahkketabealla - oahppanbirrasa rámmaeavttut

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámegielloahpahusa fierpmádat	800 000	800 000	0
Arctic Indigenous Education Conference (AIEC)	82 231	150 000	67 769
Oktasaš skuvla Sirpmá bajásšaddanguovddáš ja Ohcejohka	115 077	500 000	384 923
Submi	997 308	1 450 000	452 693

Mihttomearri:

- Sámi ohppin lea oadjebas ja buorre fysihkalaš ja psykososiála oahppobiras, mii movttiidahtta buori oahppamii givsideami ja vealaheami haga.*

Sámediggái lea deatalaš ahte sámemánáin lea oadjebas psykososiála oahppanbiras, ja Sámedikkis leat mánnga doaibmabiju mat dorjot dakkár barggu ja masa mii váikkuhit iežamet gelbbolašvuodain.

Sámediggái lea deatalaš ahte oahppanbiras skuvllain galgá leat buorre ja danne lea Sámediggi mielde Searvevuoda givssideami vuostá. Searvevuotta ráhkada oktasaš vuodá daidda stáhta oassálastiide mat barget mánáidgárdebirrasiin, skuvlabirrasiin, givssideamiin ja eará gudnerihkkumiiguin. Sámediggi lea 2017:s rievadan iežas rolla searvevuodas givssideami vuostá dárkojeaddjin. Sámediggi lea politihkalaš ja sorjjasmeahtun organisašuvdna bajimus dásis ii ge sáhte čatnat iežas searvevuoda mearrádusaide. Sámediggi rievdadii 2017 gida iežas stáhtusa dárkojeaddjin.

Sámediggái lea sámi mánáid ja nuoraid psykososiála biras ja bargu nannet sámi mánáid identitehta deatalaš. Sámediggi almmuhii 2017:s čuoládatgilvvu skuvládásis masa skuvllat bovdjuvvojedje sáddet čuoládatevttohusaid mat galge leat fáttmasteaddjin ja čájeht mo mii berret láhttet guhtet guimmiideamet vuostá. Bohte ollu evttohusat ja loahpas nammaduvvon árvoštallangoddi válljii guokte guokte skuvlla vuotit. Vuotiskuvllat ledje Kárásjoga ja Raavrevihken skuvllat. Sámedikki presideanta galledii dan guovtti skuvlla. Vuotiskuvllat ožžo leavggaid masa čuoládagat ledje prentejuvvon ja 5000 ruvdnosaš šeahka. Sámediggi lea mielde Dronnet Sonja skuvlabálkkašumi ja Benjamin-bálkkašumi

árvvoštallangottiin. Sámediggái lea deatalaš ahte váhnemat ja fuolaheaddjit geain leat mánát mánáidgárddis ja vuodđoskuvllas, guldaluvvojit. Danne juolluda Sámediggi doarjjaga mánáidgárddi váhnenlávdegoddái/FUB ja vuodđoskuvlla váhnenlávdegoddái/FUG.

Sámedikkis leat leamaš mánaga čoahkkima vuodđooahpahusa váhnenlávdegottiin/FUG mas earret eará FUG lea bivdán Sámedikki várret ruđaid bušeahas lágidit seminára. Sámediggi juolludii 150 000 ru sámi váhnenkonferánsii Tráante 2017 oktavuodas.

Sámedikkis leat guokte jahkásaš gulahallančoahkkima Oahppolihtuin guovddáš dásis ja mis lei čoahkkin miessemánus. Áššit mat meannuduvvojedje ledje Váibmogiela gulaskuddan, ođđa Oppalašoasi-Bajimusoasi-árvvuid ja prinsihpaid gulaskuddan ja Statped juolludusreivve sisdoallu.

Sámediggi lea ožžon vuoigatvuoda nammadit guokte lahtu sámi joatkkaskuvllaid stivrii. Ođđa stivrra nammadeapmi lea leamaš guhkes proseassa. Stivra nammaduvvui 2017 čavčča áigodahkii 2017- 2019. Sámedikki lahtut leat Sigbjørn Dunfjeld várrelahtuin Toini Bergstrøm ja Silje Karine Muotka várrelahtuin Lars Joar Halonen. Silje Karine Muotka lea bivdán luvvema doaimmas go son šattai sámediggeráđi lahttun. Asta Balto lea nammaduvvon ođđa stivralahttun ođđajagimánu 2018 rájes.

Dan oktavuodas go Norga áigodatlaččat diediha mo sii čuovvulit ON mánáidkonvenšuvnna, lea Sámediggi sádden lasseraportta ON lávdegoddái mánáid vuoigatvuodaid várás.

Golggotmánus oassálasttii sámediggi čoahkkimii ON mánáidlávdegottiin Genevas. Sámediggi muitalii muhtun hástalusaid birra mat sámi mánáin ja nuorain leat. Sámediggi deattuhii maid dan ahte sámi mánáid vuoigatvuodain dan olis go sii leat mánát, ferte geahččat sin vuoigatvuodaid ektui dan olis go sii gullet álgoálbmogii.

Sámediggi válddii ovdan dan duodalaš hástalus mii dat lea go sámi mánát mat leat mánáidsuodjalusa fuolahusas ja leat erenoamáš rašis joavku, eai álo oáččo sáji dakkár biebmoruktui mas lea máhtolašvuohta sámegielas ja sámi kultuvrras. Mii muitaleimmet daid hástalusaid birra mat sámi bálvalusfálaldagas leat earret eará dan geažil go váilot nu ollu sámegielat bárgit sihke dearvvašvuodasuorggis, mánáidgárddis ja skuvllas. Viidáseappot diedihii Sámediggi stuorra dárbbu dutkamii dakkár fáttáin go givssideamis, veahkaváldimis ja psyhkalaš ja fysihkalaš dearvvašvuodas, vai diehtit guđe doaibmabijuid mii fertet čadáhut.

Sámediggi oáččui maid vejolašvuoda váldit ovdan daid birasváikkuhusaid maid guolásteapmi ja boazodoallu vásihit ruvkedoaimmaid geažil sámi guovlluin, ja ahte sámi boazodoalloguovllut noađuhuvvojit dakkár birasseasti energiijaávkáštallamiid ásaheamiiguin go bieggá- ja čáhcefápmorusttegiiguin. Dán ovdáneamis leat negatiiva váikkuhusat sámi mánáid bajásšaddaneavttuide.

3.7.1. Sámegieloahpahus fierbmádat - prošeakta

Bealli juolludusas geavahuvvui oastit friija jodiheaddji beallevirgái ja stivrra čoahkkinbálkkáide. Reasta geavahuvvui kurssaide ja semináraide lahtuid várás. 2017:s lea NetSam lágidan guokte seminára, main sis lei miellačájeheapmi Stuorradikki olggobealde ja čoahkkin Máhtodepartemeanttain earret eará dan birra ahte váilot oahpponeavvut sámegillii ja sámegieloahpaheaddjit.

3.7.2. Artic Indigenous Education Conference (AIEC) - prošeakta

Badjelbáhca siva 67 769 ru poasttas lea dat go ledje unnit golut go vurdojuvvon 2017:s. Oassin álgoálbmotovttasbarggus lea Sámediggi dahkan ovttasbargošiehtadusa, organisašuvnnain Memorandum of Understanding/ MoU on Cooperation on Indigenous Education. Ovttasbargošiehtadus geatnegahtta beliid doallat konferánssa Artic Indigenous Education Conference (AIEC) oahpahusa birra juohke goalmmat jagi. Boahhte konferánssa dollojuvvo 2019:s, ja 2017:s leat ruđat mannan ráhkkananbargui ovdal konferánssa 2019:s.

3.7.3. Oktasaš skuvla Sirbmá bajásšaddanguovddáš - prošeakta

Badjebáza mii lea kr kr 384 923 vuolga das go prošeavtta álggaheapmi mannonii. Prošeakta namma lea «Ráđjarasttideaddji skuvlaovttasbargu Sámis» ja álggahuvvui go prošeakta ovddiduvvui áššin Sámi parlamentáralaš ráđđái ja lea maid namuhuvvon dokumeanttas NAC 2016:18 – Váibmogiella. Dan manna ásaheavvui bargjoavku ovddasteddjiiguin sihke Norgga, Suoma ja Ruota Sámedikkiin, ja dain gielddain mat leat vuolgahan prošeavtta, Deatnu ja Ohcejohka Suoma bealde. Bargjoavku lea maid nannejuvvon Sirpmá/Ohcejoga skuvlabirrassa fágagelbbolašvuodain.

Bargojoavku lea fitnan oahppomátkkis Háhpáránddis/Durdnos/Anaris gos hui bures lihkostuvvan rádjastideaddji skuvlaovttasbargu lea bistán 30 jagi. Anaris oahpásmuvaimet buorebut daidda digitála čovdosiidda mat gávdnojit. Oahppomátkkit leat leamaš hui ávkkálaččat dasa ahte oaidnit makkár vejolašvuodát gávdnojit ja dasa ahte mo konkretiseret proševtta.

Bargojoavku lea evttohan dakkár ceahkkálas modealla rádjastideaddji skuvlaovttasbargui mii sáhtta geavahuvvot miehtá Sámi ja heivehuvvot iešguđet skuvlla dárbbuide ja sávaldagaide. Joavkočálli galgá virgáduvot ja geahčadit raporttaid ovddeš skuvlaovttasbargguid oktavuodas ja eará guovdilis raporttaid ovdal go son čáligoahtá prošektaraportta.

3.8 Oahpponeavvut

Mihttomearri:

- *Oahpponeavvut ovdánit ulbmilaččat ja ollislaččat ovdaneapmi*

Čoahkketabealla - oahpponeavvut

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái	18 345 374	19 740 000	1 394 626
Ovttas - Aktan - Aktasne	1 000 000	1 000 000	
Doarjja lullisámi oahpponeavvo- ja terminilogi- ijaovddideapmi	1 026 000	1 026 000	0
Oahppoplánaid ođasmahttin	588 779	500 000	-88 779
Submi	20 960 153	22 266 000	1 305 847

3.8.1. Doarjja oahpponeavvoráhkadeapmai - ohcanvuđot doarjja

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21000 Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái	18 345 374	19 740 000	20 940 000	1 394 626
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21000 Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái	20 928 000	2 062 900	519 726	18 345 374

Badjebáza dan poastas vuolgá ovddeš juolluduvvon doarjagiin mat leat ruovttoluotta gessojuvvon ja ruovttoluotta gessojuvvon doarjja proševttain mat eai leat čádahuvvon.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
21000 Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái	32 ohcama	12 ohcama	20 ohcama

12 dain biehttaluvvon ohcamiin ledje olgobeal dan jagaš vuorohemiid.

Vuoroheamit	Lohku	Ohcon ruvnno	Juolluduvvon ruvnno
Juolluduvvon	12	21 672 848	20 928 000
Dabalaš oahpponeavvu	8	18 342 348	61 000
Matta sámegillii	3	4 200 588	4 016 000
Julev sámegillii	1	2 110 000	1 973 000
Davvi sámegillii	4	12 031 760	11 972 000
Erenomážit heivehuvvon oahpponeavvut	4	3 330 500	2 967 000
Matta sámegilli	1	544 000	544 000
Julev sámegillii	1	544 400	544 000
Davvi sámegillii	2	2 242 100	1 879 000

Sámedikki áigodaga 2015-2018 doaibmaplána oahpponeavvoráhkadeami várás lea vuodđun Sámedikki jahkásaš vuoruhemiide. Sámediggi lea doalahan oahpponeavvodoarjagiid seamma dásis go ovdal, vaikke vel oahppoplánat leat leamaš ođasmahttojuvvomin. Fágaođasmahttima geažil lea Sámediggi vuoruhan doarjagiid oahpponeavvuide dain fágain mat vuordimis eai rievdaduvvo nu sakka manjá fágaođasmahttima ja maid sáhtta geavahit vaikke vel bohtet ge ođđa oahppoplánat, ja jearahuvvon oahpponeavvuid ođđaprentema.

Sámediggi lea 2017:s addán doarjaga joatkit álggahuvvon oahppodahkosa davvisámegiela vuosttasgiellan ja lullisámegiela vuosttasgiellan joatkkadásis, davvisámegiela nubbingiellan 7.-9. dásis ja duojs 8.-10. dásis davvisámegillii. Doarjja addojuvvui jorgalit ja heivehit oahppodahkosa sámi historjjás julev- ja lullisámegillii joatkkaskuvlii ja luonddufágas lullisámegillii 1.-4. jahkecehkiide.

Erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvuid vuoroheami vuolde addojuvvui doarjja ráhkadit appa olbmuid gain leat giella- ja hupmanválttisvuodát. Sámegielat logopedat leat jearahan dakkár oahppanresurssaid. Doarjja addojuvvui maiddái álkeslohkangirjeráidui julev- ja lullisámegillii. Sámedikki jotkojuvvon ángiruššama oktavuodas givssideami eastademiin lea čájehuvvon ahte dát lea dakkár fágasuorgi mas ollásit váilot oahppanresurssat sámegillii. Danne lea Sámediggi juolludan dorajaga givssidaneastadeami oahppanresursii mas lea oahpaheaddjibagadus, neahttasiidu filbmabihtážiiguin ja neahttaspiilla ja ohppiidgeirji. Dat oahpponeavvoprošeavttat mat leat ožžon doarjaga Sámedikki 2017:s, galget leat válbmasat manimusat 2021 giđa.

2017:s válmastuvvojedje oktiibuot 16 oahpponeavvu, dát leat prošeavttat mat leat ožžon doarjaga ovddit jagiin. Mii leat dál válmastan luonddufágadahkosa davvisámegillii 8.-10. jahkecehkiide, ovttá fágaidrasttideaddji oahpponeavvu sámegiela nubbingiellan davvisámegillii fáttáiguin várri, leahki ja vuotna. Vuosttas oassi oahpponeavvus lullisámegiela vuosttasgiellan válmastuvvui. Lassin guovtti bodu oahpponeavvu fágas. Maiddá válmastuvvojedje oahppodahkosiid bodu oasit servodatfágas ja geografijas lullisámegiela, davvisámegiella vuosttasgiellan ja davvisámegiella nubbingiellan 4.-8. jahkecehkiide, álkeslohkangirjiit davvisámegillii ja okta breahhtaspiilla luonddufágafáttáin smávvaskuvladásái.

2017:s gárvvistuvvojedje 1.-3. luohká matematihkkaneavvut julevsámegillii ja máttasámegillii. 2018:s galgá gárvvistuvvot julevsámegillii dat mii lea báhcán 4.-7. luohká neavvuin. Jorgaleapmi máttasámegillii lea manjonan ja šaddá ain manjonit go váilot jorgalanresurssat.

Dán jagi juolludemiiguin ja oahpponeavvuid válmastemiiguin mii leat gokčamin daid guovddášfágaid main váilot sámi oahpponeavvut dálá oahppoplánaid vuodul. Nu mo dál orru leamen, de ii juvssa Sámediggi dan mihttomeari ahte ahte galget leat oahpponeavvut buot fágain ja buot golmma sámegiela ovdalgo bohtet ođđa oahppoplánat 2020:s. Sivvan dasa lea go Máhtdepartemeanta juolluda menddo uhccán ruđa ja čállit ja jorgalanresurssat váilot. Erenoamážit julev- ja lullisámegiela leat leamaš stuorra ja guhkilmas hástalusat, mat váikkuhit oahpponeavvoprošeavttaid ovdáneapmái.

3.8.2. Ovttas - Aktan - Aktasne - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Buori dieđut sámi oahpponeavvuid birra, reaidut maid bokte almmustahttit ja juogadit digitála oahpponeavvuid

Sámedikki njuolggadoarjagat juolluduvvojit sámi oahpponeavvoportála, Ovttas - Aktan – Aktesne, oasseruhtadeapmái. Sámi allaskuvllas, Sámi lohkanguovddáša bokte, lea ovddasvástádus neahttabáikki doaimmaheamis, jodiheamis ja viidáseappot ovddideamis.

Oahpponeavvoportála lea čohkken dieđuid buot sámi oahpponeavvuid ja pedagogaš ávdnasiid birra. Sámedikki oahpponeavvovuovddáš registrere buot sámi oahpponeavvuid/pedagogaš ávdnasiid mat leat girjerádjovuogádagas Bibsysis. Ovttas- Aktan – Aktesne lea čadnojuvvon Sámedikki oahpponeavvovuovddášii Bibsysa bokte, ja oahpponeavvovuovddáš hálldaša buot luoikkahemiid Ovttas.no bokte. Ovttas- Aktan – Aktesne doaimmaha juogadanbáikki gos sáhtá ráhkadit ja juohkit iežas buvttadan sisdoalu nu go quiz, govaid, dokumeantaid ja leanjkaid.

2017 rádjai leat juogaduvvon oktiibuot 419 resurssa ja 1368 gova juogadanbáikki bokte, ja dán jagi leat registrerejuvvon 419 viežžamat juogadanbáikkis. Dasa lassin sáhtá oahpponeavvoportála buvttadanreidduin buvttadit sámi digitála oahpponeavvuid. 2017 rádjai leat válmastuvvon ja almmuhuvvon 15 resurssa buvttadanreidduin.

Neahttasiidu lea 2017:s registreren oktiibuot 111 156 čadahuvvon ohcama, ja njeallje manimus jagi galledanlogut čájeht ahte oahpponeavvoportála geavaheapmi lea lassánan:

Jahki	Galle ohcama
2017	36068, 16,41 % lassáneapmi
2016	30984, 21,46 % lassáneapmi
2015	25510, 14,04 % lassáneapmi
2014	22369

3.8.3. Doarjja lullisámegiela oahpponeavvo ja tearbmaovddideapmi - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri

- Lullisámegiela oahpponeavvo- ja tearbmaovddideapmi.*

2013:s dahke Sámi allaskuvla, Engerdal suohkan ja Sámediggi 3-jahkásaš ovtasbargošiehtadusa. Ovtasbargošiehtadus geatnegahtta ovtasbargobeliid váikkuhit dasa ahte dat lullisámi gealboguovddáš mii áhahuvvui ja ovddiduvvui Elgá-prošeavtta bokte, ovddiduvvo ja fuolahuvvo ja ahte dasa sihkkarastojuvvojit rámmaeavttut boahpteáiggi doibmii. Sámediggi jotkkii šiehtadusa 2016:s ja 2017:s. 2017 doarjja lea geavahuvvon dasa ahte oasseruhtadit Sámi lohkanguovddáša barggu lullisámi giellagelbbolašvuodain, dakko bokte ahte bisuhit Elgá-birrasi mii lea ovddideamen guoskevaš lullisámi oahpponeavvuid, tearbmaovddidanprošeavttaid ja eará giellaprošeavttaid, vai lullisámi oahppit ožžot nannejuvvon sámi skuvlafálaldaga. Šiehtadusáigodagas 2013-2017 lea Elgá lullisámi gealbobiras ráhkadan, kvalitehtasihkkarastán, válmastan ja almmuhan oahpponeavvuid maid giellamovttiidahttinprošeakta ovddidii, ovtasbargošiehtadusa 3. čuoggá vuodul, ja Sámediggi atná dán barggu leat čadahuvvon ja loahpahuvvon. Seamma guoská dan tearbmaovddidanbargui mii čatnasa dáid oahpponeavvoprošeavttaide.

Sámediggi lea jagiin 2013 rájes 2017 rádjai jahkásaččat juolludan 1 miljon ruvdnosaš njuolggadoarjaga lullisámi oahpponeavvo- ja tearbmaovddideapmái. Šiehtadusbealit leat šiehtadusáigodagas ja jagiin dan manná bargan dan ala ahte oážžut njuolggajuolludemiid GODs Sámi allaskuvlii, Sámi lohkanguovddášii. GOD lea dál čuovvulan dan, ja Sámi lohkanguovddáš oážžu 01.01.08 rájes stáhtusa nátionála guovddášin. Sámi allaskuvla Sámi lohkanguovddáša bokte lea dan oktavuodas ožžon 2,5 miljon ruvdnosaš lassijuolludusa departemeanttas. Dat lea dagahan ahte Sámedikki njuolggadoarjja lullisámi oahpponeavvo- ja tearbmaovddideapmái loahpahuvvo 2018 rájes.

3.8.4. Oahppoplánaid ođasmahttin - prošeakta

Poastta vuolláibáza mii lea kr 88 779 vuolgá badjelmeare geavaheamis stuorát goluid geažil čadahuvvon semináraide ja čohkkimiidda.

3.9 Alit oahppu ja dutkan

Váldomihttu

- Sámi alit oahppu ja dutkan galgá váikkuhit máhtu ja olmmošlaš resurssaid ekonomalaš kultuvrralaš ja sosiála ovdáneami sámi servodagas.*

3.10 Váldi ja ovttasvastadus

Mihttomearri:

- Sámediggis lea lagaid, njuolggadusaid ja konsultašuvnnaid bokte váldi.*

Sámediggi ja Norgga dutkanráđdi leat konsulteren prográmma birra sámi dutkanprográmma III várás. Sámediggi evttohii dutkanfáttáid sámediggediedáhusas alit oahpu ja dutkama birra, earret eará dutkama árbedieđus, dearvvašvuodas, gielas, historjjas, areálas ja birrasis, vuoigatvuodain ja oahpahusas. Sámedikkis leat leamaš čoahkkimat ja konsultašuvnnat dutkanrádiin prográmmafáláda ráhkadeami birra sihke ovdal ja maŋŋa dan plánalávdegotti nammadeami mii ráhkadii dutkanfáláda. Sámediggi evttohii ođđa prográmmastivrra ja konsulterii stivrra čoahkkádusa birra. Sámediggi lea duhtavaš loahppabohtosiin.

Sámediggi ja Máhttodepartemeanta leat konsulteren lánkaasahusa birra dearvvašvuoda- ja sosiálaš oahpuid oktasá rámmafáláda. Sohppojuvvui ahte oktasá oahppofitnega vuolde biddjojuvvo gáibádussan ahte kandidáhta galgá dovdat sámiid vuoigatvuodaid ja ahte sus galgá leat máhttu ja ipmárdus sámiid stáhtusis álgoálbmogin. Viidáseappot galget nátionála njuolggadusat mearriduvvot daidda 19 oahpuide maid lánkaasahus guoská. Sámediggi lea šiehtadan konsultašuvnnaid 2018:s ovdal njuolggadusat sáddejuvvojit gulaskuddamii ja ovdal dat mearriduvvojit.

Sámediggi lea čoahkkimiin Máhttodepartemeanttain ovdidan árvalusaid stuorradiggedieđáhusii kvalitehta birra alit oahpus. Departemeantta loahppabargus dieđáhusain mearriduvvui dollojuvvo čoahkkin gaskal Sámedikki ja departemeantta. Sámediggi biehttaluvvui geahččamis dokumeanttaid ovdal čoahkkima. Ii ge váldojuvvo vuhtii sávaldat beassat geahččat dieđáhusa doaibmabijuid. Danne ii lean vejolaš Sámediggái árvoštallat dieđáhusa duohta sisdoalu dahje ovdidit oainnuid dasa čoahkkimis.

Sámediggi lea evttohan lahtuid UiT Norgga ártalaš universitehta stivrii. Evttohusat eai váldojuvvo vuhtii.

Sámediggi lea gulahallan Máhttodepartemeanttain bargamušdokumeanttaid birra allaskuvllaide ja universitehtaide main lea sámegiella oahpustaset ja beasai ovdidit árvalusaid bargamušdokumeanttaide jagi 2018 várás.

3.11 Oahppu ja dutkandárbu

Sámi servodat mii lea ráhkkanan boahpteáigái dárbbasa buriid oahppovejolašvuodaid. Das galget leat mánáidgárde- ja vuodđoskuvlaoahpaheaddjit ja dearvvašvuoda- ja sosiálaš bargit geain lea máhttu sámi servodatdiliid, sámegiela ja sámi kultuvrra birra. Otna dilis váilot dat bargit.

Sámediggi lea čoahkkimis Davvi universitehta rektorgottiin ságaškuššan rekrutterema birra, oahppofálaldaga birra sámegiela ja lulli- ja julevsámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpu birra. Sámedikkis lea leamaš lagaš gulahallan ollu áššebeliiguin proseassas vai namuhuvvon vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpu duohtandahkkošii. Davvi universitehta pláne álggahit lulli- ja julevsámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpu 1-7 jagi 2018 čavčča rájes.

Mii diehtit ahte váilot buohccedivššarat geain lea gelbbolašvuhta sámegiela ja sámi kultuvrras. Sámediggi lea lokten Máhttodepartementii ja Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartementii Sámi allaskuvlla ja UiT Norgga ártalaš universitehta evttohusa ásaht sámi buohccedivššaroahpu. Sámedikki oaidnu lea ahte guovddáš eiseváldiin lea čielga ovddasvástádus lánčit dasa ahte sámi buohccit sáhttet geavahit iežaset giela dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusas, ja ahte sámi buohccedivššaroahpu sáhtášii dan ollašuttit.

3.12 Rekrutteren sámi alit ohppui ja dutkamii

Mihttomearri:

- Eanet fágaoalbmot geain lea sámi giella ja kulturgelbbolašvuhta.*

3.12.1. Stipeanda alit ohpu várás - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Eanet fágaolbmot gain lea sámi giella ja kulturgelbbolašvuohta.

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21110 Stipeanda alit ohppui	3 024 500	2 450 000	2 450 000	-574 500
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21110 Stipeanda alit ohppui	3 094 000	0	69 500	3 024 500

Oastta vuolláibáza vuolgá das go 2017:s ledje hirmat ollu ohcamat. Sámediggái bohte oktiibuot 375 ohcama 2017:s, 176 ohcama 2017 giđa ja 199 ohcama 2017 čavčča.

3.13 Sámi perspektiivva implementeren alit ohppui ja dutkamii.

Sámedikkis lea leamaš lahttu mánáidgárdeoahpaheaddjioahpu čuovvunjoavkkus. Čuovvunjoavku lea barggus bokte fuomášuhtán ahte sámii perspektiiva ii leat deattuhuvvon nu mo láhkaásahus gáibida. Hástalussan lea sámii perspektiivva implementeret oahpuide. Čuovvunjoavku lea ávžžuhan departemeantta evttohit Sámi allaskuvlla ásahtit gealboguovddáža oahpaheaddjioahpuid várás. Sámediggi áigu dan čuovvulit departemeantta ektui.

Sámediggi lea konsulteren dearvvašvuođa- ja sosiálaoahpuid oktasaš rámmaplána láhkaásahusa birra ja áigu dan čuovvulit konsultašuvnnaiguin ovdalgo njuolggadusat mearriduvvojit. Sámediggi lea konsulteren dutkanráđiin P_SAMISK III ođđa prográmmaplána evttohusa sisdoalu birra.

3.14 Árbediehtu

3.14.1. Árbediehtu - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi árbedieđu duodasteapmi

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21300 Árbediehtu	566 305	1 000 000	1 396 000	433 695
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21300 Árbediehtu	566 305	0	0	566 305

Poastta badjebáza vuolgá das go ledje unnán kvalifiserejuvvon ohcamat.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
21300 Árbediehtu	7 ohcama	4 ohcama	3 ohcama

Árran julevsámi guovddáš lea ožžon doarjaga Levende landskap prošehtii. Govvagiisá Guovdageainnus oaččui doarjaga Sophus Tromholt govven boares govaid digitaliseremii. Mearrasámi gelbbolašvuodaguovddáš Porsáנגgus oaččui doarjaga Båtkultur ved Porsangerfjorden prošehtii ja Aajege saemien gieles- & maahtoejarnge oaččui doarjaga máttasámi dálkkasšattuid duodásteami ja gaskkusteami prošehtii.

4. Areálat, biras ja dálkkádat

Váldomihttomearri:

- Sihkkarastit sámi oassálastima sámeiguovlluid luondduressurssaid geavaheapmái.

Čoahkketabealla - areálat, biras ja dálkkádat

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Areálaid hálddašeapmi	1 339 151	1 250 000	-89 151
Submi	1 339 151	1 250 000	-89 151

Sámediggi lea vejolašvuohta ovddidit vuostealkámušaid gielddaid ja fylkagielddaid areálaplánaide. Daid háviid go Sámediggi lea buktan vuostealkámušaid areálaplánaide 2017:s lea leamaš go plánat gusket sámi beroštusaide. Eanaš háviid leat lihkestuvvan oazžut gulahallama ja miediheami vuostealkámušaide.

Davvimáđiija (Hålogalanddageainnu) muddenplána mearridii ráđdehus stáhta plánan borgemánus. Sámedikkis lea leamaš lagas dahkamuš dainna áššiin konsultašuvnnaid bokte ja lea bálkahan Protect Sápmi bargat áššiin. Sámediggi lea duhtavaš vuđolaš čielggadanbargguin mas váidudeaddji doaibmabijut sámi beroštusaid várás leat miediuvvon ja mas lea jurddašuvvon birasvuđot čuovvuleapmi geaidnogaskka ektui guoskevaš njealji orohaga várás.

Dan jagi leat čadahan konsultašuvnnaid Evenášši girdistašuvvna plánaprográmma birra dan oktavuodas go Ánddasullo suodjalusbása galgá fárrehuvvot dohko. Danne mii deattuhit árra seaguheami ja mii leat dál láhčán govda čielggadanvuodu ja oazžut mielde dakkár sámi beroštusaid go boazodoalu ja dan sámi álbmoga muđui geasa girdistašuvvna huksen guoská.

Manimus jagiid leat riiddut gaskal lassáneaddji guollebiebmama ja riddoguolástusaid lassánan, mii dagaha ahte riddoguolástusa areálasuodjalus loktejuvvo badjelebbui ja badjelebbui áššelistui. Sámediggi vuordá dán dili vearránit go ráđdehusa áigumuš lea eanedit mearradoalu viđain gerddiin ovdal 2050. Dát lassáneapmi gártá eanaš dáhpáhuvt árbevirolaš sámi riddoservodagain. Dattetge leat mis 2017:s leamaš uhccán riddoavádatplánaáššit. Muhto mis leat leamaš muhtun hástalusat guollebiebmama konsešuvdnaáššiiguin maid oktavuodas dávjá leat boares riddoavádatplánat mat eai váldde vuhtii sámi beroštusaid. Sámediggi bargá lahkalgaid Davvi Guolástusdirektoráhtain, nu mo plánejuvvon areáladiedáhusas, vai mii leat ovddabealde riddoavádatplánaid nu ahte árrat plánenmuttus sáhttit váldit vuhtii sámi guolástusberoštusaid.

Smávvašfápmoáššiid lohku lea njedjan veaháš dan geažil go ruoná sertifikáhtaid sertifiserenortnet heaittihuvvo 2020:s. Muhto mii leat vásihan eanet bieggafápmoáššiid mat gusket sámi boazodoalu guovddášguovlluide. Dat guoská sihke ovdežis addojuvvon konsešuvnnaide gos dahkkojuvvojit rievdadusat ja maiddái ođđa konsešuvnnaide. Sámediggi lea maid hástalan NČE dainna lágiin ahte juogo cealkit eret min konsultašuvdnašiehtadusa singuin dahje ahte sii čuovvulit konsultašuvdnaprošedýraid nu mo šiehtaduvvon, ja čuvvot riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid. Mii vuordit ain vástádusa sis dan birra. Nuppi bealis mii leat eanet duhtavaččat Oljo- ja energijadepartemeantta váiddaáššiid meannudemiin. Fápmoáššiid ja fápmui guoskevaš áššiid čuovvuleapmi nu go nátionála bieggafápmorámma nannámis, lea gáibidan hui ollu resurssaid, ja gártá ain dahkat dan. Dáin áššiin leat mii vásihan ahte doaibmabijuid stuorámuš negatiiva váikkuhusat čuhcet boazodollui.

4.1 Areálaid hálddašeapmi

Čeahkketabealla - areálaid hálddašeapmi

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Protect Sápmi vuodđudus	500 000	500 000	0
Eará čuovvoleapmi sámi areálaid ja resursaid	750 000	750 000	0
Válbmen areála- ja birasdiedáhusa	89 151	0	-89 151
Submi	1 339 151	1 250 000	-89 151

4.1.1. Vuodđudus Protect Sápmi - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Protect Sápmi vuodđudus galgá bargat dan ala ahte sámi vuogatvuodalaččat sáhttet friija miedihit huksenáššiin ovddalgihtii addojuvvon dieđuid vuodul.*

Boazodoallofágalaš čielggadus ráhkaduvvui deattuhettiin kumulatiiva váikkuhusaid Áarjel-Fovsen Sijteii. Raporta geavahuvvui duodaštussan árvvoštallanriekteáššis gaskal Áarjel-Fovsen Sijte ja Fosen Vind Diggegottis, Tråantes geassemánu 12.-14. b. 2017.

4.1.2. Eará čuovvoleapmi sámi árealaid ja resursaid – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sámi eatnamat ja resursavuoigatvuodát galget fuolahuvvot sámi guovlluid areálaid geavaheamis.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
30500 Eará čuovvoleapmi sámi árealaid ja resursaid	750 000	750 000	750 000	0
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
30500 Eará čuovvoleapmi sámi árealaid ja resursaid	750 000	0	0	750 000

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
30500 Eará čuovvoleapmi sámi árealaid ja resursaid	9 ohcama	4 ohcama	5 ohcama

Guokte ohcama mat ožžo doarjaga, guske Deanu čázadahkii. Okta guoskkai mearrasámi vuoigatvuodaide ja okta guoskkai boazodollui.

4.1.3. Areála- ja birasdiedáhusa gárvvisteapmi

Vuolláibáza poasttas 89 151 ru boahdá das go Sámediggi ráhkadii sierra Areála- ja birasdiedáhusas 2016:s, go muhtun golut prošavttas fievrriiduvvojede gollun 2017:s das.

4.2 Árbediehtu areálahálddašeamis

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- *Árbediehtu dohkkehuvvo ja deattuhuvvo dássálagaid dutkanvuđot máhtuin mearridanproseassain eatnamiid ja resurssaid geavaheamis ja suodjaleamis.*

Sámediggi lea ovttaš NBR:in konsulteren váikkuhusčielggadusaid njuolggadusaid rievadásaid birra. Konsultašuvnnain deattuhuvvui ahte čielggadeddjiin berre leat gelbbolašvuohta sámi ealáhusain ja ahte árbediehtu lea váilon váikkuhusčielggadusaid ráhkadeami oktavuodas. Departemeanta lea ovttaoaivilis das ahte ferte ráhkaduvvot metodihkka dan fuolaheami várás go ráhkaduvvot čielggadusat boazodoallosuorggis.

Sámediggi lea oassálastán bargočoahkkimii biologalaš šláddjivuoda konvenšuvnna (CBD) oktavuodas Montrealas. Konvenšuvnna dálá bargoprográmma loahppá 2020:s ja mo viidasat bargu konvenšuvnna implementeremiin galgá lágduvvo dasto, lei okta deataleamos áššiin čoahkkimis. Sámediggái lea deatalaš ahte buorre álgoálbmotsearvan sihkkarastojuvvo maiddái boahhtevaš konvenšuvdnabarggus. Boahhtevaš organiseren šaddá deatalaš áššin áššebeliid čoahkkimis mii dollojuvvo Egyptas

Sámediggi lea addán gulaskuddancealkámuša Ruota ráđđehussii ovddiduvvon pormemoria birra Norgga-Ruota boazoguohtunkonvenšuvnna oktavuodas. Gulaskuddanvástádus deattuhii Sámediggi dárbbu váldit sámi bargjoavkkui evttohusa diehttevassii konvenšuvnna ratifiserema oktavuodas. Gulaskuddanvástádus giedahallojuvvojit earret eará ovttašbargošiehtadusat, riidočoavdinorgánat ja dárbbu einnostanvejolaš rámmaide vuoigatvuođaid čielggadeami, boraspiriid ja areálasabahkkemiid oktavuodas. Dan proseassas lea Sámedikkis leamaš oktavuodas daid eará áššebeliiguin mat ledje mielde sámi bargjoavkkus.

4.3 Dálkkádat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- *Árbediehtu, innovašuvnnat ja geavat galget dohkkehuvvot jáhkehahti reaidun barggus dálkkádatrievdamiiguin.*

Sámediggi lea oassálastán jahkásaš dálkkádatšiehtadallamiidda mas mearriduvvui mo ON dálkkádatkonvenšuvnna Pariisa-šiehtadusa álgoálbmotvuođđodokumeanta galgá válđojuvvot atnui. Álgoálbmotvuođđodokumeanta galgá láchit dasa ahte álgoálbmogat buorebut galget sáhtti váikkuhit boahhtevaš dálkkádatšiehtadallamiidda, ja ahte álgoálbmogiidda sihkkarastojuvvo dásseárvosaš oassálastin daidda prošeavttaide ja mearridanproseassaide mat čatnasit vásáhusaide ja buoremus geavadii árbedieđu, dálkkádatrievdamiid dávástusa ja dálkkádatheivehemiid oktavuodas. Stáhtat sohpe vuođđodokumeantta ulbmila ja doaimmaid, ja ahte dat galget čađahuvvot álgoálbmotvuoigatvuođaid vuodul ja ahte šiehtadallamat galget jotkojuvvo álgoálbmogiid vuođđodokumeantta struktuvrra ja stivrenmálla sisdoalu ektui.

4.4 Meahcásteapmi

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- *Meahcásteapmi suodjaluvvo lága bokte ja oazžu ovdánanvejolašvuođaid álbmotrievttálaš standárddaide dávistettiin.*

Sámedikki dievasčoahkkinn ášahii geassemánus lávdegotti mii galgá geahčadit rievadásaid mohtorjohtolatlágas ja evttohit rievadásaid lágas ja sámi giliid ja báikegottiid hálddašeamis. Lávdegotti vuosttaš čoahkkimis mearriduvvui ahte sii áigot bargat dihto fáttáiguin meahcchállddašeamis, earret eará mohtorjohtolagas, fuođđohállddašeamis, guolásteamis ja goahtehukseamis. Bargu lea mañiduvvon eahpečielga ekonomalaš rámmaid geažil. Lávdegoddebargu jotkojuvvo 2018:s dainna áigumušain ahte geiget strategiijanotáhta Sámedikki dievasčoahkkimii čakčat.

Johkaeaiggátsearvvi ja Gáivuona suohkana álgaga vuodul lea Sámediggi dorjon gáibádusa ahte háhkat ođđa ja ođasmahttojuvvon dieđuid joga birasdiliid birra Guolášjoga fápmorusttega consešuvdnaeavttuid oktavuodas Gáivuona suohkanis. Sámediggi lea maid bivdán oazžut čađahuvvot konsultašuvnnain consešuvdnaeavttuid birra. Sivvan dasa manne mii leat bargagoahtán áššiin, lea joga sámi báikkálaš álbmoga geavaheapmi ja dat árbediehtu mii čatnasa dan geavaheapmái.

Mohtorjohtolat meahcis lei válđojuvvon mielde fáddán jahkebeallásaš čoahkkimii Giella- ja ođasmahttindepartemeanttain. Sámediggi háliida guorahallat njuolggadusaid go dat váikkuhit eahpegovttolaččat daidda sámi dáloniidda geat ávkástallet mehciin. Ášši galgá maid ságaškuššojuvvot jahkásaš čoahkkimis Dálkkádat- ja birasdepartemeanttain ođđajagimánus 2018.

Dat guoská maiddái doaibmabijuide loddemáddodatárvoštallamis giđđaloddema oktavuodas Guovdageainnu suohkanis. Eaktun lea ahte dakkár árvoštallamat galget čadahuvvot ovdalgo Birasdepartemeanta sáhtta mearridit lasihit eriid dahje lasihit šlájaid maid sáhtta báhččit daid gustovaš láhkaásahusa mearrádusaid vuodul mat muddejit giđđaloddema.

5. Ealáhus

Váldomihttomearri:

- Nana ja juohkelágan ealáhuseallin mii lea vuodđun eallinfámolaš báikegottiide gosa olbmot háliidit ásahtit.

Čoahkketabealla - ealáhus

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Vuodđoealáhusat	7 078 992	5 500 000	-1 578 992
Juohkelágan ealáhusat, lotnolas- ja meahcástanealáhusat, árvoháhkkan ja ođđaásaheamit	7 244 071	9 600 000	2 215 929
Sámi kulturealáhusat	5 002 278	3 900 000	-1 102 278
Duodji	13 460 908	14 068 000	607 092
Submi	32 786 248	33 068 000	141 752

5.1 Vuodđoealáhusat

Mihttomearri:

- Buoridit ja ovddidit vuodđoealáhusaid

Čoahkketabealla - vuodđoealáhusat

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Vuodđoealáhusat	7 078 992	5 500 000	-1 578 992
Submi	7 078 992	5 500 000	-1 578 992

5.1.1. Doarjja vuodđoealáhusaide - ohcanvuđot doarjja

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
40000 Doarjja vuodđoealáhusaide	7 078 992	5 500 000	6 000 000	-1 578 992
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
40000 Doarjja vuodđoealáhusaide	8 440 000	1 361 008	0	7 078 992

Vuollaibáza dan poastas vuolgá das go ledje ollu ohccit.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
40000 Doarjja vuodđoealáhusaide	90 ohcama	41 ohcama	43 ohcama

5.1.2. Guolástus

Váikkuhangaskaomiid geavaheami bokte mariidnaealáhusaide lea Sámediggi veahkehan nannet ássanahtanuššama, árvoháhkama ja barggolašvuoda sámi riddo- ja vuotnaservodagain.

Sámediggái lea guolástuspolitihkas leamaš deatalaš nannet rekrutterema guolásteapmái, ja dat bohtá ovdan váikkuhangaskaomiid hálddašeamis. Sámediggi lea nannen dihtii rekrutterema vuoruhan doarjut ohcciid geat leat vuosttaš geardde oastimin bivdofatnasa, ja dasa lassin doarjut bivdosiid ja reaidduid oastimiid, vai erenoamážit nuorra guolásteaddjit ožžot buoret ekonomalaš vuodu ásaht guolástusdoaimma. Oktiibuot lea juolluduvvon doarjja 15 guolásteaddjái. Eatnašat leat nuorra guolásteaddjit gaskal 30 ja 40 jagi geain buohkain leat vuoigatvuodát rabas joavkkus. Eanet nannen dihtii rekrutterema guolástusámmáhii lea Sámediggi rahpan doarjut nuoraidbivdoprošeavttaid maid muhtun guolástusgielddat jodihtit. Olahusjoavkun leat nuorat gaskal 14 ja 24 jagi geat ožžon praksisa ja oahpahusa ámmáhis prošeaktajodiheadji/guolásteaddji bokte iežas dahje láigohuvvon fatnasis.

Sámediggi lea maid deattuhan bisuhit ja nannet gádderusttegiid sihkkarastin ja buoridan dihtii vuostáiváldindiliid dakkár riddo- ja vuotnaguovlluin main lea heajos infrastruktuorra. Sámediggi lea juolludan doarjaga 6 iešguđet gádderusttegiid, sihke danne vai lea vejolaš báikkálaččat gáddet varasguliid, ja láhčit bálvalsaid guollebivdiide. Lea juolluduvvon doarjja earret eará vuostáiváldinrusttegiid divvumii ja ásaheapmái, njuovvan- ja páhkkenrusttegiid odasmahttimii, govdokájaide ja bálvalusvistiide. Váikkuhangaskaoamit dáidda rusttegiidda leat leamaš mielde addimin unnimus ja eanemusat báikái čadnojuvvon fatnasiidda sihkkaris hápmána ja bálvalusvejolašvuodaid ja vejolašvuoda gáddái buktit guliid iežaset lagasbirrasiin.

Sámedikki dievasčoahkkin meannudii ášši ”Ealáhusovddideapmi mearrasámi servodagain” ovddidan ja fuolahan dihtii ássama ja guolástusberoštusaid mearrasámi guovlluin. Ášši čuovvovuvvo bohte áiggis.

Konsultašuvnnat mat gusket guolástusaid muddemiidda, lea leamaš váttis juksat miediheami ja duohta áddejumi Sámedikki politihkkii nu ahte dát ferte buorranit vai mearrasámi kultuvrra nannejuvvo. Konsultašuvnnain jagi 2018 gonagasreabbábivddu birra ovddidii Sámediggi iežas evttohusa ja ákkaid, mii earret eará lei ahte doaibmangáibádusa ferte sihkkut ja ii ainjuo loktet 2017-dási ektui. Dasto aiddostahtii Sámediggi ahte ferte earuhit gáibádusaid gaskal stuorra ja smávva fatnasiid doaibmangáibádusa ektui. Sámediggi ii ožžon eará vástádusa stáhtarádis go dan ahte son áiggui geahčadit doaibmangáibádusa ja dan váldit mielde iežas viidasat bargui. Konsultašuvdnašiehtadusa ektui galgá buriin jáhkui konsulteret dainna ulbmilin ahte soahpat, ja dat mearkkaša ahte ferte árrjalaččat guorahallat sierra vejolaš čovdosiid dakkár konsultašuvnnain.

Ovdabargguin Vuotnabivdolávdegotti ásaheamis sohppojuvvui, Guolástusdepartemeantta ja Sámedikki gaskka ahte lávdegoddi galgai oážžut ekonomalaš rámma man olis lea vejolaš ollašuhttit lávdegotti mandáhta. Vuotnabivdolávdegottis lea leamaš beroškeahtá das váttis ekonomalaš dilli, ja dan geažil ii leat sáhtttán meannudit áššiid, čadahit čoahkkimiid ja dingot čielggadusaid oainnusmahttin dihtii mearrasámi hástalusaid ja áššečuolmmaid mat gusket sierra lágaid ja hálddašandoaibmabijuid čadaheapmái. Ášši lea váldojuvvon ovdan Guolástusdirektoráhtain ja dan geažil leat šaddan buorebuš ekonomalaš rámmat, muhto eai leat doarvái mandáhta čadaheapmái albma láhkai.

Konsultašuvnnaid ja čoahkkimiid bokte Guolástusdepartemeanttain, Guolástusdirektoráhtain ja Muddenčoahkkimiin lea Sámediggi čalmmustahtán Guolástusdirektevrra evttohusa suovvat feastonuhtiin bivdit reahkaid Porságggu ja Deanu vuonain 2018:s. Dat lea buvttihan vuorddekeahes guoskevašvuoda ja fuomášumi go eatnašat eai leat diehtán dan birra. Ášši lei Sámediggái guoskevaš go báikkálaš beroštusat eai lean váldojuvvon vuhtii, dárbbášlaš konsultašuvnnat eai lean čadahuvvon ja dál deatalaš gonagasreabbábivdu ja reahkabivdu merddiiguin dán guovllus ii lean namuhuvvon. Konsultašuvnnaid bokte Ealáhus- ja guolástusdepartemeanttain lea dál sohppojuvvon guorahallat ášši ođđasis, ja ahte sihke departemeanta, Sámediggi, Mearradutkaninstituhta ja Guolástusdirektoráhta ovtas galget gávnnahtit sáhtá go ja gos sáhtá čadahit vejolaš geahčalanreahkabivddu. Geahčalanbivdu ii álggahuvvo ovdalgo dát proseassa lea loahpahuvvon.

Konsultašuvnnain Ealáhus- ja guolástusdepartemeanttain riddoeari bivdima birra 2018:s miedihuvvui Sámediggái ahte earrelasáhus biddjojuvvo jagi 2017 dássái (16 tonna) ja ahte dat addojuvvo dáhkiduvvon lasseearrin.

Sámedikkis ii leat dán rádjai leamaš vejolašvuhta konsulteret ráđdehusain nationála mearradoallopolitihka birra. Dat dagaha ahte dál leat stuorra hástalusat ja stuorrá váilevašvuodát dál mearradoallopolitihkas. Sihkkarastin dihtii ahte álgoálbmotperspektiiva fuolahuvvo mearradoallopolitihkas, Sámediggi lea mánnga oktavuodas čuoččuhan ahte dain áššiin ferte čadahit konsultašuvnnaid, nu mo dál dahkkojuvvo eará guolástus- ja riddohálddašeami oktavuodas.

5.1.3. Boazodoallu

Sámediggi lea vuoruhan oassálastit proseassaide mat leat vuodđuduvvon boazodoallopoltihka váldomihttomeriide ja doarjut daid proseassaid.

Oktavuohta ja gulahallan sihke boazodoaluin ja boazodoallohálldahusain lea vuoruhuvvon 2017:s. Sámedikkis lea leamaš jeavddalaš oktavuohta Norgga Boazosápmelaččaid Riikkaserviin (NBR) áššiin mat leat jođus. Dasa lassin lea Sámedikkis leamaš čoahkkimat iešguđet orohagaiguin gulaskuddama vuodul. Sámediggi lea oassálastán čoahkkimiidda dain regionála gulahallansajiin mat leat ášahuvvon fylkkaid gulahallanarenan. Gulahallansajit leat váikkuhan lagat oktavuhtii ja buoret gulahallamii gaskal boazodoalu, fylkkamánniid ja Sámedikki.

Sámediggi oassálastá dárkojeaddjin stáhta ja NBR gaskasaš boazodoallošiehtadusaide. Sámediggi ovddida árvalusaid ja cealkámušaid šiehtadallanbeliide. 2017 šiehtadallamiin deattuhii Sámediggi árvalusastis daid váikkuhangaskaomiid mat dorjot kultuvrralaš ceavzima, boazodoalu areálavuođu sihkkarastima, boazodoalu čálgoortnegiid, rekrutterema ja ovttađassásašvuođa, ja ekonomalaš ovdáneami.

Ráđdehus lea 2017:s geigen ođđa stuorradiggedieđáhusa boazodoalu birra, maŋná viiddes konsultašuvdnaproseassa Sámedikkiin ja NBR:in. Sámediggi árvalii guorahallat boazodoallolága ja evalueret boazodoalu stivrema ja hálldašeami, rievdadit buhtadusnjuolggadusaid go boazu lea dagahan vahágiid, rievdadit boraspire-, areála- ja vearropoltihka, nannet bearašvuođu boazodoalu, hábmet eavttuid ceavzinmihtuide, lasihit elliiddávddaid goziheami ja lasihit DBS-barggu boazodoalus. Ovttafielalašvuohta ii juksojuvvon Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttain gávdnat ollislaš čovdosiid stuorradiggedieđáhusa doaibmabijuid ektui. Sámediggi moaitá erenomážit dan go departemeanta háliida dakkár rievdadusaid boazodoallolágas maidda Sámediggi ja NBR eai mieđit.

Konsultašuvdnaproseassas lei buorre ja konstruktiivva ságaškuššan boazodoallopoltihkalaš mihttomeriid birra, ja sohppojuvvui bargagohtit ceavzinmihtuid lagat definišuvnnain, ja hábmet mihtuid eaktun dahje boadusindikáhtorin.

5.1.4. Eanandoallu

Eanadoalloohcamiid lassáneapmi lea leamaš ollu stuorát go dan rámma mii lei biddjojuvvon vuodđoealáhusaide 2017 várás. Dat dagahii ahte eanet ohcamat biehttaluvvojedje go ovddit jagiin. 29 meannuduvvon ohcamis biehttaluvvojedje 13 (45 %) ja 15 ohcama ožžo doarjaga. Miedihuvvon ohcamiid gaskkas ožžo 14 ohcama uhcit doarjaga go dan maid sii livčče ožžon njuolggadusaid vuodul. Gávccis ožžo doarjaga doaibmavisttiide sávzzaid várás, guovttis gáiccaidgoahtái, okta vuokságoahtái.

Sihke sii geat ožžo doarjaga doaibmavisttiide sávzzaid ja gáiccaid várás, sáhtte lasihit buvttadeami ja nu gánnáhahttivuođa. Mielkerobohaid ektui eahpiduvvo sáhtta go ekonomijja šaddat buoret, muhto ohcciid bargu geahppána.

Ávjovárreprošeakta, masa Porsángu, Kárášjohka ja Guovdageaidnu oassálaste, loahpahuvvui 2017:s. Das lea leamaš buorre ávki rekrutteremii, gealbudeapmái ja doaluid ásaheapmái guovllus. Okta prošeavtta lihkostuvvanfáktoriin lea ahte mii leat ožžon mielde eanadolliid ja beassan čuovvulit sin. Dat stuorra doallologu njiedjan mii dáhpáhuvai 2013 rádjai, lea bisánan ja doaluid lohku njiejai 2,6 % 2014 rájes 2016 rádjai. Sávzzaid lohku lassánii 21 %, ja mielkegusaid lohku fas njiejai 3,1 %. Ođđa prošeakta ” Prošeakta Sápmi/Agri álggahuvvon 2017:s ja dál leat maiddái Deanu ja Unjárgga gieldat mielde. Áigumuššan lea oažžut posiitiiva ovdáneami eanadoalus Porsáנגgus, Guovdageainnus, Kárášjogas, Deanus ja Unjárggas.

Ovddidanprošeakta man ulbmil lei lasihit biergobuvttadeami Finnmárkkus ja Romssa fylkkas, álggahuvvui 2014:s ja loahpahuvvui 2017:s. Prošeavtta boadusin lei ahte vuovssáid njuovvandeaddu lassánii 10 % Finnmárkkus ja 4 % Romssa fylkkas

5.1.5. Boraspiret

Sámedikki dievasčoahkkin mearridii 2017:s boraspirepoltihka strategijaid. Sámedikkis galgá leat váikkuhanfápmu Norgga boraspirepoltihkkii ja boraspirehálldašeapmái. Sámedikki váldomihttomearrin lea dakkár boraspirepoltihkka mii sihkkarastá dássedeattu gaskal boraspiremáddodagaid ja ceavzilis sámi guohtunealáhusaid.

Sámediggi doalai čoahkkima guovvamánus 2017 boraspireregiovnnaid 5 – 8 boraspirelávdegottiiguin. Áigumuš čoahkkimiin lei diehtujuohkin boraspiredili birra dáin regiovnnaid ja oažžut árvalusaid dáidda áššiide maiguin Dálkkádat- ja birasdepartemeanta lei bargamin.

Dálkkádat- ja birasdepartemeanta nammada boraspirelávdegottiid lahtuid ja várrelahtuid dan 8 boraspireregiovdnii masa Norga lea juogaduvvon. Dasa lassin nammada Sámediggi lahtuid ja várrelahtuid regiovnnaide 5 – 8 mat geográfalaččat gokčet guovlluid Hedmárkku rájes davás guvlui. Skábmamánu 2017 nammadii Sámediggi ođđa lahtuid ja várrelahtuid dáid regiovnnaid boraspirelávdegottiide.

Birasdirektoráhtas lea leamaš gulaskuddamis ođđa buhtadusláhkaásahus bohccuid várás maid boraspiret leat goddán. Sámediggi lea ovtas Norgga Boazosápmelaččaid Riikkaservviin (NBR) čujuhan dan ahte boazodoalu vásáhusvuđot máhttu váilu dálá máhtus ja ahte ferte álggahit barggu mii vuogádahtta ja kvalitehtasihkkarastá boazodoallosámi vásáhusmáhtu. Dálkkádat- ja birasdepartemeanta lea dál orustahttán láhkaásahusa rievdadeami. Seammás háliida departemeanta ahte Sámediggi ja NBR válđojuvvojit eanet árjjalaččat mielde bargui háhkan dihtii eanet máhtu boraspiriid birra boahhtevaš jagiin.

Sámediggi lea maid addán gulaskuddancealkámušaid eará boraspireáššiide, earret eará evttohussii rievdadit mearrádusaid mat guske daid goaskimiid báhčimii mat leat vahágin. Evttohus guoská gaskaboddasaš geahččalanortnegii guovtti prošeaktaguovllus Fovsenis ja Romssa fylkkas. Sámediggi vuordá ahte čadahuvvojot konsultašuvnnat eiseválddiiguin evttohuuvon rievdadusaid birra.

5.2 Juohkelágan ealáhusat, lotnolas- ja meahcástanealáhusat, árvohá- hkan ja ođđaásaheapmi

Mihttomearri:

- *Ceavzilis ealáhusovdáneami ođasmuvvi resursaiguin*

*Čoahkketabealla - juohkelágan ealáhusat, lotnolas- ja meahcástanealáhusat, árvohá-
hkan ja ođđaásaheapmi*

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Doarjja ealáhusaide, fitnodatovddideapmái, lotnolas- ja meahcástanealáhusaide	6 354 800	5 400 000	-954 800
Ođđaálggaheapmi ja ealáhushutkan	0	2 200 000	2 200 000
Doarjja ođđaásaheimiide ja ealáhushutkamii	-140 000	0	140 000
Sámi mátkeealáhusat - prošeakta	16 871	1 000 000	983 129
Sámi mátkeealáhusat - ohcanvuđot doarjja	1 012 400	1 000 000	-12 400
Submi	7 244 071	9 600 000	2 355 929

5.2.1. Doarjja ealáhusaide, fitnodatovddideapmái, lotnolas- ja meahcástanealáhusaide - ohcanvuđot doarjja

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
40510 Doarjja ealáhusaide ja fitnodatovddideapmái	6 354 800	5 400 000	6 400 000	-954 800
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
40510 Doarjja ealáhusaide ja fitnodatovddideapmái	7 609 600	1 163 300	91 500	6 354 800

Poastta vuolláibáza vuolgá badjelmeare geavaheamis.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
40510 Doarjja ealáhusaide ja fitnodatovddideapmái	61 ohcama	38 ohcama	23 ohcama

Dalle go 2017 bušeahtta mearriduvvui lei meahcceealáhus vuoruhuvvon dán poasttas. Reviderejuvvon bušeahhtas mearridii dievasčoahkkin ahte poasta dattetge galggai juhkkjuvvot ja várrejuvvui 2,2 miljon ru sierra ohcanvuđot ortnegii meahcceealáhusaide ja 1 miljon ru dán poasttas geavahuvvui eará ulbmilii.

Sámedikki doarjja lea buvttihan eanet ásaheiid ja juo leahkki doaimmaid viiddideami. Dát lea buvttihan mánga ođđa bargosaji smávva ja stuorát sámi báikegottiin.

Nuorra ealáhushutkan

Dat bargu maid Ungt Entreprenørskap nammasaš organisašuvdna čađa, nannešii daid gielddaid servodateallima mat oassálastet prográmmaide ja das livččii stuorra mearkkašupmi ođđa ealáhusálggahemiide gielddain. Ungt Entreprenørskapas leat sierra ángiruššamat Kárašjogas, Guovdageainnus, Porsággus, Unjárggas ja Deanus. Ungt Entreprenørskap Finnmark háliida dál bargat garraseappot sámi gielddaid ektui ja háliida earret eará oázžut jorgaluvvot prográmmaávdnasiid sámegillii.

Ovttasbargu innovašuvdna Norggain.

Sámediggi ja Innovašuvdna Norga guhkidedje dálá ovttasbargošiehtadusa 2017 lohppii. 2017:s barge Sámediggi ja Innovašuvdna Norga konstruktiivvalaččat dainna áigumušain ahte oázžut sadjai ođđa ovttasbargošiehtadusa mii galgá gustot áigodahkii 2019 – 2021. Innovašuvdna Norga lea mielde ruhtadeamen prográmma hutkás ealáhusa, Dáhttu 2.0.

5.2.2. Lotnolas ja meahcástanealáhusat

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahtta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
40511 Meahcástanealáhusat	0	2 200 000	0	2 200 000
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
40511 Meahcástanealáhusat	0	0	0	0

Badjelbáza poasttas vuolgá das go unnán ohcaluvvojede váikkuhangaskaoamit dán ortnegis.

Dalle go 2017 bušeahtta mearriduvvui ledje meahcceealáhusat vuoruhuvvon poasttas 40510. Reviderejuvvon bušeahhtas mearridii dievasčoahkkin ahte poasta dattetge galggai juhkkjuvvot ja várrejuvvui 2,2 miljon ru sierra ohcanvuđot ortnegii meahcceealáhusat.

5.2.3. Sámi mátkeealáhusat - prošeakta

Prošeavtta namma lea Johtit - Samisk reiseliv ja prošeaktaeaiggát lea NordNorsk Reiseliv. Prošeavttas lea leamaš uhccán ovdáneapmi. Guokte stivrenjoavkočoahkkima leat dollojuvvon. Prošeakta lea mannonan guvttiin jagiin ja vurdojuvvo válmastuvvot 2020:s danne lea 983 129 ru badjelbáza.

5.2.4. Sámi mátkeealáhusat – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sámi mátkeealáhus ovdána.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41012 Sámi mátkeealáhusat	1 012 400	1 000 000	1 000 000	-12 400
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41012 Sámi mátkeealáhusat	1 012 400	0	0	1 012 400

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
41012 Sámi mátkeealáhusat	22 ohcama	13 ohcama	9 ohcama

2017:s bohte Sámediggái ollu doarjjaohcamat investeremiidda ja ovddidemiide. 70 % ohcamiin ožžo doarjaga.

Johtit – sámi mátkeealáhus álggahuvvo jagi 2018 álggu geahčen. 25 fitnodaga galget čadnojuvvot dan 3-jagi prošeaktii.

Turisttaid lohku Davvi-Norgii lea lassánan, mii dagaha ahte maiddái sámi fitnodagaide váikkuha dát lassáneapmi. Dat boahtá oidnosii ohcanhivvodagas, ja Sámediggi lea ožžon eanemus ohcamiid investeremiidda ja ovddidemiide. Dat sáhtá čujuhit ahte sámi kultuvra jearahuvvo eanet márkanis.

5.3 Sámi kulturealáhusat

Čoahkketabealla - sámi kulturealáhusat

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi kulturealáhusaide – ohcanvuđot doarjja	1 557 750	1 000 000	-557 750
Gelbbolašvuodavuđot kulturealáhusat - prošeakta	3 294 528	2 750 000	-544 528
Sámi musihkkafeastavahkku Álttás	150 000	150 000	0
Submi	5 002 278	3 900 000	-1 102 278

Mihttomearri:

- *Sámi kulturealáhus šaddá daid deataleamos ealáhusaid gaskii sámiide boahhteáiggis.*

5.3.1. Doarjja sámi kulturealáhusaide – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sámi kulturealáhusat main lea dienas sin buktagiin ja bálvalusain*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41002 Sámi kulturealáhusaide	1 557 750	1 000 000	1 000 000	-557 750
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41002 Sámi kulturealáhusaide	1 557 750	0	0	1 557 750

Poastta vuolláibáza vuolgá badjelmeare geavaheamis.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
41002 Sámi kulturealáhusaide	20 ohcama	9 ohcama	11 ohcama

Oktiibuot bohte 16 ohcama ja 8 ohcama ledje hutkás ealáhusa investeremiidda ja ovddideamiide. Dain ožžo golbma ohcama doarjaga. Okta dain ohcamiin mii oaččui doarjaga, lei Sámi magasiidna.

Loahpageahčen 2017 bohte Sámediggái mánnga buori álggahandoarjjaohcama. Sivvan dasa sáhtta leat ortnega buorre vuovdaleapmi earret eará Dáhttu-prográmmaid oktavuodas. 50 % ohcamiin ožžo doarjaga, ja sii geat ožžo doarjaga doarjjaortnegis ledje earret eará Dáidda Dállu ja Sámi Stories.

5.3.2. Gelbbolašvuodavuođot kulturealáhus - prošeakta

Vuolláibáza poasttas 5 440 528 ru boahat das go prošeavttas lei ollu aktivitehta. 2017:s dahkkojuvvui earret eará analysa ealáhushtkamis sámi guovlluin (NORUT), mii guoskkai sihke hutkás ealáhusaide ja eará ealáhusaide mat biddjojuvvojedje dán postii.

Bohtosat Dáhttu barggus

Dáhttu 1.0 álggahuvvui árrat 2017:s 12 fitnodagain Finnmárkkus. Manimus čoahkkaneapmi lei Kárašjogas čakčamánu 12.-13. b. 2017. Vuosttaš Dáhttu 2.0 prográmma álggahuvvui juovlamánu 2017. Dát prográmma lea daid fitnodagaid várás geat háliidit stuorrut. Oktiibuot oassálastet 12 fitnodaga olles Sámis.

Dáhttu ja hutkás ealáhuskonferánssa bokte deattuha Sámediggi ovttasbarggu ja fierpmádatduddjoma. Dan lea Sámediggi vuoruhán go mánnga fitnodaga leat uhcit ja rašit.

Boađus dan barggus ahte nannet FoU-doaimma sámi kulturealáhusas

2017:s čadahii Norut iskkadeami Sámedikki ovddas: Muligheter og barrierer for samiske entreprenører (sámi ealáhushtkiid vejolašvuodát ja hehttehusat). Raporta čájeha earret eará ahte Sámedikki ángiruššan álggaheaddjidoarjagiin lea lihkestuvvan. Raporta čájeha ahte Sámediggi sáhtta buorebut vuovdalit iežas doarjjaortnegiid.

5.3.3. Sámi musihkkafeastavahkku Álttas - njuolggodoarjja

Njuolggodoarjja Sami music week / Sámi musihkkavahkku manai 2017:s searvá Audioland AS:ii mii lea musihkkavahku vuolggaheddji. Juolludus addá eanet gelbbolašvuoda ja fierpmádaga sámi musihkkabirrassa siskobealde. Dát vahkku lágiduvvui ođđajagimánu 31. b. – guovvamánu 4. b. 2017, konsearttaiguin ja eará aktivitehtaiguin.

5.4 Duodji

Mihttomearri:

- Buoridit iežas buvttaduvvon dujiid vuovdima stuorat márkaniidda.

Čoahkketabealla - duodji

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Doarjja Duodjeinstituhtii	4 938 000	4 938 000	0
Doarjja duodjeealáhusa ovddideapmái ja dasa	1 630 000	1 630 000	0
Duoji ealáhusšiehtadus	6 892 908	7 500 000	607 092
Submi	13 460 908	14 068 000	607 092

5.4.1. Doarjja Duodjeinstituhtii - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovddidit duodjeinstituhtta resursan duodjeealáhusa ovddideamis.*

Vuodđudus Duodjeinstituhtta lea friija ja iešheanalisa organisašuvdna mii vuodđuduvvui 1993:s Sámiid Duoji, Sámi Allaskuvlla/Samisk høgskole, Sámi joatkkaskuvlla ja boazodoallokuvlla/ Samisk videregående – og reindriftsskole ja SIVA beales – industriijahtanuššánrusttega searvi. Njuolggodoarjja gokčá doaimma mas mielde maidđái Gaska-Finnmárkku, Nuorta-Finnmárkku, Romssa, Norlánda ja máttasámi guovllu bagadeaddjivirggit. Vuodđudusa ulbmilin lea vuosttažettiin doaibmat ovddidan- ja gealboguovddázin duodjái ealáhussan, kultuvra ja giehtaduodjin. Duodjeinstituhtta addá heivehuvvon bagadusa geavaheddiide.

5.4.2. Boazodoalu oahpahuskantuvra - njuoggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sihkarastit rekrutterema duodjeealáhussii ja koordineret fágareiveoahpahusa duojis.*

Oahpahuskantuvra koordinere ja beavttálmahtta čanastat oahppofitnodagaid fidnoohppiid ja oahppokandidáhtaid oahpahusa boazodoalus ja duojis. Ulbmilin lea ahte nuorat šattašedje čeahpes fágabargin boazodoalus ja duojis. Oahpahuskantuvra addá viidásetoahpu oahppofitnodagaide dainna áigumušain ahte váldit fágareivve ja addit duodaštusa gelbbolašvuodas. Oahpahuskantuvrras ledje 10 oktilaš fidnooahppisoahpamuša bálkádoarjagiin.

5.5 Duoji ealáhusšiehtadus

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41050 Doaibmadoarjja - ohcanvuđot doarjagat	1 880 620	1 700 000	-180 620
41051 Investeren- ja ovddidandoarjja – ohcanvuđot doarjagat	1 165 587	1 500 000	334 413
41052 Duodjestipeanda - ohcanvuđot doarjagat	140 000	200 000	60 000
41053 Čálgoortnegat - ohcanvuđot doarjagat	67 156	50 000	-17 156
41054 Gelbbolašvuohta, oahpahus, kurssat	68 600	400 000	331 400
41055 Doaibmabijut mat buoridit vuovdima - ohcanvuđot doarjagat	350 000	350 000	0
41056 Duojarid Ealahus Searvi - njuolggodoarjagat	600 000	600 000	0
41057 Samiid Duoji OS - njuolggodoarjagat	1 250 000	1 250 000	0
41058 Faga- ja ekonomiiálavdegoddi - prošeakta	175 320	150 000	-25 320
41061 Hospiteren	0	100 000	100 000
41063 Vuovdin, vuovdaleapmi ja mearkagálvohuksen	895 625	900 000	4 375
41064 Duodjedoaibmabijut 2017 ávvudanjagi oktavuodas	300 000	300 000	0
Submi	6 892 908	7 500 000	607 092

Sámedikki bajimuš mihttomearri Duoji ealáhusšiehtadusain lea váikkuhit ealáhusguvllot duoji ahtanuššama mas lea buoret gánnahahttivuohta ja iežas gálvvuin buoret gávpejohtu.

Duoji ealáhusšiehtadussii 2017 várrejuvvui 7,5 miljovna. Šiehtadus sohppojuvvui ja dohkkehuvvui Sámedikki dievasčoahkkimis. Organisašuvnnat áigot ángiruššat dujiin ealáhussan, vuovdimiin, vuovdalemiin ja mearkagálvoduddjomiin. Duojarat hálidit joatkit mearkagálvoproševtta ja vuodđudit hálddašánfitnodaga mearkagálvvu várás. Organisašuvnnat áigot ain bargat oktasaš duodjemearkka várás dakkár eavttuiguin maid njealji riikka sápmelaččat

sáhttet dohkkehit. Duojarat háliidit joatkit mearkagálvoprošeavtta ja vuodđudit hálddašanfitnodaga mearkagávvu várás. Organisašuvnnat áigot ain bargat oktasá duodjemearkka várás dakkár eavttuiguin maid njealji riikka sápmelaččat sáhttet dohkkehit. Várrejuvvon ruđain 5 096 951 ru juolluduvvojedje ulbmilii. Váttis lea dadjat maidege manne doalut leat vátnon, muhto dan sáhtta čilget ahte duodjedoaimmaid gaskkas lea leamaš unnit investerendáhttu ja ahte muhtun ohcamat áigevátnivuoda geažil sirdojuvvojedje 2018:s.

5.5.1. Doabmadoarjja - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mittomearri:

- *Ovdánahttit duoji ealáhussan mas lea dienas ja johttu iežas buvttaduvvon duojis.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41050 Doaibmadoarjja - Duodji	1 880 620	1 700 000	1 700 000	-180 620
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41050 Doaibmadoarjja - Duodji	1 880 620	0	0	1 880 620

Vuolláibáza poasttas bohtá das go lea menddo ollu geavahuvvon danne go ledje ollu ohccit 2017:s.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
41050 Doaibmadoarjja - Duodji	26 ohcama	26 ohcama	0 ohcama

2017:s ledje 26 bargi geat ohce doaibmadoarjaga. Ohcansubmi lei oktiibuot 2 087 003 ru. Sámedikki mearridan njuolggadusaid ektui, unniduvvui danne stuorámus submi 130 000 ruvdnui. Sámediggi unnidii proseantalogu mielde buot dohkkehuvvon ohcamiin, unnideapmi lea 19 % álgoálgosaš doarjjasupmis.

Gaskamearálaš duojaris lea gaskamearálaččat duodjegávpejohtu 220 000 ru. Doaibmadoarjja lea ain deatalaš fáktor duojára ekonomijai. Doaibmadoarjaga haga livččii gaskamearálaš duojaris leamaš hui unnán dienas.

5.5.2. Investeren- ja ovddidandoarjja - ohcanvuđot doarjagat

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Buoridit iežas buvttaduvvon dujiid vuovdima stuorat márkaniidda.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41051 Investeren- ja ovddidandoarjja - Duodji	1 165 587	1 500 000	1 500 000	334 413
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41051 Investeren- ja ovddidandoarjja - Duodji	1 223 350	57 763	0	1 165 587

Badjelbáza poasttas bohtá das go ledje unnán dohkálaš ohcamat ja juolludeamit gessojuvvojedje.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
41051 Investeren- ja ovddidandoarjja - Duodji	16 ohcama	10 ohcama	6 ohcama

Investeremat duojsis siskkildit eanaš doarjaga unnit prošeavttaide investeren- ja ovddidansuorggis. Guokte divraseamos prošeavtta leat leamaš goarrunbadji, ja duodjebáji ásaheapmi doppe. Golmma duodjekursa ohcamii juolluduvvui doarjja. Sámediggi oaidná dárbbu sihkkarastit máhtu fievrrideami duojsis, ja dat kurssat sáhttet áiggi mielde leat mielde nannemin ealáhusa. Sámediggi juolludii maiddái ovtta ásaandoarjaga.

5.5.3. Duodjestipeanda - ohcanvuđot doarjagat

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Buoridit iežas buvttaduvvon dujiid vuovdima stuorat márkaniidda.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41052 Duodjestipeanda	140 000	200 000	200 000	60 000
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41052 Duodjestipeanda	140 000	0	0	140 000

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
41052 Duodjestipeanda	15 ohcama	14 ohcama	1 ohcan

Badjelbáza dan poastas vuolgá das go ledje unnán ohcama.

5.5.4. Čálgoortnegat - ohcanvuđot doarjagat

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Buoridit iežas buvttaduvvon dujiid vuovdima stuorat márkaniidda.*
- *Ovdánahttit duoji ealáhussan mas lea dienas ja johttu iežas buvttaduvvon duojsis.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41053 Čálgoortnegat	67 156	50 000	50 000	-17 156
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41053 Čálgoortnegat	67 156	0	0	67 156

Vuolláibáza dan poastas vuolgá das go ledje ollu ohcama.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
41053 Čálgoortnegat	7 ohcama	7 ohcama	0 ohcan

5.5.5. Gelbbolašvuohta, oahpahus, kurssat

2017:s juolludii Sámediggi Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvrii doarjaga minstarkonstruksuvnna ja fágatevdnema oahpahussii. Árbevirolaččat lea unnán teoritiseren fáddán árbevirolaš oahppofitnodagaid gaskkas, muhto oahppoplánas deattuhuvvo dattetge dat ja fidnoohppiin galgá leat máhttu dán birra.

5.5.6. Doaibmabijut mat buoridit vuovdima - ohcanvuđot doarjagat

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Buoridit eará duojiid duodjebuktagiid vuovdima.

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41055 Doaibmabijut mat buoridit vuovdima	350 000	350 000	350 000	0
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41055 Doaibmabijut mat buoridit vuovdima	350 000	0	0	350 000

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
41055 Doaibmabijut mat buoridit vuovdima	2 søknader	2 søknader	0 søknader

5.5.7. Duojáriid Ealáhus Searvi - njuoggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovddidit duodjeorganisašuvnnaid resursan duodjeealáhusa ovddideamis

Duojáriid Ealáhussearvi (DES) lea duojáriid ealáhusorganisašuvdna man ulbmilin lea bargat dan ala ahte ovttaskas duojár oažžu dohkálaš bargoeavttuid ja ovdánanvejolašvuođaid. DES lea nubbi guovtti duodjeorganisašuvnnas mii searvá duoji ealáhusšiehtadusa jahkásaš šiehtadallamiidda.

DES lágida mánnggalágan kurssaid, muhto 2017:s lea váldofokus leamaš MIS of Sápmi mearkagálvaproševttas ja Tráante 2017 ovdaproševttas.

5.5.8. Sámi Duodji - njuoggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovddidit duodjeorganisašuvnnaid resursan duodjeealáhusa ovddideamis

Sámiid Duodji lea riikaviidosas lahttoorganisašuvdna mii bargá buoridan dihtii duojáriid rámmaeavttuid lassin iežas lahtuid bálvalan- ja diehtujuohkindoaimmaide. Sámiid Duojs leat guhtta geográfalaš regiovnna. Sámiid Duodji lea nubbi guovtti duodjeorganisašuvnnas mii searvá jahkásaš šiehtadallamiidda duoji ealáhusšiehtadusa ektui. Sámiid Duodji lea earret eará bargan Tráante 2017 ektui ja lea maiddá searvan bargui duodjemearkaproševttain.

5.5.9. Faga- ja ekonomiijalávdegoddi

Ekonomalaš lávdegoddi galgá geahčadit ekonomalaš raportta duodjeealáhusas ja addit rávvagiid duodjeorganisašuvnnaide duoji ealáhusšiehtadusa jahkásaš šiehtadallamiidda. 2017:s lei fágálávdegottis okta čoahkkin.

Duoji fágálávdegoddi čoahkkana dalle go muhtun ohcá duodjeregistrarii váldima. Fágálávdegoddi árvvoštallaš duodjebuktagiid kvalitehta ja mearrida besset go ohccit mielde duodjeregistrarii. 2017:s lei fágálávdegottis okta čoahkkin.

5.5.10. Hospitering

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Buoridit iežas buvttaduvvon dujiid vuovdima stuorat márkaniidda.

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41061 Hospiteren	0	100 000	100 000	100 000
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41061 Hospiteren	0	0	0	0

Badjelbáza dan poastas vuolgá das go doarjjaortnet lei gáržžiduvvon,

5.5.11. Vuovdin, vuovdaleapmi ja mearkagálvohuksen

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Buoridit iežas buvttaduvvon dujiid vuovdima stuorat márkaniidda.

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41063 Vuovdin, vuovdaleapmi ja mearkagálvohuksen	895 625	900 000	900 000	4 375
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41063 Vuovdin, vuovdaleapmi ja mearkagálvohuksen	895 625	0	0	895 625

Sámedikkis lea ulbmilin ahte duodji galgá ovddiduvvot boahhteáiggeguvllot ja geasuheaddji ealáhussan sámi guovlluin. Danne lea Sámediggi addán doarjaga Duojáriid Ealáhussearvái MIS of Sápmi mearkagálvoáŋgiruššama joatkimii duojs. Dál eai leat makkárge eará mearkagálvoorganisašuvnnat duoji siskobealde Norggas. Mearkagálvoorganisašuvdnaáŋgiruššama mihttomearrin lea háhkat gánnáhahti ja ceavzilis doaimmaid. Duodjedoaibmabijut 2017 ávvudanjagi oktavuodas.

5.5.12. Duodjedoaibmabijut 2017 ávvudanjagi oktavuodas

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41064 Duodjedoaibmabijut 2017 ávvudanjagi oktavuodas	300 000	300 000	300 000	0
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41064 Duodjedoaibmabijut 2017 ávvudanjagi oktavuodas	300 000	0	0	300 000

Tráante 2017 ávvudeapmái lei Sámediggi várren oktiibuot 300 000 ru mas duodjeorganisašuvnnat Sámiid Duodji ja Duojáriid Ealáhussearvi sáhtte ohcat doarjaga. Sámiid Duodji ozai ja oaččui 150 000 ru doarjjan duodječájáhussii ávvovahkus, ja dasa ahte ráhkadit johttičájáhusa dan manna. Sámiid Duodji ja Duodjeinstituhtta ovttasborge proševttain, ja sis ledje 34 čájeheaddji. Duojáriid Ealáhussearvi ozai ja oaččui 150 000 ru doarjjan lágidit duodjemárkana Trondheim Torg nammasaš báikkis ávvudeami oktavuodas. Mánaga duojára oassálaste duodjemárkani, man ulbmil lei vuovdalit ja vuovdit sámi duoji.

6. Kultuvra

Servodatmihttumearri:

- Márggabealat kultureallin mii nanne sámi oktiigullelašvuoda, identitehta ja giela, ja váikkuha ealli báikegottiide.

Čoahkketabealla - kultuvra

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda	15 399 596	15 738 238	338 642
Sámi kulturásahusat	84 790 755	84 112 000	-678 755
Sámi girjjálašvuolta ja mediat	22 885 076	22 854 000	-31 076
Sámi valáštallan	2 766 000	2 766 000	0
Submi	125 841 427	125 470 238	-371 189

6.1 Čielgasat ovttasvástadus sámi kultuvrras

Valdomihttumearri:

- Juohkelágan kultureallin nanne sámi gullelašvuoda, identitehta ja giela, ja váikkuha ealli báikegottiid.

Ovttasbargu iešguđet almmolaš oassálastiiguin lea deatalaš strategii ja dasa ahte juksat ángiruššansuorggi váldomihttomeari. Sámedikkis lea earret eará jahkebeallásaš hálldahusaš gulahallančoahkkkin Kulturdepartemeanttain. Čoahkkimiid fáddán leat earret eará guovdilis áššiid diehtujuohkin ja ságaškuššan, iešguđet huksenproseassaid stáhtus ja čuovvuleapmi, ja Sámedikki bušeahtadárbbu gaskkusteapmi. Dasa lassin mii galledit dábalaččat sámi kulturásahusaid čoahkkimiid oktavuodas, mii addá ásaheami vejolašvuoda muitalit iežaset birra ja bidjat ovdan iežaset dárbbuid ja hástalusaid. Kulturministtar oassálasttii Tráante 2017 ávvudeapmái Tráantes ja Norgga kulturráđi jahkekonferánsii. Sártnistis jahkekonferánsas buvttii ministtar positiiva signálaid mat sáhttet mearkkašit lávkki ovddasguvlui duddjomis stuorát ipmárdusa sámi kultuvrii ja servodahkii.

Sámediggi lea guhkit áiggi bargan dainna ulbmiliin ahte lasihit almmolaš oassálastiid ovddasvástádusa ja rolla sámi dáidaga ja kultuvrra oainnusmahttimis ja nannemis. Tráante 2017 čadaheapmi – sihke ávvudeapmi Tráantes muhto maidái mannanjagi kulturlágideami muđui – sámi dáiddáriid oassálastin dáiddačájáhussii Documenta 14, ángiruššan ásaheami riikkaidgaskasaš dáiddárkollektiivvain Mázi, sámi oassálastima ráhkkanepmi Frankfurt 2019 girjemessui, ja sámi dáidaga ja kultuvrra válljen fáddán Norgga kulturráđi jagi 2017 jahkekonferánsii, leat dán barggu buorit bohtosat.

Office of Contemporary Art, Norway lea čuočaldahhtán Máze Dáidda Siidda ásaheami sierra vuodđudussan interiibmastiivrrain. Sámediggi lea dorjon dán barggu manágo sámi dáiddabirrasat leat háliidan ásaheami ásoatguovddáza mii vuostazettiin galgá leat álgoálbmotdáiddáriid, -kuráhtoriid ja -duktiid várás. Guovdageainnu suohkan lea juo várren ovdeš Máze dáiddárkollektiivva dan várás. Ásoat galgá divvojuvvot ja doaibmaruđaid ferte háhkat. OCA lea juo várren ruđaid prográmmabargui dán ásoataga várás, ja gulahallagohtán Girko- ja kulturdepartemeanttain Máze Dáidda Siidda divvuma ruhtadeami birra. Departemeanta lea dovddahan ahte Sámediggi berre gávdat ruhtadančovdosiid. Sihke OCA ja Sámediggi leat čielgasit dadjan ahte Máze Dáidda Siida lea siviila prošeakta ja ahte maidái dát prošeakta galgá sáhttit ohcat ruđaid departemeanttas seamma láhkai go vástideaddji prošeavttat Norggas. Bargu Máze Dáidda Siidda ásaheamiin jotkojuvvo.

Sámediggi lea oassálastán Kulturráđi jahkekonferánsii mii lágideuvvui Oslos skábmamánu 8.-9. b. Dán jagi konferánsa fáddán lei Sámi moarri. Duogázin lei 100 jagi ávvudeapmi ja ahte Kulturráđi háliidii deattuhit sámi dáidaga ja kultuvrra ja dan dohkkeheami oassin nátionála muitalusas. Sámediggi lei ovddastuvvon prográmmalávdegottis ja lei mielde lágideamen konferánsa ovttas Kulturráđiin. Presideanta Aili Keskitalo lei sáhkavuorru Kulturráđi jahkekonferánsas. Presideanta čujuhii earret eará dasa ahte maidái Norgga ásaheami lea ovddasvástádus das ahte sámi kulturpolitihkka fuolahuvvo Norggas. Son ávžžuhii Norgga ásaheami árvvoštallat maid sii sáhttet dahkat lokten dihtii sámi dáidaga ja kultuvrra siskkáldasat iežaset ásaheami, ja ovttasbargat lagabui sámi ásaheamiin čadahan dihtii prošeavttaid.

6.2 Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

Čoahkketabealla - buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi dáiddáršiehtadus	7 650 000	7 650 000	0
Dáiddárkonferánša	3 153 400	2 500 000	-653 400
Doarjja juoigamii ja sámi musihkkii	300 063	300 000	-63
Doarjja Riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhtii	1 478 000	1 478 000	0
Doarjja Noereh! organisašuvdnii	200 000	200 000	0
Doarjja kulturdoaimmaide	2 567 794	3 610 238	1 042 444
Tráante 2017	50 339	0	-50 339
Submi	15 399 596	15 738 238	338 642

6.2.1. Sámi dáiddáršiehtadus - šiehtadus

Dáiddáršiehtadusa mihttomearri:

- Sámi kulturorganisašuvnnain ja sámi dáiddáriin leat buorit ja einnostañvejolaš rámmaeavttuid doaibmaseaset.*

Sámediggi ja Sámi dáiddárráđđi leat soahpan ovttasbargošiehtadusa áigodahkii 2016 – 2019. Áigumuš ovttasbargošiehtadusain lea ásahtit njuolggadusaid, ovddasvástádusa ja geatnegasvuodaid jahkásaš šiehtadallamii sámi dáiddáršiehtadusa oktavuodas, ja eará ovttasbargguide beliid gaskkas sámi dáiddapolitihka oktavuodas. Dán ovttasbarggu oktavuodas dolle bealit gulahallančoahkkima geassemánus 2017 mas oppalaš dáidda- ja kulturpolitihkalaš doaibmabijut ja hástalusat ságaškuššojuvvojedje. Dáiddasuorggis leat ollu doaimmat, ja gulahallan gaskal Sámedikki ja sámi dáiddárorganisašuvnnaid lea buorre. 2018 dáiddášiehtadus dohkkejuvvui juovlamánu dievasčoahkkimis.

Dáiddafoandda bokte juolluduvvui doarjja 19 iešguđet prošektii 2016:s, oktiibuot 800 000 ru. (2017 logut eai leat válbmasat ovdalگو jahkeraporta lea sáddejuvvon Sámediggái).

Sámi dáiddárráđđi hálddaša Sámedikki dáiddárstipeandaortnega. Oktiibuot leat 8 bargostipeandda doaimmas 2017:s. 2017:s juolluduvvojedje 2 ođđa bargostipeandda ja okta seniorstipeanda. Dasa lassin juolluduvvojedje 13 eará stipeandda. Oktiibuot bohte 126 ohcama iešguđet stipeanddaide 2017:s.

6.2.2. Doarjja luohái ja sámi musihkkii – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi musihkka ja luohi gaskkustuvvo ja vásihuvvo servodagas, sihke nationála ja riikkaidgaskasaš dásis.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
17012 Doarjja juoigamii ja sámi musihkkii	3 153 400	2 500 000	2 500 000	-653 400
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
17012 Doarjja juoigamii ja sámi musihkkii	3 379 600	226 200	0	3 153 400

Poastta vuolláibáza vuolgá das go ledje badjelmeare kvalifiserejuvvon ohcama ja ruovttoluotta geassimis árat juolluduvvon doarjagiin

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
17012 Doarjja juoigamii ja sámi musihkkii	76 ohcama	67 ohcama	9 ohcama

2017:s lea doarjja addojuvvon sihke ođđaáiggi ja árbevirolaš sámi musihkkii. Mánaga artistta leat nuorra artisttat, earret eará leat Marja Helena Fjellheim Mortensson, Felgen Orkester, ISÁK ja Nils Rune Persen Utsi ožžon doarjaga. Doarjja lea maid addojuvvon mánaga luohtealmmuheapmái, ovttá árbevirolaš juovlaskerrui sámegillii ja musihkkaalmmuhemiide mánáid várás.

6.2.3. Luohteguovddáš - prošeakta

2017 bušeahhtas varrejuvvui ruhta luohteguovddáš prošeaktii. Reviderejuvvon bušeahhtas juolluduvvui 300 000 ruvnno dan prošeaktii. Sámediggi lea álggahan ovtasbarggu Sámi dáiddárráđiin ásahan dihtii ásašuslaš ruovttu luoddi várás. Proseassa galgá oažžut mielde luohtebirrassa ja deattuhit árbevirolaš musihkkaovdanbuktima. Prošeakta galgá vuolgahit raportta mas leat rávvagat luohteguovddáša organiserema ja dan mandáhta várás.

6.2.4. Doarjja riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhtii - njuolggodoarjja

Doarjaortnega mihttomearri:

- *Ovddidit sámi filmma ja sámi filbmaráhkadeddjii*

Riikkaidgaskasaš sámi filbmainstituhtta (ISFI) oaččui 2017:s bistevaš doaibmadoarjaga Sámedikkis. Dasa lassin oaččui ISFI 4,54 miljon ruvdnosaš doarjaga Kulturdepartemeanttas. ISFI addá ovddidan- ja buvttandoarjaga iešguđet filbmadoaibmabijuide, earret eará spillenfilmmaide. ISFI oassálastá mánaga riikkaidgaskasaš filbmafestiválie gos čájehit ja oainnusmahttet sámi ja álgoálbmogiid filmmaid. Stuorra buvttadeapmi mas ISFI lei ovtasbargoguoibmin, lei Amanda Kernell filbma Sameblod, mii lea ožžon stuorra fuomášumi ja vuoitán mánaga bálkkašumi.

6.2.5. Doarjja Noereh! - njuolggodoarjja

Doarjaortnega mihttomearri:

- *Váikkuhit eanet kulturdoaimmaide ja deaivvadansajiide sámi nuoraide ja sámi nuoraiguin*

Noereh! váldomihttomearri lea doaibmat riikkaviidosaš organisašuvdnan daid sámi nuoraid várás geain ii leat politihkalaš čatnaseapmi, ja sámi nuoraid deaivvadansadjin. Noereh! váldodoaibman lea vuosttažettiin lágideat riikkačoahkkima. Oktanaga riikkačoahkkimiin lágideat kurssat ja seminárat. Kurssat ja seminárat váldet ovdan sámi gielaid ja suopmaniid ja workshops ja logaldallamat lágideat luoddi, dáidaga ja organisašuvdnagelbbolašvuoda birra.

Noereh! ovtasbargá maidái sámi festiválain, Márkomeannu, mas sis lei ovddasvástádus addimis fáldaga nuorat festiváloassálastiide ja lágideat deaivvadansajiid doppe. Dasa gullet intiibmakonsearttat, drop-in giella- ja luohtekurssat ja eará smávva lágideat olles beaivvi. Dasa lassin sii leat bargan ovtas Ijahis ijain Suoma bealde vuovdalan dihtii Sápmi Pride ja oainnusmahttin ja čalmmustahttin dihtii sámi lesbaid, bifillaid, tránssaid ja homofiillaid vuogiatvuodaid.

Organisašuvdna lea hui servodatberošteaddji ja lea nu bures go sáhtta leat, mielde dakkár konferánssain ja čoahkkimiin maid sin mielas sámi nuorat berrešedje searvat. Sii čallet maidái muhtun aviisačállosiid dan oktavuodas ja barget viidát ovtas eará organisašuvnnaiguin sihke badjel riikkarájaid ja siskkáldasat Norggas.

6.2.6. Doarjja kulturdoaibmabijuide - ohcanvuđot doarjja

Doarjaortnega mihttomearri:

- *Buorre ja mánggabealat dáidda- ja kulturovdanbuktin mii váikkuha sámi mánggabealatvuhtii*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
17100 Doarjja kulturdoaimmaide	2 567 794	3 610 238	4 089 000	1 042 444
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
17100 Doarjja kulturdoaimmaide	3 529 400	886 606	75 000	2 567 794

Poastta badjebáza vuolgá ruovttoluotta geassimis ja ruovttoluotta makojuvvon doarjagat.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
17100 Doarjja kulturdoaimmaide	108 ohcama	61 ohcama	47 ohcama

Vuoruheamit:

- ”Kulturdoalut mas fokusis sámi kultuvra ja servodatdigaštallan mii ovdánahtta ja gaskkusta sámi dáidaga, kultuvrra ja girjjálašvuoda”. Oktiibuot bohte 85 ohcama main 41 ožžo doarjaga ja 44 eai ožžon.
- «Prošeavttat/doalut main lea guoskevašvuohhta Tråante 2017, ja maid lea áigumuš čadahit 2017:s»
- Vuoruheami bokte bohte 13 ohcama ja geat ožžo. Ledje hui mánggalágan doaibmabijut, nu go čájáhusat, teáhterčájáhusat, konsearttat jna
- ”Sámi filbmabuvttadeamit» Njeallje ohcama ja buohkat ožžo.
- «Sámi filbmabuvttadeamit» vuoruheapmái lei Sámedikkis okta vuoruheapmi mii attii vejolašvuodadubbet mánáidfilmmaid sámegillii. Das bodii okta ohcan mii oaččui doarjaga.

Kulturdoaimmabijuid ohcanvuodot ortnegis leat 6 vuoruheami mánáid ja nuoraid várás. Dáidda vuoruhemiide leat boahtán uhccán ohcamat, ja ovtta vuoruheapmái ii boahtán ii oktage ohcan. Viđa eará vuoruheapmái bohte 7 ohcama main 3 oaččui doarjaga ja 4 eai ožžon doarjaga.

6.2.7. Tråante 2017 - prošeakta

Mihttomearri:

- Čalmmustahttit jagi 1917 historjjálaš dáhpáhusa ja gaskkustit máhtu sápmelaččaid, sámi kultuvrra ja historjjá 100-jagi perspektiivvas.

Jagi 2016 loahpas várrejuvvui 2 740 000 ru jahkái 2017 Tråante čadaheapmái. Poasttas lea vuolláibáza. Sámediggi lágidii Tråante ovtta Troanddima gielddain ja Davvi- ja Máttá-Trøndelága fylkkagielddaiguin. Goappašagat fylkkagielddat ja giella veahkehedje ruhtademiin. Dasa lassin lea Sámediggi ožžon doarjaga 100 000 ru Norlánda fylkkagielddas. Dát ruđat eai leat máksojuvvon Sámediggái ja daid ferte bidjat gáibádussan balánsas ja fievrriduvvot sisabohtun prošeaktii 2017:s.

Tråante 2017 lei historjjálaš čalmmusteapmi ja kultuvrralaš ja dáiddalaš manifestašuvdna. Dat čalmmustii 100 jagi dáistaleami sámi demokratijas, vuoiggalašvuodas ja girjáivuodas. Ávvodoalut ledje guovtti oasis: lei vátsočalmmusteapmi ávvovahkus sámi álbmotbeaivvi guovvamánu 6. b. oktavuodas ja Troanddin lei isitgávpot, ja dasto ávvoduvvui ávvovahki 2017 miehtá sámi ássanguovllu, ja searvit ledje ovttaskas olbmot, organisašuvnnat ja almmolaš ásašusat.

Tråante 2017 – prošeakta lea leamaš ovttaš bargoprošeakta Sámedikki, Davvi- ja Máttá-Trøndelága fylkkagielddaid ja Troanddima gieldda gaskka. Sámediggi válddii badjelassas ovddasvástádusa prošeavtta čadaheamis miessemánus 2016 Troanddima gielddas. Prošeavtta leat ruhtadan namuhuvvon oasálaččat, ja dasa lassin lea Giella- ja ođasmahttindepartemeanta juolludan ruđaid.

Ávvovahkku Troanddimis lei vuosttažettiin sámi ávvudeapmi politihkalaš čoahkkimiiguin ja dáiddalaš osiin buot osiin Sámis, muhto lei maiddá nátionála čalmmusteapmi masa Gonagasviessu, Stuorradiggi ja Ráđdehus serve. Ávvovahkku bovtii maiddá fuomášumi riikkaidgaskasaččat. Ávvovahkus ledje badjel 120 sierra doalu mat čielgasit čájehedje sámi

dáidda- ja kultureallima govododaga. Beroštupmi sierra doaluide lei stuoris, earret eará ledje okto rahpanseremoniijas Troanddima torggas birrasii 6500 oasseváldi.

Sierra raporta lea ráhkaduvvon Tráante 2017 prošehtii ja ávvojahkái ja ávvovahkkui. Eanet dieduid gávnnat dán raporttas masa mii dás čujuhat.

6.3 Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan

Čoahkketabealla - Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi festiválat	4 737 000	5 111 000	374 000
Sámi teáhterat	23 795 992	23 696 000	-99 992
Sámi museat	36 362 000	36 362 000	0
Nuortasámi musea rahpan	200 000	200 000	0
Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanasahusat	16 847 000	17 234 000	387 000
Doarjja dáidda- ja kulturgaskkustanarenaide	2 848 763	1 509 000	-1 339 763
Submi	84 790 755	84 112 000	-678 755

6.3.1. Festiválat - njuoggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sámi festiválat mat oainnusmahttet, gaskkustit ja ovddidit sámi kultuvrra.*

Go Julevsámi vahkku ja Áltta Sámi festivála eai ožžon doarjjaga dan jagi de šattái 374000 ruvnno badjelbazan. Ohcciguovttos eabba ollášuhtán juolludaneavttuid.

Dat sámi festiválat mat ožžot njuolggadoarjaga Sámedikkis, leat hui mánggabealagat ja buohkain leat iežaset mihttomearit ja sivat manne dat leat ášahuvvon ja maid dat galget čalmmustahttit. Dat boahtá ovdan sihke prográmaprofiilla välljemis, dáiddalaš ja kultuvrralaš ovdanbuktinvugiin, artisttaid dingomis ja eará prográmmasidoaluin.

Seammás go festiválat vuolggahit sámi deaivvadansajiid iežaset surggiide, de dat leat maid arenat mat lea mielde čalmmustahttimin dakkár kritihkalaš servodatgažaldagaid main lea mearkkašupmi sámi servodahkii, ležžet dal tabuide čadnon fáttát vai eará guovdilis servodatáššit. Festiválat eai leat dušše dakkár arenat gos sámi musihkka, dáidda ja kultuvra bohtet oidnosii, dat leat maid dakkár arenat gos sámi artisttat ja dáiddarat deaivvadit ja duddjojit ođđa fierpmádagaid. Festiválaid oktavuođas leat badjánan ollu šanjeriid rasttideaddji prošeavttat ja prošeavttat gaskal artisttaid badjel rájáid. Sámi festiválat leat identitehta duddjojeaddjit ja leat mielde bajideamen beroštusa sámi kultuvrii, dáidagii ja musihkkii sihke sámi ja eará guldaleddjiid várás. Dat čájeha ahte Sámediggi festiváladoarjjaortnega bokte buori láhkai lea mielde ollašuhttimin dan mihttomeari ahte oainnusmahttit, gaskkustit ja ovddidit sámi kultuvrra.

Raporttat galledemiin ja lágidemiin 2016:s ja 2017:s bohtet Sámediggái easkka borgemánus 2018. Almmuhuvvon loguid ferte váldit várašumiin go festiválain leat iešguđet vuogit mo ovdamearkka dihtii registreret gallededdiid logu, dasa lassin ahte festiválat leat nu sierraláganat ja mánggabealagat sihke sturrodaga ja sisdoalu ektui.

	Márkomeannu	Riddu Riđđu Festivála:	Sámi vahkku Romssas:	Alta Sámi Festival
Gallededdjiiid lohku	2 484 (guldaleaddji/ geahčči geat leat máksen: 766)	7 139 (lágideamiid galledeaddjit: 27 802)	4 000	Ii leat almmuhuvvon
Konsearttaid lohku	12	18	18	1
Eará lágideamiid lohku	37	97	18 (Muhtimat fitne mangga gearde/ beivviid, ja ledje 4 čájáhusa)	8
Eará	Ásahusas leat leamaš eará doaim- mat, lágideamit ja konsearttat mannan jagi festivála- pro- grámma olggobe- alde.	Ásahusas leat leamaš eará doaim- mat, lágideamit ja konsearttat mannan jagi festiválapro- grámma olggobe- alde.		

	Raasten rastah/ Lullisámi kultur- festivála	Guovdageainnu musihkka- festivála	Kárášjoga beassášfestivála	Julevsame vahkko
Gallededdjiiid lohku	2 873 (Badjel 600 áidnal- unddot oassálasti)	2 600	1 600	400
Konsearttaid lohku	4	6	5	0
Eará lágideamiid lohku	26	2	2	5
Eará		Sámi Grand Prix lea biddjojuvvon eará lágideamiid logu vuollái ii ge sieiva konsearttaid vuollái. Gallededdjiiid lohku lea dušše vižžojuv- von dain lágideamiin maid Guovdageainnu musihkkafestivála lágida dahje lea mielde lágideamen beassážiid áiggi.	Gallededdjiiid lohku lea dušše vižžojuv- von dain lágideamiin maid Kárášjoga beassášfestivála lágida dahje lea mielde lágideamen beassážiid áiggi.	

Dát festivála oaččui njuolggadoarjaga Sámedikki bušeahta bokte vuosttaš geardde 2017:s. Dat mearkkaša ahte sii eai leat dieđihan gallededdiid logu, konseartalogu dahje eará lágidemiid logu 2016 várás.

6.3.2. Teáhterat - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ásahuvvon sámi teáhterat sáhttet ovdánit dáiddalaččat, buvttadit alladási lávdedáidaga ja sáhttet mátkkoštit dakkár lávdedáidagiin mii addá kulturmuosáhemiid ja oainnusmahtta sámegielaid

Vuolláibaza dan poastas mitala ahte lea geavahuvvon 99 992 ruvno eambbo go plánejuvvon Beaivváš Sámi Našunálateáhtera ođđa visti iskadeamis.

Tráante 2017 ávvudeapmi Tráantes attii dan golmma sámi teáhterii vejolašvuoda ovdanbuktit rámmálas čájáhusaid stuorra ja govda álbmogii, maiddá ovtta eará kulturášusaiguin; ávvočájáhusain «Jielemen Aavoe», čájáhusaiguin «Elsa Laula», «Plupp en joikikal» ja «Lohkkat nollii». Sámediggi juolludii lassirudaid dán čájáhusii jagi 2016 reviderejuvvon bušeahtas.

Sámediggi lea mánggaid jagiid bargan rádi ektui dainna ahte oázžut huksejuvvot ođđa visti Beaivvášii. Teáhtera dilli lea áibbas eahpesihkar muhto ráđdehus ii leat dattetge vuoruhán dakkár visti ruhtadeami. Statsbygg ráhkadii Sámedikki ovddas vejolašvuodaguorahallama Beaivváš Sámi Našunálateáhtera ođđa teáhtervisti várás. Guorahallan dadjá ahte dárba ođđa lanjaide lea bures vuodustuvvon. Sihke sierra ođđavisti ja ođđavisti ovtta Sámi joatkkaskuvllain leat árvvoštallojuvvon buorin ja realisttalaš molssaeaktun. Ráđdehus bivddii golgotmánus Statsbygga ráhkadii čuovvulanguorahallama mas galgá čielggaduvvot sihke oktiisajustan-molssaeaktu ja dakkár molssaeaktu mas goappašat ásašusat ožžot sierra ođđavistti, vai sáhtta bohtosiid bidjat dohkálaš vuodđun válljemii. Čuovvulanguorahallan vurdojuvvot leat válmmas 2018 giđa.

Vuolábealde loguid vuodđun leat dieđihuvvon logut 2016 várás dannego Sámediggi oázžu 2017 loguid easkka borgemánus 2018.

	Beaivváš Sámi Našunálateáhter	Åarjelhsaemien Teatere	Sámi Mánáid Teáhter
Čájáhusaid lohku	136 (5 iežas buvttadeami, 4 ovttasbargobuvttadeami.)	49 (ja 5 workshops ja feara mii vel)	Ii leat almmuhuvvon galle čájáhusa (buvttademiid lohku: 4)
Čájáhusat sámegillii	136	Eanaš čájáhusat leat muh- tumassii sámegillii	Ii leat almmuhuvvon galle čájáhusa (buvttadeamit sámegillii: 4)
Čájáhusat sámegillii mánáid ja nuoraid várás	31 (2 buvttadeami/ ovttasbargo buvttadeami)	40	Ii leat almmuhuvvon galle čájáhusa (čájáhusat sáme- gillii mánáid ja nuoraid várás: 4)
Gehččiid lohku	12 080	4 049 (main 2574 máná/nuora leat mielde prošeavttas ja čájáhusain)	Ii leat almmuhuvvon

6.3.3. Museat - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ahte sámi museat leat fágalaččat nannosat dakkár surggiin go hálddašeamis, dutkamis, gaskkusteamis ja ođas-
mahttimis.

Sámi museat barget fágalaččat bures dán njealji fáttáin; Gaskkusteapmi, Ođasmahttin, Dutkan ja Hálddašeapmi. Sii leat mielde Sámi museasearvvis ja Sámi museafierpmádagas. Sii leat maiddá bargan bures ja árijalaččat Båástedes dávviriid

juogademiin, ja eanaš dávvirat leat juogaduvvon. Norgga musealihttu lágidii nationála museačoahkkima Fredrikstadas, mas lei stuorra deaddu museaid sámi sisdollui ja sámi museaide ja daid rámmaeavttuide.

	Árran julev- sáme- guovddasj	Saemien Sijte	RiddoDuot- tar Museat	Tana og Varanger museumssi- ida	Várdobáiki	Dávvi álbmogiid guovddáš
Čada- huvvon proše- avttat ja lági- deamit	28	28	19	56	7	15
Galle- deddjiid lohku oktiibu- ot	2 086	1 699	9 930	26 811	679	8 450
Dain lei mánáid ja nuoraid- lohku	310	329	Ii leat almmuhuvvon	2 643	125	Ii leat almmuhuvvon
Annet	Árran julevsámi guovddáš evttohuvvui bálkkašupmái Jagi musea 2017, ja lea bargan árjjalaččat tabui guoski fáttáiguin servodagas oppalaččat, ja deattuhan seksuála illastemiid	Saemien Sijte lea geavahan ollu áiggi ja ruðaid dasa ahte oazžut álggahando- arjaga oðđa vistái. Dasa lassin oassálasttii Saemien Sijte árjjalaččat Tråante 2017 oktavuoðas.	RiddoDuot- tarMuseat lea bierggastan oðđa dáidda- vuorkká láigohuvvon lanjain, ja doppe leat dál 1202 dáidda- barggu. Sii leat dál regis- treremin ja govvemin daid. Dav- vi-Norgga dáiddamusea vuittii Jagi 2017 musea bálkkašumi, muhto válljii dan juogadit RiddoDuot- tarMuseain čalmmustah- tedettiin dan Sámi dáid- damusea mii ii gávdno.	Tana og Va- ranger muse- umssiida lea oastan dan priváhta Bang čoahkkku mas leat badjel 400 John Savio dáidabárggut. Oassi dáid- dačokkus lea Savio-museas. Ávv Nuort- tasámi musea rahppojuvvui manja mang- ga jagi viesso huksemin ja ollu bargguin vuodđočájalm asain.	Várdobáiki lea bargan oastin dihte oðđa vistti Evenášsis. Sii leat ožžon loatnagaranti- ija Sámedikkis sihkkaras- tiin dihte viessoláiggo goluid.	Dávvi álbmo- giid guovddáš almmuhii neahttaportála <a href="http://www.sjosome-
ne.no">www.sjosome- ne.no , mas sii gaskkustit iešgudet mearrasámi fáttáid. Álbmot ávžžuhuvvo juogadit ieža- set mitalu- said doppe.

Sámi museasearvi (mii lea sámi museaid ja daid museaid lahttoorganisašuvdna, mat barget sámi kultursuodjalusain ja kulturhistorjjain) lea ovtastuvvon Sámi museafierpmádagain, go dat dadjat leat seamma lahttomuseat. Sii barget sihke museapolitihkalaččat ja -fágalaččat. 2017:s sii lágidedje, ovtas Båastede-prošeavttain, čájáhusa Tråante 2017 ávvudeami oktavuodas. Dát čájáhus čájehuvvo dál iešguđet museain.

Båastede

Båastede-prošeakta Norgga álbmotmusea bokte lea láchčán dávviriid juogadeapmái ja bargan eastadeaddji konserveremiin. 2017:s juogaduvvojede 2/3 oassi dain badjelaš 4000 dávviris sámi museaide. Ieš máhcaheapmi čadahuvvo go museat sáhttet váldit vuostái dávviriid, ja go sis lea ruhta konserveremii, páhkkemii ja fievrrideapmái. Dat sáhtta dáhphuvvat áramusat 2018 čavčča rájes ja boahttevaš jagiin muhto sorjá ráđđehusa juolludemiin.

6.3.4. Nuortasámi musea rahpan - prošeakta

Geassemánu 16. b. 2017 rahppojuvvui Ávv Saa'mi mu'zei Njávdamis. Ávv mearkkaša beaivváža speadjalastin. Mánge čuohte olbmo oassálaste Statsbygga allaáiggálaš viessočavddageigemii Njávdáma boarrásepmosii. Vuoddočájehus «Skoltelandet» lea mátki nuortalaš sámi historjjás sullii 300 dávviriin. Musea man viidodat lea 870 kvm, lágida maiddá gaskaboddasaš čájáhusaid ja lea rabas juohke vahkkobeavvi.

6.3.5. Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásahusat - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi ásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja muosáhusarenan

Sivvan go lea 387 000 ru badjelbáza dan poastas lea og Vilgesvárre ii lea ožžon doarjjaga ja ja doarjja mii lea ovdal juolludovvon lea gessen ruovttoluotta.

16 iešguđet sámi kulturviesu ja kulturgaskkustanásahusa ožžot njuolggadoarjaga Sámedikki kulturbušeahta bokte. Doaimmadoarjjat molsašuddet ásahusaid sturrodaga ja doaimmaid mielde, Villmarkscampen i Tollådal (Báidára suohkanis) rájes gitta Sámi dáiddaguovddáža (Karášjogas).

Dat mii dain lea oktasaš, lea ahte sii buohkat gaskkustit sámi dáidaga, kultuvrra ja kulturárbbi. Sii gaskkustit mánáidgárddiide, skuvllaide ja rávesolbmui. Sii lágideat konsearttaid, čájáhusaid, semináraid ja eará fálddagaid álbmogii. Dávja dat dáhphuvvá ovtasbarggus giellaguovddážiiguin, museaiguin, organisašuvnnaiguin ja suohkaniiguin. Dát fálddagat leat mielde oainnusmahttimin hutkás ja ealljáis sámi báikegottiid, dáiddáriid ja kulturdoaimmaheddiid.

6.3.6. Doarjja arenaide dáidaga ja kulturgaskkusteami várás – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi ásahusat leat sámi dáidaga, kultuvrra ja kulturárbbi hutkás ja innovatiiva gaskkusteadjit

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahtta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
17300 Doarjja dáidda- ja kulturgaskkustanarenaide	2 848 763	1 509 000	1 959 000	-1 339 763
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
17300 Doarjja dáidda- ja kulturgaskkustanarenaide	3 160 250	311 487	0	2 848 763

Poastta vuolláibáza vuolgá badjelmeare geavaheamis ja ruovttoluotta máksimis

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
17300 Doarjja dáidda- ja kultur- gaskkustanarenaide	27 ohcama	24 ohcama	3 ohcama

Dušše dat ásašusat mat ožžot njuolggadoarjaga Sámedikki bušeahta bokte, sáhttet ohcat doarjaga arenaortnega bokte. 2017:s leat ortnegis leamaš guokte vuoruheami: «Doarjja doaimmaide mat leat lassin daidda dábalaš doaimmaide maid doaibmadoarjja galgá gokčat, ja mat váikkuhit sámi ásašusaid guhkálmas ovdáneapmái» ja «Prošeavttat/doaibmabijut main lea guoskevašvuohta Tráante 2017:i ja maid lea áigumuš čadahit 2017:s».

Sámediggi oaidná dan dárbbu ahte sámi ásašusat besset ovdánit ja ođasmahttojuvvot. Gulahallama bokte leat ásašusat bidjan ovdan dárbbuideaset, ja Sámediggi lea nu bures go vejolaš addán bagadeami gávdnan dihtii buoremus čovdosiid daidda dárbbuide mat leat diedihuvvon. Eanaš ohcamiin lea ásašusaid guhkesáiggi ovdáneapmi deattuhuvvon.

Ásašusaid ohcanhivvodat čájeha doaimmaid mánngabealatvuođa. Lea lunddolaš ahte mánnga ohcama leat deattuhan Tráante 2017. Oidno ohcanhivvodagas ahte ásašusat leat deattuhan gaskkustit buriid ja servodatávkkálaš prošeavttaid sihke daid sámi servodagaid várás maid sii ovddastit, ja gaskkustit sámi kultuvrra birrasii muđui.

6.4 Sámi girjjálašvuohta ja mediat

Čoahkketabealla - Sámi girjjálašvuohta ja mediat

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Girječálliprošeakta	700 000	700 000	0
Doarjja girjjálašvuođa buvttadeapmái	5 459 327	5 500 000	40 673
Doarjja sámi lágádusaide	2 892 992	2 893 000	8
Sámi mediat	4 273 000	4 273 000	0
Doarjja sámi girjebussiide	9 388 000	9 388 000	0
Konferánssa sámi girjjálašvuođa ja kultuvrra birra	171 757	100 000	-71 757
Submi	22 885 076	22 854 000	-31 076

6.4.1. Girječállin - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- *Rekrutteret eanet sámi girječálliid čállit sámegillii ja sámi dálááiggi birra*

Girječálliprošeavtta/girječállioahpu vuolgahedje Sámediggi ja Sámi Girječálliid Searvi (SGS) sámi girječálliid evttohusa vuodul go dálá sámi servodagas váilu čáppagirjjálašvuohta sámegillii nuoraid várás. Áigumuš prošeavttain lea movttiidahtti eanet girječálliid almmuhit čáppagirjjálašvuođa sámegillii.

Girječállioahpu vuosttaš áigodat loahpahuvvui guovvamánus 2017. Guovtti jagi áigodagas leat 8 oassálasti deaivvadan oahppočoahkkaneamiide gos oassálastit leat čadahan mánnga čáppagirjjálašvuođa fáttá. Dan 8 oassálastis leat golmmas geigen girjelágádussii almmuheapmái gárvves girjemánusa sámegillii. Buot leat almmuhuvvon 2017:s ja leat čállojuvvon nuoraid várás. Buot oassálastit mitalit ahte sin čállinmiella lea badjánan vaikke vel girjemánus ii lean ge válmmas almmuhuvvot 2017:s. Dasa lassin leat oassálastit čállán noveallačoakkáldaga mas buohkat leat čállán teavstta mii almmuhuvvui 2017:s Tráante 2017 ávvudeami oktavuodas.

Prošeakta lea álggahan dakkár vuoru mii galgá čadahuvvot seamma hámis go vuosttaš vuorru. Prošeavtta namma lea rievdaduvvon ja gohčoduvvo Čális fal, 8 ođđa studeantta leat ožžon sáji ja sis lei vuosttaš čoagganeapmi skábmanmánus 2017. Čális fal galgá bistit 2 jagi.

6.4.2. Doarjja girjjálašvuoda ovddideapmái ja ovdánahttimii – ochanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Kvalitatiiva buorre girjjálašvuolta sámegillii*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
17010 Doarjja girjjálašvuoda buvttadeapmái	5 459 327	5 500 000	5 800 000	40 673
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
17010 Doarjja girjjálašvuoda buvttadeapmái	6 217 100	642 773	115 000	5 459 327

Poastta badjebáza vuolga ruovttoluotta geassimis ja ruovttoluotta máksimis.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
17010 Doarjja girjjálašvuoda buvttadeapmái	26 ohcama	24 ohcama	2 ohcama

Eanet almmuhusat galget ilbmat oktiibuot go muhtun ohcamat leat dakkárat ahte das lea sáhka mángga girjjis ii ge dušše ovtta girjjis. Ovdamearkka dihtii sáhtta namuhit ahte doarjja Bamse nammasaš bláddái sámegillii, lea dakkár ráiddu almmuheapmi mas leat 18 bládi. Dasa lassin veahkeha doarjja almmuhit mánga nuoraid- ja mánáidgirjji lullisámegillii, uhcimusat 5 girjji. Dasa lassin leat muhtun mánáidgirjji mat almmuhuvvojit sihke davvi-, julev- ja lullisámegillii juogo seamma almmuheamis dahje golmma almmuheamis. 2017:s lea originálagirjjálašvuolta deattuhuvvon nu bures go vejolaš. Deattuhuvvon lea maid addit doarjaga almmuhemiide davvi-, julev- ja lullisámegillii nu ollu go vejolaš lassin doarjagiidda buot čáppagirjjálašvuoda ja fágagirjjálašvuoda šanjeriin.

6.4.3. Doarjja sámi lágádusaide - ochanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Doarjja sámi lágádusaide - njuolggadoarjja*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
17040 Doarjja sámi lágádusaide	2 892 992	2 893 000	2 893 000	8
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
17040 Doarjja sámi lágádusaide	2 892 992	0	0	2 892 992

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
17040 Doarjja sámi lágádusaide	5 ohcama	5 ohcama	0 ohcama

6.4.4. Sámi mediat - nuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Mággabealat sámi mediat mat čalmmustahttet giela, kultuvrra ja servodateallima.*

Sámediggai lea detalaš hukset ja nannet sámi mediaid. Otná dilis og mággabealat mediat váldet stuorat ja stuorat oasi min eallimis, de lea erenoamaš detalaš ahte sámi mediat váikkuhit servodatberoštupmái ja servodatdigaštallamii. Sámi median lea potenciála seailuhit ja ovdánit giela sihke čallon mmediaid, radio ja tv bokte ja vel geavahit daid vejolašvuodaid maid interneahhta bukta.

Sámedikkis lea stuorat fokus mediabálvalussi ja áigu ráhkadit ja vuoruhit boahpte áigge media politihkka 2018:s.

6.4.5. Doarjja Sámi girjebussiide - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Buorit ja álkit olahahtti sámi girjerádjobálvalusat olles sámi álbmogii ja earáide*

Go Sámediggi easka borgemánus 2018 oazžu raporttaid organisašuvnnain 2017 doaimmain, de mii diedihit 2016 loguid dás. Girjebusset diedihit luoikkahemiid juohke jagi, muhto luoikkaheamit raporterejuvvojit iešguđet láhkai ja danne lea váttis buohtastahttit bussiid luoikkahanloguid.

	Gáhppálagat –ávdnasat sámegillii	Luoikka- heamit – sámegiela ávdnasat	Luoikk- aheamit girjjálaš vuohta sámi diliid birra eará gielaide 2016 (2015)	Sámi kultur- lágidemiid lohku	Sámi gelbbolašvuoht- ta girjebusses
	2016 (2015)	2016 (2015)		2016 (2015)	
Lullisámi girjebusse	3 989 (4 040)	1 486 (1 407)	5 287 (2 805)	23 (16)	Sámi giellagelb.
Romssa fylka	454 (445)	160 (111)	50 (40)	25 (27)	Ovttasbargu ee. Vár- dobáikkiin
Lulli-Trøndelága	485 (439) (máná) 597 (567) (rávesolbmot)	303 (342)	270 (202)	14 (4)	Váldet kurssa sámegielas
Gáivuotna	553 (569) (95% čoakkáldagas lea luoikkahuvvon sámi girjerád- jobálvalusas)	188	Ii sáhte viežžat dakkár statistihka	27 (24)	Ovttasbargi sámi gir- jerádjobálvalusain
Unjárga	1 514 (1 488)	419 (503)	Ii sáhte viežžat dakkár statistihka	18 (23)	Sámi giellagelb.
Guovda-geaidnu	Suoma girjer. vuogádagas ii leat dakkár statistihkka	Suoma girjer. vuogádagas ii leat dakkár statistihkka	Suoma gir- jer. vuogá- dagas ii leat dakkár statistihkka	Suoma girjer. vuogádagas ii leat dakkár statistihkka	Sámi giellagelb.
Divtta-svuotna	Statistihkka váiilu	Statistihkka váiilu	Statistihkka váiilu	Statistihkka váiilu	Sámi giellagelb.

Eanaš girjebussebargiin lea gelbbolašvuohta sámegielas. Ollugat barget maiddá ovtas iežaset guovllu eará sámi áhahusaiguin oázžun dihtii veahki earret eará sámi lágidemiiguin. Vuodjinruvttut heivehuvvojit dávjá vai buohkat ožžot ávkki bálvalusas, maiddá guovllu sámi geavaheadjit.

Sámedikkis lei jahkásaš gulahallančoahkkin girjebussiiguin čakčamánu

6.4.6. Konferánsa sámi girjjálašvođa ja kultuvrra birra

Vuollaibáza dan poastas lea sivvan go borramušgolut leat 71 757 ru alibut og plánejuvvon.

Sámi Allaskuvla Guovdageainnus lágidii čakčamánu 2017 sámi girjjálašvođa konferanssa.

6.5 Sámi valášttallan

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- *Sihkkarastit sámi valášttallan doaimmaid*

Čoahkketabealla - Sámi valášttallan

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi valášttallan	2 766 000	2 766 000	0

6.5.1. Sámi valášttallan - njuolggadoarjja direkte tilskudd

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sihkkarastit mánggabealat sámi valášttallama govdodaga*

Lassin Sámedikki iežas juolludeapmái sámi valášttallamii, lea Kulturdepartemeanta juolludan 750 000 ru sámi valášttallamii (spillenruđat). Juolludus lea juhkkjuvvon viidáseappot Sámiid valášttallanlihttui- Norga/Samenes idrettsforbund-Norge (SVL-N) ja Sámi heargevuodjinlihttui/Samisk reinkappkjöringsforbund (SHL).

Dát golbma sámi valášttallanorganisašuvnna, mat ožžot njuolggadoarjaga Sámedikki bušeahta bokte, leat mielde čohkkemin sámi mánáid ja nuoraid, ja maiddá rávesolbmuid, mánggabealat valášttallandoaimmaide.

Sámediggi addá doarjaga sámi nuoraid oassálastimii Arctic Winter Gamesii mii lágiduvvo juohke nuppi jagi. 2016:s AWG lágiduvvui Ruonáeatnamis, ja AWG 2018 lágiduvvo Kanadas.

Sámediggái lea deatalaš ahte heargevuodjima ja njoarosteamii rámmaeavttut galget leat nu buorit go vejolaš. Danne lea Sámediggi dorjon ruđaiguin oázžut ollásit ruhtaduvvot Duottar Hearggit heargevuodjinrusttetprošeavtta Guovdageainnus. Rusttet lea maid ožžon spillenruđaid Finnmárkku fylkkagieldda bokte.

Sámediggi ja dat golbma valášttallanorganisašuvnna leat 2016:s álggahan prošeavtta man ulbmil lea čohkket dan golmma organisašuvnna ovtta goavddi vuollái. Áigumuššan dainna lea sihkkarastit eanemus vejolaš valášttallandoaimmaid daid ruđaiguin maid Sámediggi addá sámi valášttallamii, ja addit sámi valášttallanorganisašuvnnaide stuorát iešmearridanválladi daid ruđaid badjel mat juolluduvvojit sámi valášttallanáigumušaide. Dát proseassa leamaš jođus 2017:s, ja áššebeliid áigumuš lea oázžut ođđasis organiserema doaibmat 2018 rájes.

7. Kulturmuittosuodjalus

Váldomihttomearri:

- Kulturmuittuid sihkkarastin ja dan máhtu gaskkusteapmi mii kulturmuittuin lea, dahkkojuvvo dan várás ahte sihkkarastit ja viidáseappot fievrridit sámi kultuvrra.

Čoahkketabealla - kulturmuittosuodjalus

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Kulturmuittuid hálddašeapmi	2 698 259	3 175 000	476 740
Submi	2 698 259	3 175 000	476 740

7.1 Sámi kulturmuittosuodjalusa rámmaeavttut

Sámi kulturmuittohálddašeapmi

Mii leat jagi 2017 sámi kulturmuittosuodjalusas bargan guvttiin stuorra áššiin: 100-jagi rájain kulturmuittolágas ja regiovdnaođastusain.

100-jagi rájá rievdadeapmi meannuduvvui Sámedikki dievasčoahkkimis juovlamánus 2016. Dasto lea Sámediggi čuovvulan ášši Dálkkádat- ja birasdepartemeantta ektui 2017:s, ja konsultašuvnnat departemeanttain čađahuvvojedje jagi loahpas. Dan oktavuodas sohppojuvvui ahte ođđa ráfáidahttinrádján biddjojuvvo 1917 mii mearkkaša ahte buot sámi kulturmuittut mat leat boarrásat go 1917, leat automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon kulturmuittolága mearrádusaid vuodul.

Regiovdnaođastus lea viiddes ođastus mii maiddái guoská sámi kulturmuittohálddašeapmái. Mannan jagi čađahuvvojedje konsultašuvnnat regiovdnaođastusa birra, mas kulturmuittosuodjalus lei oassin konsultašuvnnain. Konsultašuvnnaid oktavuodas sohppojuvvui ahte Sámediggái sirdojuvvo seamma váldi ja seamma hálddašanbargamušat go daid ođđa regiovnnaide. Bázi vel soahpat mo bargamušat galget sirdojuvvot. Dat galgá dahkkojuvvot konsultašuvnnaid bokte manŋágo ođđa regiovnnaid váldi ja hálddašanbargamušat leat mearriduvvon.

Sámediggi lea ovtas Finnmárkku fylkkagiieldain ráhkadan oktasaš regionálaplána kulturmuittuid ja kulturbirrasiid várás Finnmárkkus. Plána galgá leat vuodđun ollislaš hálddašeapmái ja ovddidit viidáseappot ovtasbarggu gaskal Sámedikki, fylkkagiielda, giieldaid ja eará áššebeliid mat hálldašit ja gaskkustit Finnmárkku kulturmuittuid. Plána lea 2017:s leamaš viiddes gulaskuddamis ja čakčat meannudii Sámediggi ja Finnmárkku fylkkagiielda gulaskuddancealkámušaid ja lágidii gulaskuddanseminára plána birra. Boađusin lea sohppojuvvon kulturmuittoplána maid Finnmárkku fylkkadiggi dohkkehii juovlamánus 2017 ja maid Sámedikki dievasčoahkkin galgá meannudit njukčamánu 2018.

7.2 Kulturmuithohálddašeapmi

Čoahkketabealla - kulturmuithosuodjalus

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Doarjja sámi kulturmuithosuodjalussii	2 121 589	2 400 000	278 411
Nuortasámi kulturbiras Nuortalaš gilis	0	200 000	200 000
Dikšun- ja gaskkustanbargu Ceavccageađggi kulturmuithoguovllus	373 512	375 000	1 488
Sámi visttiid registreren	10 136	0	-10 137
BARK	186 080	200 000	13 920
KULA	6 942	0	-6 942
Submi	2 698 259	3 175 000	476 740

Sámi kulturmuithosuodjalus ledje maiddá 2017:s ollu doaimmat. Mannan jagi sáddiimet 2525 reivve cealkámušai guin iešguđet plánaáššiid ja eará áššiid mat sáhttet guoskat sámi kulturmuithuidda.

Dáid áššiid oktavuodas dieđihuvvojedje ja čadahuvvojedje 117 iešguđet sturrosaš ja iešguđetlágan báikediđostallama, dás ovdamearkka dihtii muddenplánaid, bartaáššiid, smávvaápmorusttegiid, suodjalusa báhčinguovlluid, meahcegeainnuid, ođđa eanagilvimiid ja eará ealahusdoaimbajuid oktavuodas. Dás eai leat namuhuvvon buot áššit. Muhtun stuorra áššit maid mii diđostalaime, ledje guovlomuddenplána Struhppu nammasaš báikki várás Gángaviikka gieldas, Klubben næringspark Leangaviikka suohkanis, vorkenguovllut ođđa E6 várás Oarjelij Foaldda suohkanis, Haltdalen nammasaš báhččin- ja hárjehallanguovlu Holtalen suohkanis.

Bearráigeahččandiđostallamiid oktavuodas sáhtta namuhit Ivvárstáid boares girkogárddi dárkilat iskkadeapmi gos lea stuorra dárbu dikšut earret eará girkogárddi boares hávdemuithuidda. Gieddebarggu oktavuodas registrerejuvvojedje oktiibuot 509 ođđa sámi kulturmuithu miehtá sámi guovllu.

Sámediggi lea mánggaid jagiid čadahan registreremiid álbmotmeahciin ja suodjalanguovlluin, Fylkkamánni ja suodjalanguovlostivrraid ovddas. Dát lea vuostazehttiin leamaš čadnojuvvon suodjalanguovlluid hálldašanplánaide. Álbmotmeahci ja suodjalanguovllut Sámis leat dieđusge maiddá sámi geavahan- ja ássanguovllut mat dájvja leat heajut iskkaduvvon kulturmuithohálddašeami bealis. Danne dárbaša dájvja buorebut kártet kulturmuithuidda lokten dihtii máhtu suodjalanguovlluid kulturmuithuidda birra ja hálldašan dihtii daid rivttes láhkai, ovdamearkka dihtii daid iešguđet láchčindoaibmajuid oktavuodas mat plánejuvvojit.

Romssa fylkkas čadahuvvo dál dakkár prošakta Rohkunborri álbmotmeahcis Beardus ovtas Romssa fylkkasuohkaniin álbmotmeahceestivrra ovddas. Dán jagi registrerejuvvui guovlu Geavdnajávrra birra, gos eai leat čadahuvvon kulturmuithoiskadeami 1970 rájes. Registrerejuvvojedje iešguđetlágan bivdorusttegiid (bivdorokkit ja čilat), goahtesajit ja biebmovuorkkát. Eanaš kulturmuithu leat vázzinbálgáid guoras. Álbmotmeahceestivra háliida áinnas gaskkustit kulturmuithuidda, vejolaččat galbemiin. Bargu jotkojuvvo boahhte jagi jus oazžut barggu ruhtaduvvot.

Bargu Gravholmen nammasaš báikki dákterikkiiguin Báhcaveajis Máttá-Várjjaga gieldas ii leat vel loahpahuvvon. Mannan jagi lea leamaš oktavuodas gaska Sámedikki ja Oslo universitehta, muhto ii leat vel mearriduvvon mii galgá dahkkojuvvo viidáseappot bázasai guin. Sámediggi oavvilda dattetge ahte lea deatalaš oazžut čielggasin buot beliid áššis rivttes láhkai ovdal go mearráduš dahkkojuvvo ja ahte buohkat geaidda ášši guoská, besset ovddidit oainnuset ovdal dan áiggi. Dát guoská earret eará sápmelaččaide geat dál orrot Suoma bealde Sámis.

7.2.1. Doarjja sámi kulturmuithosuodjalussii - ohcanvotot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Nannet máhtu sámi árbevieruid ja historjja birra ja nannet sámi kulturmuithuidda áimmahuššan ja suodjaleami vuodu.

		Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
35000	Doarjja sámii kulturmuittosuođjalušii	2 121 589	2 400 000	2 400 000	278 411
		Juollu- duvvon 2017	Gess. ru- ovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
35000	Doarjja sámii kulturmuittosuođjalušii	2 666 000	544 411	0	2 121 589

Poastta badjebáza vuolgá ruovttoluotta geassimis ja ruovttoluotta máksimis proševttain mat eai leat čadahuvvon.

	Ohcama oktii- buot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
35000 Doarjja sámii kulturmuittosuođjalušii	25 ohcama	17 ohcama	9 ohcama

Ruđat leat juhkkajuovvon 17 iešguđet prošektii Sámedikki iežas doarjjaortnega várás. Boađus juolludemiin dávjá ii boade ovdan seamma jagi go dat juolluduvvojedje. Mánge sámii kulturmuittu ođđa registreremat leat registrerejuvvon Riikaantikvára guovddáš kulturmuittodiehtovuđđui 2017:s, Sámedikki ovdal 2017 doarjjalohtpádusaid geažil.

2017:s addojuvvui doarjjalohtpádus 5 prošektii mat áigo registreret kulturmuittuid. Okta jagi 2017 registrerenproševttain lea válmastuvvon ja kulturmuittut leat lágíduvvon Askeladdenii. Dat 5 proševtta mat ožžo doarjaga 2017:s, leat dakkár guovlluin gos sámii kulturmuittut leat uhccán iskkaduvvon.

Mánge doarjaga juolluduvvojedje visttiide main lea erenoamáš mearkkašupmi sámii báikegottiide nu go návsttut Lávkgiätti fiervvás Gáivuona suohkanis. Lea maid juolluduvvon ruhta seailuhanplánaid ja restaurerenplánaid ráhkadeapmái sámii visttiide ja vistebirrasiid.

Okta prošekta duodasteamis muittuid ja historjjáid 2. máilmmisoađi oktavuođas nu go boaldin, eváhku ja Davvi-Norgga ja Finnmárkku ođđasishuksen, oaččui doarjjalohtpádusa 2017:s. Dat prošekta lea álggahuvvon, muhto ii leat válmastuvvon.

Okta stuorát prošekta dain proševttain mat čatnasit Sámedikki ja fylkkasuohkaniid gaskasaš ovtasbargošiehtadusaide sámii kulturmuittosuođjala oktavuodas, lea válmastuvvon; Spittá Návuonas.

7.2.2. Njuolggodoarjja Sámediggái ráfáidahttojuvvon visttiide mat leat priváhta oamastusas (Stáhta bušeahhta poasta 71) – ohcanvuđot doarjja

Lassin Sámedikki iežas juolludussii poasttas sámii kulturmuittosuođjaleapmái leat mii ožžon juolluduvvon 2 200 000 ru Riikaantikvára doarjjaruđain ráfáidahttojuvvon visttiid suođjaleapmái mat leat priváhta oamastusas. Dán juolludusas lea 2017:s geavahuvvon 2 030 000 ru ja loahppa juolludus mii lea 170 000 ru várrejuvvo jahkái 2018. Lassin dán sajušteapmái várrejuvui jagi 2016 jahkeloahpahusas 840 000 ru dasa. Oktiibuot lea várrejuvvon 1 010 000 ru jahkái 2018 bargui ráfáidahttojuvvon visttiid suođjaleapmái mat leat priváhta oamastusas.

2017:s addojuvvui doarjja 8 divvunprošektii ja 2 ođasmahttinplánii. Dušše okta doarjjaprošekta lea čadahuvvon, earát leat ohcan jagi manideami.

7.2.3. Vistesuođjalanprošekta riikaantikvára olis

Sámediggi lea 2017:s ožžon juolluduvvot 4 200 000 ru sámii visttiid registreremii. Juolludusas lea 2 800 000 ru dienasfievrriduvvon dán poasttas 2017:s, loahppa juolludus lea várrejuvvon jahkái 2018. Dasa lassin várrejuvui 2016:s 1 998 000 ru prošektii, dat sajušteapmi lea dienasfievrriduvvon dán poasttas 2017:s.

Sámediggi lea proševttas identifiseren ja registreren boares sámii visttiid mat leat ovdal 1925 huksejuvvon. Ulbmil proševttain lea leamaš oažžut ollislaš gova ráfáidahttojuvvon sámii visttiin Norggas. Prošektaáigodagas mii lea 2011 – 2017 leat vuollel 1000 vistti registrerejuvvon, Plassje rájes máddin Detnui davvin. Borgemánus čalmmustuvvui sámii

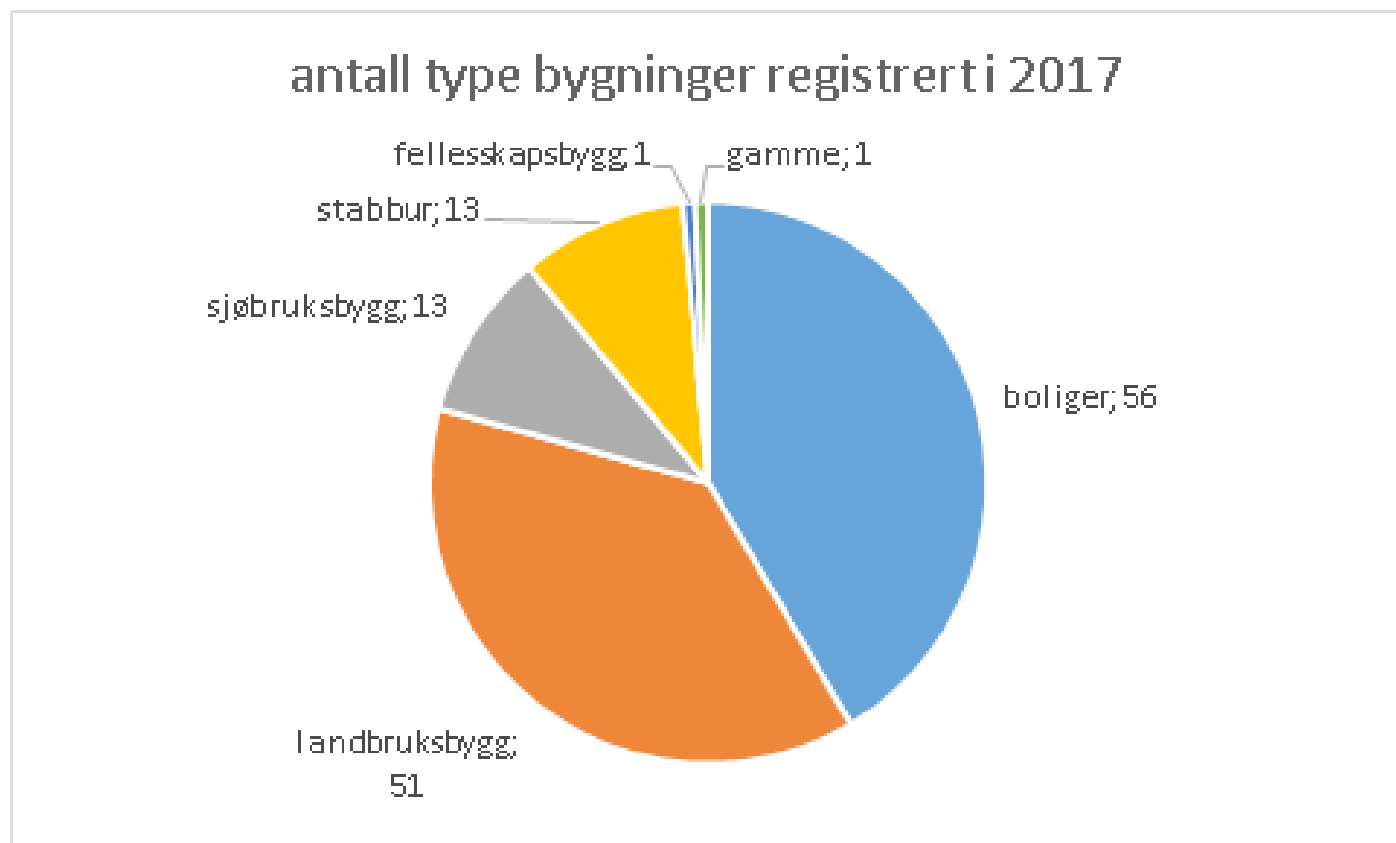
Ođđa sámi kulturmuittoregistreremat 2017:s
Oktiibuot 509

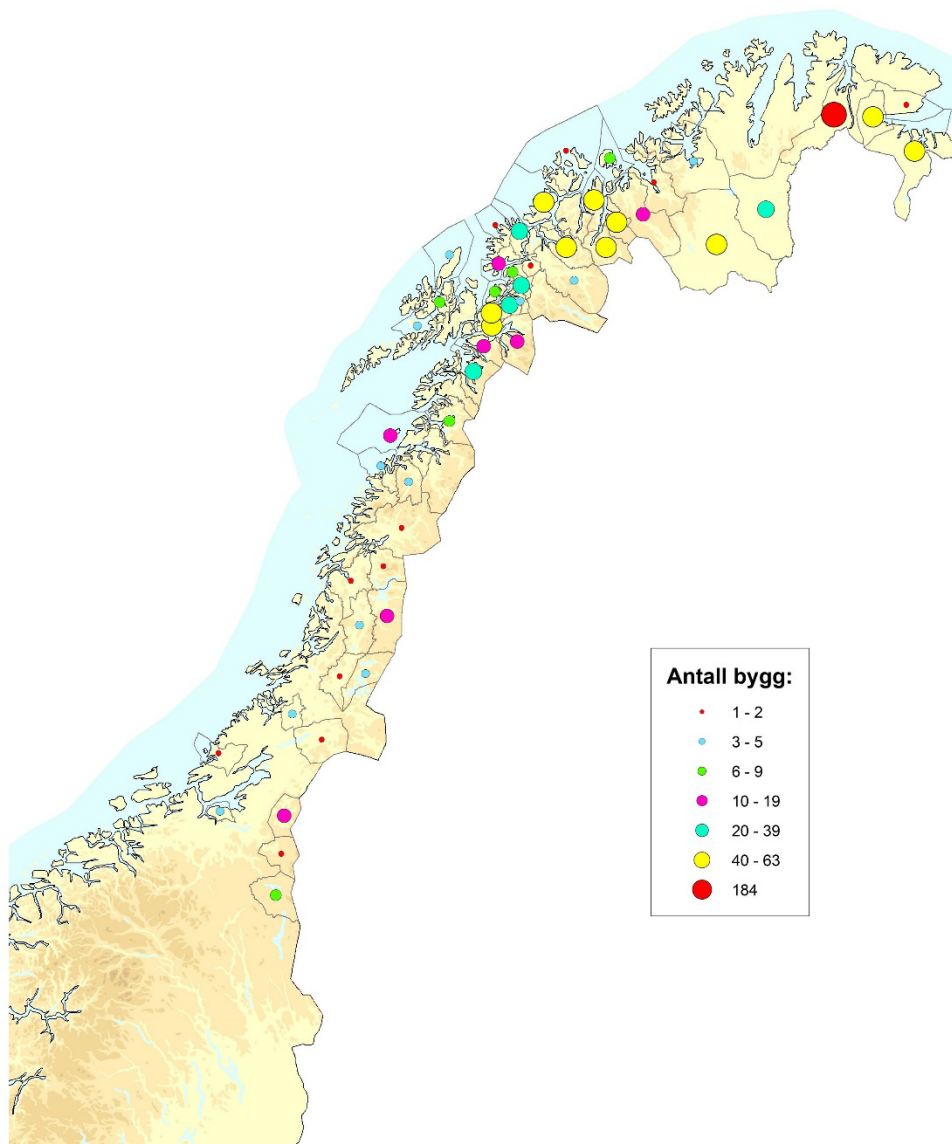

visteregistrerenprošeavtta loahpaheapmi Gállogietti friluftmuseas Evenášši suohkanis. Ruvdnoprinsa Haakon searvvai čalmmusteapmái.

Registreren lea mielde oainnusin dahkamin sámi kultuvrra ja identitehta sihke báikkálaččat ja nationálalaččat. Registreren lea ráhkadan vuodu visttiid boahttevaš hálddašeapmái, ja Sámediggi galgá ovtta Riikaantikvárain ja Dálkkádat- ja birasdepartemeanttain čuovvulit dán deatalaš barggu.

2017:s registrerejuvvojedje 135 vistti.

7.2.4. Nuortalaš kulturbiras Sää'msijdd – prošeakta

Poastta badjebáza mii lea kr 200 000 vuolgá das go ángiruššan Sää'msijddas lea 2017:s leamaš eanaš sealluhanbargu kulturmutoguovllus ja Geavgnás. Kapasitehtahástalusaid geažil ii leat leamaš vejolaš bidjat johtui makkárga stuorra restaureren- dahje sealluhandoaimmabijuid 2017:s dán guovllus.

7.2.5. Dikšun ja gaskkusteapmi Ceavccageađggi kulturmutoguovllus – prošeakta

Manimus jagiid lea čadahuvvon dábalaš dikšunbargu Ceavccageađggi kulturmutoguovllus. Bargguid čadaha Várjjat sámi musea ráddádaladettiin Sámedikkiin. Musea parkenšilju ja diehtujuohkinguovllu divvun Ceavccageađggis lea álggahuvvon. Vuosttaš oassi šiehtadusas, mii lei parkerensaji lokten, lea máksojuvvon, ja báhcán kr 180 000 sirdojuvvo jahkái 2018. Divvumat galget addit gallededdiide buriid vuogasvuodaid láhččoguovvon guovllus.

Ceavccageađggi kulturmutoguovlu gullá Várjjat siidii, maid Sámediggi ovtas earáiguin háliida oážžu mielde UNESCO máilmmiárbelistii. 2017:s lei Sámedikkis ain gulahallan Riikaantikvárain barggu oktavuodas máilmmiárbeguovllu vuodđodokumeanttaiguin. Erenoamáš ja oppamáilmmálaš kulturmuittut, ollu sámi kulturmuittut ja stuorra áigečiekŋun mii Várjjat siiddas lea, dahká dan ahte guovlu galggašii leat min oktasaš kulturárbbi oassin.

7.2.6. BARK - Prošeakta

Jahkeloahpaheamis 2016 várrejuvvui kr 900 000 BARK-prošeavttaide. Várrejuvvon ruđain lea kr 146 000 fievrriiduvvon prošeaktii bohtun 2017:s geavaheami geažil. Lassin dasa lea Sámediggái juolluduvvon kr 495 000 ja kr 32 000 BARK-prošeaktii 2017:s Dáin ruđain lea kr 495 000 fievrriiduvvon bohtun dán postii ja báhcán submi várrejuvvon 2017:s. Oktii buot lea kr 786 000 várrejuvvon BARK-prošeavttaide 2018:s.

Spittá kulturbálggis Návuonas Romssa fylkkas

Sámediggi lea sádden loahpparaportta Riikaantikvárii doarjjaruđaid ovddas ásahtit kulturbálgá Spittái Návuonas. Bálgá guoras Rappvika nammasaš báikkis Skagendalen nammasaš báikái leat ceggejuvvon mánga kulturhistorjjálaš diehtjuohkingalbba. Dát Sámedikki, Romssa fylkkasuohkana ja Spittá gilisearvvi gaskasaš ovtasbargu lea bistán 2012 rájes ja loahpahuvvui 2017. Kulturbálggis lea deatalaš dasa ahte čalmmustahttit mearrasámi kulturhistorjjá dakkár guovllus masa dáruiduhttin lea čuohcan garrasit. Mánga rašis ja hárvves sámi kulturmuittu leat prošeavtta bokte sihkkarastojuvvon boahttevaš buolvvaide. Áigumuš lea rahpat kulturbálgá 2018 giđa.

Sáltoduoddara kulturbálggis Nordlánddas

Sámediggi lea joatkán Sáltoduoddara kulturbálgá duohtandahkama. 6 stuorra diehtjuohkingalbba ja mánga smávit galbba galget ceggejuvvot. Dat galget ceggejuvvot Røklund, Storjord, ja Stødi nammasaš báikkiide, Sáltoduoddara hotealla lusa, poláragierdoguovddáža lusa ja Stokkabekken nammasaš bummasašuvnna lusa. Prošeakta lea Sámedikki, Álbmotmeahccestivrra, Nordlándda álbmotmeahcceuovddáža, Saltdal suohkana ja Stáhta geaidnodoaimmahaga gaskasaš ovtasbargu. Mánggalágan sámi kulturmuittut galget láhččojuvvot; earret eará goahtesajit, stálloduvttat, bivdorokkit, muorat main báрку lea loggojuvvon, goadit ja bálvosbáiki.

Stálut Činavuohpis Porsáנגgus Finnmárkkus

Plánenbargu láhčit ja dikšut Stáluid Činavuohpis Porsáנגgus lea jotkojuvvon ovtas Porsáנגgu gielddain. Stálut leat bivnnuhis mátkemearrin. Dán čappa eanadahkii čatnasit ollu sámi muitalusat luonddu hábmen dolomihthahámid oktavuodas. Lassin kulturhistorjjálaš galbemii galgá prošeakta hehttet nuoskkideami ja golaheami. Sámediggi lea ovdal ráhkadan dikšun- ja láhčínplána mii lei vuodđun ruhtaohcamii Riikaantikvárii 2017:s. Ohcan miedihuvvui.

Skárffu girkogárdi Návuonas Romssa fylkkas

Raporta geigejuvvui Riikaantikvárii Sámedikki barggu birra Skárffu girkogárdis. Sámi girkogárdi boares muorrabácciid ovddešteami lea dahkkojuvvon ovtas Nordtoms museain.

7.2.7. Kultureanadat masa lea nationála beroštupmi (KULA)

Jahkeloahpaheamis 2016 várrejuvvui kr 150 000 KULA-prošeaktii. Várrejuvvon ruđain lea kr 150 000 fievrriiduvvon bohtun prošeaktii 2017:s. Lassin dasa lea Sámediggái 2017:s juolluduvvon kr 100 000 KULA-prošeaktii. Dát ruđat lea várrejuvvon jahkái 2018.

Kultureanadat masa lea nationála beroštupmi lea bargamuš maid Riikaantikvára doaimmaha Dálkkádat- ja birasdepartemeantta ovddas. Barggu boadusin galgá leat registtar mii čájeha dakkár kultureanadagaid. Áigumuššan lea fuolahit stuorát eanadagaid main lea mihtilmas ja deatalaš

kulturhistorjá, ja loktet plánaiseválddiid máhtu ja diehtomielašvuoda eanadagaid birra. Sámedikkis lea ovddasvástádus válljet eanadagaid main lea sámi kulturhistorjá, ja čállit daid birra. Romssa fylkka dáfus lea bargu válmastuvvon, ja válljejuvvon eanadagaid galgá Sámediggi meannudit politihkalaččat. Romssa fylkkas leat čuovvovaš sámi kultureanadagat válljejuvvon Spittá/Lohkkalsuolu/Skárffu Návuonas, Ivgobađa Márkanšillju Omasvuonas, Sálašoaivi Romssas, Skárffvággi/Čáhpuvuoddi Gáivuonas, Leinavann Beardus. Dasa lassin lea Romssa fylkkasuohkan válljen mánga kultureanadaga gos maid leat ollu sámi kulturmuittu, earret eará Rivttágis ja Skiervvás.

Sámedikki hálddahus lea maid válljen eanadagaid Trøndelágas, Nordlánddas ja Finnmárkkus. Trøndelágas leat čuovvovaš eanadagat válljejuvvon: Dalbusjøen, Johkagaske, Hestvika, Riasten, Skarpdalen ja Sankådalen, Gressåmoen, Storbekkhagen ja Vollhaugen nammasaš báikkis. Nordlánddas leat čuovvovaš eanadagat válljejuvvon: Sáltoduottar, Divtasvuodna, Veggen

ja Øksfjorden. Finnmarkkus leat čuovvovaš eanadagat válljejuvvon: Ássebákti, Goarahat ja Sandvikhalvøya, Ceavccageadgi, Deanuleahki, Sandvikhalvøya ja Savvon.

7.3 Sámi kulturárbbi oainnusmahttin

7.3.1. Galbbat mat čájehit geasuhusaid

Stáhta geaidnodoaimmahaga oktavuodáváldima vuodul lea Sámediggi čujuhan báikkiid gosa mii háliidit ceggejuvot ringgalgalbbaid mat čájehit geasuhusaid. Sámediggi lea evttohan galbet čuovvovaš kulturमितobáikkiid: Bivdorokkiid Røklund:s, muora Polarsirkelen Høyfjellshotella luhte mas lea loggojuvvon bárku, Stødi nammasaš bálvvosbáiki, stálloduvttat Stokkabekken lahka, sámi orohat Lurøyas, Husjordøya kulturमितoguovlu Lodegiin, Børre nammasaš bálvvosbáiki Ánddasullos, Kjølvik sámi láigodálolašbáiki Oarjelij Foalddas, Ivgobađa márkanšillju, Skithelveteskåken nammasaš visti Gáivuonas, Činavuohpi stállu, Porsággus, Gállogiitti olgomusea, Evenáššis, Ássebákti orohat, Kárášjogas, Bivdorokkit Deanuleagis, Deanu musea Buolbmágis, márkosámi orohat, Storjord nammasaš báikkis Giehtavuonas.

7.3.2. Hálddašanplána sámi visttiid várás

Registrerenproševtta bokte duodašta Sámediggi sámi historjjá deatalaš osiid. Sámi huksenkultuvrra ja geavahanvieruid árvu čalmmustahttojuvvo. Dát lea bargu mii ovdal ii leat dahkkojuvvon ja mii čájeha ahte visttiid lea dárbu ollislaččat hálddašit.

Hálddašanplána automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visttiide lea stivrenreaidu. Das leat prinsihpat ráfáidahttojuvvon sámi visttiid hálddašeapmái. Plána láhčá saji hálddašeapmái maid sáhtá einnostit ja mii lea deatalaš sihke eaiggádiidda ja sámi servodahkii. Dan áigumuš lea ahte galget vuoruheamit dahkkojuvnot mat maŋit áigái sihkkarastet sámi visttiin ovddasteaddji válljenmuni. Hálddašanplána ráhkaduvvui lagas gulahallamiin Riikaantikvárain ja Dálkkádat- ja birasdepartemeanttain. Hálddašanplána gieđahallojuvui ja mearriduvvui Sámedikki dievasčoahkkimis 2017 geassemánu.

8. Dearvvašvuohhta ja sosiála

Váldomihttomearri:

- Sámi álbmogis lea buorre dearvvašvuohhta ja dásseárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusat seamma dásis go álbmogis muđui ge.

Čoahkketabealla - dearvvašvuohhta ja sosiála

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Buorre dearvvašvuohhta ja ovttárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusat	2 074 024	2 585 000	510 976
Sámi humána biologalaš ávdnasiid hálldašeami ja geavaheami	752 040	450 000	-302 040
Veahkaválddáláshvuohhta lagas oktavuodain sámi servodagas	147 138	150 000	2 862
Submi	2 973 202	3 185 000	211 798

8.1 Dásseárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusat

Čoahkketabealla - dásseárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusat

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Geavaheaddjivuđot fáladat vuoras sápmelaččaid várás	591 000	591 000	0
Sámi doavttarsearvi	160 000	160 000	0
Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttaide	1 323 024	1 834 000	510 976
Submi	2 074 024	2 585 000	510 976

Sámediggi lea 2017:s vuoruhán lagas gulahallama Davvi Dearvvašvuodain RHF ja guovddáš eiseválddiiguin vai mii oažžut oktasaš ipmárdusa sámi buhcciid dárbbuin spesialistadearvvašvuodabálvalusas. Sámedikki ángiruššan lea váikkuhan dasa ahte lea álggahuvvon bargu nátionála strategiiain ovddidan dihtii spesialistadearvvašvuodabálvalusaid sámi buhcciide, ja oažžut sadjái ovttasbargošiehtadusa gaskal Sámedikki Ja Davvi Dearvvašvuoda RFH. Sámediggi lea maid leamaš mielde sámi spesialistadearvvašvuodabálvalusaid organiseremin ja viidáseappot ovddideamen, earret eará Sámi dearvvašvuodasiidda huksemin.

Sámedikkis ledje konsultašuvnnat ráđdehusain Nasjonal helse og sykehusplan (Meld. St. 11 (2015- 2016) oktavuodas. Sámediggái miedihuvvui ahte Davvi Dearvvašvuohhta RHF galgá ráhkadit spesialistadearvvašvuodabálvalusaid strategalaš ovddidanplána sámi álbmoga várás. Davvi Dearvvašvuohhta lea bovdén Sámedikki strategiiaplána álggahanbargui. Sámediggi ja Davvi Dearvvašvuohhta RHF leat 2017:s soahpan ovttas ráhkadit prinsihppadokumeantta mii bidjá vuodu bargui, bargamuša mihttomeari, sámi mielmearrideami ja mielváikkuheami, plána doaibmaguovllu ja sámi fága- ja geavaheddjiidmielváikkuheami.

Sámediggi ja Davvi Dearvvašvuohhta RHF leat 2017:s soahpan ráhkadit ovttasbargoplána. Davvi Dearvvašvuoda RHF ja Sámedikki gaskasaš ovttasbargošiehtadus galgá leat mielde ovddideamen spesialistadearvvašvuodabálvalusa, mii sihkkarastá sámi álbmogii dásseárvosaš dearvvašvuodabálvalusaid.

Sámedikkis leat leamaš konsultašuvnnat regionála dearvvašvuodadoaimmahagaid jagi 2018 bargamušdokumeanttaid birra. Sámediggái miedihuvvui ahte dearvvašvuodadoaimmahagat galget váikkuhit dasa ahte dearvvašvuodafálaldagat daidda mánáide ja nuoraide geat leat mánáidsuodjalusa fuolahusas, ovddiduvvojit viidáseappot nu ahte maiddá sámii mánáid giella- ja kulturduogáš fuolahuvvo, ja ahte regionála dearvvašvuodadoaimmahagat galget čadahit doaibmabijuid vai lea álkít dáidda sápmelaččaide geat leat giddagasas, oázžut psyhkalaš dearvvašvuodasuodjalusa.

Sámediggi evttohii maiddá ahte regionála dearvvašvuodadoaimmahagat galget movttiidahttit bargiid váldit oahpu sámegealas ja láhčit vejolašvuoda dasa. Dat ii miedihuvvon Sámediggái.

Sámediggi lea 2017:s evttohan lahtuid regionála dearvvašvuodadoaimmahagaide.

Buhcciid- ja geavaheddjiidáittardeaddji galgá bargat dainna ulbmiliin ahte geavaheddjiid dárbbut, beroštusat ja riektesihkarvuotta fuolahuvvo spesialistadearvvašvuodabálvalusa ektui ja suohkaniid dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusa ektui. Buhcciid- ja geavaheddjiidáittardeaddji vuogádagas lea buhcciidáittardeaddji juohke fylkkas sierra hálddahasain. Áittardeaddjiin ii gáibiduvvo dál sámii giella- ja kulturgelbbolašvuotta. Dakkár sierra sámii buhcciid- ja geavaheaddjiidáittardeaddji dárbbášuvvo mas lea sámeiegelbbolašvuotta. Sámediggi lea doallan čoahkkima ja gulahallan davvi regionna buhcciidáittardeaddjiiguin sámiiid hástalusaid birra dearvvašvuodabálvalusas, ja buhcciid- ja geavaheddjiidáittardeaddji rolla ja gaskavuoda birra sámii buhcciid ektui. Sámedikkis lea maid leamaš gulahallan Dearvvašvuodadirektoráhtain guorahallan dihtii mo sáhtá organiseret vejolaš buhcciidáittardeaddji sámii buhcciid várás, ja mo sámii geavaheaddjiit ja buohccit sáhttet oázžut dohkálaš bálvalusa go sii dárbbášit buhcciid- ja geavaheddjiidáittardeaddji.

Lokten dihtii gelbbolašvuoda dearvvašvuodas leat guovddáš eiseválddit ovdal ásahan mánaga ovddidanguovddáša buhcciidsiiddain ja ruovttubálvalusas buot fylkkaide. Sámi álbmoga várás ásahuvvui regionála sámii ovddidanguovddáš buhcciidsiiddii ja ruovttufuolahussii Kárášjohkii. 2016:s čadahedje guovddáš eiseválddit riikka ovddidanguovddášiid ođđasis organiserema nu ahte dál lea okta guovddáš juohke fylkkas. Sámedikki ávžžuhusa vuodul doalahuvvui sámii ovddidanguovddáš organiserema olggobealde, dainna ulbmiliin ahte galgá čadahuvvot sierra proseassa sámii guovlluid ovddidanguovddášiid várás. Raporta lea ráhkaduvvon mii evttoha iešguđet čovdosiid fálaldaga ektui sámii álbmogii. Dán raportta lea Dearvvašvuoda- ja sosiáladepartemeanta meannudeamen. Dat gelbbolašvuotta mii SÁNAGas, sámii dearvvašvuodadutkamis ja earáin lea sámii buhcciid dárbbuid birra, lea áidnalunddot. Dát gelbbolašvuotta ferte boahtit buorebut ávkin sámii álbmogii ja sámii buohccái go dál. Dál ii leat mearriduvvon dakkár loahpalaš čoavddus buhcciidsiiddaid ja ruovttubálvalusaid ovddidanguovddášii mii ollašuhtá daid dárbbuid mat sámii buhcciin lea. Sámediggi lea konsulteremin Dearvvašvuoda- ja sosiáladepartemeanttain viidásat doaibmabijuid birra.

2016:s almmuhii Ráđđehus Demensplan 2020. Plánas leat hui uhccán doaibmabijut sámii dementia buhcciid várás.

Dan lea Sámediggi čujuhan, ja jearahan demensaplána sámii dementia buhcciid várás. Ášši lea digaštallojuvvon dearvvašvuoda- ja fuolahussuorggi sámii fagaolbmuiguin, ja Dearvvašvuodadirektoráhtain. Sámediggi lea maid jearahan kártenreaidduid heivehuvvon sámii dementia buhcciide. Buhcciidsiiddaid ja ruovttubálvalusaid ovddidanguovddáš sámii álbmoga várás lea ovtas muhtun sámii suohkaniid demensaoktiordnejedjiiguin heivehišgoahtán kártenreaidduid, ja Dearvvašvuodadirektoráhta lea mielde dán barggus.

8.1.1. Geavaheaddjifálaldagat vuorrasat sápmelaččaid várás - njuolggadoarjja

Doarjjaortnegiid mihttomearri:

- • *Geavaheaddjiidoaibmabijut vuorrasat sápmelaččaid várás.*

Várdobáiki sámii guovddáš lágida dearvvašvuodadeaivvadeami guovllu vuorrasat sápmelaččaid várás ja veahkeha daid eará giellaguovddášiid ja sámii ásahusaid lágideat dearvvašvuodadeaivvadeamiid sámii vuorrasiid. 2016:s veahkehii Várdobáiki sámii guovddáš Sámi viesu Oslos álggahit dearvvašvuodadeaivvadeamiid Oslo vuorrasat sámiiid várás. Sii leat maid bagadan Oslo sámii viesu bargiid, galledan ja oassálastán deaivvadeamiide Oslos ja čuovvulan Oslo sámii viesu proševtta.

Várdobáikkis leat mánaga eará dearvvašvuhtii guoski doaimmat nu go álgosáhkavuorut seminárain, fágabeaivvit ja nu ain suohkaniid, UiT, Viken, SÁNAG ja earáid várás. Várdobáiki sámii guovddáš lea ovtasbargu Ellas Minne nammasaš buhcciidsiiddain Ráhkás, gos sis leat maiddá soahpan lágideat muitodeaivvadeami. Várdobáikki bargu lea čalmmustahtán vuorrasiid sápmelaččaid eallindili.

8.1.2. Sámi doavttirsearvi - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Dearvvašvuodabálvalusfálaldagat sámii giella ja kultuvrra vuodul.*

Sámi doavttirsearvi oassálastá iešguđet forumiin main sii sáhttet leat mielde ovddideamen heivehuvvon dearvvašvuodabálvalusaid sámi buhcciid várás. Sii leat ovttasbargan Davvi dearvvašvuodain RHF, Finnmarkku buohcciviesuin, ja oassálastán čoahkkimiin regionála ja báikkálaš dearvvašvuodaeiseválddiiguin, ja sámi suohkaniiguin sihkkarastin dihtii ahte sámi suohkanat fidnejit doaktáriid ja ahte sii loktet orrut doppe. Sámi doavttirsearvi rekruttere árjjalaččat sámi studeanttaid bargat sámi guovlluin ja sis leat iešguđet doaibmabijut ja deaivvadeamit sámi doavttirstudenttaid várás. Sámi doavttirsearvi lea 2017:s lágidan seminára sámi doavttirstudenttaide dainna áigumušain ahte rekrutteret sin.

Sis leat maid čoahkkimat guovddáš eiseválddiiguin, ja sii leat jeavddalaččat oassálastán čoahkkimiidda Dearvvašvuodadirektoráhtain ovttas earret eará Sámedikkiin, SÁNAGin ja earáiguin. Sámi doavttirsearvi lahtut leat mielde iešguđet dearvvašvuodadoaibmabijuid bargojoavkkuin sámi buhcciid várás.

8.1.3. Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat – ohcanvuđot doarjagat

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Buorre dearvvašvuoda ja dásseárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusat sámi álbmogii seamma dásis go álbmogii muđui.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
26000 Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttaide	1 323 024	1 834 000	2 034 000	510 976
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ru- ovt. 2017	Rehket- doallu 2017
26000 Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttaide	2 149 800	479 870	346 906	1 323 024

Poastta badjebáza mii vuolgá ruovttoluotta geassimis ja ruovttoluotta máksimis árat juolluduvvon doarjagat.

	Ohcama oktii- buot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
26000 Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttaide	27 ohcama	13 ohcama	12 ohcama

Juolluduvvon ohcamat juogaduvvon vuoruhemiid mielde:

- «Prošeavttat mat loktejit dearvvašvuoda- ja sosiálabargiid sámi giella- ja kulturgelbbolašvuoda buot dásiin» – 7 ohcama.
- «Prošeavttat maid ulbmil lea nanne sámi mánáid ja nuoraid psyhkalaš dearvvašvuoda» - 3 ohcama
- «Prošeavttat maid ulbmil lea ásahit deaivvadansajiid sámi vuorrasiid várás» - 1 ohcan
- «Prošeavttat mat váikkuhit rabasvuhtii veahkaválldi birra lagas gaskavuodain sámi servodagain ja dan eastadeapmái» - 2 ohcama

2017:s válmmostuvvojede 15 ovddeš prošeavtta. SÁNAG/Finnmarkku buohcciviessu válmmostii ovttas Sámiráđiin raportta iešsorbmenestadeami birra Sámis. Buhcciidsiiddaid ja ruovttubálvalusa ovddidanguovddáš sámi álbmoga várás válmmostii prošeavtta sámi biebmoveruid nannema birra buhcciidsiiddain. Norges astma og allergiforbund válmmostii prošeavtta: biebm- ja gáhkkoarta davvisámegillii, mas máinnašuvvo gude ávdnasat biebmogávvus leat. UiT Norgga ártkalaš universitehta lágidiid geassemánus konferánssa Áltá 2017, 4th International Indigenous Voices in Social Work Conference. Dát lei 4. riikkaidgaskasaš álgoálbmotkonferánssa sosiálafágalaš barggu várás. Konferánssa čohkkii su. 200 álgoálbmogiid fagaolbm- miehtá máilmmi, ja 14 riikka ledje ovddastuvvon konferánssas.

Sámediggi attii 2017:s doarjaga earret eará Mental helse Ungdom nammasaš searvái prošeaktii eanet máhttu nuorra sápmelaččaid dearvvašvuoda birra. Prošeavtta ulbmil lei kártet nuorra sápmelaččaid psyhkalaš dearvvašvuoda dainna

áigumušain ahte čadahit eastadeaddji doaibmabijuid mat nannejit suodjalanbeliid nuorra sápmelaččaid identitehta ja psyhkalaš dearvvašvuoda oktavuodas. Kárten galgá addit máhtu dan birra mo nuorra sápmelaččat vásihit iežaset psyhkalaš dearvvašvuoda ja guđe suodjalanfáktoriid ja riskafáktoriid nuorat vásihit. Prošeakta galgá čadahuvvot earret eará ovttas sámi nuoraidorganisašuvnnain Noereh!, Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegottiin (SáNuL) ja Sámi nationála gealboguovddáža – psyhkalaš dearvvašvuodasuodjalusain (SÁNAG).

8.2 Dásseárvosaš mánáidsuodjalusbálvalus sámi mánáide

Daidda sámi mánáide mat leat mánáidsuodjalusa fuolahusas, lea deatalaš ahte sii ožžot dásseárvosaš bálvalusaid, ja ahte sin vuoigatvuohta sámi gillii ja kultuvrii fuolahuvvo.

Gávndno uhccán duodaštuvvon máhttu daid mánáid birra, mat leat mánáidsuodjalusa fuolahusas ja mo singuin maŋŋá manná. Dat lea hástalus lassin daidda hástalusaid mat čatnasit sámi biebmuovttuid rekrutteremii. Lea deatalaš sihkkarastit mánáide vuoigatvuođa sámi gillii ja kultuvrii go sii dárbbasit veahki mánáidsuodjalusbálvalusas, ja ollu biebmuovttuid mielas lea deatalaš ahte sámi mánát ožžot dan veahki ja fálddaga maid sii dárbbasit vai besset nannet sin sámi identitehta. Sámediggi lea doallan čoačkkima Bufetatiin ja Bufdiriin mas fáddán lei dat sámi mánát mat leat mánáidsuodjalusa fuolahusas. Doppe digaštalaime dan dárbbu ahte ásaht dakkár gealbobirrasiid sámi mánáidsuodjalusas, mas earret eará galget leat bagadandoaimmat mánáidsuodjalusa várás. Dasa lassin ságastalaime doaibmabijuid mat galget sihkkarastit ahte sámi mánáid erenoamáš vuoigatvuohta fuolahit gielalaš ja kultuvrralaš duogáza, čuoovvuvvo vuohkkasit, ja doaibmabijut rekrutteren várás eanet sámi biebmuovttuid.

Sámediggi ja Norsk fosterhjemsforening leat muhtun jagi dás ovdal soahpan ovttasbargošiehtadusa. Dán ovttasbargošiehtadusa bokte háliida Sámediggi váikkuhit dasa ahte dat sámi mánát mat leat biebmuovttuin, ožžot dohkálaš fálddaga. Ovttasbargošiehtadus galgá ođasmahttojuvvot ja jatkajuuvvot.

Norsk fosterhjemsforening doalai jahkečoačkkima Álttás, ja Sámedikkis lei sáhkavuorru doppe. Sáhkavuorus váldojuvvui ovdan daid sámi mánáid vásáhusat, geat leat leamaš mánáidsuodjalusa fuolahusas ja mo sii leat massán iežaset sámi identitehta ja gullevašvuoda, kultuvrra ja giela, ja makkár váikkuhusat das leat leamaš sin eallimii.

8.3 Etihkalaš njuolggadusat sámi dearvvašvuodadutkama várás

Čoačkketabealla - etihkalaš njuolggadusat sámi dearvvašvuodadutkama várás

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Olggobealde bargojovku ráhkadit etihkalaš njuolggadusaid sámi dearvvašvuodadutkama várás	752 040	450 000	-302 040
Submi	752 040	450 000	-302 040

8.3.1. Olggobealde bargojovku ovddideami várás etihkalaš njuolggadusaid sámi dearvvašvuodadutkamii, oktan sámi humána biologalaš ávdnasiid hálddašemiin ja geavahe-miin - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Čuoovvut Girkonjárgga-julggastusa sámi humána biologalaš ávdnasiid vuoigatvuođaid ja hálddašemi ektui sierra bargojovkku bokte sámi dearvvašvuodadutkama etihkalaš njuolggadusaid várás oktan sámi humána biologalaš ávdnasiid hálddašemiin ja geavahemiin.

Poastta vuollebáhca siva lea eanet golut prošeavtta loahpaheapmái go vurdojuvvon.

Sámi dearvvašvuodadutkama etihkalaš njuolggadusaid ráhkadeami bargojovku lea válmastan ja geigen raportta sámi dearvvašvuodadutkama etihkalaš njuolggadusaid birra oktan sámi humána biologalaš ávdnasiid hálddašemiin ja geavahemiin. Raporta oahpasmahttojuvvo ja čuoovvuvvo 2018:s.

8.4 Veahkaváldi lagas gaskavuodain

Čoahkketabealla - veahkaváldi lagas gaskavuodain

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Veahkaválddálášvuolta lagas oktavuodain sámi servodagas	147 138	150 000	2 862
Submi	147 138	150 000	2 862

Sámediggi ja ráddehus Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeantta bokte leat ovtta ruhtadan ja bargan dakkár dutkanprošeavttain man áigumuš lea háhkat dutkanvuodot máhtu veahkaválddi birra lagas gaskavuodain sámi servodagain. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) čadahii dutkama veahkaválddi birra lagas gaskavuodain sámi servodagain ja raporta «Jus don duosttat jearrat, de olbmot dustet vástidi» almmuhuvvui Kárásjogas njukčamánu 8. b. Diedut raporttas galget addit buoret vuodu politihkkaovddideapmái dán suorggis. Sámediggi lea doallan čoahkkima politihkalaš dásis Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeanttain ja Mánáid- ja dásseárvodepartemeanttain raportta viidasat čuovvuleami birra. Raporta lea maid oahpásmahttojuvvon Romssa suohkanii ja Snåase tjjeltei.

9. Eará doaibmabijut

Čoahkketabealla - eará doaibmabijut

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámiguoski statistihkka Norggas	375 000	375 000	0
Doarjja sámi válдоorganisašuvnnaide	2 319 000	2 319 000	0
Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis	497 000	497 000	0
Sámediggeválggaid dutkan	800 000	800 000	0
Doarjja sámi dásseárvoorganisašuvnnaide	396 000	396 000	0
Submi	4 387 000	4 387 000	0

9.1 Sámi guoski statistihkka Norggas

2017:s vuolláičálle Sámediggi ja Statistihkalaš guovddášdoaimmahat (SGD) ođđa šiehtadusa. Ođđa sámi statistihkka almmuhuvvo guovvamánus 2018. Sámediggi háliida statistihkkavuodu viiddiduvvot, muhto SGD ođđasis organiserema geažil dat ii leat leamaš vejolaš 2018 almmuheami ektui.

9.2 Doarjja sámi válдоorganisašuvnnaide

Doarjjaortnega mihttomearri – Doarjja sámi válдоorganisašuvnnaide:

- *Váikkuhit dasa ahte bisuhit mánggabealat organisašuvdnaeallima.*
- *Váikkuhit dasa ahte ovddidit ođđa riikaviidosaš sámi kulturorganisašuvnnaid.*

Jagi 2017 bušehtas rahppojuvvui vejolašvuohta ahte ođđa sámi válдоorganisašuvnnat galge sáhttit ohcat doarjaga dán poasttas. Ovtta bellodagas bodii gažaldat ahte lei go vejolaš ohcat doarjaga dán bušehtapoasttas. Bellodat ii leat meroštallojuvvon válдоorganisašuvnnaide, iige danne sáhttan ohcat doarjaga.

Sámediggái bohte guokte ohcama, ja daidda juolluduvvui doarjja.

9.3 Doarjja daid bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide mat leat ovddastuvvon Sámedikkis

Doarjjaortnega mihttomearri – Doarjja daid bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaide mat leat ovddastuvvon Sámedikkis:

- *Sihkkarastit daid bellodagaid ja joavkkuid organisašuvnnaid ekonomalaš vuodu, mat leat ovddastuvvon Sámedikkis.*

Doarjjaortnega ulbmilin lea sihkkarastit ruhtadanvuodu organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis. 2017:s ohce 7 bellodaga/joavkku doarjaga. Buot ohcamiidda juolluduvvui doarjja.

9.4 Sámediggeválgga dutkan

Sámediggeválgga dutkama áigumuša lea:

- *Analyseret dakkár válgademokrátalaš vuogádaga eavttuid, doaimea ja hástalusaid mas leat sápmelaččat ja mii lea sápmelaččaid várás Norggas (Sámediggi).*
- *Hukset sámi válgadutkangelbbolašvuoda mas deattuhuvvojit sámi kultuvrralaš ja gielalaš dilit.*

Sámediggeválgaiskkadeapmi 2013 loahpahuvvui 2017:s. Dán sámediggeválgaiskkadeami bohtosat leat oahpásmahttojuvvon Sámedikki dievasčoahkkimii. Dasa lassin leat almmuhuvvon mánnga artihkkala dárogillii ja eanjalsgillii. Sámediggeválgaiskkadeapmi 2017 álggahuvvui 2017:s ja almmuheapmi dahkkojuvvo dadistaga

9.5 Eará áššit

9.5.1. Konsultašuvdnanjuolggadusat

Sámelága konsultašuvdnanjuolggadusat leat konsulterejuvvon 2017:s. Dát bargu ii loahpahuvvon 2017:s go ii lean ovttamielalašvuohta Sámedikki váikkuhanfámu ektui bušeahttavuoruhemiin sámi gillii, kultuvrii ja servodateallimii, ja eará gažaldagaid ektui nu go suohkaniid ja fylkkasuohkaniid konsultašuvdnageatnegasvuohta ja vuosttaldanáššiid meannudeapmi. Konsultašuvnnat jotkojuvvojit 2018:s dainna áigumušain ahte sohppojuvvon láhkaevttohusa sáhtta ráđdehus ovddidit Stuorradiggái 2018 giđa.

9.5.2. Bušeahttaortnet Sámedikki várás

2017:s leat leamaš konsultašuvnnat Gielda- ja ođasmahttindepartemeanttain ođđa bušeahttaortnega birra Sámedikki várás muhto almmá ovttamielalašvuođa juksama haga. Stuorradiggi lea manimus jagis dahkan guokte ávžžuhusmearrádusa ođđa bušeahttaortnega ektui. Juovlamánus 2016 mearridii Stuorradiggi ahte: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett 2017 med en vurdering av eventuell budsjetteringsmodell for Sametinget» (Stuorradiggi bivdá ráđdehusa reviderejuvvon nationála bušeahtas 2017 árvvoštallat vejolaš bušeahttamodealla Sámedikki várás). Dakkár árvvoštallan Sámedikki ovttamielalašvuođain ii ovddiduvvon ja Stuorradiggi dagai ođđa mearrádusa skábmamánus 2017 mas daddjojuvvo ahte: «Stortinget ber regjeringen i konsultasjon med Sametinget vurdere om alle eller de fleste bevilgninger til Sametinget i forslaget til statsbudsjett 2019 skal samles på én budsjettpost, som Sametinget selv disponerer» (Stuorradiggi bivdá ráđdehusa konsultašuvnnas Sámedikkiin árvvoštallat galget go buot dahje eanaš juolludusat Sámediggái stáhtabušeahta 2019 evttohusas čohkkejuvvot ovtta bušeahttapostii, maid Sámediggi ieš beassá hálddašit). Konsultašuvnnat dan birra jotkojuvvojit 2018:s dainna áigumušain ahte juksat dakkár ovttamielalašvuođa mii sáhtta čuovvuluvvot jagi 2019 stáhtabušeahtas.

9.5.3. Ruvkedoaibma Nussiris ja Gumppenjunis

Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta dohkkehii muddenplána plána- ja huksenlága vuodul ruvkedoaibma várás Nussiris njukčamánu 2014. Dálkkádat- ja birasdepartemeanta attii luoitinlobi ruvkedoaibma nuoskkidanlága vuodul juovlamánus 2016. Sámediggi geigii gulaskuddancealkámuša Mineráladirektoráhtii čakčamánu 2017 doaimmakonsešuvdnaohcamii minerálalága vuodul. Sámediggi vuosttaldii doaimmakonsešuvnna ja ášši meannuda danne Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta. Fefo meannudii čakčamánu 2017 gulaskuddancealkámuša doaimmakonsešuvnna birra minerálalága vuodul ja rievdaduvvon meahccegeavaheami birra finnmárolága vuodul oktanaga. Sámedikki nammadan áirasat vuostálaste ahte addojuvvui lohpi rievdaduvvon meahccegeavaheapmái finnmárolága vuodul ja ášši lea danne ovddiduvvon Sámedikki cealkimii finnmárolága vuodul. Sámediggi meannuda cealkámuša njukčamánu 2018 dievasčoahkkimis ja áigu konsulteret Ealáhus- ja guolástusdepartemeanttain doaimmakonsešuvdnaohcama birra. Sámediggi bidjá viidáseappot vuodđun ahte guoskevaš orohagat galget konsulterejuvvot áššis buot muttuin.

9.5.4. Alimusriekteduomut

Alimusriekti lea 2016:s ja 2017:s cealkán duomuid mánngga áššis main lea stuorra sámerievttáláčat prinsihpalaš mearkkašupmi. Dat guoská sihke dupmui eaiggáduššanvuoigatvuođa birra Sállamis, buhtadusvuoigatvuhtii Álttesjávrri huksemiid oktavuodas, muddenplána ja bággolotnuma lágalašvuhtii fylkkageainnu oktavuodas Ráidnái ja Oarje-Finnmárkkku siidaosiid boazologu geahpedanmearrádusa lágalašvuhtii. Buot dain áššiin ii leat Alimusriekti deattuhan Sámedikki ii gi sámi áššebeliid mearrádusaid lágaid ektui ja áššeipmárdusaid ektui. Erenoamážit Ráidná-áššis ja boazolohkoáššis ii árvvoštala Alimusriekti olus dahje oppanassiige maid dat mearkkaša ahte váilot konsultašuvnnat. Vuodđun biddjojuvvo ahte Alimusrievtti guottut sáhttet vásihuvvot nu ahte stáhta hovdejeaddji guottut leat vuoigadat. Dat lea hui fuolastahtti ja čujuha ahte lea dárbu rievdadit boazodoallolága ja

konsultašuvdnalága nu ahte dat dahká čielggasin ahte iešstivrejupmi ferte árvvusadnojuvvot siskkáldas sámi dilálašvuodain ja ahte ferte čuovvut gáibádusa duohta prosessii konsultašuvnnaid oktavuodas juksan dihtii ovttamielálašvuoda dahje miediheami jus sámiid iešmearridanvuoigatvuohta galgá árvvusadnojuvvot.

9.5.5. Duohtavuodakommišuvdna

Sámi álbmogii čuožai stáhta dáruiduhttinpolitihka garrasit ja bisttii guhkit go 100 jagi. Ollu sápmelaččat leat ain hávváduvvan dáruiduhttima geažil, sihke olmmožin ja servodahkan. Seanadeapmi, luohtámuša nannen ja gaskavuodaid ođasmahttin gaskal sámi, kvena ja dáža servodaga berre čađahuvvot dakkár proseassain mat duddjojit árvvusatnima, dohkkeheami ja álbmotrievttálaš standárddaid. Dohkkeheamis ja seanadeamis ii leat sáhka dušše sápmelaččaid, kvenaid ja dážaid gaskavuodas, muhto seamma ollu dan dohkkeheamis ahte assimileren čuožai iešguđet láhkai. Sámediggi lea dán dohkkeheami vuodul bargan dan ala ahte oažžut Duohtavuodakommišuvnna ásaheami. Evttohus lea maid ožžon doarjaga buot Sámi parlamentáralaš ráđi lahttoriikkain.

Juovlamánus 2016 ovddideigga stuorradiggeáiraset Kirsti Bergstø ja Torgeir Knag Fylkesnes Sosialisttalaš Gurotbellodagas (SG) áirrasevttohusa 30 S (2016–2017) ahte ásaheami duohtavuodakommišuvnna dáruiduhttinpolitihka várás ja dan vearrivuoda várás mii lea čuočcan sámi ja kvena álbmogii Norggas. Sámi parlamentáralaš ráđi áiraset dan golmma Sámedikkis Norggas, Ruotas ja Suomas, ja sámi áiraset Ruoššas, leat dorjon duohtavuodakommišuvnna ásaheami.

Sámediggi meannudii Duohtavuodakommišuvnna ášši geassemánu dievasčoahkkimis. Mearrádusastis deattuhii Sámediggi earret eará dan ahte kommišuvdna galgá árvvoštallat beliid mat gusket identitehtii, kultuvrii, gillii, ealáhusaide, eatnamiidda ja iešmearrideapmái, ja daidda váikkuhusaide mat dáruiduhttimis leat leamaš midjiide ovttaskassan ja servodahkan.

Kommišuvnnas lea sáhka das ahte ásaheami dakkár ođđa máhtu ja máhttogaskkusteamii mii dahká vejolažžan ipmirdit dálá servodaga Norggas. Sámediggi deattuha dan ahte Norgga eiseválddiin lea ovddasvástádus ovddidit árvvusatnima sámiid vuoigatvuodaid ektui ja hehttet ovddes vearrivuoda ođđasis dáhpuhuvvamis dahje gávdnamis ođđa vugiid. Dohkkeheapmi ja seanadeapmi eaktudit ovddasvástádusa dohkkeheami, ja dásseárvosaš ja vuoiggalaš riektedilálašvuoda ođđasis ásaheami.

Stuorradikki bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegoddi doalai rabas gulaskuddama geassemánu 2017 evttohusa birra mas bođii ovdan govda sámi doarjja kommišuvnna ásaheapmái. Stuorradikki mearridii geassemánu 2017 ásaheami duohtavuodakommišuvnna sámi ja kvena álbmoga várás Norggas. Sámediggi bidjá eaktun ahte beassá konsulteret kommišuvnna mandáhta ja sisdoalu birra. Sámediggi áigu sámi servodagas viežžat lobálašvuoda mandáhta hábmemii. Juovlamánus oassálasttii Sámediggi čoahkkimii Stuorradikki presideantagottiin duohtavuodakommišuvnna ásaheami birra.

10. Riikkaidgaskasaš ovttasbargu

Váldomihttomearri:

- Čájehit oktiivuollelašvuoda eará álgoálbmogiiuin.

Čoahkketabealla - riikkaidgaskasaš ovttasbargu

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Barentssekretariatet IKS	373 000	373 000	0
Sámiráđđi - Norgga juogus	408 000	408 000	0
Mama Sara Education Foundation	166 000	166 000	0
doCip	107 000	107 000	0
WCIP čuovvleapmi 2014	569 246	500 000	-69 246
Submi	1 623 246	1 554 000	-69 246

Sámi parlamentáralaš ráđđi

Norgga bealde Sámediggi lea jodihan Sámi parlamentáralaš ráđi (SPR), Suoma, Norgga ja Ruota sámedikkiid gaskasaš parlamentáralaš ovttasbargoorgána, čakčamánu 2016 rájes ja olles 2017. SPR bargamuššii gullet buot áššit mat ráđi mielas gusket dahje sáhttet guoskat sápmelaččaide oktan álbmogin. SPR doaibmaplána, dohkkehuvvon 22.9.2016 mihttomeriiguin ja doaibmabijuiiguin lea čujuheaddjin SPR bargui. Dán áigodagas vuoruhuvvojit dát áššesuorggit: Bargat Davviriikkalaš sámeconvenšuvnnain, giellaáššit, Álgoálbmotvuoigatvuođaid máilmmikonferánssa loahppadokumeantta čuovvleapmi, vidát sáme-parlamentariihkonferánssa čadaheapmi ja buoridit diehtujuhkima SPR birra.

Vidát Sáme-parlamentariihkonferánssa, maid SPR organisere, lágduvvui Tråantes guovvamánu 7. b. 2017 fáttáin Duohtavuotta ja seanadeapmi. Loahppajulggastus mearriduvvui. Julggastuvvui ahte lea deatalaš álggahit seanadanproseassaid váidudan dihtii daid negatiiva váikkuhusaid ja unohisvuoda ovdáneami mat leat noađuhan sámi álbmogii, sihke oktasaš ja oktagaslaš dásis, assimilerenproseassaid bokte.

Okta SPR stivralahtuin lea oassálastán bistevaš árkatalaš parlamentariihkarlávdegotti čoahkkimiidda bistevaš oassálastistáhtusiin. Sámi parlamentáralaš ráđđi lea 2001 rájes oassálastán Árkatalaš parlamentariihkarovttasbargui bistevaš oassálastin Árkatalaš bistevaš parlamentariihkarlávdegottis, mii vástida Árkatalaš ráđđái. Lávdegoddi čoahkkana njelljii jahkái ja das leat 1-2 lahtu juohke lahttoparlameanttain.

SPR lei ovddastuvvon Indigenous peoples Summit nammasaš čoahkkimis Moskvás cuonomanus, maid Barentsovtasbarggu álgoálbmogiid bargajoavku ja Barents álgoálbmotkantuvra BIPO lágidedje. Čoahkkima ulbmil lei ovddidit lagat gulahallama gaskal álgoálbmogiid, regionála eiseválddiid ja Suoma, Norgga, Ruošša ja Ruota eiseválddiid.

Sámi parlamentáralaš ráđđi nammada golbma lahtu guđa lahtus Barentsovtasbarggu álgoálbmogiid bargojovkui (WGIP). Bargajoavkkus lea oassálastistáhtus Barentsráđi čoahkkimiin ja ámmátolbmolávdegotti čoahkkimiin ja Barents regiovdnaráđi ja -lávdegotti čoahkkimiin.

Sámedikki sáttagoddi Sámi parlamentáralaš ráđđái (SPR-N) nammada 2 lahtu Ráđdehusa Eurohpapolitihkalaš forumii. Ráđdehusa Eurohpapolitihkalaš forum adnojuvvo leat deatalaš arenan dasa ahte háhkat dieđuid dan birra mii áiggis áigái dáhpuhuvvá EU vuogádagas. Forum lea deaivvadansadji gaskal departemeantaid politihkalaš dási (stáhtačállidási) ja fylkkasuohkaniid, suohkaniid ja Sámediggi álbmotválljen áirasiid.

Álgoálbmotparlameanttaid ja ovddasteaddji iešstivrenásahusaid stáhtus ON vuogádagas.

Sámediggi oassálasttii árjjalaččat árkatalaš regiovnna bokte oážžun dihtii ON dahkat dakkár mearrádusa mii ráhkkanahttá álgoálbmotáirasiid ja álgoálbmotásahusaid, oktan álgoálbmotparlameanttaiguin, oassálastima čoahkkimiidda guoskevaš ON-orgánain áššiin mat váikkuhit sidjiide, ovttas Ruota ja Suoma bealde sámedikkiiguin ja sámiráđiin ja Inuit Circumpolar

Counciliin. Álggaheaddji konsultašuvnnaid ja šiehtadallamiid jodihedje guokte stáhta ráđdeaddi; Suoma ja Ghana, ja guokte álgoálbmotráđdeaddi; James Anaya ja Claire Charters. Resolušuvdna rabai dan vejolašvuoda ahte álgoálbmogiid ovddasteaddji orgánat ožžot seamma vejolašvuoda oassálastit ON-vuogádahkii go dat mii nu gohčoduvvon dárkojeddjiiin lea. Dat mearkkaša vejolašvuoda oassálastit buot ON-vuogádaga dásiide, maiddá Váldočoahtkimii. Dát ovdabargu ii lihkostuvvan áibbas stáhtaidgaskasaš šiehtadallamiin loahpa geahčen go álgoálbmogiin ii lean njunušrolla.

Dattetge mearriduvvui ON Váldočoahtkima 71. sešuvnnas ahte bargu galgá jotkojuvvot nu ahte sáhtttá dahkkojuvvot mearrádus ON váldočoahtkima 74. sešuvnnas čakčamánu 2019. Ášši galgá ráhkkanahattojuvvot ja ságaškušsojuvvot gulaskuddamiid ja čoahtkáigeassimiid bokte ON váldočoahtkima 72., 73. ja 74. sešuvnnain, ja ON golmma álgoálbmotmekanismmain mat leat ON Álgoálbmot áššiid bistevaš forum, ON álgoálbmotvuoigatvuođaid áššedovdimekanisma (EMRIP) ja ON Álgoálbmotvuoigatvuođaid erenoamášdieđiheadji.

Sámediggi Norggas lea ovtta eará álgoálbmotorganisašuvnnaiguin bargan dan ala ahte ásahuvvošii sierra álgoálbmotfoanda, Ája Foundation. Foandda ulbmilin lea čohkket ruđaid mainna ruhtadit riikkaidgaskasaš álgoálbmotbarggu. Buot formála ohcamat dohkkeheami ektui čálgovuodđudussan USA:s leat sáddejuvvon ja dat lea meannuduvvomin amerihkálaš vearroiseválddiid luhtte. Proseassa viidáseappot lea dán meannudeami duohken.

ON álgoálbmotjulggaštusa implementeren lágaide ja geavatlaš politihkkii

Sámediggi bidjá ovdan ON álgoálbmotvuoigatvuođaid julggaštusa standárddaid ja prinsihpaid konsultašuvnnain stáhta eiseválddiiguin. Go lea guoskevaš, de mii geahččalit oažžut dohkkehuvvot dakkár sátnehámiid mat leat vuolgán njuolggá ON álgoálbmotjulggaštusas. Konkrehta bohtosiid várás čujuhuvvo iešguđet láhkaáššái dahje doaibmabidjui.

10.1 Davviriikkalaš sámekonvenšuvdna

Davviriikkalaš sámekonvenšuvdna lea deatalaš Davviriikkaide ja sámi álbmogii. Dat bijašii vuodu ovttalágan rievttálaš ja politihkalaš ovdáneapmái dan golmma davviriikka sápmelaččaide ja beaktilis ja buori ovttasbargui gaskal stáhtaid sihkkarastin ja ovddidan dihtii sámi kultuvrra, giela, ealáhusaid ja servodateallima.

Davviriikkalaš sámekonvenšuvnna šiehtadallanevttohus biddjui ovdan odđajagimánus 2017. Šiehtadallanevttohusas leat muhtun čuolbmás bealit mat váttásmahttet dohkkeheami Suoma, Ruota ja Norgga sámedikkiid bealis. Davviriikkalaš sámekonvenšuvnna gitta šiehtadallanproseassa lea bidjan midjiide muhtun hástalusaid das ahte ipmirdit ja vuodđudit sátnehámiid mearkkašumi muhtun mearrádusain. Mii leat maŋŋágo šiehtadallanevttohus almmuhuvvui, háhkan áššedovdiárvoštallamiid, doallan rabas čoahtkimiid ja oktasaš seminára gaskal sámedikkiid. Árvalusat ja cealkámušat mat bohte, čájehit ahte lea dárbu heivehemiide.

Sámi parlamentáralaš ráđđi lea ságaškuššan ášši maŋga oktavuodas ja lea áššis 30/2017 cealkán ahte lea deatalaš oažžut dohkkehuvvot dakkár konvenšuvnna mas lea viiddes fágalaš ja politihkalaš doarjja, ja ahte danne ferte dahkat moadde deatalaš rievdadusa konvenšuvdnateavsta evttohusas. Danne leat stáhtaid bivdán čájehit dáhtu dasa ahte oažžut konsentrerejuvvon ja čovddusdiđolaš čuovvuleami sámedikkiiguin dainna áigumušain ahte miehtat daidda hástalusaid maid Sámi parlamentáralaš ráđđi oaidná šiehtadallanevttohusa oktavuodas. Dat galgá čuovvuluvvot konkrehta oaiviliiguin stáhtaid ektui 2018:s dainna áigumušain ahte juksat dárbbaslaš ovtamielalašvuoda sámekonvenšuvnna ektui.

10.1.1. Doarjja riikkaidgaskasaš bargui - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Čájehit oktiigulleašvuoda eará álbmogiiguin.

Barents álgoálbmotkantuvrra (BIPO) bargamuššan lea doaibmat bargoreaidun ja bálvalusásahussan Barents Euro-Arktisa álgoálbmogiid ovttasbargui, ja doaibmat Barents Euro-Arktis Region (WGIP) bargojoavkku čállingoddin. BIPO lea maidá Barents ovttasbarggu iešguđet dásiid hálldahuslaš lađas ja riikkaidgaskasaš barggu organisašuvnnaid bálvalusásahus. Doarjja Barentsčállingodái IKS lea geavahuvvon Murmánska kantuvrra doaimmaheapmái.

Sámiráđđi lea sámi eahpestáhtalaš kulturpolitihkalaš ja politihkalaš ovttasbargoorgána sámi organisašuvnnaid várás Suomas, Norggas, Ruotas ja Ruoššas. Sámiráđi váldoulbmil lea ovddidit sámi vuoigatvuođaid ja beroštusaid mat gusket sápmelaččaide dan njealji riikkas gos sápmelaččat ássat.

Ráđi bistevaš orgánat leat Norgga, Ruota, Suoma ja Ruošša juhkosat, bargolávdegoddi,

kulturlávdegottit ja čállingoddi. Juhkosiiguin oaivvilduvvo ovttaskas riikka ráđđelahtut. Rádis leat 15 lahtu, maid gaskkas leat vihtta lahtu Norggas. Áigumuš doarjagiiguin lea doarjut Sámiráði Norgga juhkosa ja sin rájáidrasttideaddji barggu. 2017:s lágiduvvui Sámekonferánsa Tråantes, Norggas, ja lei vuosttažettiin Norgga juogus mii plánii ja čadahii konferánssa.

Mama Sara Education Foundation lea álgoálbmogiid veahkkeorganisašuvdna mii doarju Maasai mánáid ja nuoraid skuvlavázzima ja skuvlavistti. Organisašuvdna koordinere fáttardoaimma. Fáddarat mákset ruđa kontui Norggas mii sáddejuvvo guktii jagis olgoriikka fáttarmánáide. Dasa lassin lea organisašuvdna huksegoahtán ođđa skuvlla ovttas NORADin Loliondoi. Skuvlaprošeakta lea válmmas ja geigejuvvon skuvlaeiseválddiide. Doarjja lea veahhkin organisašuvnna doibmii.

Docip, dahje Center for Documentation, Research and Information lea Šveicca eahpegávppálaš foanda man váldoulbmil lea doarjut álgoálbmogiid sin barggus suodjaleamen iežaset vuoigatvuodaid, vuosttažettiin ON-vuogádagas ja eurohpálaš ášahusain. Doarjaga áigumuš lea nannet dan veahki maid ášahus addá álgoálbmogiidda iešguđet čoahtkimiid oktavuodas ON-vuogádagas. Doarjja lea geavahuvvon tehnikkalaš čállingotti veahhkin álgoálbmot sáttagottiide, oktan nuvttá mánggagielat jorgalančovdosiiguin UNPFII, EMRIP, WIPO čoahtkimiin.

10.1.2. WCIP čuovvuleapmi - Prošeakta

Vuolláibáza poasttas 69 246 ru boahhtá das go aktivitehta lei stuorát go lei vurdojuvvon.

Sámediggi oassálastá árjjalaččat Norgga sáttagottis Árktalaš rádi čoahtkimiin. Das deaivvadit ollu álgoálbmotorganisašuvnnat ja NGOat main dájvja leat oktasaš beroštusat das ahte sihkkarastit ceavzilis ovdáneami luonddu, birra ja kultuvrra várás davvin. Suopma válddii badjelassas Árktalaš rádi ovdagotti áigodahkii 2017-2019. Ovdagotteprográmmas deattuhuvvo dálkkádatrievdamiid gieđahallan ja ceavzilis ovddideapmi. Evttohuvvon vuoruhemiide gullá birasgáhtten, meteorologalaš ovttasbargu ja oahppu Arktisas.

Sámedikkis lea leamaš jeavddalaš gulahallan mángga ruhtadanášahusain nu go DAPL, ja oaidnán ahte sihke Seastinbáŋku 1-joavku, Storebrand, KLP, ja DnB leat geassádan oljohceprošeavttas dainna ákkain ahte prošeakta rihkku álgoálbmogiid vuoigatvuodaid. ON álgoálbmotvuoigatvuodaid erenoamášdieđiheadji lea árvvoštallan prošeavtta. Sii leat cealkán ahte prošeakta rihkku álgoálbmotvuoigatvuodaid, earret eará ii leat guoskevaš álgoálbmot ožžon dievaslaš dieđuid eai ge leat čadahuvvon duohta konsultašuvnnat gaskal álgoálbmoga ja eiseválddiid. Sámediggi oassálasttii oktasaščoahtkimii mas Standing Rock Sioux Tribe álgoálbmoga nissoniid sáttagoddi deaivvadii stáhta olgoriikka ealáhatfoandda etihkkarádiin (Etihkkarádet til Statens pensjonsfond utland) (Oljofoanda).

Etihkkaráđdi árvvoštallá rihkkot go foandda investeremat muhtun fitnodagain stáhta olgoriikka ealáhatfoandda etihkalaš njuolggadusaid, ja rávve Norgga báŋkku fitnodagaid dárkumiid ja lihccumiid oktavuodas.

Sámediggi oassálasttii gulaskuddamii Stuorradikki finánsalávdegottis SV áirrasevttohusa birra mii evttoha ahte láhkaášahus njuolggadusaid birra dárkumiid ja lihccuma oktavuodas Stáhta olgoriikka ealáhatfoanddas, rievdaduvvo nu ahte galget leat mielde geatnegasvuodát álgoálbmotvuoigatvuodaid ektui. Sámediggi ákkastii ahte lea deatalaš ahte searvevuoda resurssat oljofoandda bokte hálddašuvvojit nátionála lágaidda vuodul ja daidda riikkaidgaskasaš geatnegasvuodaid vuodul maid Norga lea dohkkehan. Daid geatnegasvuodaide gullet earret eará olmmošvuoigatvuodáláhka ja ILO konvenšuvdna nr. 169 álgoálbmogiid birra maid Norga lea dohkkehan. Danne ii galggašii Oljofoanda sáhttit investeret dakkár prošeavttaide, doaimmaide ja sullasaččaide mat rihkkot álgoálbmogiid vuoigatvuodaid. Danne berre njuolggadusaid rievdadit nu ahte čielgasit boahhtá ovdan ahte sii geat dahket investeremiid, galget árvvoštallat álgoálbmotvuoigatvuodaid. Stuorradiggi ii váldán vuhtii Sámedikki árvalusa, ja njuolggadusat bissot rievdatkeahtá.

11. Dásseárvu

Váldomihttomearri:

- Dásseárvosaš sámi servodat mas buohkain leat seamma vuoigatvuođat ja vejolašvuođat.

11.1 Konsultašuvnnat oktasaš dásseárvo- ja vealahanlága birra

2016:s čadahuvvojedje konsultašuvnnat oktasaš dásseárvo- ja vealahanlága birra mas sohppojuvvui ahte Vuodđolága § 108 ja Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuođat sápmelaččaid ektui galget máinnašuvvot vuđoleappot proposišuvnnas. Ovttamielalášvuohta ii juksojuvvon das ahte galgá go oktasaš dásseárvo- ja vealahanlágas leat álgoálbmotdefinišuvdna ja galgá go álgoálbmotgullelašvuohta namuhuvvot ovdamearkan čearddalašvuhtii láhkateavsttas. Loahppaprotokolla lei válmmas guovvamánus 2017 ja konsultašuvnnat oktasaš dásseárvo- ja vealahanlága birra leat loahpahuvvon.

11.2 ON nissonkommišuvdna (CSW)

Sámediggi oassálasttii Norgga sáttagoddái ON nissonkommišuvdnii (CSW) New Yorkas njukčamánu 2017. Sámediggi geigii árvalusaid CSW loahppadokumeantta Norgga oassái. Sámi nissoniid vuoigatvuohta hálddašit ja suodjalit iežaset árbevirolaš guovlluid maid deattuhuvvui. CSW oktavuodas oassálasttii Sámediggi interaktiiva digaštallamii maid UN Women lágidii namahusain: «Empowerment of indigenous women». Sámediggi, ovttas Forum for kvinner og likestilling, lágidii dasa lassin guokte siidolágideami namahusaiguin: «Urfolkskvinner og arbeidsliv» ja «Urfolkskvinner og vold». Dáidda lágidemiide oassálaste maid Guattemala álgoálbmotnissonat. Das biddjojuvvui ovdan Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) aiddo bálii almmuhuvvon dutkanraporta «Om du tør å spørre, tør folk å svare» veahkaválddi birra lagas gaskavuodain sámi guovlluin.

11.3 Illastanáššit Divtasvuona suohkanis

Sámediggi oassálasttii čoahkkimis Gielda- ja ođasmahttindepartemeanttain Divtasvuona suohkana illastanáššiid čuovvuleami birra. Nordlándda fylkkamánne oaččui bargamuššan oktiordnet Divtasvuona suohkana illastanáššiid čuovvuleami ja eastadeami. Sámediggi geigii čálalaš evttohusa Nordlándda fylkkamánnei, mas earret eará deattuhuvvui dárbu sámi kultuvrii ja giellamáhtui eastadeamis ja dikšumis. Maiddái deattuhuvvui ahte lea dárbu bargat mángga dásis, servodatsuorggis ja áigeperspektiivvas.

Sámediggi lágidii golggotmánus 2017, ovttas Norgga ásašusain olmmošvuoigatvuođaid várás ja dásseárvo- ja vealahanáittardeddiin, čoahkkima iešguđet organisašuvnnaiguin háhkan dihtii árvalusaid bargui veahkaválddiin sámi servodagain. Sámediggi ja dásseárvo- ja vealahanáittardeaddji vuolláičálle ovttasbargošiehtadusa, sihkkarastin dihtii viidásat čuovvuleami áššebeliid gaskkas dásseárvo- ja vealahangažaldagain.

11.4 ON nissonlávdegoddi (CEDAW)

Sámediggi geigii čálalaš ja njálmmálaš árvalusa ON nissonlávdegoddái, CEDAW, go Norggas váilu dutkan dan birra go sámi nissonat gillájit veahkaválddi sámi servodagain. Norgga jearahallamis vástidii Ráđđehus njálmmálaččat ahte dát áššit galget čuovvuvuvvot ruhtaduvvon dutkama bokte ja viidáseappot ovttasbarggus Sámedikkiin guoskevaš áššiiguin. Lávdegoddi evttohii ahte Norga berre ráhkadit doaibmaplána veahkaválddi ektui sámi nissoniid vuostá.

12. Politihkalaš dássi

Čoahkketabealla - politihkalaš dássi

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Politihkalaš dási doaibmagolut	25 529 904	25 851 000	321 096
Váikkuhangaskaoamit dievasčoahkkinjodihangotti geava	10 797 074	10 725 000	-72 074
Submi	36 326 978	36 576 000	249 022

12.1 Politisk organisering

Samletabell - driftsutgifter politisk nivå

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámedikki dievasčoahkkin	11 057 869	12 034 000	976 131
Sámedikki dievasčoahkkinjodihangoddi	1 652 971	1 634 000	-18 971
Sámedikki fágálávdegottit	475 694	762 000	286 306
Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	854 480	927 000	72 520
Sámi parlamentáralaš ráđđi	1 370 318	1 300 000	-70 318
Sámediggeráđđi	9 014 876	8 111 000	-903 876
Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi	439 695	371 000	-68 695
Sámedikki vuorasiidráđđi	483 925	443 000	-40 925
Sámedikki váiddalávdegoddi	180 075	269 000	88 925
Submi	25 529 904	25 851 001	321 097

12.1.1. Sámedikki dievasčoahkkin

Badjelbáza poasttas 976 131 ru boahtá das go aktivitehta lei unnit go lei vurdojuvvon 2017 bušeahtas.

12.1.2. Sámedikki dievasčoahkkinjodihangoddi

Vuolláibáza poasttas 18 971 ru boahtá das go aktivitehta lei stuorát go lei vurdojuvvon 2017 bušeahtas.

Dievasčoahkkinjodihangoddi ráhkada áššelistta, gohčču Sámedikki dievasčoahkkimiidda ja jodiha daid. Sii mearridit earret eará virgelohpeohcamiid, ovddidit árvalusaid dievasčoahkkimii dakkár áššiin mat gusket Sámedikki čoahkkinortnegii ja dahket dárbbaslaš mearrádusaid dievasčoahkkimiid áššeráhkkanearmi ektui.

Dievasčoahkkinjodihangottis lea ovddasvástádus Sámedikki jienastuslogus ja sámediggeválggas.

Dievasčoahkkinjodihangoddi galgá Sámedikki dievasčoahkkima bealis fuolahit ovddastusdoaimmaid, dahje välljet earáid dakkár doaimmaide, ja välljet Sámedikki oassálastiid čoahkkimiidda, konferánssaide jna.

Dievasčoahkkinjodihangottis leat vihtta lahtu maid dievasčoahkkima áirasat välljejit áirasiid gaskkas.

Dievasčoahkkinjodihangoddi lea 2017:s doallan 7 čoahkkima ja meannudan 32 ášši.

12.1.3. Sámedikki fágalávdegottit ja dievasčoahkkimat

Badjelbáza poasttas 286 306 ru boahdá das go okta fágalávdegoddi ii čađahan lávdegoddemátki dan sivas go unnán ledje diedihán mátkái.

2017:s doalai Sámediggi njeallje lávdegodde- ja divasčoahkkima. Njukčamánu ja miessemánu čoahkkimat dollojuvvojedje seamma vahkus, ja skábmamánu/juovlamánu fas lei vahku lávdegoddečoahkkimiid ja dievasčoahkkima gaskkas. Sámediggi doalai vuodđudeaddji dievasčoahkkima golggoamánu 11. b. 2017.

Oktiibuot ovddiduvvojedje 59 ášši dievasčoahkkima meannudeapmái.

Plána- ja finánsalávdegoddi lea doallan 4 čoahkkima ja meannudan 9 ášši. PFL lea čađahan 1 lávdegoddemátki Osloi áigodagas 26. - 27.04.2017.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi lea doallan 4 čoahkkima ja meannudan 10 ášši. EKL lea čađahan 1 lávdegoddemátki Tråantii áigodagas geassemánu 7. - 9. b. 2017.

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi lea doallan 4 čoahkkima ja meannudan 6 ášši. BFOL lea čađahan 1 lávdegoddečoahkkima Romsii, Gárgánii, Málátvuopmái ja Ivgobahtii áigodagas geassemánu 6. - 7. b. 2017.

12.1.4. Sámedikki bearráigeahččánlávdegoddi

Badjelbáza poasttas 72 520 ru boahdá das go aktivitehta lei unnit go lei vurdojuvvon 2017 bušehtas.

Sámedikki bearráigeahččánlávdegoddi galgá doaimmahit parlamentáralaš bearráigeahču ja stivrenberráigeahču. Bearráigeahččánlávdegoddi galgá guorahallat ja čielggadit áššiid ja dan árvvoštallat ásahuvvon eavttuid ja ortnegiid ektui ja čujuhit vejolaš meattáhusaid ja váilevašvuodaid.

Berráigeahččánlávdegottis ledje/leat čuovvovaš lahtut:

- 01.01.17 - 11.10.17 - Arthur Tørfoss (jodiheaddji), Marie Therese Aslaksen, Tor Gunnar Nystad, Ragnhild M. Aslaksen ja Kirsti Guvsám.
- 12.10.17 - 31.12.17 - Jørn Are Gaski (jodiheaddji), Ann Elise Finbog, Arthur Tørfoss, Gunn Anita Jacobsen ja Mathis Nilsen Eira.

Berráigeahččánlávdegoddi lea jagi 2016 jahkediedáhusastis (dievasčoahkkinašši 018/17) 4. čuoggás Guorahallamat mat galget čađahuvvot boahttevaš jagiin, dadjan ná:

Berráigeahččánlávdegoddi áigu bargat dan ala ahte sáhttit čađahit hálldašanrevisuvnna. Revisuvdna galgá čalmmustahttit giellaruđaid juolludeami ja mo dat ovdamearkka dihtii leat geavahuvvon fylkkasuohkanis ja suohkanis.

Berráigeahččánlávdegoddi ii leat, uhccán bušehttaruđaid geažil, nagodan čađahit dan hálldašanrevisuvnna.

Berráigeahččánlávdegoddi lea 2017:s čađahan 6 čoahkkima ja meannudan 39 ášši. Dasa lassin lea bearráigeahččánlávdegottis leamaš siskkálidas oahpaheapmi bearráigeahččánlávdegotti rollas ja bargamušain ja geahčadan erenoamáš njuolggadusaid bearráigeahččánlávdegotti ovddasvástádusa bargamušaid ektui ja bagadusa bearráigeahččánlávdegotti njuolggadusaide.

12.1.5. Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR)

Vuolláibáza poasttas 70 318 ru boahdá das go aktivitehta lei stuorát go lei vurdojuvvon 2017 bušehtas.

Sámedikkis Suomas, Ruotas ja Norggas leat ásahan oktasaš ovtasbargoorgána, Sámi parlamentáralaš ráđi. Rádis lea ásahuvvon ovtasbargu gaskal sámedikkiid dakkár áššiin mat gusket sápmelaččaide mángga stáhtas dahje sápmelaččaide oktan álbmogiin. Čállingoddedoaimma čuovvu dan sámedikki mas lea presideantadoaimma. Dat sámi organisašuvnnat Ruoššas, mat leat Sámiráđi lahttun, oassálastet bistevaččat ráđđái.

Stivra lea jagis 2017 doallan 6 stivračoahkkima, ja ovttá oktasaš čoahkkima Sámiráđi ovddasteddjiiguin. Stivra lea dahkan mearrádusa viđa áššis, stivraprotokolla dohkkeheapmi ja formála nammadeamit, ja lea ožžon čilgehusa guovtti ášši birra, International Sámi Film Institute ja bargu PGA konsultašuvdnaproseassain álgoálbmotsearvamis ON orgánain. Stivra lea 2017:s mearridan cealkámuša šiehtaduvvon Davviriikkalaš sámekonvenšuvnna čuovvuleamis, strategiija Sirdmá ja Ohcejoga

skuvllaid gaskasaš čuoovvulanovttasbarggus, lea addán prinsihppacealkámuša čađahaniskamuša čađaheamis ruovdemáđija ektui Suoma ja Norgga gaskka ja leat soahpan oktasaš cealkámuša 23. Beallalaščoahkkimii ON dálkkádatrievdama rámmakonvenšuvnna vuolde.

12.1.6. Sámediggeráđđi

Vuolláibáza boahtá váldoášsis mátkedoaimma, manábálkká ođđajagimánus, dulkomis ráđđečoahkkimiin ja gulahallanfágalaš veahkki geažil. Sámediggeráđđi lea meannudan oktiibuot 578 ášši 2017:s. Áigodagas 01.01 - 12.10. 17 lei Vibeke Larsen presideanta. Dalle meannudii ráđđi 445 ášši. Áigodagas 12.10.17 - 31.12.17 doaimmai Aili Keskitalo presideantan. Keskitalo-ráđđi meannudii 133 ášši.

Sámediggerádis leat leamaš 6 fysihkalaš čoahkkima, 4 čoahkkima Larseniin ja 2 čoahkkima Keskitaloin. Dasa lassin leat rádis leamaš mánga telefončoahkkima.

12.1.7. Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SáNuL)

Vuolláibáza poasttas 68 695 ru boahtá das go lei stuorát aktivitehta go lei vurdojuvvon. Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi lea lágidan/leamaš mielde lágideamen guokte stuorra seminára/ konferánssa.

Sámi Parlamentáralaš Ráđi nuoraidkonferánssa lágiduvvui Tråante ávvodoaluid 100 jagi čalmmusteami oktavuodas. Konferánssa lei mielde nannemin oktavuoda ja ovttasbarggu sámi nuoraid gaskka riikarájaid rastá. Dasa serve sámi nuorat Ruotas, Norggas, Suomas ja Ruošša bealde. Konferánssa fáddá lei «Engasjement». Oasseváldit mearridedje resolušuvnna.

Ovttasbargguin Mánáid-, nuoraid ja bearašdirektoráhtain (Bufdir), Nuoraidorganisašuvnnaid riikasearvi (LLNU) ja Sámi nátionála gealboguovddáš – psykalaš dearvvašvuoda suodjaleapmi ja gárrenndilli (SANAG) lágidedje SáNuL seminára nu gohčoduvvon Oadjebas Sápmi. Olahusjoavkun ledje sámi organiserejuvvon nuorat. Prográmmas ledje mánnggalágan fáttát mat sáhttet váikkuhit Oadjebas Sámi organisašuvdnaeallima siskkobealde. Gažaldagaid vuolggasajis nugo: ráját ja rájiid bidjan. Movt eastadit seksuála sávakeahtes láhttema? Láhttenmearrádusat ja ovdagovat. Movt mii oahppat dáid fáttáid birra skuvllas, jna.

Čoahkkimis Sámediggeráđi ja Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti gaskka ledje fáddán earret eará lahtuid nammadeapmi SáNuL:ii, hálldahusa resurssaid nannen, SáNuL rolla, ja dasto stuorát prošeakta mainna SáNuL bargá. Sámediggeráđđái lea deatalaš nannet eavttuid dan rollii mii SáNuL:is galgá leat, ja áigu ovttas lávdegottiin guorahallat dán čuoovvuleami.

12.1.8. Sámedikki vuorasiidráđđi

Sámedikki vuorasiidráđđi lea doallan golbma čoahkkima 2017:s. Tråante čoahkkima oktavuodas guovvamánus deaivvadii vuorasiidráđđi Västerbotten sámi vuorasiiguin ja sii ságaškušše vejolašvuoda ásahtit ovttasbarggu, ja sámi vuorasiid oktasaš hástalusaid badjel riikarájaid. Sámedikki vuorasiidráđđi ávžžuhii Ruota bealde sámi vuorasiid váldit oktavuoda Ruota bealde Sámedikkiin dainna áigumušain ahte ásahtit vuorasiidráđi maiddá Ruota beallái Sámis. Vuorasiidráđđi ávžžuhii maiddá Sámi parlamentáralaš ráđi váikkuhit dasa ahte Ruota ja Suoma bealde sámedikkít ásahtit vuorasiidráđi.

Sámedikki vuorasiidráđđi lea čájehan beroštusa sámi vuorasiid dillái ja erenoamážit dasa mii guoská gillii ja kultuvrii. Erenoamážit lea vuorasiidráđđái deatalaš ahte suohkaniid dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusas galgá leat giella- ja kulturgelbbolašvuota. Vuorasiidráđđi lea ásahten oktavuoda ja ovttasbarggu Stáhta seniorráđiin, ja fylkkasuohkaniid vuorasiidráđiin, váikkuhan dihtii áššiide mat gusket vuorrasat sápmelaččaide.

Sámedikki vuorasiidráđđái lea deatalaš mo dáruiduhttinproseassa lea váikkuhan sámi servodahkii, sámi vuorasiidda ja sápmelaččaide oppalaččat. Stuorradiggi lágidii gulaskuddama duohtavuodakommišuvnna ásaheami birra, ja Sámedikki vuorasiidráđi áirasat oassálaste gulaskuddamii sáhkavuoruiguin dan birra mo dáruiduhttin lea váikkuhan sápmelaččaide.

Stivračoahkkimiid oktavuodas lea vuorasiidrádis leamas čoahkkimat suohkaniiguin, hálldahuslaš ja politihkalaš dásis, ja suohkaniid vuorasiidráđiiguin ságastallan dihtii vuorrasat sápmelaččaid dili birra dan suohkanis ja daid hástalusaid birra mat sáhttet čuožžilit, erenoamážit sámegiella geavaheami ektui suohkaniid dearvvašvuodadoaimmain. Vuorasiidráđđi lea maid cealkán ahte lea deatalaš ahte vuorasiidráđđi beassá deaivvadit suohkaniid njunušgottiiguin dain báikkiin gos sis leat čoahkkimat, oainnusmahttin dihtii suohkana sámi vuorasiid, ja bajidit suohkana dihtomielalašvuoda dasa ahte guoskevaš suohkanis ássat sápmelaččat.

Vuorrasiidráđđi lea maid leamaš ovddastuvvon Dearvvašvuodadirektoráhta bargojoavkkus mii bargá buhcciidsiidda ja ruovttubálvalusaid ovddidanguovddážiin sámi álbmoga várás.

Sámedikki vuorrasiidráđđi lea ráhkadan doaibmaplána mas evttohuvvojit mánnga ášši mat vuorrasiidrádi mielas leat deatalaččat ahte Sámediggi čuovvula viidáseappot, ja mii sáhtta leat vuodđodokumeantan sámi vuorrasiidstrategiija hábmemis.

Sámedikki vuorrasiidráđđi áigodagas 2014 - 2017:

- Inga Karlsen, Divtasvuodna, jodiheaddji
- Kåre Eriksen, Omasvuotna
- Jonhild Joma, Namsskogan
- Ingolf Kvandahl, Bálák
- Berit Ellen Nikkinen Varsi, Kárásjohka

Várrelahtut:

- Morten Danielsen, Snåase
- Kristine Julie Eira, Guovdageaidnu
- Berit Anna Gaup, Áltá
- Synnøve Brevik, Slemmestad
- Hans J. Eriksen, Deatnu

12.1.9. Sámedikki váiddalávdegoddi

Badjelbáza poasttas 88 925 ru boahat das go lei unnit aktivitehta go lei vurdojuvvon. Sámedikki váiddalávdegoddi galgá meannudit váidojuvvon eanjkilmearrádusaid ollašuhttin dihtii hálddašanlága njuolggadusaid váiddameannudeami birra.

Váiddalávdegottis leat čuovvovaš lahtut: Ingar N. Kuoljok, jodiheaddji, Josef Vedhugnes, lahttu ja Sølvi K. Pettersen, lahttu.

Váiddalávdegoddi lea 2017:s doallan 5 čoahkkima ja meannudan oktiibuot 27 váiddaášši. Meannudeapmi čájeha ahte 19 áššis bisuhuvvui biehttaleapmi. 6 áššis fámohttojuvvui mearrádus ja sáddejuvvui ruovttoluotta Sámediggái ođđasis meannudeapmái. 2 áššis váldojuvvui váidda vuhtii ja mearrádus rievdaduvvui.

12.2 Váikkuhangaskaoamit dievasčoahkkinjodihangotti háldui

Čoahkketabealla - Váikkuhangaskaoamit dievasčoahkkinjodihangotti háldui

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámedikki politihkalaš joavkkut	3 505 999	3 506 000	0
Opposišuvnna bargoeavttu	1 780 392	1 819 000	38 608
Doarjja listtuide 2017 Sámediggeválggain	2 466 502	2 500 000	33 498
Sámediggeválggat 2017	3 044 181	2 900 000	-144 180
Submi	10 797 074	10 725 000	-72 073

12.2.1. Doarjja Sámedikki politihkalaš joavkkuide

2017:s ožžo 10 politihkalaš joavkku ruđaid. Maŋnago 2016 rehketdoallut ledje reviderejuvvon ja dievasčoahkkinjodihangoddi lei daid dohkkehan, máksujuvvui nubbi ja maŋimus oassi 2017 joavko- ja opposišuvdnaruđain čakčat. Okta joavkkuin oaččui uhciduvvot máksima 38 606 ruvnnuin go menddo maŋnit buvttii rehketdoalu (áigemearri 01.04.17).

Joavkoruđat juogaduvvojedje ná:

- NSR 1 127 763 ru
- Bargiidbellodat 871 555 ru
- Árja 359 140 ru
- Nordkalottfolket 273 738 ru
- Ovddádusbellodat 88 335 ru
- Áarjiel-Saemiej Gielh 188 335 ru
- Olgeš 188 335 ru
- Sámit lulde 102 932 ru
- Johttisápmelaččaid listu 102 932 ru
- Ávjovári dáloniid lista 102 932 ru

2017:s ledje 7 joavkku opposišuvnnas. Ruđat opposišuvdnii juogaduvvojedje ná:

- NSR 951 304 ru
- Nordkalottfolket 239 520 ru
- Ovddádusbellodat 168 342 ru
- Áarjiel-Saemiej Gielh 168 342 ru
- Sámit lulde 97 164 ru
- Johttisápmelaččaid listu 97 164 ru
- Ávjovári dáloniid listu 97 164 ru

12.2.2. Opposišuvnna bargoeavttut

Badjelbáza poasttas 38 608 ru boahát das go juolludeamit leat gessojuvvon ruovttoluotta ja šadde oanádusat máksimiin dan geažil go menddo maŋjit bukte rehketdoalloraporttaid.

12.2.3. Tilskudd til lister ved sametingsvalget 2017

Badjelbáza dan poastas lei 33 498 ru go okta dain listtain mii ceggejuvvui válgii ii ohcan doarjaga Sámedikki 2017 bušeahta kapihttala 14.2.1 bokte lea juolluduvvon 2,5 miljon ruvnnu válgadoarjjan. Válgii dohkkehuvvojedje 63 listta. 2,5 miljon ruvdnosaš juolludus juogaduvvo luohtta listaevttohusaid gaskkas nu ahte juohke lista oažžu 39 682 ru.

12.2.4. Sametingsvalget 2017

Vuolláibáza dan poasttas lea 144 180 ru ja vuolga das go prentengolut ledje eambbo go lei vurdojuvvon.

Sámediggeválgga čadahuvvui seamma beaivvi go stuorradiggeválgga 11.9.2017. Válgaoassálastin lei 70,3 %, dan ektui go dat 2013 válggas lei 67,8 %.

Sámediggeválgga lea juogaduvvon čieža válgabiiren ja vuolábealde tabealla čájeha válgaoassálastima iešguđet biirriin.

Válgabiire	Listtaid lohku	Mandáhtat	Jienastan- vuoigadeaddjit	Oassálastin % 2017	Oassálastin % 2013
Nuortaguovlu	8	5	2303	78,3	74,7
Ávjovárri	14	8	3738	75,7	74,8
Davviguovlu	8	6	2540	70,8	67,9
Gáisi	10	5	2547	71,9	65,6
Viesttarmeara	8	5	1788	65	63,9
Åarjel Saepmie	6	4	1148	65,5	62,3
Lulli-Norga	9	6	2894	61,4	57,7
Submi	63	39	16958	70,3	67,8

Oktiibuot ledje 11925 jienasteaddji sámediggeválggas. Dain adde 168 jienasteaddji guoros jiena ja 28 jiena bálkásedje.

Vuolábealde tabealla čájeha iešguđet bellodagaid válgabohtosiid ja mandáhtalogu:

Bellodat/lista	Mandáhtat	Rievdan
Norgga sámiid riikkasearvi	16	+5
Bargiidbellodat	9	-1
Nordkalottfolket	3	0
Guovddášbellodat	2	+2
Ovddádusbellodat	1	-1
Norgga sámiid riikkasearvi / Sá- meálbmot Bellodat	2	0
Guovdageainnu dáloniid listu	1	+1
Olgeš	1	-1
Johttisápmelaččaid listu	1	0
Sámeálbmot Bellodat	1	+1
Árja	1	-3
Åarjel-Saemiej-Gïelh	1	-1
Dáloniid lista Sámedikkis	0	-1
Oktiibuot	39	1

Sámedikki mihttomearri lei lasihit válgaoassálastima dán jagi válggas ja oažžut eanet nuoraid čálihit iežaset jienastuslohkui. Válgii lei bálkáhuvvon sierra válgabargi, gii erenomážit galggai deattuhit diehtujuohkima válgga birra. Prošeaktabargi galggai bargat nuoraid ektui, aiddo fal dainna ahte oažžut eanet nuoraid čálihit iežaset jienastuslohkui ja jienastit válggas.

Tabealla čájeha mo sii geat leat čálihan iežaset jienastuslohkui, juohkásit agi mielde iešguđet biirres.

Válgabiire	18-19	20-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-66	67-	Submi
Nuortaguovlu	24	86	93	253	471	476	333	567	2303
Ávjovárri	61	202	191	516	648	799	512	809	3738
Davviguovlu	30	88	136	402	501	567	346	470	2540
Gáisi	33	120	16	468	547	486	331	402	2547
Viesttarmeara	24	103	116	305	334	373	211	322	1788
Åarjel Saepmie	12	56	109	222	221	238	123	167	1148
Lulli-Norga	34	127	207	602	679	620	310	315	2894
Submi	218	782	1012	2768	3401	3559	2166	3052	16958

2013 válggas ledje 66 jienasteaddji (0,4 %) ahkejoavkkus 18-19 geat ledje čálihan iežaset jienastuslohkui. 2017 válggas ledje 218 (1,3 %) seamma ahkejoavkkus geat ledje čálihan iežaset jienastuslohkui, mii lea 0,9 % lassáneapmi. Čuovvovaš tabealla čájeha ahte ain leat jienasteaddjit badjel 30 jagi geat leat stuorámus ahkejoavkun Sámedikki jienastuslogus.

Válgabiire	18-19	20-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-66	67-
Nuortaguovlu	1,0 %	3,7 %	4,0 %	11,0 %	20,5 %	20,7 %	14,5 %	24,6 %
Ávjovárri	1,6 %	5,4 %	5,1 %	13,8 %	17,3 %	21,4 %	13,7 %	21,6 %
Davviguovlu	1,2 %	3,5 %	5,4 %	15,8 %	19,7 %	22,3 %	13,6 %	18,5 %
Gáisi	1,3 %	4,7 %	6,3 %	18,4 %	21,5 %	19,1 %	13,0 %	15,8 %
Viesttarmeara	1,3 %	5,8 %	6,5 %	17,1 %	18,7 %	20,9 %	11,8 %	18,0 %
Åarjel Saepmie	1,0%	4,9 %	9,5 %	19,3 %	19,3 %	20,7 %	10,7 %	14,5 %
Lulli-Norga	1,2 %	4,4 %	7,2 %	23,5 %	23,5 %	21,4 %	10,7 %	10,9 %
Gaskamearri	1,3 %	6,0 %	6,0 %	16,3 %	20,1 %	21,0 %	12,8 %	18,0 %

Sámediggeválggas leat sii geat leat čálihuvvon Sámedikki jienastuslohkui geat besset jienastit válggas. Sin lohku geat leat čálihan iežaset jienastuslohkui, lea lassánan ovddit válgga rájes. Tabealla čájeha jienastuslogu ovdáneami 2013 válggas ja gaskajagis 2015 mii lea vuodđun dasa galle mandáhta iešguđet biire oážžu válggas.

Válgabiire	2013	2015	2017	Netto rievdan 2013-2017
Nuortaguovlu	2236	2229	2303	67
Ávjovárri	3624	3561	3738	114
Davviguovlu	2168	2247	2540	372
Gáisi	2189	2228	2547	358
Viesttarmeara	1568	1608	1788	220
Åarjel Saepmie	969	1030	1148	179
Lulli-Norga	2236	2453	2894	658
Submi	14990	15356	16958	1602

2017 loahpas oaidnit ahte ain leat jienasteaddjit geat ohcet čálihuvvot jienastuslohkui. Maŋná 2017 válgga leat su. 600 jienasteaddji geat ohce čálihuvvot jienastuslohkui.

13. Hálldahuslaš dássi

Čoahkketabealla - Hálldahuslaš dássi

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Hálldahusa doaibmagolut	123 604 324	124 027 000	422 676
Submi	123 604 324	124 027 000	422 676

13.1 Sámedikki hálldahus

13.1.1. Hálldahusa bajimus mihttomearri

Bajimus mihttomearri:

- Sámediggi bargá dan ala ahte dat galgá leat rabas, geavaheaddjiládis ja čáhkil – Sámediggi álbmoga várás.*

Sámedikki hálldahusa árvovuodu vuodul, ja dan mihttomeari vuodul ahte Sámediggi galgá leat rabas, geavaheaddjiládis ja čáhkil ásašus, leat mii 2017:s ángiruššan muhtun surggiid nannemiin.

Erenoamáš deaddu lea biddjojuvvon gelbbolašvuoda nannemii sámegeilas min bargiid gaskkas ja min bálvalusaid digitaliseremii. Dasa lassin leat mii ovddidan sierra statistihkkaalmmuheami Sámedikki juolludemiid badjel oassin dan bargus ahte juohkit dieđuid dan birra masa Sámediggi juolluda doarjaga.

Váldotariffašiehtadus bistá guokte jagi ja váldošiehtadallan lei 2016:s, ja 2017:s lei gaskašiehtadallan bohtosa viidásetfevrridemiin 2016:s goas bohte guokte Váldotariffašiehtadusa, okta Akademihkkariiguin ja oktasaš LO-Stáhtain, YS-Stáhta ja Unio.

Gaskaloahppameanus 2017 sohppojuvvui ahte šiehtadallamat galge čadahuvvot báikkálaččat. Ruđat mat ledje várrejuvvon šiehtadallamiidda ledje juogaduvvon dan guovtti váldošiehtadussii. Akademihkkariidda lei rámmán 0,85 % Akademihkkariid lahtuid bálkáhivvodagas golggothmánu 1. b. 2017 muttus ja LO Stat, Unio ja YS Stat ožžo rámmán 0,80 % LO, Stat, Unio ja YS Stat lahtuid ja eahpeorganiserjuvvon bargiid bálkáhivvodagas suoidnemánu 1. b. 2017 muttus. Báikkálaš bálkášiehtadallamat čadahuvvojede golggothmánus 2017, mas juksojuvvui ovtamielalašvuhta goappašiid váldobálkášiehtadallansurggiin.

Sámedikkis leat leamaš 13 almmuhuvvon virggi 2017:s mas leat leamaš sihke gaskaboddasaš ja bistevaš virggit. Oktiibuot ledje 136 ohcci dáidda virggiide mii mearkkaša gaskamearálaččat 11 ohcci juohke almmuhuvvon virgai.

13.1.2. Beaktilis sámediggepolitihkar ja mielbargi – digitaliseren Sámedikkis

Doaibmabiju mihttomearri:

- Beaktilis hálldašepmi Sámedikkis*

Sámedikki beavttálmahttimis mii leat 2017:s čadahan muhtun doaibmabijuid mat galget dahkat Sámedikki bálvalusaid geavahedjijid ja Sámedikki áššemeannudeddjijid barggu álkibun. 2017:s leat eanaš ohcanvuđot doarjjaortnegiid ohcanskovit digitaliserjuvvon. Boađusin lea uhcit reivepoasta ja álkut registreremat arkiivvas ja buoret vejolašvuhta odđasis geavahit dieđuid. Viidáseappot lea Sámediggi váldán atnui digitála vuolláičállima välljejuvvon doarjjaohcamiin.

Oassin dan mihttomearis ahte beavttálmahttit ja álkidit čoahkkimiid digitála čadaheami, ja mihttomearis dahkat politihkkariid/čoahkkinoassálastiid báhpáriid haga, lea buot Sámedikki politihkkarat ožžon odđa dihtoriid ja beassan geavahit digitála čoahkkinportála. 2017:s válde buot Sámedikki lándegottit atnui politihkarportála, Sámedikki dievasčoahkkin válddi dan atnui skábmamánus/juovlamánus. Politihkarportála seastá ja álkidahtta Sámedikki áigegeavaheami ja goluid sakka go eat dárbbas sáddet fysihkalaš dokumeanttaid, go buot 2017 rájes leat dušše fidnemis elektrovnalaš politihkarportálas.

Sámediggi lea ođasmahttan telefonguovddáža, telefodna- ja ovtasdoaibmanvuoddosa. Vuogádagat addet stuorát fleksibilitehta ja mobilitehta, ja telefonguovddáš bearráigeahččá juohke bargi čoahkkimiid nu ahte sáhtá addit buoret bálvalusa sidjiide geat ringejit. Viidáseappot addá ovtasdoaibmančoavddus sávvnjehis gulahallama siskkáldasat ja olgguldasat vástideaddji vuogádagaid ektui.

Sámediggi lea váldán atnui ođđa intraneahhta 2017:s. Dat galgá buorebut ovddidit gulahallama, diehtajuohkima ja máhttojuogadeami. Viidáseappot lea mihttomearrin ahte dat galgá váikkuhit dasa ahte Sámediggi nanne siskkáldas ovtasbarggu rastá kántorbáikkiid, juhkosiid ja ossodagaid.

Sámedikki ekonomijahálldašeami njuolggadusaid lea Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta (GOD) mearridan čakčamánu 26. b. 2017 Sámelága § 2-1, goalmát ladđasa ja stáhta ekonomijastivrema njuolggadusaid § 3, nuppi ladđasa vuodul. Njuolggadusat leat mearriduvvon ovtasráđiid Sámedikkiin.

4. oassi - doaimma stivrejupmi ja bearráigeahčču

Sámedikkis lea buorre stivrejupmi ja bearráigeahčču doaimmain. Sámedikkis leat guhkesáiggi mihttomearit ja sihke strategiiat ja dasa gulli doaibmabijut leat váikkuhan dasa ahte Sámediggi 2017:s lea lahkonan daid mihttomeriid maid mii leat bidjan.

Hálddahus vuodđuda iežas doaibmastivrema ulbmil- ja boadustivrema prinsihppii. Dan vuodđun lea Sámedikki servodatbargamuš, min oktasaš árvvut, Sámedikki álginjulggaštus, mearriduvvon diedáhusat ja eará áššit maid dievasčoahkkin lea mearridan, ja jahkásaš sámediggebušeahtta mas iešguđet fágasurggiid mihttomearit oktan gullevaš strategaiguin leat mearriduvvon. Direktivrras lea ovddasvástádus čuovvulit daid strategiiat ja doaibmabijuid mat leat mearriduvvon jahkásaš bušeahtadokumeanttas. Direktivra galgá sihkkarastit ahte mearriduvvon mihttomearit ja boadusgáibádusat juksojuvvojit beaktilis vuogi mielde.

Bušeahtta lea Sámedikki boahttevaš jagiid doaibmaplána ja lea vuodđun hálddahusa bargui.

Dievasčoahkkinášsis 17/05 Ovddasvástádus ja válđi Sámedikki ekonomijahálddašeamis lea Sámediggi fápmudan válđdi Sámedikki presidentii hálddašit daid juolludemiid maid Sámediggi juolluda iežas bušeahtas ja Sámedikki vuodđonjuolggadusaid vuodul. Viidáseappot lea presideanttas ovddasvástádus das ahte ráhkadit ekonomijanjuolggadusa, vejolaččat dan sáhtá fápmudit direktivrii.

Presideanttas lea ovddasvástádus ekonomijahálddašeamis ja das ahte hálddahus čuovvula dohkálaš siskkáldas stivrejumiin ja bearráigeahču. Ráđi mearridan ekonomijanjuolggadusain lea direktivrii fápmuduvvon oktiordnen- ja bajimus ovddasvástádus ekonomijahálddašeamis.

Hálddahusas fápmuduvvo bušeahtahálddašanfápmudus viidáseappot direktivrras ossodatdirektivrraide. Dat addá rámmaid viidásat fápmudemiide vulos guvlui organisašuvnnas. Lea ráhkaduvvon lista mii čájeha gustojeaddji fápmudusaid ja dat ođasmahttojuvvo dadistaga go rievdadusat dahkkojuvvojit.

Sámedikkis lea jeavddalaš fuomášupmi dasa ahte viidáseappot ovddidit min siskkáldas stivrejumi ja bearráigeahču.

Sámediggi árvvoštallá ahte doaimma stuorámuš riskasuorgi lea doarjjahálddašansuorgi. Riikarevišuvnnas lea seamma árvvoštallan, ja lea danne vuoruhan revideret doarjjahálddašansuorggi jahkasaččat. Dasa lassin lea Riikarevišuvdna jagiide 2016 ja 2017 evttohan doahttanrevišuvnnaid. Revišuvdna lea čadahuvvon doahttanrevišuvnna riikkaidgaskasaš standárdmaid, ISSAI 4200, vuodul. Áigumuš doahttanrevišuvnnain lea árvvoštallat čuovvu go dihto áššedilli bušeahtamearrádusaid ja gustovaš njuolggadusaid. Riikarevišuvdna lea iskan hálddaša go Sámediggi doarjagiid Sámedikki mearrádusaid ja eavttuid vuodul ja stáhta ekonomijastivrejumi njuolggadusaid vuodul. 2016:s reviderii Riikarevišuvdna giela ja ealáhusa. Riikarevišuvdna lea 2017:s revideren buot Sámedikki doarjjaortnegiid njuolggadusaid, sihke ohcanvuđot ja njuolggadoarjagiid. Doahttanrevišuvnna revišuvdnadiedáhus vurdojuvvo leat válmmas 2018 gida. Sámediggi lea gulahallamis Riikarevišuvnnain ja Bearráigeahččanlávdegottiin bivdán ahte Riikarevišuvdna vuoruha doarjjahálddašeami doahttanrevišuvnna, go dat lea Sámedikki doaimma deatalaš ja mearkkašahti oassi. Sámediggi lea duhtavaš go dat lea vuoruhuvvon ja ahte revišuvdna lea álggahuvvon.

Bearráigeahččanlávdegoddi, mas lea bargamuššan čadahit parlamentáralaš bearráigeahču Sámedikki doaimmain, ovddida geassemánu dievasčoahkkimii jahkásaš diedáhusa iežas doaimma birra ovddit jagis.

5. oassi - Boahtteáiggi vejolašvuođat árvvoštallan

Ovdal válgga 2017 vásihii Sámediggi ahte jienastuslohkui registreren lassánii ja válgasearvan lassánii go buohtastahtta 2013 válggain. Čájeha ahte leat vuordamušat Sámediggái álbmotválljen orgánan. Sámedikkis lea dattetge hástalus ollašuhttit daid vuordamušaid mat sámi álbmogis leat Sámediggái. Ollu dasa lea sivvan dat go Sámedikki bušeahtta ja bušeahtta eará sámi ulbmiliidda unnán lassána. Bušeahtta lea lassánan unnit go stáhtabušeahtta gaskamearálaččat ja dat mearkkaša ahte sámi servodat vulos vuoruhuvvo. Ná lea leamaš jagi 2013 válgga rájes. Dát mearkkaša dan ahte rámmaeavttut sámi servodahkii hedjonit dadistaga.

Stáhtabušeahtas 2018 oaččui Sámediggi lasáhusa juolludussii 5,31 %. Hástalusain dainna juolludusain lea ahte ruđat ledje ovdagihitii várrejuvvon. Várren dagahii gal dan ahte Sámediggi oaččui kruvnuid mielde eanet. Sámedikki fuolastuhtta dat go Sámedikki bušeahtta lea dego ovdagihitii juo mearriduvvon. Ovdáneapmi 1999 rájes lea ahte čanastusat Sámedikki juolludusaide leat unnon. Addin dihtii Sámediggái stuorát vejolašvuođa ieš vuoruhit go lea álbmotválljen orgána. Bušeahtta 2018 goazaha Sámedikki iešmearrideami mángga láhkai. Ráđdehus ja Sámediggi leat 2017:s ain proseassas ođđa bušeahttamálle ektui Sámediggái. Sámediggi doaivu ahte ođđa bušeahttamálle buvttášii Sámediggái stuorát friijavuoda bušehttii nu ahte dat earret eará dávistivččii riikkaidgaskasaš geatnegasvuodaide maidda ráđdehus lea čadnojuvvon.

NAČ 2016: 18 - Váibmogiella čuoovvuleapmi lea bures álggahuvvon ja Sámediggi áigu čuoovvulit doaibmaevttohusaid ja láhkariעדadusevttotusaid 2018:s, muhto maiddá ráđdehus ferte čuoovvulit. Sámediggi vuordá ahte ráđdehus bargagoahtá láhkaproposišuvnnain mas láhkariעדadusat ja vejolaš ođđa lágat hábmejuvvot. Ođđa sámi giellaguovlu galgá hábmejuvvot ja Sámediggi galgá álggahit giellaodastusa mas fáttmastuvvojit buot servodatsuorggit. Jos giella galgá suodjaluvvot ja ovddiduvvot guhkkat áiggi badjel, de gáibiduvvo ahte olles servodat ángirušša ja ođasmahttojuvvo vuđolaččat iešgudege dásiin. 2017:s oaččui Sámediggi ruđaid reviderejuvvon bušeahtas, doaibmabijuid čuoovvuleapmái NAČ:s sámi mánáid ektui erenoamážit. NAČ:s čujuhuvvo ahte ferte álgit sámi mánáid giellaovddideami sihkkarastimiin jos gielat galggaše seailut. Ruđat mat leat addojuvvon Sámediggái leat geavahuvvon álggahit proševtta čájehit mii lea sámi mánáidgárdepedagogihkka ja didaktihka filosofija. Proševtta namma lea “Sámi mánát ođđa ja ođđaáiggi lanjas” ja galgá čielggadit mii lea sámi mánáidgárdepedagogihka ja didaktihka filosofija. Go dát lea dahkkojuvvon galgá filosofija heivehuvvot sámi mánáidgárddiin ja servodagas.

Oahpponeavvut iežas gillii ja dan gillii mainna oahpahuvvo lea eaktun buori oahppamii. Oktilaččat váilot sámi oahpponeavvut. Sivvan dasa vuosttažettiin leat resurssat sihke ođđa oahpponeavvuid ráhkadeami ektui muhto maiddá kapasitehta ektui geat ráhkadit oahpponeavvuid. Erenoamážit máttasámi ja julevsámi guovlluin gos juo leat unnán giellageavaheaddjit lea váttis oazžut gelbbolaš olbmuid ráhkadit daid oahpponeavvuid maid dárbbášit. Váilevaš resurssas lea stuorát árvo go resurssas mii lea menddo ollu, ja dat ferte maiddá speadjalastojuvvot das ahte árvvus atnit daid giellaguddiid mat leat. Dat mearkkaša dan ahte fertešii bajidit báikkážiid sidjiide geat ráhkadit oahpponeavvuid julev- ja máttasámegillii, seammás ferte álggahit doaibmabijuid oazžun dihtii eanet kvalifiserejuvvon oahpponeavvobuvttadeddjiid.

2019:s galget buot ođđa oahppoplánat leat gárvásat, ja dat hástalit nana ángiruššama ođđa oahpponeavvuid ráhkadeapmái. Máhtodepartemeanta lea álgan ođasmahttit fágaoahppoplánaid. Go dán barggus lea stuorra mearkkašupmi maiddá sámi ohppiide ja sámi skuvlii, ja Sámedikkis lea ovddasvástádus ja váldi oahpahusa sisdoalu ektui gč. oahpahuslága § 6-4, de lea deatalaš ahte Sámediggi searvá Máhttoloktema ja Máhttoloktema Sámi ođasmahttinbargui. Sámediggi lea giitevaš veahki ovddas sámi fágabirrasiid beales ja lea duhtavaš ovttasbargguin ja konsultašuvnnaiguin departemeanttain. Sámediggi lea oadjebas das ahte ođđa Bajimus oassi – árvvus ja prinsihpat bidjá buori vuodu sámi vuoddoahpahusa oahppoplánaide, joatkkaoahpahusa erenoamáš sámi fágaid oahppoplánaide, sámi sisdollui nátionála oahppoplánain ja sámi bálddalas dásseárvosaš oahppoplánaide. Fágaođasmahttin mainna leat bargamin gáibida hui ollu resurssaid ja earret eará leat alla gáibádusat ráđdehusa beales Sámedikki searvama hárrái. Danne lea deatalaš ahte Sámediggái addojuvvojit resurssat dán čuoovvuleapmái.

Sámedikki servodatmihttu go guoská sámegillii lea ahte sámegiella lea dárogielain seamma árvvus. Dát suodjaluvvo lágaid bokte, muhto duohtavuodas ii leat nu. Sámegielaiguin lea vuoigatvuohta geavahit sámegiela muhto eai leat makkárge váikkuhusat jos vuoigatvuodas eai čuoovvuvu. Dát hehte Sámedikki ja ráđdehusa duohtan dahkamis lága mii addá dárogillii ja sámegillii seamma árvvu.

Deatalaš oassi giela ovddideamis lea normeren. Sámegielaiguin bajimus fagaorgánas, Sámi Giellagáldus, lea ovddasvástádus dán suorggis. Dál ii leat ortnet bissovaš ja jos nu galggaš šaddat de gáibiduvvo fásta ruhtadeapmi maiddá Ruota ja Suoma bealde.

Prošeaktaáigodat loahpahuvvo 2018 miessemánu loahpas, ja lea hoahppu gávdnat čovdosiid normerenbargguide. Sámediggi lea vuoruhán giellaovttasbarggu danne go min mielas dat leat deatalaš sámegielaide seailumii oktasaš vuoduin.

Sámi báikenamat leat deatalaš kulturárbi, ja dat fertejit čohkkejuvvot ovdal go sii geat dovdet báikenamaid jávket eret min gaskkas.

Sámi kulturmuitosuodjaleapmái lea guovloodastusa čuovvuleapmi stuorát hálldášanoavddasvástádusa sirdimiin Sámediggái deatalaš bargu. Boađus huksenregistrerenprošeavttas, mas leat gitta 900 ráfáidahttojuvvon sámi virsti, lea stuorra hástalus sámi kulturmuithálldášeamái boahhtevaš jagiin, go dárbbášuvvojit eanet resurssat. Bargu oazžut Várjjat siidda čáliluovvot UNESCO máilmmiárbelistui lea deatalaš ášši mii gáibida čuovvuleami ovddos guvlui.

Hástalus mii Norgga sámi servodagas lea, lea dat go váilu oppalaš máhttu sámi álbmoga birra, sámi historjjá, oktasaš sámi historjjá ja sámegielaide birra. Go sámi sisdoallu ii deattuhuvvo seamma dásis dáža sisdoaluin, dábálaš fágain skuvllas nugo servodatfágas, historjjás ja giellafágain, de sámi álbmot ii sáhte šaddat goassige seamma árvui dážaiguin. Jávohisvuohta sámiid ektui ovddeš, dáláš ja

boahtteáiggis lea earret eará dáruiduhttinpolitihka ja dan joatkkašuvvama boađus. Sámediggi doaivu ahte Duohtavuodakommišuvdna maid Stuurradiggi galgá ásahtit sáhtttá čuvget daid hástalusaid ja nie váikkuhit rievddama nášána dásis. Sámediggi vásiha dáid hástalusaid juohke beaivve go lea oktavuohhta departemeanttain ja direktoráhtain. Ráđđehusa ovddasvástádus dat lea erenoamážit buoridit stáhta bargiid gelbbolašvuođa dán suorggis. Sámediggi geavaha dárbbášmeahtun ollu áiggi earret eará oahpahit stáhta bargiide sámi áššečuolmmaid birra ja oahpahit sámi historjjá ja sámi servodaga birra.

Sámediggi vásiha ahte sámi servodat ollu surggiin dego deaddašuvvá majoritehtaservodaga beales. Okta duodastus dasa lea dat ollu riekteáššit mat leat leamaš ja mat bohtet boahtteáiggis. Dáin duomuin ja das movt alimusriekti dulko riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid mat biddjojuvvot vuodđun duomu mearrideapmái lea stuorra mearkkašupmi sámi álbmogii boahtteáiggis. Oppa áiggi plánejuvvot stuorát duohtadeamit sámi guovlluin ja vásihuvvo ahte oppalaččat lea vuosteháhu oaidnit makkár váikkuhusat dán duohtadeamiin leat sámi álbmogii. Sámediggi áigu bargat nu bures go sáhtttá sihkkarastin dihtii sámi váikkuhanfámu dákkár áššiin, sihke konsultašuvnnaid ja eará veahki bokte njuolga veahkehit ovttaskas olbmuid. Sámit geat dáistalit gádjun dihtii iežaset kultuvrra iešguđege eanjil áššiin váldet noadi min buohkaid ovddas. Nuorra sámi dáiddárat čájehit earret eará dáidaga bokte mo preassa ja heahti čuhcet sámi kultuvrii. Dan geažil oaččui Norgga kulturráđi konferánsa 2017:s namman “Sámi suhttu”. Dat go dáža servodat ii oainne iige ádde dán duššástuvvama, fuolastuhtta. Nugo dáiddár Máret Ánne Sara muitalii sáhkavuorustis konferánssas gos suhttu boahá ja manne son vállje geavahit dáidaga politihkalaččat. ”Vi snakker ikke om historiske overgrep. Vi snakker om pågående storpolitiske overgrep mot oss som mennesker, mot vår næring, vår kultur og våre rettigheter.”

Bohtet ollu hástaleaddji riekteášši áiggis ovddas guvlui ja daiguin áigu Sámediggi bargat árrjalaččat. Oppa áiggi plánejuvvot stuorát duohtadeamit sámi guovlluin ja mii áigut bargat dan ala ahte sihkkarastit sámi váikkuhanfámu dákkár áššiin. Sámit geat dáistalit iežaset kultuvrra gádjumiin iešguđege ovttaskas áššiin váldet noadi badjelasaset min buohkaid ovddas. Mii áigut bargat dan ala ahte oazžut áigái ortnegiid mat dorjot sámi vuoigatvuođaoamasteddjiid vejolašvuođaid bealuštit iežaset vuoigatvuođaid. Dat mii buktá eahpesihkarvuođa bargui ovddas guvlui, leat signálat mat bohtet eiseválddiin vuogiin movt dat meannudit riektenákkuid. Sámi gáibádusat eai gozihuvvo, ja dađi bahábut mannet áššit menddo dávjá riektevuođadahkii. Dat maid mii vásihat lea ahte vaikko Norgga stáhta lea vuodđuduvvon guovtti álbmoga eatnamiidda, sámiid ja dážaid, de ii leat Norgga riektestáhta huksejuvvon guovtti álbmoga riekteáddejupmái. Dán ráđjai leat oaidnán duššástuhtti duomuid maid Norgga stáhta lea vuotán. Dáid duomuid áigut mii čuovvut ja doarjut sámiid geat fertejit váidit riikkaidgaskasaš duopmostuoluide.

Okta deataleamos áššiin mainna Sámediggi galgá bargat áiggis mii boahá, lea duohtavuodá- ja seanadankommišuvdna. Vuosttaš bargun lea hábmet mandáhta kommišuvdnii. Mii leat álgán rabas čoahkkimiiguin mat galget veahkehit min dán mandáhta fakkasteamis sámi servodagas. Mii vuordit maiddá ahte duohtavuodá- ja seanadanproseassaid boađus galgá dagahit ahte stáhtat váldet ovddasvástádusa ja ovttasráđiid sámekkiiguin, nannejit sámi sajádaga álbmogin davviriikkain. Vai mii galgat ovdánit min historjjás viidáseappot, de fertet mii oahpásmuvvat dasa maid dáruiduhttin dagahii ja ain dagaha midjiide sámiiide. Dán kommišuvnna bargu galgá maiddá čuvgehit earáide go sámi álbmogii ahte mis lea oktasaš historjá. Go dan dovdogohtet buohkat, de soaitá geaidnu viidáseappot geahpput ja áddegohtet eanet maid eahperiekti maid sámit vásihedje beaivválaččat.

Sámediggi áigu dán áigodagas jodihuvvot višuvnnain sámi iešmearrideami ja nana sámi oktavuodá birra. Sámedikkis lea mihttemearrin ahte stáhtaid rájit galget nu unnán go vejolaš hehttet min ovtta doaibmama guđet guimmiideametguin álbmogin. Sámiid gaskka rájaid njeaidin galgá vuoruhuvvot ja loktejuvvot sierra politihkalaš ovddasvástádussuorgin sámédiggerádis. Sámi Parlamentáralaš Ráđi bokte ja ovttasráđiid Sámiráđiin, áigut mii nammadit lávdegotti čielggadit sámiid gaskkas rájaid njeaidima, oanehis ja guhkes áigge doaibmabijuiguin. Mii leat okta álbmot, mii leat gievrasmusat dalle go mii

leat ovttas ja bargat ovttas, beroškeahhtá riikarájáin. Sámi kultuvra galgá ovddiduvvot viidáseappot sámiid iežaset eavttuid mielde. Sihkkarastin dihtii nannejuvvon rámmaeavttuid ja buoret oktavuoda juolludeaddji ja láchkaaddi eiseválddiiguin, áigut mii bargat dan ala ahte Sámedikkis galgá leat bissovaš ovddastus oaivegávpogis dán áigodagas.

6. oassi - Jahkereketdoallu

1.1 Jodiheddjiid mearkkašumit

1.1.1. Ulbmil

Sámediggi lea organiserejuvvon hálldašanorgánan mas leat sierra bruttofievrrideami fápmudusat stáhta bušeahta olggobealde (nettobušeteren doaibma). Stuorradiggi lea mearridan juolludannjuolggadusaid bruttobušeterenprinsihpas ja duodaštuvvo juohke jagi netto juolludanmearrádusain gollopoastta 50 vuolde.

Stuorradikki mearrádus mearkkaša ahte doaibma:

- Lassin sisaboaduide 50-poasta juolludusas sáhtta hálldašit olggobeale sisaboaduid ollásit doaimma ulbmili.
- Oažžu fievrridit dán jagáš doaibmabohtosa čuoovvovaš bušeahttajahká. Doaibma hálldaša vejolaš positiivvalaš jahkebohtosa ja das lea ovddasvástádus vejolaš negatiivvalaš jahkebohtosa gokčamis.

Sámediggi juohká juolludusaid iežas vuoruhemiid mielde, muhto dávistettiin Stuorradikki bušeahtamearrádussii.

1.1.2. Duodaštus

Jahkereketdoallu dahkkojuvvo čuoovvovaččaid vuodul:

- Stáhta ekonomijastivrema njuolggadusat ja stáhta ekonomijastivrema mearrádusat.
- Johtočálus 115 stáhtalaš doaimmaid jahkereketdoalu ráhkadeapmi ja ovdanbidjan.
- Johtočálus 114 Stáhta reketdoallostandárdaid (SRS) geavaheapmi doaibmareketdoalus.
- Gelda- ja ođasmahttindepartemeantta lea mearridan njuolggadusat Sámedikki ekonomijahálldašeami várás.
- Gelda- ja ođasmahttindepartemeantta juolludusreive 2017 várás.

Mun oaivvildan ahte reketdoallu addá buori gova dain juolludusain maid Sámediggi beassá hálldašit, Sámedikki reketdollui fievrriduvvon goluin, boaduin, omiin ja velggiin.

1.1.3. Reketdoalu deatalaš bealit

Sámedikki doaibmareketdoallu lea ovdanbiddjojuvvon SRS ja dasa gullevaš bagadusnotáhtaid mielde maid Finánsadepartemeanta ja Ekonomijastivrema direktoráhta leat ráhkadan.

Sámediggái guoskkai maiddái ráđđehusa fievrridan eanjalastojuvvon Stáhta pensunkássa pensunmáksinmálle. Ovdal ii máksán Sámediggi pensunruđaid Stáhta pensunkássii muhto 01.01.2017 rájes fertii máksigoahtit.

1.1.4. Revišuvdnaortnet

Riikarevišuvdna lea Sámedikki revisora ja duodašta Sámedikki jahkereketdoalu. Jahkereketdoallu ii leat vel gárvvisin reviderejuvvon, muhto jáhkkit ahte revišuvdnadieđáhus boahhtá nuppi njealjehasas 2018.

Revišuvdnadieđáhus almmuhuvvo dalán go ovddiduvvo Riikarevišuvnnas, ja galgá almmuhuvvot go oažžut dan.

Karášjohka, ođđajagimánu 31. b. 2018

Aili Keskitalo

Sámedikki presideanta

Rune Fjellheim

Direktevra

1.1 Prinsippa- ja ohjeet

Sámedikki ohjeetdoallu lea bargovuvvon ja biddjovuvvon lagat njulggadusaid mielde mat leat stáhta ekonomijastivrema mearrádusain. Jahkeohjeetdoallu biddjovuvvo stáhta ekonomijastivrema mearrádusaid čuoggá 3.4 gáibádusaid mielde, lagabuidda namuhuvvon Finánsadepartemeantta johtočállosis R-115, čuoggás 4, ja iežas departemeantta vejolaš lassegáibádusaid mielde.

Ovttasráđiid GOD:in lea Sámediggi mearridan bardi iežas jahkeohjeetdoalu stáhta ohjeetdoallostandárdaid (SRS) vuodul, gč. Mearrádusaid čuoggá 3.4.2 ja čuoggá 3.1.5 “Sámedikki 26.09.2017 ekonomijahálldasannjulgadusat”.

1.1.1. Prinsippa- ja ohjeetdoallu ja ohjeetdoallologuid ohjeetdoallu

Ohjeetdoallologut ovddit ohjeetdoalloáigodagas oidnojit juohke ohjeetdoallolinjá ja nohtaid oktavuodas.

Vuostálas ohjeetdoallu

Juolludusboadut fievrdivvojit sisabohtun vuostálas ohjeetdoalluprinsippa vuodul maidái jagi lohpas. Dát čuovvu dain ohjeetdoallu mat bohtet ovdan SRS:s 10 Sisaboadut juolludusain.

1.1.2. Sirdinvuodot boadut

Sisaboadut sisafievrdivvojit go dat leat dinejuvvon. Sirdimat boadusfievrdivvojit dainna árvvuin mii mávssus lea go sirdin čadahuvvo. Gálvovuodn fievrdivvvo sisabohtun lágidanáigemuttus. Bálvalluvuodn fievrdivvvo sisabohtun dađi dađistaga.

1.1.3. Sisaboadut juolludusain ja sisaboadut doarjagiin ja sirdimiin

Sisaboadut juolludusain ja sisaboadut doarjagiin ja sirdimiin boadusfievrdivvojit dan áigodagas go dat doaimmat mat leat eaktuduvvon ruhtaduvvot sisaboaduiguin, leat čadahuvvon, dat mearkkaša dan áigodagas go golut gártet (vuostálas ohjeetdoallu). Vuostálas ohjeetdoalluprinsippa geavahuvvo jagi lohpas.

Dat oassi juolludussisaboaduin ja sullasaččain mat geavahuvvojat eahpeávnaslaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid háhkami mat fievrdivvojat balánsii, eai fievrdivvvo sisabohtun háhkanáigemuttus, muhto fievrdivvojat dan ohjeetdoallolinnjá balánsii, mii čájeha stáhta eahpeávnaslaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid ruhtadeami.

Dađi mielde go eahpeávnaslaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid geahpádusat fievrdivvojat gollun, de fievrdivvvo sisabohtun vástideaddi submi stáhta eahpeávnaslaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid ruhtadeamis. Áigodaga sajasteami sisabohtofievrdeapmi boadusfievrdivvvo sisabohtun juolludusain. Dat mielddisbuktá ahte gollun fievrdivvvon geahpádusat leat mielde doaimma doaimbagoluin almmá dan haga ahte dat váikkuhit bohtosii

1.1.4. Golut

Golut mat gusket sirdinvuodot sisaboaduide fievrdivvojat gollun seamma áigodagas go gullevaš sisabohtu.

Golut mat ruhtaduvvojat juolludussisaboaduin ja doarjja- ja sirdin sisaboaduin, fievrdivvojat gollun dađistaga go doaimmat čadahuvvojat.

Penšuvdna ja joavkoeallindáhkáduš

SRS 25 addosat bargiide bidjá vuodđun álkiduvvon ohjeetdollui guoski lahkoneami penšuvnnaide. Danne ii leat rehkenastovuvvon vejolaš badjelbáza/vuollebáza penšunortnega geažil nu mo NRS 6 čilge.

Sámediggi máksá penšunmávssu ja bargoadđioasi Stáhta penšunkássii (SPK) bargiid, politihkalaš ráđđeaddiid ja ollesáiggepolitihkkariid várás, Sámedikki juolludus gokčá goluid.

Sámediggi gullá daid doaimmaide mat eai mávsse joavkoeallindáhkádusa SPK:ii. Jahkái 2017 lea Sámediggi várren joavkoeallingoluid balánsas ja fievrridan sajuteami sisabohtun kontoi 3973 Joavkoeallima boadut (eai máksi). Dan vuodul galgá SRS ektui čájeht joavkoeallingoluid doaibmarehketdoalus sihke gollun ja sisabohtun rehkenastimin.

1.1.5. Vuodđorusttegiid klassifiseren ja árvvoštallan

Vuodđorusttegat leat bistevas ja hui stuorra oamit maid doaibma hálddaša. Bistevas mearkkaša ahte ávkkástallanáigi lea 3 jagi dahje eanet. Hui stuoris mearkkaša bođuhákan (oastin) mas háhkanárvu lea 30 000 ru dahje eanet. Vuodđorusttegat fievrriduvvojit balánsii háhkanárvun mas leat gessojuvvon eret geahpádusat.

Kánturgálvvut ja dihtorat (PCat, bálvvárat jed.) maid ávkkástallanáigi lea 3 jagi dahje eanet, leat fievrriduvvon balánsii sierra joavkun.

Vuodđorusttegiin njeidojuvvo árvu duohta árvui vejolaš geavahanrievdama geažil, jus duohta árvu lea uhcit go balánsii fievrriduvvon árvu.

Ossosiid ja osiid investereren

Ossosiid ja osiid investeremat fievrriduvvojit balánsii gollohaddin. Dát guoská sihke guhkesáiggi ja oanehisáiggi investeremiidda.

1.2 Johtoomiid ja oanehisáigge velggiid klassifiseren ja árvvoštallan

Johtoomiide ja oanehisáigge velggiide gullet poasttat maid máksináigemearri lea jahki manjá oastináigemuttu. Eará poasttat leat klassifiserejuvvon vuodđorusttegiin/guhkesáigge vealgin.

Johtooamit árvvoštallojuvvojit dan vuolimus árvui háhkangolus ja duohtaárvvus. Oanehisáigge vealgi fievrriduvvo balánsii dainna supmiin mii lei go vealgi ásahevvui.

Gáibádusat

Vealgugasgáibádus ja eará gáibádusat leat fievrriduvvon balánsii dainna árvvuin mii gáibádusas bohtá ovdan manjá go lea gessojuvvon eret submi mii fievrriduvvo vurdojuvvon vealgevahágin. Vealgevahát fievrriduvvo rehketdollui juohke gáibádusa oktagaslaš árvvoštallama vuodul.

Doarjagat

Juolluduvvon doarjagat fievrriduvvojit gollun dan jagi go dat leat juolluduvvon debehtaposteremiin gollokontoii ja kreditaposteremiin lágideaddjivealgái. Go doarjja máksujuvvo, de debiterejuvvo lágideaddjivealgekonto ja bárjokonto krediterejuvvo.

1.2.1. Stáhta kapitála

Stáhta kapitálii gullet doaibmakapitála, lidnemat ja stáhta eahpeávnaslaš omiid ja bistevas doallobiergasiid ruhtadeapmi SRS 1 vuodul. Boadusrehketdoalu ja balánsa bardinplánat. Oassi čájeha mo stáhta ollislaččat ruhtada doaimma.

1.2.2. Lidnen

Nettobušeterejuvvon doaimmaid oktavuođas lea buot balánsapoasttaid netto submi earret eahpeávnaslaš oamit ja bistevas doallobiergasat, ruhtaduvvon lidnejuvvon juolludusruhtaduvvon doaimmain, doaibmakapitálain dahje dakkár juolludusain, doarjagiiguin ja sirdimiiguin mat eai leat fievrriduvvon sisabohtun.

Mo stáhta ruhta eahpeávnaslaš omiid ja bistevas doallobiergasiid

Eahpeávnaslaš ja bistevas doallobiergasiid balánsii fievrriduvvon árvvus lea vástideaddji poasta stáhta eahpeávnaslaš omiid ja bistevas doallobiergasiid ruhtadeami rehketdoallolinnjás.

1.2.3. Reaidaruhtabardin

Reaidaruhtabardin lea ráhkaduvvon dan njuolgga málle vuodul, mii lea heivehuvvon stáhta doaimmaide.

1.2.4. Stáhta rámmaeavttut

Iešdáhkkideaddjiprinsihppa

Stáhta doaibmá iešdáhkkideaddjin. Danne eai leat vel válđojuvvon mielde daidda poasttaide balánsas dahje boadusrehketdoalus, mat geahččalit čájehit molssaektosaš netto dáhkádušgoluid dahje geatnegasvuodaid.

Stáhta konsearnakontoortnet

Stáhta doaimmaide guoská stáhta konsearnakontoortnet. Konsearnakontoortnet mearkkaša ahte buot beaivválaš máksimat loahpahuvojit daid loahpparehkenastinkontoid ektui mat leat doaimmas Norgga Bánkkus.

Nettobušeterejuvvon doaimmat ožžot ruđaid dađistaga birra jagi bajimuš departemeantta máksinplána vuodul. Doaibma hálddaša sierra loahpparehkenastinkonto Norgga Bánkku konsearnakontoortnegis. Das ii rehkenastojuvvo reantu. Nettebušeterejuvvon doaimmat ožžot iežaset hálđui likviditehta jagi loahpas.

1.2.5. Juolludusraporteren

Juolludusraporterema bardimii gullá bajit oassi mas lea juolludusraporteren ja vuolit oassi mii čájeha doaimma ruhtaráju kapitálahketdoalus. Juolludusraporterema bardin lea ráhkaduvvon seamma prinsihpaid vuodul go jahkerektdoallu. Prinsihpat vástidit gáibádusaide mat leat Mearrádusaid čuoggás 3.5 das mo doaimmat galget raporteret stáhtarehketdollui. Submelinnjá “Netto raporterejuvvon juolludusrehketdollui” lea dat seamma goappašiid bardimiin.

Nettobušeterejuvvon doaimmain lea álkiduvvon raporteren stáhtarehketdollui. Doaimmaid máksingaskkusteapmi galgá dahkkojuvvot stáhta konsearnakontoortnega ja Norgga Bánkku loahpparehkenastinkonto bokte.

1.3 Boaðusrehketdoallu

	Nohta	31.12.2017	31.12.2016
Doaibmaboaðut			
Juolludusboaðut	1	178 342 741	170 388 374
Doarjja- ja sirdimiid boaðut	1	8 914 850	7 008 872
Vuovdin- ja láigoboaðut	1	1 651 719	3 967 568
Submi doaibmaboaðut		188 909 310	181 364 814
Doaibmagolut			
Bálkágolut	2	105 204 610	110 969 574
Geahpádusat eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid	3,4	6 205 955	6 004 168
Eará doaibmagolut	5	71 879 023	68 075 340
Submi doaibmagolut		183 289 588	185 049 082
Doaibmaboaðus		5 619 722	-3 684 268
Finásaboaðut ja finásagolut			
Finásaboaðut	6	1 561	84
Finásagolut	6	11 840	9 338
Submi finásaboaðut ja finásagolut		-10 278	-9 255
Áigodaga doaimmaid boaðus		5 609 444	-3 693 523
Rehkenastimat ja juogadeapmi			
Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain (nettobušeahhta)	7	5 609 444	-3 693 523
Submi rehkenastimat ja juogadeapmi		5 609 444	-3 693 523
Doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas			
Doarjjamáksimat earáide	8	304 833 701	282 653 615
Rehkenastimat stahtákassa doarjjahálddašeapmi	8	-304 833 701	-282 653 615
Submi doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas		0	0

1.4 Balánsa

	Nohta	31.12.2017	31.12.2016
OPMODAGAT			
A. Rusttetruđat			
I Eahpeávnnašlaš oamit			
Prográmmagálvu ja eará sullaslaš rievttit	3	465 009	363 548
Submi eahpeávnnašlaš oamit		465 009	363 548
II Bistevaš doallobiergasat			
Viessosajit	4	1 790 000	1 790 000
Visttit ja eará gittaopmodat	4	94 500 000	96 750 000
Gándin viessodávvirat ja reaiddut jna.	4	1 937 939	2 143 181
Fastá viessodávvirat, sierra visti	4	15 300 000	16 950 000
Dihtor bálvvárat, AV-reaiddut, mángenmašiidna	4	6 224 780	4 282 050
Submi bistevaš doallobiergasat		119 752 719	121 915 231
III Ruđalaš rusttetruđat			
Ossosiid ja osiid investeremat	9	7 714 415	7 714 415
Submi ruđalaš rusttetruđat		7 714 415	7 714 415
Submi rusttetruđat		127 932 143	129 993 194
B. Johtooamit			
II Gáibádusat			
Oastigáibádusa	10	674 069	2 212 211
Eará gáibádusat	11	2 939 584	1 022 474
Submi gáibádusat		3 613 653	3 234 685
III Bánkobijut, reaidoruhta ja sullasaččat			
Bánkobijut	12	157 695 432	165 324 848
Submi bánkobijut, reaidoruhta ja sullasaččat		157 695 432	165 324 848
Submi johtooamit		161 309 085	168 559 533
Submi opmodagat		289 241 228	298 552 728

	Nohta	31.12.2017	31.12.2016
STÁHTA KAPITÁLA JA VEALGI			
C. Stáhta kapitála			
II Rehkenastin			
Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain	7	11 146 755	5 137 653
Submi rehkenastin		11 146 755	5 137 653
III Stáhta eahpeávnnašomiid ja bistevaš doallobiergasiid			
Stáhta eahpeávnnašomiid ja bistevaš doallobiergasiid ruhtadeapmi	3	120 217 728	122 278 779
Submi stáhta eahpeávnnašomiid ja bistevaš doallobiergasiid		120 217 728	122 278 779
Submi stáhta kapitála		131 364 484	127 416 432
D. Vealgi			
II Guhkesáiggi geatnegasvuodát			
Bajit guhkesáiggevealgi	14	0	4 351 846
Submi guhkesáiggevealgi		0	4 351 846
III Oanehisáiggi vealgi			
Lágideaddjivealgi		2 735 683	892 399
SPK lahttooasi várren (2 %)		0	11 880
Velggolaš vearrogešossat		4 172 934	4 184 220
Velggolaš almmolaš divadat		293 001	1 353 353
Sajuštuvvon luopmoruđat		8 153 041	8 424 327
Juolludusat, doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriiduvvon	13	4 976 000	8 053 500
Bajit guhkesáiggevealgi	14	4 351 846	0
Eará oanehisáiggi vealgi	15	6 586 593	8 371 942
Eará oanehisáiggi vealgi doarjagin	8	125 597 646	135 492 828
Doarjjajuolludusat mat eai lea juogaduvvon	8	1 010 000	0
Submi oanehisáiggevealgi		157 876 745	166 784 450
Submi vealgi		157 876 745	171 136 296
Submi doaibmakapitála ja vealgi		289 241 228	298 552 728

1.5 Nohtat jahkereketdollui

1.5.1. Nohta 1 Doaibmaboađut

	31.12.2017	31.12.2016
Juolludusboađut		
Juolludus bajimus departemeanttas	171 302 481	151 093 997
Juolludus eará departemeanttain	4 777 500	1 462 500
- brutto investeren eahpeávnnaš omiide ja biste- vaš doallobiorgasiidda	-4 144 903	-2 444 561
+ mañiduvvon fievrrideamit várrejuvvon investere- mii (geahpádus)	6 205 955	6 004 168
+ penšuvdnaboađut	201 708	14 272 270
Submi juolludusboahtu	178 342 741	170 388 374
Doarjja- ja sirdimiid boahu		
Doarjja eará stáhtalaš doaimmain	50 000	0
Doarjja organisašuvnnain ja vuodđudusain	-10 000	0
Doarjja suohkan ja fylkka etáhtain	1 890 000	280 000
Eará doarjagat	6 984 850	6 728 872
Submi doarjja- ja sirdimiid boahu	8 914 850	7 008 872
Vuovdin- ja láigoboađut		
Vuovdindienas, vearrogeatnegahtton	0	0
Didoštallanboađut	1 366 761	3 697 931
Prošeaktaboađut (vuovdinboađut bálvalusain, divat- keahtes)	201 053	7 343
Deivvolaš boadut	83 905	262 294
Submi vuovdin- ja láigoboađut	1 651 719	3 967 568
Submi doaibmaboađut	188 909 310	181 364 814

1.5.2. Nohta 2 Bálkágolut

	31.12.2017	31.12.2016
Bálkkát - barggit	77 916 733	76 776 044
Bálkkát - ollesáige politihkkárat	6 184 777	5 488 052
Luopmoruđat	8 461 931	8 845 598
Eará diedihangeatnegas buhtadusat	5 821 587	7 402 892
Bargoaddidivat	1 122 203	1 382 678
Penšuvdnagolut	9 057 605	12 762 385
Buohcanruđat ja eará ruovttoluotta máksimat (-)	-5 263 986	-4 182 438
Eará buvttut	1 903 760	2 494 364
Submi bálkágolut	105 204 610	110 969 574
Jahkebarggut:	142	145

1.5.3. Nohta 3 Eahpeávnnašlaš oamit

	Prográmmagálvu j.s. vuoigatvuođat	Submi
Háhkangollu 01.01.	545 748	545 748
Jagi háhkanvejolašvuohta	223 437	223 437
Háhkanárvu	769 185	769 185
Geahpádusaid akkumuleren 01.01	182 200	182 200
Jahkášaš dábálaš geahpádusat	121 976	121 976
Balánsii fievrriduvvon árvu 31.12.2017	465 009	465 009
Háhkanárvu máksinmearri (eallinahki)	5 jagi / lineæra	

1.5.4. Nohta 4 Bistevaš doallobiergasat

	Viessosadji	Visttit ja eara gitta- opmodat	Gándin viesso- dávvirat, ja reaiddut jna.	Fastá vi- esso- dávvirat, sierra visti	Dihtor bálvvarat, AV-reidd- ut, mán- gen- maši- idna	Submi
Háhkanárvu 01.01	1 790 000	135 000 000	5 350 740	45 000 000	7 990 273	195 131 013
Jagi háhkan- vejolašvuohta	0	0	347 147		3 574 320	3 921 467
Háhkanárvu	1 790 000	135 000 000	5 697 887	45 000 000	11 564 593	199 052 480
Geahpádusaid ak- kumulere 01.01	0	38 250 000	3 207 559	28 050 000	3 708 222	73 215 781
Jahkásaš dábálaš geahpádusat	0	2 250 000	552 389	1 650 000	1 631 590	6 083 979
Fievrriduvvon árvu balánsii 31.12.2017	1 790 000	94 500 000	1 937 939	15 300 000	6 224 780	119 752 719
Háhkanárvu mák- sinmearri (eallinahki)	Ii geahpiduvvo	2 %	10%	3-5%	6-33%	
Eallináigi	Eallináigi ii leat ráddje- juvvon	60 jagi	10 jagi	20-30 jagi dekomponert	3-10 jagi	

1.5.5. Nohta 5 Eará doaibmagolut

	31.12.2017	31.12.2016
Viessoláigu	11 274 267	10 709 428
Iežamet visttiid ja rusttegiid ortnegisdoallan	750 292	494 136
Láigolanjaid ortnegisdoallan ja rievdadeapmi	146 622	103 154
Eará golut opmodagaid ja lanjaid doaimmaheapmái	3 231 633	3 824 261
Mašiinnaid, stohpogálvvuid ja sullasaččaid láigoheapmi	2 898 428	3 085 237
Smávit reaidooastimat	1 472 506	860 175
Mašiinnaid, reaidduid jna. divvun ja ortnegisdoallan	325 202	1 394 884
Olggobealde balvalusaid oasttin	17 978 041	15 450 663
Mátkkit ja borramuš	21 202 564	23 443 520
Táhpa jed.	88 266	125 360
Eará doaibmagolut	12 511 202	8 584 522
Submi eará doaibmagolut	71 879 023	68 075 340

1.5.6. Nohta 6 Finánsaboađut ja finánsagolut

	31.12.2017	31.12.2016
Finánsaboađut		
Reantoboađut	1 561	84
Submi finánsaboađut	1 561	84
Finánsagolut		
Reantogolut	11 840	9 338
Submi finánsagolut	11 840	9 338

1.5.7. Nohta 7 Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain

	31.12.2017	31.12.2016	Erohus
Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain	3 432 340	-2 576 762	-6 009 103
Ruđalaš rusttetruđat	7 714 415	7 714 415	0
Submi rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimm	11 146 755	5 137 653	-6 009 103
Lidnema jahkásaš divvumat (kongrueansaero- hus)			
Lidnema rievdadeamit juolludusrulhtaduvvon do- aimma balánsas			-6 009 103
Divvun lidnejuvvon luopmuruhtta (bargit sirdet eará stádaásahussii)			99 659
Lidnema eará divvumat spesifiserejuvvon			300 000
Lidnen juolludusrulhtaduvvon doaimma boadusreh- ketdoallu			-5 609 444

1.5.8. Nohta 8 Doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas

	31.12.2017	31.12.2016
Juolluduvvon doarjagat mat eai leat mákson	9 895 182	-2 723 388
Doarjagat gielddaide	72 767 924	68 018 035
Doarjagat fylkkagielddaide	13 056 762	12 624 216
Doarjagat eahpegávppálaš fitnodagaide	164 459 540	163 242 703
Doarjagat állodoaluide	1 419 150	1 861 100
Stipeanda	5 881 500	5 830 288
Doarjagat ideála organisašuvnnaide	33 300 653	29 867 272
Doarjagat stáhtahálddašeapmái	4 052 990	3 933 389
Submi doarjjamáksimat earáide	304 833 701	282 653 615

Juolluduvvon doarjagat mat eai leat máksojuvvon gusket ollu doarjjajovkui (fylkkagielddaide, gielddaide, dálldodoaluidu jna.), muhto iešguđet geažil ii sáhte bidjat ovttaskas jovkui.

Vealgi doarjjahálddašemi oktavuodas	31.12.2017	31.12.2016	Erohus
Lágideaddjivealgi ealáhus	19 024 638	20 497 572	1 472 934
Lágideaddjivealgi kultuvra	16 407 998	23 172 390	6 764 392
Lágideaddjivealgi oahpahus	58 726 396	56 155 075	-2 571 321
Lágideaddjivealgi giella	6 408 050	6 980 550	572 500
Lágideaddjivealgi Sámeálbmotfoanda	619 500	1 800 200	1 180 700
Lágideaddjivealgi njuolggadoarjagat	6 300 200	7 451 902	1 151 702
Lágideaddjivealgi eará doaimmat	16 513 864	19 435 139	2 921 275
Vealgi eará doarjjaoažžut	1 597 000	0	-1 597 000
Submi vealgi doajjahálddašemi oktavuodas	125 597 646	135 492 828	9 895 182
Doarjjavealggi rievdamat			
Doarjagat ja gessojuvvon ruovttoluotta doarjagiid submi	294 938 519		
Doarjja vealggi rievdamat	9 895 182		
Submi doarjjamáksimat 2017is	304 833 701		
Juolludusat mat eai leat juogaduvvon			
Sajusteapmi riikaantikváras 2016:s 2017:ii	840 000		
Juolludus Riikaantikvára 2017	2 200 000		
Kulturdepartemeantta juolludus - speallanruđat	750 000		
Juollduvvon doarjja dán guovtti postii 2017:s	-2 780 000		
Submi doarjjajuolludusat mat eai lea juogaduvvon	1 010 000		

1.5.9. Nohta 9 Ossosiid ja osiid investereren

	Fitnodat- kantuvra	Vuodđudan- beaivi	Ossosiid- lohku	Eaidát- oassi	Jienaid- lohku	Fitnod. jagi boađ	Balánsii fievrriid. EK fitno- dagas 31.12.2016	Balánsii fievrriid. árvu kap. rehket- doallu	Balánsii fievrriid. árvu doaimb. Rehket- doalus
Beaivvaš Sámi Našunalteahter AS	Guovda- geaidnu	01.02.2010	40	40 %	40 %	53 900	4 267 000	40 000	1 680 000
Senter for Nordlige Folk AS	Gáivuotna	20.04.2009	6 540	30 %	30 %	244 000	16 200 000	1 308 000	4 819 200
Åarjelhsaemien Teatere AS	Mo i Rana	09.09.2012	55	55 %	55 %	-154 000	2 172 000	55 000	654 897
Samisk Hus Oslo AS	Oslo	10.12.2013	392	66 %	66 %	-28 000	155 000	39 200	145 418
Internasjonalt Samisk Filminstitutt AS	Guovda- geaidnu	07.04.2014	90	44 %	44 %	63 000	172 000	90 000	76 650
Vardobáiki	Evenes	20.03.2015	600	48 %	48 %	869 000	2 284 000	150 000	338 251
Balánsii fievrriid- duv- von árvu 31.12.2017									7 714 415

1.5.10. Nohta 10 Oastigáibádusat

	31.12.2017	31.12.2016
Oastigáibádusaid árvu	715 578	2 337 571
Várrejuvvon vurdojuvvon massimiidda (-)	-41 509	-125 360
Submi oastigáibádusat	674 069	2 212 211

1.5.11. Nohta 11 Eará gáibádusat

	31.12.2017	31.12.2016
Mátkeovdaruhta	14 600	78 416
Loatna bargiide	0	34 582
Ovddalgihtii máksojuvvon láigu	2 241 258	275 953
Ovddalgihtii máksojuvvon golut	683 726	283 524
Eará gáibádusat	0	350 000
Submi eará gáibádusat	2 939 584	1 022 474

1.5.12. Nohta 12 Bánkobijut, reaidaruhta ja sullasaččat

	31.12.2017	31.12.2016
Bijut stáhta konsernkontoi	157 695 432	165 324 848
Eará bánkokonttut	0	0
Reaidaruhtarádju	0	0
Submi bánkobijut ja reaidoruhta	157 695 432	165 324 848

1.5.13. Nohta 13 Juolludusat, doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriduvvon bohtun

	31.12.2017	31.12.2016	Erohus
Juolludusat, doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriduvvon bohtun (vealgi)			
Riikkaantikvára - Doarjja BARK prošehtii	754 000	900 000	146 000
Riikkaantikvára - Doarjja sámii visttiid registreremi 2013-2016	0	1 986 000	1 986 000
Riikkaantikvára - Čázádat	0	50 000	50 000
Riikkaantikvára - Kulturhistorjjálaš eanadat Romsa - KULA 2015-2016	0	150 000	150 000
Riikkaantikvára - Soahtemuittut Davvi-Sálttus	0	150 000	150 000
Riikkaantikvára - suodjalit ja sihkkarastit ráfáiduhthojuvvon ja suodjalan veara kultur	0	840 000	840 000
Gielda- ja ođasmahttisdepartemeanta - Suohkanodastusbargui	0	237 500	237 500
Gielda- ja ođasmahttisdepartemeanta - Válgadutkanbargui	0	700 000	700 000
Sajušteapmi dearvvašvuodakonferánssa	0	300 000	300 000
Sajušteapmi Tráante 2017	0	2 740 000	2 740 000
Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta - Gieldaodastus	1 000 000	0	-1 000 000
Máhtodepartemeanta - Váibmogiella	2 000 000	0	-2 000 000
Sajušteapmi luohteguovddáš	50 000	0	-50 000
Sajušteapmi Ceavccageadgekulturmuitoguovlu	180 000	0	-180 000
Riikkaantikvára - Sámi visttiid registeren 2017	1 400 000	0	-1 400 000
Riikkaantikvára - BARK Činavuohppi	32 000	0	-32 000
Riikkaantikvára - KULA 2017	100 000	0	-100 000
Trondheim gielda - Tráante 2017	-80 000	0	80 000
Davvi-Trøndelága fylkkagielda - Tráante 2017	-80 000	0	80 000
Mátta-Trøndelága fylkkagielda - Tráante 2017	-280 000	0	280 000
Norlándda Fylkkasuohkan - Tráante 2017	-100 000	0	100 000
Submi juolludusat, doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriduvvon bohtun	4 976 000	8 053 500	3 077 500

1.5.14. Nohta 14 Sajušteapmi sámediggevistti bajásdoallamii

	31.12.2017	31.12.2016	Erohus
Sajušteapmi visttiid bajásdoallamii			
Sajušteapmi sámediggevistti bajásdoallamii	4 351 846	4 351 846	0
Submi sajušteapmi visttiid bajásdoallamii	4 351 846	4 351 846	0

2016:s sajušteapmi sámediggevistti bajásdoallamii lei boastut juogustuvvon guhkesáigge vealgin. 2017:s lea dat sajušteapmi juogustuvvon oanehisáigge vealgin.

1.5.15. Nohta 15 Oanehisáiggi vealgi

	31.12.2017	31.12.2016
Velggolaš čoggon bálkágolūt	3 447 784	3 069 454
Remitteringkonto bálká (bargiid kontos kontoi)	0	-251
SPK lahttooasi várren (2 %)	0	107 216
Sajuštuvvon gruppelivsforsikring	0	8 890
Eará oanehisáiggi vealgi	396 849	650 000
Čoggon golūt	2 741 960	4 536 634
Submi eara oanehisáiggi vealgi	6 586 593	8 371 942

1.5.16. Reaidaruhtabardin njuolgga vuogi mielde

	31.12.2017
Reaidaruhtajohtu jođiheami doaimmain	
Sisamáksimat	
juolludusaid sisamáksimat	476 718 000
doarjagiid ja sirdimiid sisamáksimat	540 000
sisamáksimat gálvo- ja bálvalusvuovdimiin	2 867 275
eara sisamáksimat	98 817
Sisamáksimiid submi	480 224 092
Olggosmáksimat	
olggosmáksimat gálvo- ja bálvalusoasitimiid ovddas	-59 707 686
bálká- ja sosiála goluid olggosmáksimat	-79 223 065
vearuid ja almmolaš goluid olggosmáksimat	-38 975 600
eará olggosmáksimat	-945 288
Olggosmáksimiid submi	-178 851 638
Netto reaidaruhtajohtu jođiheami doaimmain	301 372 454
Reaidaruhtajohtu investerendoaimmain	
olggosmáksimat eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid vuodima okta	-4 168 169
Netto reaidaruhtajohtu investerendoaimmain	-4 168 169
Reaidaruhtajohtu sirdimiid oktavuodas	
doarjagiid ja sirdimiid olggosmáksimat earáide	-304 833 701
Netto reaidaruhtajohtu sirdimiid oktavuodas	-304 833 701
Netto rievdadus reaidoruđain ja reaidoruhtaekvivaleanttain	-7 629 415
Reaidoruđa ja reaidoruhtaekvivaleanttaid rádjju áigodaga álggus	165 324 848
Reaidoruđa ja reaidoruhtaekvivaleanttaid rádjju áigodaga loahpas	157 695 432

1.5.17. Juolludanraporteren

Juolludanraporteremis oidnojit dat rehketdoallologut maid Sámediggi lea raporteren stáhtarehketdollui. Dat biddjojuvvonit daid kapihttaliid ja poasttaid mielde maidda Sámedikkis lea fápmudus hálddašit. Das oidnojit buot ruđalaš opmodagat ja geatnegasvuodát mat Sámediggái leat biddjojuvvon stáhta kapitálarehketdoalus. Kolonnas juolludus oktiibuot oidno maid Sámediggi lea ožžon geavahussii juolludusreivves juohke buohtalas kapihttalii/postii.

Juolludusraporterema bidjammis lea mielde bajit oassi mii čájeha mii lea raporterejuvvon stáhtarehketdoalu likviditehtaraporttas. Likviditehtaraporttas oidnojit doaimma sállo ja likviditehtalikhkadusat ruhtačilgehuskontos Norgga Bánkkus.

Rádjoruđat mat leat raporterejuvvon kapitálarehketdollui logahallama vuolit oasis, čájehit buot ruđalaš opmodagaid ja geatnegasvuodaid mat doibmii leat biddjojuvvon stáhta kapitálarehketdoalus.

Juolludusraporterema bardin

Gollo -kap.	Kapihtalnamma	Poasta	Poastateksta	Juolludus buohkan-assii
560	Sámediggi	50	Sámediggi	301 617 000
560	Sámediggi	50	Sámediggi - Lassin 1. Nummarii - guovttegielatdoarjagii ja pensuvdnii.	2 550 000
560	Sámediggi	50	Sámediggi – Lassin 3. Nummarii - NÁČ 2016:18 Váibmogiella	1 000 000
560	Sámeálbmotfoanda	54	Sámeálbmotfoanda	5 420 000
223	Sámediggi	50	Doarjja sámi kulturमितobargui	42 551 000
231	Mánáidgárdit	50	Doarjja sámi mánáidgárdefálaldagaide	16 565 000
231	Mánáidgárdit	50	Doarjja sámi mánáidgárdefálaldagaide- NÁČ 2016:18 -Váibmogiella	5 000 000
320	Oppaláš kulturáigumušat	53	Sámediggi	81 900 000
762	Vuodđodearvvašvuoda-balvalusat	50	Sámi dearvvašvuoha	5 547 000
854	Doaibmabijut mánáid- ja nuoriadsuodjalusas	50	Dutkan ja ovddideapmi	1 000 000
1429	Riikkaantikvára	50	Doarjja sámi kulturमितobargui	3 541 000
1429	Riikkaantikvára	71	Gáhttet ráfáidahtton priváhta vistiid	2 200 000
1429	Riikkaantikvára	21	Sámi viesuid identifiseren	4 200 000
1429	Riikkaantikvára	21	Kulturhistorjjálaš eanadahkii masa lea nationála beroštupmi	100 000
1429	Riikkaantikvára	70	Čáhcebohcceroggamiid arkeologalaš goziheapmi - Trollholmsund	32 000
1429	Riikkaantikvára	70	Čáhcebohcceroggamiid arkeologalaš goziheapmi - Spildra	495 000
-	Kulturdepartemeanta	-	Spillenruđat sámi valástallamii 2017	750 000
163	Heahteveahkki hum. veahki ja ollmošvuog. jn.	72	Olmmošvuogiatvuodát	715 000
118	Dávvguovludoaibmabijut jn.	70	Davveguovludoaibmabijut ja proš. ovt-tasb. Ruoššain	385 000

Rájut dieđihuvvon likvidaraporttas	Nohta	Rehketdoallu 2017
Sisa saldo Norgga Bánkku loahpparehketkontos	12	165 324 848
Rievdadusat áigodagas		-7 629 416
Submi olggos saldus Norgga Bánkku loahpparehketkontos	0	157 695 432

Ruhtarájut dieđihuvvon kapitálarehketdollui (31.12)					
Konto	Teaksta	Nohta	2017	2016	Erohus
1961	Ruhtarájut kontos (kontoin) Norga Bánkkus	12	157 695 432	165 324 848	-7 629 416
1351	Beaivváš Sámi Našunálateahter AS	9	40 000	40 000	0
1352	Senter for Nordlige Folk AS Davvi álbmogiid guovddáš OS	9	1 308 000	1 308 000	0
1353	Åarjelhsaemien Teatere AS	9	55 000	55 000	0
1354	Sámiid viessu Oslos AS	9	39 200	39 200	0
1355	Riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhtta AS	9	90 000	90 000	0
1356	Várdobáiki	9	150 000	150 000	0

